

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

Redigeret av M. O. WEE, J. M. WICK og J. K. LEROHL

Hefte No. 5

MAI, 1913

2den Aarg.

Inhold

<i>Forglemmigei</i>	129
<i>Troesfreidighet og arbeidsmot</i>	130
<i>Den principielle forskjel mellem luthersk og ikke-luthersk etik</i>	135
<i>Et historisk omrids af Hauges Synode</i>	141
<i>The Pastor as Student</i>	145
<i>The Old Testament Prophets</i>	149
<i>Bønskrift i sand trosenigheds interesse</i>	150
<i>Ingen tilbedelse av videnskapen</i>	152
<i>Om presteutdannelsen</i>	155

Red Wing, Minn.

Entered as second-class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:
1204 College Avenue, Red Wing, Minn.
\$1.00 Per Year **Single Copy 15c**
Issued Monthly Except July, August and September

TIDSSKRIFT

Redigeret av M. O. Wee, J. M. Wick og J. K. Lerohl

Medlemmer av bestyrelsen; J. K. Casperson
J. J. Skarpness, H. N. Bakke og I. Anderson

No. 5

Red Wing, Minn., Mai, 1913

2den Aarg

Forglemmigei

*“Du lille blomst Forglemmigei
med glædens skjønnne farve—
tilhvisker mig her paa min vei:
Hist skal du glæden arve.*

*“Forglemmigei, o skjønnne navn!
Fra ven til ven det lyder;
det mildner sorgen stiller savn
og hjertet stille fryder.*

*“Forglemmigei, o Fader kjær
naar livets storme høres,
og skibet frem mod blinde skjær
av vilde bølger føres!”*

Trosfreidighet og arbeidsmot

(Foredrag i et prestemøte.)

AV SOGNEPREST O. RIDDERVOLD OLSEN.

KAN det være paa sin plass at tale herom i en forsamling av prester?

Man møter iblandt den opfatning, at prester ikke skulde kunne kjende noget til tørre tider, mismot og forsagthet. Ikke bare en troskyldig bondekone, ogsaa andre har forundret spurt: Kjender presten til slikt? Og det kunde synes, som maatte han gaa fri. Den høiestes tjener er han, kommen ind i gjerningen ved Guds forunderlige førelse, sat der han staar efter Herrens vilje. Foran den hellige bok faar han sitte for der at hente skatter for sig selv og sin menighet. En mægtig hjælper har han: Guds gode aand, som gaar foran ham til de hus og hjerter, han faar noget med at gjøre. Porten kan synes fast tilspikret, veiene overgrodd. Men et mægtig arbeide er gjort længe iforveien, i lykkens solskinsdage som i nødens og sorgens timer, saa det, mere end man aner, kan være et rop derinde efter den levende Gud. Og saa alle de bedende hender til støtte og hjelp! De gamle forældre, om de endnu er ilive, de trofaste menighetslemmer, der Søndag efter Søndag, hvordan end den sidste præken var, finder igjen den kjendte plass. Tilsidst: Alle de velgjerninger, den tak—saa ofte ufortjent—som blir ham tildel, alle de usynlige baand, der bindes mellem ham og hans sognebarn fra døpefunten til den sidste skuffe jord paa kisten — hvem burde være saa trosfreidig og fylt av arbeidsmot, om ikke en prest?

Allikevel, har ikke en retskaffen prest ofte stunder, da det er smaat baade med trosfreidighet og arbeidsmot? Jeg tænker ikke paa de avmagtstider, som følger med sygdom, trange kaar, sjælelig tryk, saadan som nogen hver kan ha det. Det er ikke at vente, at en prest der skal gaa mere fri end andre. Jeg tænker paa det, som følger særlig med hans stilling. Han vil være tro mot ham, som kaldte ham til tjenesten, og ønsker, at hans

mund og liv skal være fulde av evangeliet. Han kjender, det er "varmende lys tiden trenger, kolde lys har den faat nok av." Og saa staar han overfor den gamle og altid nye opgave: At føre sjæle til Gud. Er det at undres over, at han synker i knæ og spør: Hvo er hertil dygtig? Han husker, at en prests læber skal bevare kundskap, og lov skal man søke av hans mund; ti den Herre Zebaoths engel er han (Mal. 2,7). Mangfoldige øine er rettet mot ham, og mange venter noget, som kan bli dem til hjelp paa veien. Aa, om der en dag skulde bli tilropt ham: "O, hvilken sogneprest du har været os! Du visste bedre end vi fattige, enfoldige bønder visste; du studerte intet, du la ingen vind paa at lære os noget godt. Usæl maa vi si det, at vi blev fødte til verden og finge dig til sogneprest" (Peder Palladius's visitatsbok). Mon ikke en prest iblandt har bævet i sit inderste ved tanken paa en saadan mulighet og spurt: Hvorhen skal jeg vel fly?

Eller det er noget andet. Han har været prest længe. Skarerne har samlet sig om hans prækestol, mænd og kvinder, unge som gamle. Kornneg lantet han efter at faa samle ind i Guds lade, øinet det likesom ogsaa, særlig blandt de unge, hvis sjæl han hadde set i bæven og fryd. Men saa ser han haabe-fulde vike av veien, gudfrygtige kjølne i sin iver, tilhængere dra bort til andre lærere, syndere forhærdes i sin synd. Riket kommer ikke; det hellige navn æres ikke. Naar han skal summere op frugten av sit arbeide, hvo vil undres over, at han bedrøvet og sorgfuld sier: Kanhænde jeg er kommen paa feilagtig plass, at jeg gjorde bedre i at forsvinde ute i ødemarken, aldrig tale et gudsord mere? Eller at han med Elias sa: Det er nok, Herre, ta min sjæl (1 Kgb. 19, 4.)

Og lat mig endnu nævne et: Det kan ikke ventes, at der altid og av alle skal tales vel om en prest. Sandhets mund har jo endog sagt: "Ve eder, naar alle taler vel om eder." Men det kan komme ufortjente krænkelser. Ikke bare fiender, ogsaa utaknemlige bekjendere kan kaste ind i en prestesjæl ord som disse: Var du som hin prest, som hin lægmand, skulde du ogsaa se frugt av dit arbeide. Du bringer intet nyt; vi kan dig udenad. Du er blit gammel nu, gi plass for yngre kræfter.

Kanhænde han har sagt sig selv det samme denne prest, forsaa-vidt kommer det ikke overraskende. Men det er tonen, det blir sagt i, det ukjærlige hjerte, der dikterte ordene, som volder smerte. Er det ikke da kun altfor naturlig, at det kommer tunge tider, hvori det blir smaat med trosfreidighet og arbeidsmot?

Det hænder ofte, at en prest blir forsagt, oftere end den store mængde vet og bør vite. "Den stærke er ikke altid kraftig, den tapre er ikke altid modig, den glade ikke altid lykkelig. En mand kan se ut, som var han av jern, og slit synes ikke bite paa ham. Men rusten angriper sikkert ogsaa denne jernmand, og Herren lar ham som andre kjende, at han er kun støv."

Og det smaker ikke. Men var det bedre, om disse eller lignende ting ikke gik ind paa en? Om man forsøkte at trøste sig selv efter den kjendte melodi: "Antonius, du har intet ondt bedrevet." Det er bare andres skyld; de forstaar dig ikke, vet ikke, hvad du er? Eller var det paa sin plass, om man indbildte sig selv og andre, at i vort sogn er alt saa godt? Nei, da er det vel mangefold bedre, om ens sjæl faar kjende noget av bedrøvelsen til døden.

Trænger ikke ogsaa presten saadanne tider i sorg? Trænger han dem ikke for sin egen del, om han skal bevares og sanse, hvem han er? Kan det ikke hænde, at den trosfreidighet, han hadde, var bygget paa svak grund, at hans mot var overmot? At han er ifærd med at skyte sig og sit i forgrunden, og at det mere var saaret forfængelighet, som kom tilorde hos ham end sorg over Josefs skade? Kan det ikke være fare for, at en vil indkassere for sig den ros, som rettelig tilkom hans forgjænger i embedet og endmere Herren? Paulus fortæller, han blev henrykket indtil den tredie himmel og hørte usigelige ord, men ogsaa at han fik en torn i kjødet, en satans engel, som slog ham paa munden. Hvorfor? Mon, fordi han vilde være forsvundet oppe i skyerne, hvis hans vinger ikke i rette tid var blitt stækket? Vi vet det ikke. Men som der trænges lod paa uret, om det skal gaa, saa trenger nok enhver kristen og ogsaa en prest det, som kan holde ham nede ved jorden, om

Herren skal faa bruke ham. Vi vil ogsaa sikkert alle si som hin ærværdige sanger: Det var godt for mig at bli ydmyget (s. 119, 71).

Og er det blot for vor egen skyld, vi trænger at komme ind i de tunge tider, mon ikke likesaa meget for deres skyld, vi arbeider iblandt? Maa vi ikke ned paa det lave sæte for at kunne trøste andre med den trøst, hvormed vi selv er trøstet? Maa vi ikke ut paa de dype vande for at kunne vende tilbage med et oljeblad? Guds egen søn skulde stige ned til jord, bli prøvet i alt i likhet med os, for at syndere i ham skulde eie en barmhjertig og medlidende yppersteprest. Og saa skulde vi, hans sendebud gaa fri? Det er en kjendt sak, at de der mest blev prøvet fik være til bedste hjælp for lidende. Om presten Monod er det blit sagt, at hans sykeseng var en deilig prækestol. Frugtbar var hans tale i de friske dage; men da han laa der syk, da var det et samstemmig vidnesbyrd, at saa rik hadde den før aldrig været, ret en velsignelsens strøm. Og saasandt vi har erfaring om tider fulde av bedrøvelse, vet vi, at vi da gik ikke til bryllupshus men til sorgs boliger og kom derfra med lysere ansigt og lysere hjerte. Herren har villet det, at vi i saadanne tider skulde vinde noget ogsaa for andre.

Men trænges dette, er det ikke likesaa nødvenidg at komme op av det dyp, vi maatte være kommet ned i, baade for vor egen skyld og for vort arbeides skyld?

Det er intet en feltherre er saa ræd for som det, at hans tropper taper motet. Hvorledes skal han kunne vinde et slag med skræklagne mænd? Derfor ildner han dem op, søker at indgyde dem mot. Han lover ikke gode dage; sult, kamp, døden faar de kjæmpende vente sig, men herlig belønning er det for de seirende. Er det ikke saa ogsaa vor store anfører, Jesus Kristus, taler? Han kan vinde slaget uten os; han kan opvække Abraham barn endog av stener. Og han vil vinde trods alle de motløse og rædde. Men, hvor gjerne han vil dele seiersprisen med os, hvem han har betrodd tjenesten, og derfor—hvor hele bibelen er fylt av sterke ord, hvormed Herren vil indgyde sine trætte, mismodige underanførere og kjæmpende nyt mot. Styrker de slappe hender og gjør de vaklende knæ sterke.

Siger til de urolige hjerter: Værer frimodige, frygter ikke (Es. 35, 3—4). Bjerge kan vel vike, og høie rokkes, men min miskundhet skal ikke vike fra dig, og min fredspakt skal ikke rokkes, siger Herren, din forbarmer (Es. 54, 10). Kast ikke eders frimodighet bort, som har en stor løn (Hebr. 10, 35). Avlæg alt som tynger, og synden som hanger saa fast ved os, og med taalmodighet løpe i den kamp, som er os foresat, idet vi ser paa troens ophavsmand og fuldender, Jesus, han som for den glæde, som ventet ham, led taalmodig korset, uten at agte vanæren, og nu sitter paa høire side av Guds trone. Ja giv agt paa ham — saa I ikke skal gaa træt og bli motløse i eders sjæle (Hebr. 12, 1 flg.). Se saaledes taler Herren, “naar vi i største nøden staa,” om han kunde faa indgyde sine kjæmpende trosfredighet og mot. Han være priset for det.

Men maatte da ogsaa enhver i de tunge tider faa magt til at avlægge alt, som tynger, hos troens ophavsmand og fuldender, Jesus, og med forfatteren av den 130te salme stige fra trængseldypet ind i Guds naadedyp!

Det er et billede, som nylig har fundet vei til de mange prestehjem i vort land. Midt for os ser vi den korsfæstede Frelser. Til venstre læser vi det kjendte ord i Hebr. 4, 16: La os derfor træde frem med frimodighet for naadens trone, for at vi kan faa miskund og finde naade til hjælp i rette tid. Men til høire ligger en prest (J. H. Monrad, sogneprest til Eidanger) paa knæ med foldede hænder løftet op mot “troens ophavsmand og fuldender.” Det staar intet om, hvad han bærer frem for ham, enten sin egen sak eller menighetens. Men det forstaar vi, at han utøser sit hjerte i det store prestehjerte; at han gaar til skrifte og absolution hos Herren og henter fornyelse for sig selv og it presteliv for at kunne “tale ordet med al frimodighet.”

Lad os gjøre som denne prestemand, saa skal vi “iklædes kraft fra det høie.” Vor forkyndelse skal bli rikere og varmere, vor sjælesorg mere fyldt av visdom og kjærlighet, vor hele tjeneste friskere. Det vil bli med os som med hin mand derute i brændingen: Med sin høire arm fast sluttet om korset der paa skjæret drager han til sig med den venstre den druk-

nende, at ogsaa han skal faa slaa armen om det reddende kors.

Nei, det vil nok fremdeles bli graat baade i hjerte og øie, mens vi strør ut sæden; det hører med til kaarene hernede. Men vi tør da ogsaa haabe paa at faa komme hjem med fryde-rop, bærende nogen kornbaand. Stenkast kan det kanske bli baade fra den ene og anden kant. Men under alt tør vi da tro, at himlene endnu er aapne og menneskesønnen ogsaa nu staar ved Guds høire haand. Med forvisning om at bli bønhortede faar vi bedende strække vore hender op mot Herren og si:

Av din naades glans omstraalet
Led mig selv paa vei til maalet,
Mens jeg vandrer her paa jord.
Og naar korsets tid er omme
Til din himmel la mig komme,
Hvor i herlighet du bor.

Blot vi holder os til Herren under vor strid for at faa trosfreidighet, arbeidsmot og alt andet, vi trenger til liv og salighet, "skal vi faa naade og finde miskund til hjelp i rette tid." —"L. K.", Kra.

Den principielle forskjel mellem luthersk og ikke-luthersk etik.

(Foredrag av M. O. Wee.)

VORT emne er meget omfangsrigt; oversigten maa derfor ogsaa bli temmelig flygtig. Jeg har ogsaa forsøgt at undgaa alt, der maatte smake av sløvet bokvisdom, skjønt jeg er klar over, at dette er lettere sagt end gjort.

Hvad er etik?

Med begrepet etik forstaar vi læren om livet, saadan som dette skulde og kunde arte sig mellem selvbevidste og selvbestemmende væsener. Vi mennesker er slike væsener, derfor skulde vort liv være etisk. Et andet ord, der ofte brukes ens-tydig med etik, er sædelære. Der forutsættes altsaa, at der

kan vælges mellem visse givne muligheter, samt at saadant valg træffes ifølge bevæggrunde og motiver. Vi maa imidlertid straks begynde med at skjelne mellem synsmaater og aandsretninger.

Det første, der skiller, er den betydning og plass, man tillægger religionen.

Der er en etik, som er religionsløs: utgangspunkt og formaal er i mennesket selv. Saaledes har mange af slægtens vismænd tænkt, særlig fra Aristoteles av. (Medens Sokrates betegnes som "Etikens Fader," var det Aristoteles, der tænkte ut og satte sammen den første *systematiske* etik).

Humanismen, der fremstod omtrent samtidig med reformationen, gjorde sig mer og mer til talsmand for en livsopfattning, der var blottet for og fjernet fra religiøs tro og guddommelig aabenbaring. Mellem dem der gjør religion til basis og utgangspunkt for alt sædeligt liv, gjør der atter stor forskjel, hvilken erkjendelse man har av det guddommelige. Det er jo klart, at skal livet være bestemt av gudsforholdet, da kommer det an paa, om dette forhold er slik, at det øver bestemmende indflydelse over personligheten. Den kristelige religion indtar her en særstilling. Forskjellen mellem denne og alle andre religioner i verden er ikke blot i grad; nei, selve *arten* er en anden. Ti den kristelige religion lærer en *personlig* Gud, hvis inderste væsen er *hellig kjærlighed*. Og gudsforholdet inden kristendommen er formidlet ved Jesus Kristus. Dette forhold er *troen* paa ham og dermed paa Gud.

Troen er imidlertid i flere henseender avhængig av erkjendelsen. Vi skjelner saaledes mellem katolsk, reformert og luthersk kristendomssyn, og det gjør vi med rette; ti der er dyp og klar forskjel i grundbetragtningen. Da nu al kristelig etik bygger paa den kristelige religion som basis, altsaa ifølge det syn og erkjendelse vedkommende har, da følger med nødvendighet, at samme forskjel i grundbetragtningen (eller, om man heller vil: *principielle* forskjel) ogsaa kommer tilsyne og gjøres gjældende hvad etiken betræffer.

Hermed har vi forhaabentlig i al korthet utstukket den nødvendige *bakgrund*.

Under besvarelsen af vort spørgsmaal skal vi ta for os de mest *fremspringende punkter* inden vor kirkes etik, gjøre rede for det eiendommelig lutherske syn som hævdes; men ogsaa gjøre opmærksom paa det herfra forskjellige syn andre maatte ha om samme sak.

Spørgsmaalet har en teoretisk og en praktisk side.

1. Den teoretiske forskjel.

Hovedprincippet i den lutherske etik er *retfærdiggjørelsen av tro*. Nærmere bestemt kan dette utsiges saaledes: Utgangspunktet for alt sandt sædelig liv er personlig samfund med Gud formedelst troen paa Jesus Kristus; *motiv og bevæggrund* er kjærligheten,—den kjærlighet, der hengiver sig fordi personligheten er grepet av Guds kjærlighet; formaalet er “den fulde virkeliggjørelse av Guds-barnets og Guds-rikets ide: den enkeltes personlige fuldkommenhet som et Guds barn, og det hele samfunds sædelige fuldkommenhet som et Guds rike.” (Gisle Johnson.)

Men er nu ikke alle kristne ens i dette? Nei, der er *forskjel*. Jeg skal her faa lov at citere fra Prof. Martensen: “I den katholske sædelighed, hvis religiøse grundforudsætning er troens lydighed mod kirken, maa lydigheden mod Gud være uadskillelig fra lydigheden mod den kirkelige ceremoniallov og en ydre lovtjensete bliver helt igjennem ammenblandet med det evangeliske. Vel er den ogsaa indenfor den katholske kirke baade i ældre og nyere tid fremtraadt en mystisk inderligheds- og frihedsretning. Men ogsaa denne er bundet i udvorteshed, fordi det sande frihedsprincip eller retfærdiggjørelen af troen ikke kommer til sin ret.” — Forskjellen mellem *reformert* og luthersk etik er vanskeligere at lægge frem i dagen. Dels fordi fra begge sider hævdes princippet: retfærdiggjørelse af tro; dels ogsaa fordi den reformerte kirke har ingen “Augustana,” hvorom alle samler sig; der er dype spaltninger mellem dem.—Og dog, *forskjellen er tilstede*. Tillat mig her at citere Prof. Scharling: “Den reformerte kirke er gjennemtrængt af følelsen for personlighedens uendelige værd og af Guds-lovens ubetingede gyldighed. Vi træffer derfor her glanspunktet i den

reformerte kirke, hvori den indtil vore dage viser sin overlegenhed over alle andre borger- og kirkesamfund. Baade i politisk og kirkelig henseende finder vi hos de reformerte en sikkerhed i at finde de rette former og en fasthed i at udvikle dem, som søger sin lige andetsteds, hvorfor ogsaa de reformerte folkeslag stedse gaar i spidsen for menneskeslægten, hvor det gjælder udviklingen af de politiske og kirkelige forfatninger.— — Den frihed, som findes i den reformerte kirke, er dog nærmere seet en udvortes frihed. Der er ganske vist frihed for stat og frihed for kirke, men det er stedse en saadan, som aabenbarer sig i de ydre retsformer, men personligheden kommer ikke til nogen sand frigjørelse *indadtil*. Dette er dels begrundet i de reformerte folkeslags mere praktisk udadvendte natur, som lægger sig for dagen allerede ved reformationens begyndelse, ti den har hos dem straks fra første færd rettet sit blik paa at vinde frihed *udadtil*, og at aabenbare menneskelivet i virksom færden *udadtil*, medens den derimod viste mindre sans for det aandens liv, som er skjult med Kristus i Gud (Kol. 3, 31).”

Scharling gjør i denne forbindelse ogsaa opmærksom paa, at denne kirkeavdelings to store ledere var, den ene, Zwingli, en humanist, den anden, Calvin, jurist. Hovedspørgsmaalene for dem var om den *form*, i hvilken kristendommen først fremtraadte, og *de love* den opstillede for menneskene. Gud er for dem først og fremst den almægtige majestæt, den absolutte aarsag. Mennesket er likeoverfor ham det endelige, det absolut afhængige. Der blir derfor mellem Gud og mennesket en uhyre adskilthet. Det, det kommer an paa for mennesket, er ubetinget lydighed, eller ogsaa at knuses.—*Guds lov er midtpunktet i den reformerte etik*, den lov, der findes udtrykt i det gamle og nye testamente. Det viser sig altsaa, at baade den katolske og den reformerte kirke har en lovisk og udvortes karakter. Den første er behersket av Guds *bud* gennem kirken, den ande nav Guds *lov* gennem skriften.

Den katolske kirke gjør sig skyldig i en sørgelig sammenblanding av lov og løfter, av menneskelige “gode rørelser” og gode gjerninger, og Guds naade. Den reformerte kirke gjør

kristendommen til en lovbunden institution, Kristus, særlig, til lovgiver, og etiken til pligtlære. Forholdet mellem mennesket og dets Gud blir i alle ting et pligtforhold. Og naar saa dette skyldige pligtforhold opfyldes, da er alt i orden.

Den lutherske kirke hævder personlighetsprincippet, *kristenmenneskets herlige frihet*. Frigjort fra synden, dens skyld og straf; frigjort fra loven, dens tvang og forbandelse, er det blevet den troendess lyst, trang og længsel at tjene Gud og gjøre hans vilje.— — Lat mig her faa sige litt om *frihet*,

Man maa ikke gjøre *frihet* og *personlig frihet* enstydig. Der er noget ganske væsentlig indesluttet i det sidste, som ikke behøver at være indesluttet i det første. Fuglen er fri naar den ikke stænges i bur. Ulven er fri naar den uhindret faar forsyne sig fra bondens lammeflok i lien. Kraften i krudtet sættes i frihet naar luntten antændes. Men dette er ikke personlig frihet.

Med *personlighet* tænker vi paa individualiteten hos et selvbevidst og selvbestemt væsen. Personlighetens udvikling betyr en "berikelse og harmonisering av tanke-, vilje- og følelsesliv." Paa viljelivets omraade, som jo særlig interesserer os her,—nævner vi følgende trin: uvilkaalig handling, som hos spædbarnet, for eks.; *instinkt*, som hos dyret; *vilkaarlig handling*, som hos den opvoksende, der begynder at reflektere; *valg-handling*, hvor efter indre tvil mellem impulser og overveielse der træffes en avgjørelse, et valg, med beherskelse av det ene, tilslutning til det andet. Her blir naturligvis forskjël i grad, alt efter impulsernes sammensættethet og intensitet, samt klarhet i erkjendelse av hvad det gjælder.

Moralsk handling er den, der vælges og utføres med livsoppgaven, eller om man heller vil, med det høieste gode for øie. Hver impuls, som ikke tjener dette formaal, bør beherskes, bekjæmpes. Da nu enhver personlighet har sin egen bestemte livsoppgave, saa følger, at personlig frihet bestaar i *hævdelsen av individualiteten i overensstemmelse med livsoppgaven*, (være og handle i harmoni med livsoppgaven). Av dette følger nu noksaa klart, at det er av høieste betydning at bestemme livs-

opgaven ret, samt at være klar over den *personlighets* beskaffenhet, der her tales om.

En stor fare ikke mindst i vor tid, vil vi netop her gjøre opmerksom paa; den, at utdanne, opdrage, utstaffere med stas og stylter det uigjenfødte *Jeg*, og saa betegne resultatet *kristelige dyder*. Promotheus-mythen er oplysende angaaende dette. Promotheus er en græsk titan (halvgud). Han stjæler ilden fra himlen og dermed meddeler menneskene kultur, kunst og videnskap. Men idet han gjør dem kloke men ikke gode, blir de hovmodge, som han selv. Til straf blir Promotheus af Zeus länket til en klippe, og en ørn uthakker hans lever, der dog stadig vokser ut igjen. Hver 3die dag vender Zeus's vingede hund tilbake og avæter den utvoksede lever. Leveren, der ikke dør, er et billede paa begjæringene og lidenskaperne, og ørnen, der avæter den, er et billede paa kvalerne, der er uadskillelige fra begjæringene. Promotheus er selv et billede paa det menneskelige jeg, der er uttraadt av samfundet med Gud. Først Herakles, en gudesøn, der med sin pil dræper ørnen befrier Promotheus og sprænger hans baand

Slægten stræber efter frihet og søker at avryste sine länker ved civilisationsbestrebelsler og anden utadvendthet, men den forløses kun ad den indadførende vei, ved evangeliet, ved Frelseren. Dette var det Luther uttalte naar han sa: Gjærningen gjør ikke manden god, men den gode mand gir gjærningen sit værd. Det samme var det, Augustin tænkte paa, naar han erklærte, at "hedningernes dyder er glimrende laster."

"Personlighetens indre frigjørelse til et fuldt og saligt troesliv i Gud, frit utad, men først og fremst *indad*, det er grundlaget og begynnelsen, og herpaa bygges videre, frit og harmonisk ifølge troens princip, med henblik paa maalet: Guds rike. Men alle personlighetens og samfundets gaver, anlæg, goder og privilegier skal tages ibruk og benyttes i livsopgavens tjeneste.

(Fortsættes.)

Et historisk omrids af Hauges Synode

DET er, saavidt mig bekjendt, endnu ikke skreven nogen fuldstændig historie af de lutherske samfund i Amerika. Der er vel enkelte historiske træk nedtegnet nu og da ved enkelte anledninger. Af den grund finder man adskillig uklarhed, og tildels uefterretligheder naar det gjelder de norske lutherske samfund. Paa opfordring, blev jeg anmodet at gi Hauges Synodes historie i et kirkehistorisk foredrag for studenterne ved normal skolen i Madison, Minn., og nedstaaende er da vesentlig hvad jeg der sa.

Hauges Synode har ikke i hele sin historiske tilværelse haft det navn samfundet nu bærer. Oprindeligt gik samfundet under navn af "Elling Eielsons Samfund," saadan paa folke-mund, men det egentlige navn var "Den Evangeliske Lutherske Kirke i Amerika." Dette samfund blev dannet paa et kirkemøde ved Jefferson Prairie, Rock county, Wis., 13—14 April 1846. Paa dette kirkemøde antoges en konstitution. Det er det første norsk lutherske kirkesamfund i Amerika som samler sig om en kirkekonstitution. Det var E. Eielson og P. Anderson og O. Aasen som stod i spidsen for dannelsen af et samfund med egen kirke-konstitution.

Forud for denne organisation var der smaa venne-kredse hist og her i de norske settlementer og nogle faa og smaa menigheder af de haugianske venner indvandret fra Norge, for hvem E. Eielson og andre lægbrødre forkyndte Guds ord. Eielson kom til Amerika i 1839 og virket jo stadig som lægprædikant. Paa et kirkemøde paa Koshkonong den 15de og 16de oktober 1850 er kirkekonstitutionen paany bekræftet. Eielson havde da ladet sig ordinere. Her, ved dette kirkemøde, faar konstitutionen en række underskrifter af troesbrødre tilstede ved mødet. Den har ialt 35 underskrifter af hvilke tre er ordinerte mænd. Konstitutionen har ogsaa da faaet et tillæg som egentlig er en overenskomst mellem menigheden og den tiltrædende præst. Der er otte spørgsmaal som er rækket den tiltrædende, og fire spørgsmaal til menigheden i denne overenskomst.

Det var vist meningen at denne konstitution skulde tjene som baade samfunds og menigheds konstitution paa samme tid. Det fandt man snart ud vilde ikke godt gaa. Det tog da heller ikke mange aar førend der blev udarbejdet udkast til særskildt menighedskonstitution, men det tog længe før menighederne antog egen konstitution. I 1851 gjorde presterne C. L. Clausen, A. B. Preus og Stub, med repræsentanter fra sine menigheder begyndelsen til et norsk luthersk samfund, men den fulde organisation kom først i 1853, da er den norske synode stiftet. (Se kirkelig maanedstidende 1870, side 243.) Eielson havde nok ikke nogen stærk tiltro til de ordinerte mænd fra den norske statskirke. Han og hans venner var jo nu i et nyt land og kunde ordne sin kirkeskikkelse som de selv bedst syntes. Frygten for, at de ordinerte ikke var svert venlig stemt mod lægmandsvirksomheden, som de holdt af, gav sig luft endog i konstitutionen. Den anbefalet jo de som reiste omkring og forkyndte Guds ord til menighederne og den opmuntret dem til at støtte saadanne med frivillige gaver. (Se par. 17 i konstitutionen.) Naar disse haugianske venner i dette land senere blev beskyldt for, at de havde skildt sig ud ifra den norske kirke, saa var jo det en baade ugrundet og usand beskyldning. Der var ikke nogen norsk kirke i Amerika da disse venner dannet sit kirkesamfund. At de skulde tilhøre statskirken i Norge naar de havde udflyttet til en anden verdensdel var meningsløs tale.

Den Evangeliske Lutherske Kirke i Amerika fortsatte da sin virksomhed efter denne første kirke-konstitution i henved 31 aar. Imidlertid var der dem baade inden samfundet, og udenom i andre samfund, som var opmærksom paa flere misvisende udtryk i den gamle konstitution. Det værste gjaldt betingelserne for optagelse i menigheden. "Ingen bør optages i menigheden, uden han eller de har gennemgaaet en sand omvendelse eller og er paa omvendelsens vei," stod der i konstitutionen. Naar dette nærmere skulde forklares i samme paragraf saa fordredes "en levende troes virkning i sjæl og hjerte." Det blev nok vanskeligt at finde troes virkning førend man var kommen til troen. Enda vanskeligere blev det, *hvem* skulde afgjøre om en var paa omvendelsens vei og hvor

langt en var kommen paa denne vei. Imidlertid var nok ordlyden og ordstillingen værre end hvad disse venner egentlig mente. Det var nok deres mening at si, den, som optages i menigheden maa ha kjendt nogen paavirkning af Guds ord. Det maa siges til de gamle haugianers ros her i dette land, at de tog dem, som vilde slutte sig til deres samfund, under samtale og prøved at holde hus. Aabenbare ugudelige vilde de ikke optage i menigheden. Haugianerne i Norge holdt jo vaagent øie over vennekredsen, og lidt af det samme vilde de udvandrede gjøre her i eget kirkesamfund. Dog, udtrykkene i konstitutionen var jo rent misvisende. Der blev baade talt og skrevet om den sag. I juli den 15de 1874 traadte en af samfundet nedsat komite sammen forat udarbeide udkast til ny konstitution. Elling var et medlem i denne komite. Udkastet blev trykt i "Budbæreren." Dette udkast foreslaar forandring af samfundets navn. Det hedder slig i udkastet: "Det samfund som hidtil har gaaet under navn of Den Evangeliske Lutherske Kirke i Amerika, antager herved navnet: 'Hauges Norsk Evangeliske Lutherske Synode i Amerika.'" Ved kvartalmøderne dette aar optoges til behandling, iallefald en del af tiden udkastet til ny konstitution. Saa kom aarsmødet i Fillmore county, Minn., fra 5—13 juni, 1875. I behandlingen af konstitutions-spørgsmaalet fik man ikke tid til at behandle mer end par. 1. Her tilstemtes forslaget om samfundets navn. Siden dette synodemode har samfundet havt navnet, "Hauges Norsk Evangeliske Synode i Amerika." Fra den tid blev jo titelbladet paa samfundets organ, "Budbæreren," forandret. Elling var selv med at stemme for navnets forandring. Naar der har været reist tvil om det berettigede i at referaterne for aarsmoderne har saadant høit aarstal som 67de aarsmode, saa er det en ugrundet tvil. Sandheden er, at Hauges Synode er det gamle samfund som begyndte i 1846. Hele tiden gjennem det løbende aar blev konstitutions-spørgsmaalet fremdeles droftet. Elling mente, man burde først bevise hvad som var falskt i den saakaldte "gamle konstitution" forend man gik videre. Saa kom synodemodet i Chicago 3die juni og flg., 1876. Det var et stormfuldt mode. Der var alt paa forhaand vist sig tegn til,

at nogle i samfundet vilde danne et parti og gaa tilbage til den gamle konstitution. Et brev til "Budbæreren" fra Chicago dateret december 16de 1875, altsaa sent om høsten efter synodemødet i Fillmore, viser saadant tegn. Vi tillader os at citere enkelte sætninger af hint brev: "Det er forkyndt os den glædelige efterretning, at endel venner omkring i landet vil holde fast ved den gamle haugianske enfoldighed og ei vil forlade den engang antagne konstitution, og ei vil bortbytte den for det nye "høikirkelige," "Wisconsinske" regiments-konstitution, som ved indbildning og kundskaber er sammensat af disse herskersyge prester." * * * "Vi anerkjender ikke broderskabet med Hanson som formand; thi han er vildfarende og ingen 'haugianer'" osv. Der var en 6 mænd og nogle kvinder i Chicago som havde afsondret sig i en krog forat nyde nadverden paagrund af, at der ikke fandtes en prest i samfundet som var værdig at meddele dem samme." (Se "Budbæreren" aarg. no. 7, side 187—190 for mai 1876.) Elling selv havde skrevet et par artikler i "Skandinaven," hvor han førte graverende beskyldninger mod presteskabet i samfundet. Paa et møde i Jackson county, Minn., 28de februar 1876 lod han sig vælge til formand for et lidet parti som vilde gaa tilbage til den gamle konstitution. Saa kom det egentlige brudd med samfundet. Ved hint aarsmøde i Chicago, 1875, havde Eielson indgivet sit navn som medlem af Hauges Synode, men offentlig i skrift havde han erklæret sig uenig med samfundet. Synoden ventet, at han skulde gjøre rede for sig og sit forhold til samfundet, men endnu var ingen saadan redegjørelse kommen. Synodemødet nedsatte en komite af 5 til at se Elling og om muligt bevæge ham til at besøge mødet, men komiteen kom tilbage med uforrettet erinde. Den nedsatte komite igjen forat samtale med Eielsen, det gik ikke den bedre end den første. Endelig sendte samfundet nok en komite no. 3. Samfundet vilde vide bestemt om Eielson betragtet sig som medlem af samfundet. Til mødet vilde han ikke gaa, "det vilde blot foraarsage kjævlery." Paa spørgsmaal om han havde ladet sig vælge til formand for et lidet parti i Jackson county, Minn., svaret han, at han ikke havde svaret ja til det valg; havde han sagt nei der-

til da? Ikke svaret nei heller. Paa spøragsmaal om han vedkjendte sig artikler, med graverende beskyldninger mod samfundet, skrevet i "Skandinaven" og som bar hans underskrift, svaret han, at der var feiltryk i disse artikler som han var villig til at rette paa. Paa spøragsmaal, om han vedkjendte sig en oplysning given i Ernst Lunds stykke, at han loved Eielson at skrive for ham om det var nødvendigt, dertil vilde han (Elling) ikke svare hverken ja eller nei; thi det kunde gi stof til nyt avisskriveri. Disse oplysninger bragte komiteen til det samlede aarsmøde og gjennem den private tale medgav komiteen som komite som sin kjendelse "at Elling faktisk er traadt ud af vort samfund."

(Fortsættes.)

The Pastor as Student

(BY PROF. G. M. BRUCE.)

(Concluded in this issue.)

5. What to study.—The pastor should above all study theology. To this branch of knowledge there belongs now some thirty different sciences, so that theology is a very extensive field for investigation, and there are few, if any, who can master the entire field. There ought to be, however, a general familiarity with the entire field, and special familiarity with some specific department of theoloical learning. The book that holds first rank is naturally the Bible, the Book of Books. This should be made the object of special study. To do this most profitably, it is necessary to study the Bible in the original language, and if the pastor has a liking for language study, he will also find it both interesting and profitable to study the cognate languages. If he has not the time and inclination for such study, he can employ his time to better advantage. The study of the Bible necessarily leads one to the study of exegesis, Biblical theology, history, geography, archeology, etc. In the department of systematic theology, dogmatics and history of doctrine, as well as ethics should receive special attention. Church history is another very important field of study, and

should not be neglected. The pastor's study in these three departments, exegetical, systematic, and historical, should look forward to what has been called "the queen of the theological sciences," practical theology. This department is therefore of the utmost importance to the pastor, and should receive special attention in his course of study. Practical theology seeks to connect the theological seminary with the church, the theological student with actual church work, and the pastor's study with his active work in his congregation; hence it is of vital importance that this field be not neglected. The study of the other three departments may make him a theologian and a scholar, but the study of practical theology in its various branches will tend to make him a preacher, a pastor, a soul curate, a friend and a counselor to his flock. The pastor should not be one-sided in his studies. He should also be a student of science, art, literature, history, and philosophy. Not that he should attempt to master all these different departments of knowledge, but he should cultivate some familiarity with them, and give special attention to some branch of general knowledge in addition to his theological learning. Science and philosophy at all times exert some influence on theological thought, sometimes wholesome, at other times a decidedly unwholesome one. These tendencies and influences the pastor will not be competent to judge, nor be in a position to cope with, unless he is somewhat familiar both with science and philosophy. Literature is another branch that should be cultivated. If the pastor wishes to enrich his language, and grow in pulpit eloquence, he will find literature a great help. Besides, literature is a reflection of human life, and may be the means of bringing the pastor in touch with human life in all its varied aspects and conditions, as well as furnish a large amount of excellent illustrative and suggestive material for his sermons. Furthermore, the reading of good, wholesome literature is an excellent recreation and pass-time for the often tired pastor. He may become absorbed in an interesting piece of literature, and thereby forget all his troubles and worries for a time, and thus obtain a much needed rest. Besides the more specialized reading, the

pastor should also be a general reader. He must not neglect current events, else he will wake up some day to find that while he has been engaged in studying the past, the present has gone far beyond him. Some pastors do so much general reading that they find no time for the more specialized reading, while others devote themselves to the former to the exclusion of the latter. Both extremes lead to a one-sided development, and should be avoided.

6. When to study. Many pastors agree that they ought to do some studying, but the great question is, When? The work of the pastor is practically without limitation. He can be at work in his field from early till late with house-visitations, sick-calls, special meetings, philanthropic undertakings, etc., ad infinitum, so unless he himself learns how and where to place the limits of his activities and thus economize time, no one else will do it for him. Again, there are those pastors who have not yet learned to consider the value of time. Much time is trifled away, that might have been very profitably employed. It is the minutes that count in a busy man's life, and the sooner he learns how to utilize the moments, the better for him and his work, too. The pastor who wishes to find time for study must first of all learn to economize time. A good time to set apart for study is the forenoon. Let the afternoons be employed in the work of the parish, and the forenoons be spent in the study, and try to adhere to this arrangement as strictly as possible. This arrangement will give the pastor four to five hours daily for study, and if this time is well employed, he will be able to make considerable progress in his studies in the course of a year. If the pastor sets apart the forenoons for study, he should also let his people know that he has done so, and they should be given to understand that except in cases of necessity, he does not want to be disturbed during his study hours. If the people have not been used to any such restrictions before, there may be some objections, but the more intelligent and reasonable will soon understand that the congregation is the gainer by such arrangement.

7. Work and study. The pastor's study should have a

more or less direct bearing upon his work. Its aim should not be so much to make him a scholar and an authority, but to make him efficient in the ministry, to equip him better and better for his high calling, and render his ministry more beneficial and effective. If his study tends to make him vain, bigotted, or distances him from his people and his work, then his study is not carried on in the right spirit, nor is he reaping the right kind of fruits. His motto in all his studying should therefore be the words of Paul in II. Tim. 2: 15: "Study to show thyself approved of God, a workman that needeth not be ashamed, rightly dividing the word of truth."

A LITTLE PARABLE.

1.

I made the cross myself, whose weight
Was later laid on me.
This thought is torture as I toil
Up life's steep Calvary.

2

To think mine own hands drove the nails!
I sang a merry song,
And chose the heaviest wood I had
To build it firm and strong.

3

If I had guessed—if I had dreamed
Its weight was meant for me
I should have made a lighter cross
To bear up Calvary.

Anne R. Aldrich.

The Old Testament Prophets

(REV. O. M. NORLIE, D. PH.)

A few introductory remarks about their office and messages.

~~The~~ Their office.

In Hebrew there were three words for prophets: "nabi," "roeh" and "chozeh." The first meant one who had received an announcement from God (hence inspired), or one who had announced what he had heard from God. The other two meant one who saw (cf. Eng. seer.) The prophet was one who saw the condition of his times and the future, who was told by God what to say, obeyed God and said it. In addition to this, he often explained what he had said. Hence prophecy means in popular English version, foretelling, interpretation of Scripture.

The prophet, as all the other writers of Scripture, was only an instrument in the hands of God. "For no prophecy ever came by the will of man; but men spake from God, being moved by the Holy Spirit" (2 Pet. 1: 21). Here we are speaking of the true prophets, not the false. God could also speak His will through the unwilling lips of a false prophet. Thus, Balaam thrice blessed Israel, whereas he was hired by Balak to curse, and in his defense he said unto Balak: "Spake I not also to thy messengers that thou sentest unto me, saying, 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I can not go beyond the word of Jehovah, to do either good or bad of mine own mind; what Jehovah speaketh, that will I speak?'" (Num. 24: 13). Balaam's case is, however, exceptional. As a rule the false prophets were messengers of the "Father of Lies," the true prophets were messengers of God, Whose Word is truth.

Prophets are spoken of already by Moses in Deut. 13: 1 and 18: 20. But there was then as yet no special provision made for the work of the prophets. The people were to be taught by the priesthood mainly through the symbols of the ceremonial law. But during the times of the Judges the priesthood degenerated, and the people got little or no instruction in

either moral or ceremonial law. The sons of Eli are examples of the corruption of the priesthood, even as Eli is of its weakness. The great reformer, Samuel, judge, priest and prophet in one, set about to get living witnesses for the Lord. He established at Ramah (1 Sam. 19: 19-20) what has been called a "school for prophets," what could be called a "theological seminary." Other such schools were later established—one at Bethel (2 Kings 2: 3), one at Jericho (2 Kings 2: 5), one at Gilgal (2 Kings 4: 38), and elsewhere (2 Kings 6: 1.) It is particularly in the latter days of the Divided Kingdom (from 800 and down), that prophets are in demand. Corruption was then at its height. Priests and kings were then the most unwilling of God's servants. The prophets, therefore, came to preach and to teach the will of God without respect of persons, to effect much needed reforms. From the contents of the 16 books usually classified as the prophetic books of the Old Testament we cannot but wonder at the boldness, directness and urgency of their appeal.

Bønsskrift i sand trosenigheds interesse

SOM børn af den norske synode ønsker undertegnede af hjer-
tet, at lutheranerne i vort land, og da først og fremst de
norsk-lutherske samfund, maa komme til trosenighed paa
skriftens og bekjendelsens grund. Saadan aandens enhed har
vort samfund ved Guds naade altid villet, og vi nærer det inder-
lige haab til Gud, at den maa opnaaes.

Men netop forat dette haab ikke skal skuffes, nødes vi til at
ærbødig og indstændig at bede synoden om ikke endnu at tage
afgjørende skridt henimod sammenslutning med den forenede
kirke. Vi har nemlig flere grunde til at frygte for, at den
trosenighed endnu ikke er opnaaet, som alene kan danne det
rette grundlag for kristeligt samarbeide og for organisk fore-
ning eller føderation.

Denne vor frygt er grundet paa følgende kjendsgjæringer:

1. Den misvisende første sats i "opgjør" blev tilstømt af

synodens majoritet i henhold til visse bestemte forklaringer af dens mening. Men disse forklaringer er ikke tilstemt af den forenede kirke.

2. Den forenede kirke har ikke endnu tilbagekaldt den dom, som dens forrige foreningskomite fældte over den lære om udvælgelsen, der blev tilstemt af synoden i 1910. Efter al kirkelig og verdslig ret maa dog et kirkesamfund være ansvarlig for en dom over Guds ords lære, der er offentliggjort i samfundets aarsberetning og officielle organ af samfundets lovlig valgte komite, bestaaende af dets formand, bestyreren af dets college og lærerne ved dets presteskole. Vi kan ikke anerkjende, at den forenede kirke har tilbagekaldt hin dom ved at tilstemme "opgjør." Thi de mænd, som fældte dommen, har alle, paa en undtagelse nær, ogsaa tilstemt "opgjør;" og dog er der fra deres midte fremkommet udtalelser, som viser, at de ikke har forandret sin mening om synodens lære.

3. Der er meget, som tyder paa, at "opgjør" ikke er tilstemt med samme forstaaelse i de to samfund. Fra ledende hold i synoden erklæres, at "opgjør" repræsenterer vor udvælgelseslære, som den er fremstillet i "redegjørelse" fra 1884 og i satsrækken fra 1910. Fra ledende hold i den forenede kirke benegtes dette. Saadant og andet mere vidner om, at "opgjør" ikke med den ønskelige klarhed bekjender sandheden og afverger vildfarelsen.

4. Det er en kjendsgjerning, at man i visse kredse af den forenede kirke fremdeles pleier kirkeligt fællesskab og samarbeide med saadanne, som den norske synode maa regne blandt kirkelige modstandere.

Ved at henlede opmærksomheden paa ovennævnte kjendsgjerninger mener vi oprigtig at fremme det rette enighedsarbeide, og vi har den tillid til vore samfundsbrødre, at de ikke vil lægge byrde paa manges samvittighed ved at bestemme sig for en fællesorganisation, før det er bleven aabenbart, at Gud selv har lagt den faste grundvold for den i sand trosenighed.

O. E. Brandt. Johs. Ylvisaker. E. Hove.

—Ev. Luth. Kirketidende.

Ingen tilbedelse av videnskaben

(Fortsat fra forrige nummer.)

N AAR da denne videnskab vil gjøre religionen, som alene kan grunde sig paa aabenbaringen, til gjenstand for deres undersøgelser og deres beviser, saa falder de i fare for, som vi sagde om fornuften, at tale om ting, om de ikke ved og ikke kan vide noget om, og at opstille urimelige paastande, saaledes at videnskaben skal have afskaffet underne, hvad den ligesaalidt formaar, som at styrte ned maanen. Om underet har fra gammel tid de mest fremragende aander tilstaaet, at det er for videnskaben utilgjengeligt. Selv vantroende naturgranskere som Tyndal, og atheister som Buckner, tilstaar, at det er menneskeligt hovmod at negte noget, fordi vi ikke forstaar det, og at vi ved for lidet til at fastsætte grændserne mellem det mulige og det umulige. For de forstandige er sjælens medfødte trang til at undre sig og "beundre" bevis nok for underet. "Det sande bevis for vandet er tørsten" siger Fr. v. Baader. Ligesaalidt kan videnskaben bevise, at der ikke har været nogen profetie, eller syner, eller profetiske drømme. Her strækker theoriene ikke til, men det oplevede faktum med meteorstenernes fald, som de lærde længe havde negtet som umuligt. Eller saa vil videnskaben gjøre klart for os, at der for alle mennesker *alene* kan gives *en* fælles aabenbaring. Men som de tre forskjellige aabenbarelser af den ene Gud i Faderen, Sønnen og den Helligaand i tre grundideer, danner skabelsen, saa kan ogsaa et barn se, hvorledes en uendelig Gud i denne skabning har aabenbaret sig i utallige former. Som han har aabenbaret sig anderledes i planten, i dyret, i mennesket, saa ogsaa anderledes i de og de dæmoner, og anderledes i de og de engle, anderledes i en Moses og i en Elias eller i en Johannes (Aab. 1). Saaledes er de syv aander for tronen (Aab. 4. 5) forskjellige aabenbarelser af den Helligaand, og enhver aabenbarelse aabenbarer en anden af Guddommens uendelige mange sider.

Eller der paastaaes, at videnskaben skal have bevist, at

der findes ingen Gud. Hvorledes skal det kunne gaa for sig? Thi ogsaa det indser enhver klart tænkende; det hører med til den underbare Gud, ja til en Gud overhoved, at hans tilværelse og væsen kan kjendes af hans skabninger, af menneskene, alene saavidt det tykkes ham at aabenbare sig for dem. Vel har han givet skabningen "om de og deri kunde finde ham" (se Rom. 1, 20), og med ret svarer biologen Reinke med mange af de største naturgranskere den gudsfornegtende professor Ladenburg: "Kjendskab til naturen fører uundgaelig til guds-ideen." Men om opfatningen og kjendelsen af denne Gud skriver med lige saa god grund naturgranskeren og filosofen Ernst von Baer, hvem nogle sidestiller med Darwin: "Hvorledes skulde mennesket kunne udmaale verdens aandelige grund, da det ingen anden maalestok kjender end sig selv. Var det muligt for et dyr at gjøre sig nogen forestilling om menneskets dygtighed?" "Vi kan ikke kjende verdens aarsag, fordi afstanden mellem Gud og os er kvalitativt og kvantitativt umaadelig stor. Gud bor i et lys, hvortil ingen kan komme." Ja Gud er for høi til, at han nogensinde med menneskelig videnskab kan fattes og af den bevises eller negtes, og netop den endeløse videnskabelige strid over disse og lignende religiøse spørgsmaal viser, at videnskaben intet kan bevise derom. Men for den, som er af sandheden, er de millioner hænder, som paa den vide jord fra alle folk i bøn rækkes op mod himmelen, beviser nok. Gud er, Gud lever, Gud hører. Tier stille, I daarer!

Videnskaben har vel opdyrket og plantet skjønt mangt et omraade. Men graver man dybt efter rødderne og aarsagerne til tingene, saa kommer man snart paa den nøgne haarde klippe. Hvad materien og hvad aanden er, hvad de oprindelige vilkaar for vor tilværelse er, tal, tid og rum, hvad livet og hvad døden er, og hvad vi helst vilde vide, hvorfra vi kommer og hvorhen vi gaar, hvorfor vi skal og ikke kan, og hvorfor vi er saa ulykkelige og gjerne vilde være lykkelige, — det kan videnskaben ikke sige, fordi den ved det ikke. Og derfor kan vi undvære den. Vi tiltrænger aabenbaring.

Kristne! Dertil har sandheden frigjort eder, at I ikke skal

lade eder blænde af verdens stolte løgne. Usselt og foragteligt skal det tykkes eder ligesom englene, som usynlige for os, vandrør paa jorden, de skyer af lovord, hvori denne verden indhyller sig, og den endeløse entonige sang af selvros, som stiger til himlen fra dens lærestole og festbanketter, indvielses- og mindetaler, foreningsfeste og dagspressen. Disse forgjængelige skabninger roser sig af deres kongresser, som skal forsvare og forlænge deres liv; og til tusender farer de daglig som drevne af stormvinden, efter "korte" eller "lange lidelser" eller "uventet hurtigt" derhen. De priser sin videnskab, lever i tid, rum og materie og ved ikke, hvad tid, rum og materie er. De praler med sin naturvidenskab og ved ikke, hvem der har frembragt denne natur, hvad den er til, og hvad den gavner; med granskningens lys praler de og har endda ikke fundet ud, om der er en Gud. De paastaar, at de kan bruge elementerne og naturkræfterne i sin tjenste; og i forfærdelig larm tilintetgjør disse kræfter og luft, vand og ild paa en nat hundreder og tusinder af menneskelige myrer. De taler rørt om sin "humanitet" og kan ikke hurtigt nok afvende enhver opdagelse til altid grusommere menneskemyrdende krig tillands og tilvands. De omfavner hverandre med fredsforsikringer, og febersyge sliber de vaaben til dødelig kamp. De lykønsker hverandre til menneskehedens store fremskridt, og voksende mishag griber de enkelte, og mistro, misundelse og frygt paakommer folkene. En løgn er deres selvfor gudelseshymne, og ogsaa her siger vi: Alene faldne aander kan være saa blinde, saa selvmedvidende, saa uvidende og saa indbildske, saa kraftløse og saa stolte.

(Fra "Tro og Kritik" af Prof. Fr. Bettex.)

Gaar støtterne istykker,
Og vennerne faar nykker,
Saa sker det blot,
Fordi du godt,
Kan gaa foruden krykker.

Bjørnson.

Om presteutdannelsen

BLANDT en kristen menighets første opgaver er utdannelsen av prester og lærere.

Utdannelse av borgerlige, politiske eller sociale fagmænd er derimot *ikke* menighetens sak.

Men hvordan skal gjerningen gjøres?—Ja, det er det store og vanskelige spøragsmaal. Det spøragsmaal har til alle tider i kirkens historie været aktuelt. Til sine tider har det været brændende. Saadan er det netop nu i vort fædreland. Presteutdannelsen var slik kommet ind i en skjæv retning, at noget radikalt maatte gjøres. Menighetsfakultetet blev oprettet ved siden av den teologiske afdeling ved universitetet.

Det voldte naturligvis et svært opstyr. Man ropte ut alt dette kjendte om snæversynte, bakstrævere, intolerante, kjætterjægere, pessimister og alt dette, som altid spøker igjen naar menigheterne skal paatvinges falske og farlige aandsretninger. Men det troende folk i Norge lot sig—for en gangs skyld—ikke skræmme; de holdt fast paa beslutningen og stævnet fremover. Et offentlig angrep paa den presteutdannelse som universitetet byr paa fremkom nu ganske nylig fra missionsprest Johnson.

“Fylld institutionerne,” var overskriften over en temmelig velskreven artikkel fra hans haand i “For Kirke og Kultur.”

Hvilke institutioner? Ja, først og fremst *prestetjenesten i menigheterne*. Men da maatte den institution, hvor presterne faar sin utdannelse fyldes anderledes end nu. Johnson hævdede at “der lægges for megen vægt paa den lærde og vidensabelige teologi,” medens forlitet hensyn blir tat til det praktiske, aandelige arbeide i menigheterne.

Prof. Brun, i sit svar til Johnson, gaar strengt irecte med dette syn, at der lagdes formegen vægt paa “lærdom og videnskabelighet.” Nei, skulde man kunne “fylde institutionerne,” da maatte der lægges *mere* vægt end hidindtil paa disse ting.

Det er for os av stor interesse—om vi overhovedet ønsker at orientere os i disse ting—at lære kjende disse kjæmpende aandsretninger, deres væsen og deres uttrykksmaate.

Striden har været fremme ogsaa iblandt os her i landet. Var det ikke—til syvende og sidst—det den bekjendte Augsburg-strid egentlig gjaldt?

I sidste nummer av "Luthersk Tidsskrift" (frikirkeblad) findes en artikkel av en "S. R." under overskriften: "Omkring presteutdannelsen," som vi ber om lov at gjengi litt fra. Efterat ha git en oversigt med hensyn til situationen i Norge fortsettes som følger:

"At gennemførelsen af denne sag (en heltud menigheds-mæssig presteuddannelse) alligevel vilde komme til at medføre rivninger og kampe er ganske vist. Det har vi den bedste erfaring paa i dette land; thi meget af den strid, som har været ført mellem de lutherske kirkeafdelinger herover, har havt sin egentlige aarsag i et forskjelligt syn paa presteuddannelsen. Her havde man vel ikke nogen statskirke at tage hensyn til, men alligevel søgte de statskirkelige samfund at indrette sit skole-væsen saa nøie efter statekirkens mønster som mulig og hænger fast ved det den dag idag. En undtagelse danner Augsburg Seminar, den ældste presteskole blandt norske lutheranere i Amerika. Den har lige fra begyndelsen af været opmærksom paa de feil og farer, som den statskirkelige presteuddannelse fører med sig, og har søgt at undgaa den ved at indrette sin skole slig, at den tog sigte paa tjenesten i Guds menighed fra den første til den sidste dag i skolen, saaledes som nu pastor Johnson (Norge) ønsker presteuddannelsen indrettet i Norge; men derfor har Augsburg maattet døie megen haan og spot og udstaa mangan kamp mod mægtige modstandere, som ønsket at tilintetgjøre baade skolen og det presteuddannelsesprincip den har arbeidet efter og kjæmpet for."

Efterat ha læst dette kom det frem for mig: Men forholder det sig virkelig slik? Er presteutdannelsen ved Augsburg principiell forskjellig fra for eks. den ved vor skole her i Red Wing?

Men dermed stod vi atter foran spørqsmaalet: "*Hvad representerer vi?*" Og det skal tilstaaes: Svaret herpaa ligger ikke opi dagen. Ti, det er nylig blit oplyst for os: Red Wing Seminar er ikke Hauges Synodes presteskole.

Dersom denne opplysning er riktig, da træder jo forskjellen mellem Augsburg Seminar og vor skole straks frem; ti, at Augsburg er Frikirkens presteskole, er ikke tvilsomt.

I korrespondance til "Luthersk Kirketidende," Kristiania, —no. 17, 26de April d. a.—siger professor Helland (Augsburg): "Der findes blandt de norske lutheranere i Amerika fire presteskoler, nemlig, Augsburg Seminarium, oprettet i 1869; Luther Seminarium, oprettet i 1876; Red Wing Seminarium, oprettet i 1876; Den forenede kirkes seminarium, oprettet i 1893."

Som man ser, kalder han ikke blot Augsburg for Frikirkens presteskole, men nævner ogsaa Red Wing Seminar, som Hauges Synodes presteskole. Ja, det skal tilstaaes, der var mange av os som ikke vidste noget andet.

Og det tror jeg trygt kan siges: For en 15 aar tilbake vilde nævnte opplysning i "Budbæreren" aldrig kunnet fremkomme. Tanken om, at Red Wing Wing Seminar ikke var vor presteskole, fandt dengang ingen jordbund.

Paa den anden side er jeg ogsaa vis paa at nævnte opplysning fremstiller situationen, saadan som den nu virkelig er, aldeles korrekt. Hos os her har det været uttalt før—efter min mening endnu meget sterkere—av andre. Ifølge denne, hvad jeg vil kalde nyere anskuelse, er den *teologiske afdeling ved Red Wing*, væsentlig likedan, som det teologiske fakultet er ved det norske universitet: Det er bare en, ved siden av en række andre likestilte afdelinger ved skolen, kun med den forskjel, at den er den mindste. Slik er det ogsaa netop ved universitetet i Kristiania. Men er nu ogsaa dette noget at beklage? Ja, derom vil vistnok meningene være delte. *Men av stor betydning maa det være, at synoden er klar over stillingen.*

Lat os ta et kort overblik over vor skoles historie, saaledes som denne antydes allerede ved *skolens konstitution* og de ordninger som har været foretat i forbindelse dermed.

I 1874 fremlagdes for synoden "Reglement for Skolen." Herav skal vi citere fra Art. 1, §§ 1 og 2.

§ 1. Skolens navn.

Navnet paa denne Institution skal være Hauges Missions-

institut: forberedende Skole til Hauges College og Eielsons theologiske Seminarium.

§ 2. Hensigt.

Hensigten med denne skole skal være, paa en praktisk maate at oplære Mænd, som har vidnesbyrd om kristeligt alvor og gode Lære-Evner, som maatte vise Lyst til at opofre sig til Kirkens Tjeneste, for at de med Tiden kan blive skikkede til med Evangeliet at virke for Guds Riges Udbredelse i den evangelisk lutherske Kirke, enten her eller blandt Hedninger.”

(Fortsættes.)

PRESTEKONFERENCE I MAYVILLE KREDS.

Mayville kreds prestekonfernee holdtes i Mayville, N. D., pastor J. S. Halvorsons kald den 6te og 7de mai. 11 prester var tilstede. Pastor A. H. Berger holdt et foredrag over den høiere kritik og pastor N. J. Lohre over bønnen. Aftensessionerne og onsdag eftermiddag var aapne sessioner. Følgende valgtes for kommende aar: Pastor J. H. Johanson, formand, pastor S. S. Westby, kasserer, og undertegnede, sekretær. Vi skiltes med følelsen av, at “det er godt, at brødre bo sammen.”

O. J. Nesheim.

PLANEN GODKJENDT

Fra Pres. Vincent er modtaget følgende:

“I presented at the last meeting of the Board of Regents the general outline of the plan of securing a Scandinavian building for the U. of Minn.

The Board acquiesced in the principles laid down, and if we can secure the funds, there will be no difficulty about having the building accepted on the terms discussed.”

R. J. Meland,

Arkiv-komiteens sekretær.

VISERGUTTEN HAR ÆREN.

Vi er nu omtrent halvveis med utgivelsen av 2den aargang av "Tidsskrift." Men skjønt vi gjentagne gange har sendt eksemplarer til andre norske blade—flere av dem—har dog ingen før nævnt vort blad med et ord.

Det gjaldt at ignorere, saa det ut til.

Vi har dog faaet vite, at andre har gjort lignende erfaringer. Nu har "Visergutten" imidlertid brutt isen,—og vi siger saa mange tak!

Vi har herved den fornøielse at gjengi nævnte blads villige uttalelse om vore literære bestræbelser:

"Tidsskrift for kirke og samfund, redigeret av prof. M. O. Wee, J. M. Wick, og J. K. Lerohl, utgivet i Red Wing, Minnesota, koster \$1.00 aaret og er et utmerket blad.—Fra først av har det forekommet os noget av det bedste i sit slags, som vi har. Vi har April heftet liggende foran os.—Indhold: Moder — Paaske — Erindringer fra Indremissionsmarken — En Jesu Kristi stridsmand — A United Lutheran Church — Bort med afgudik tilbedelse af fornuften — Nyheter — Rapport fra bygdelagenes arkiv-komite — Spredte tanker. —Ved gjennemlæsning maa vi beundre heftets rene, indholdsrige og belærende læsestof. Alt er gode sager. Det er et godt tegn, at saadanne tidsskrifter utbredes iblandt vort folk."

Böger anbefalet til läsning for Ungdomen.

Bockman: Lykke i Livet, \$1.00; Bernhoft: Følg Jesus, 60c; Høyer: Livets Vej, 50c; En moders veiledende ord til sin datter, 40c; Eastvold: A Sermon on Baptism, 10c; Faber: Lykkens Hemmelighed, 50c; Alice Gray: Lille Margret, 25c, Margrets Hjem, 25c, Maggie Riley, 25c, Ned Dolan, 25c Roey Comroy, 25c, Netties Mission, 25c; Gode Mænd og Kvinder, 30c; Bang: Hans Nilsen Hauge og hans Samtid, 2.70; Stromberg: Den hellige Strid, 4.00; Funcke: Ørkenblomster, 1.00, Sjølekamp, 1.00, Reisebeskrivelser fra Norge, 1.00, Hjortens Tørst, 1.00; Margrethe: Et Fattedes, 50c, Anna Helsing, 75c,

Doktorens Børn, 60c; Marie: Ved egen Kraft, 15c, Drivende Skyer, 35c, I det Stille, 1.00, Hjemmet, 1.60; Hesba Stretton: Carola, 50c; Johanna Spyri: Heidi, 60c, Hjemløs, 80c.

Faaes hos Hauges Synod Book Dept., Red Wing, Minn.
eller Frikirkens boghandel, Minneapolis.
(Se avertissement.)

Følgende skjønliterære verker anbefales:

Aasta Smith Rieber: Vestenfra; Olaf Sanning: Dæmring og Dag; Holger Sinding: Ildprøven; Jacob B. Bull: Hans Nielsen Hauge, Henrik Wergeland; Ingeborg Maria Siek: Høifjeldsprest; Kaia Bruland-Nilssen: Skjærgaardsliv; Jonas Lie: Lodsens og hans Hustru. Rutland; Dikken Zwilgmeyer: Inger Johanne; Per Sivle: Gut; Constantius Flood: Ufredstid; Margrethe: Missionsbarnet; Hans Aanrud: Sidsel Sidserk; Bernt Lie: Sorte Ørn; Matilda Malling: Gryende Dag; Selma Lagerlöf: Gøsta Berlings Saga; Waldemar Ager: Presten Conrad Walther Welde; Gustav Aagaard: Paa Atlanteren; Olaf Benneche: Rygnestadgutten; Otto Adler: Den Norske Robinson.
Herman E. Jørgensen.

MÆRK!

Medlemmer av "Tidsskrifts" bestyrelse indkaldes til aarsmøte mandag den 9de juni førstkom. kl. 8 formiddag. Man møter i vort hjem, 1204 College ave., Red Wing, Minn.

Ogsaa andre interesserede er velkommen.

Paa bestyrelsens vegne

M. O. Wee.

Publisher "Tidsskrift," Red Wing, Minn.,

Dear Sir: We are just in receipt of a cable message from Christiania advising that our steamer "Kristianiafjord," is completed, and has made some very satisfactory trials. The steamer is now proceeding to Norway.

—Hobe & Company, G. N. W. A.

Per Axel Falk.

FRIKIRKENS BOGHANDEL

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i litteraturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og læseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlangende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de udkommer i Norge og Danmark. Priserne er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,

322 Cedar Avenue, - - - Minneapolis, Minn.

Hauges Synod Book Dept.

Et godt og righoldigt udvalg af gode bøger findes altid paa lager, saa som, bibler, nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reisebeskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af jaabsattester, konfirmations- og ægteskabsminder af forskellige slags findes altid paa haand.

Dr. H. N. Scheldrup

100 Andrus Building

Minneapolis

Red Wing Printing Co.

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Canadian Pacific Railway Steamship Lines "Empresses" of the Atlantic

14,500 tons. Equipped with every modern device to insure safety and comfort. ONLY ELEVEN DAYS TO OR FROM MINNEAPOLIS and vicinity to SCANDINAVIA AND FINLAND.

Only British, Scandinavian and Finnish passengers carried westbound. Canadian Pacific trains meet the steamships on arrival and bring their passengers to Minneapolis without change, which saves any delay, inconvenience or expense.

**H. M. TAIT, General Agent,
232 Nicollet Ave., Minneapolis, Minn.**

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.
520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

A. J. Dahl Co.

GENERAL

Book-Binders and Manufacturers

416 Eighth Ave. South,
Minneapolis.

MUSIC

For one and all, for church and home, in solo, duet or chorus arrangement, with Norwegian or English texts or both.
Send for List To
John Sether, Jr.
520 2d Av. S.
Minneapolis.

nye dobbeltpropeller Dampere, "Kristianiafjord" kommer at seile fra Christiania den 4de Juni og fra New York den 24de Juni. Hvis De agter sende Billet til nogen derhjemme, eller selv reise over, er det bedst at bestille. Køiplads snarest mulig.

St. Olaf Kor, ved St. Olaf College i Northfield kommer at reise med "Kristianiafjord" den 24de Juni, saa der vil blive god Sang ombord. Man henvender sig til

HOBE & COMPANY, General Northwestern Agents
Foreløbende Kontor, 307 New York Life Bldg., St. Paul.

Gjør din forretning med dem, som averterer i bladet.
Nævn "Tidsskrift."

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

Redigeret av M. O. WEE, J. M. WICK og J. K. LEROHL

Hefte No. 6

JUNI, 1913

2den Aarg.

Inhold

<i>Fred</i>	161
<i>Aarsmøterne</i>	162
<i>Den principielle forskjel mellem luthersk og ikke-luthersk etik</i>	165
<i>The Old Testament Prophets</i>	172
<i>Et historisk omrids af Hauges Synode</i>	179
<i>Om presteutdannelsen</i>	183
<i>Norsk i Minnesotas landsskoler</i>	188

Red Wing, Minn.

Entered as second-class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:

1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

T·I·D·S·S·K·R·I·F·T

Redigeret av M. O. Wee, J. M. Wick og J. K. Lerohl

Medlemmer av bestyrelsen: C. J. Eastvold, J. J. Skarpness,
H. N. Bakke, I. Anderson og A. L. Torblaa

No. 6

Red Wing, Minn., Juni, 1913

2den Aarg

Fred.

*“Begynd i dit eget indre,
saasnart du vil fred paa jord,
Begynd med at dæmpe og hindre,
det selviske ufredsord!
Begynd i det skjulte og stille,
begynd i dit eget hjem!
Ti husk, det er fra det lille,
det store vokser sig frem.*

* * *

*Begynd med en fredfuld stemme
der, hvor du mest blir hørt!
Begynd med at kunne glemme,
hvad ilde dig har berørt.
Begynd med at ville dæmpe
ufred fra dem, du staar nær;
Da lærer du først at kjæmpe
med fynd mod den krigsklædte hær.”*

Aarsmøterne.

DENNE maaned er aarsmøternes tid. De forskjellige norsk luth. samfund har havt sine respektive aarsmøter, og disse var særdeles vel besøkte. Det er et godt tegn, at kirkefolket tar levende interesse i samfundsarbeidet og dets forskjellige grene. Daarligt tegn er det derimot dersom det viser sig, at prester og menigheter liden eller ingen interesse viser likeoverfor det samfund de tilhører. At der er prester, der næsten aldrig kommer til aarsmøtet, og samfundsmenigheter, der næsten aldrig sender representanter, synes ikke at tilkjendegi, at der hos disse er en sund samfundssans—tvertimod. Noget sykeligt maa der være i saamaate. Det vilde være ønskeligt om alle prester og menigheter vilde klart erkjende sin pligt imot det samfund de tilhører—komme til aarsmøtet og ta del i dets arbeide og forhandlinger. Altsaa ikke bare holde sig paa avstand, kanske med kritik over andres arbeide; men selv være med med liv og sjæl.

Til Red Wing er det kjært at komme for os, som i mange aar hadde vort hjem saa at si deroppe paa haugen. Mange minder har vi med os fra skoledagene, og disse opfriskes hver gang vi faar samles paa dette kjendte og kjære sted.

Hvad Hauges Synodes aarsmøte angaar saa kan vi trygt si, at det var i alle maater et godt møte. Fra første til sidste stund syntes vi mærke, at broderkjærighetens aand var den herskende; og det er jo nødvendigt ved aarsmøtet saavel som alle andre møter, skal de være til velsignelse. Guds ord blev forkyndt—en time hver eftermiddag blev benyttet til samtale over det emne, som var opstillet, nemlig Kristi gjenkomst. At denne opbyggelige samtale var til megen velsignelse er klart. Disse enkle inderlige vidnesbyrd virket som en kjølig, kvægende luftning fra de solrige høider paa de av stræv og arbeide feberhete hoveder og hjerter. Dette emne blev alvorligt og alsidigt behandlet til selvprøvelse og trøst for Herrens folk.

Der var ogsaa dette aar saker av særlig interesse. Vi nævner for eksempel fællesundervisning ved Red Wing Seminar. Denne sak blev drøftet ved en alsidig og interessant dis-

kusion. Synes det taler vel for os norske, naar en flok sterke mænd med vikingblod i sine aarer kan føre en saapas saklig og hyggelig diskusion om en sak hvorom der er diametralt motsatte anskuelser. Saken blev utsat et aar til—for det første; — men vi synes at mærke, trods alle motsigende røster, at denne sak snart vinder frem til seier, og at der blir co-education ved R. W. S. Hos flere av dem som har staat og staar imot kan der mærkes, at de har forandret standpunkt. Vi mindes dikterens ord: “Me ska koma um inkje so braatt.” Nogle av os yngre synes det gaar for smaat med at faa denne sak frem; men vi bør ha respekt for andres meninger, og det som for de fleste var hindrende iveien nu var den gamle samfundsgjeld. Vi er ogsaa av den mening, at det er viseligst først at betale den gamle gjeld. Mon ikke vort samfundsfolk som staar tilrest med denne gjeld nu snart vil røre paa sig lidt og kaste av denne byrde, der har hemmet og hindret vort samfunds arbeide i mange aar. Spøragsmaalet er ikke om vi som samfund kan betale den; men om vi *vil*. Haaper vi kan samles næste aar med den gladelige underretning fra vor kasserer,—*gjeldfri*. Det vilde være overmaate hyggeligt.

Missionen har en stor plass i vort samfund og det med rette. Denne gren av vort arbeide har vokset og vokser aar for aar; og det er gladeligt. Vi fik lytte til alvorlige og hjertelige vidnesbyrd om den indre og ydre mission, og ikke mindst opbyggeligt var det at merke den offervillighet folk la for dagen. Ofrene til begge disse missioner beløb sig til mange hundrede dollars. Vort folk er et offervilligt folk. Mange er varme for Herrens sak. Vistnok kunde vi gjøre meget mer; men vi bør ikke glemme at takke for det som blir gjort. Mange av vore folk bringer virkelige ofre for Herrens sak—de tar ikke av sin overflod. De kunde vel synes de trængte det de har til sig og sine—dog er de med og yder med glæde, og velsignelsen skal ikke utebli. “Gud elsker en glad giver.”

Vi har sat til overskrift over vort stykke *aarsmøterne*.

Hittil har vi talt om vort eget i Red Wing. Det traf sig saa iaar at flere av os fik anledning til at besøke vore naboer av de andre samfund.

Paa hjemveien fra Red Wing stansede vi i St. Paul og Minneapolis et par dage og besøkte Synodens, den Forenede Kirkes og Brodersamfundets aarsmøter, som netop da afholdtes i disse byer. Det var interessant og hyggeligt. Foreningssaken er jo et av de store spøragsmaal i den norsk luth. kirke i Amerika netop nu, og et gladeligt tegn er det, at prester og menighetsfolk fra disse samfund nu kan omgaaes hinanden i fordragelighet og broderlighet. Hadde anledning til at høre lidt om denne sak ved et av disse største samfunds møter. Det var klart, at de allerfleste omfattet foreningsbestræbelserne med alvor. Der er og blir røster imot i alle disse samfund; men det er letsindigt at blæse ad det hele som noget ubetydeligt eller som noget, der ikke er værd at arbeide eller interessere sig for. Saken er av saare stor betydning for vort folk, og alle som har kirkens vel for øie burde arbeide i ædruelighet og med bøn til Gud om, at det adskilte norsk luth. kirkefolk maa forenes paa sandhetens grund. Som sagt, det var hyggeligt at besøke de andre samfunds aarsmøter. Dog er det med samfundet noget lignende som med hjemmet. Der er likesom en hjemlig hygge i det samfund man tilhører og som han tildels ialfald savner andetsteds. Da vi stod i gangen i Auditorium i St. Paul og betraktet den strøm av mennesker som gik ut og ind, frem og tilbake, sa en gammel Hauges mand som ogsaa netop var kommen fra møtet i Red Wing: "Jeg tror det er hyggeligere, hvor der ikke er saa mange tilstede." Jeg var tilbøielig til at være enig med ham, men det er jo som ordsproket siger: "Borte er godt, hjemme er bedst." Det er godt at ha et kirkeligt hjem—samfundshjem. Og saa længe vi har disse samfund, flere av dem, bør vi med glæde arbeide i og for det samfund vi tilhører. Det er aldeles meningsløst paa dette stadium av foreningssaken at begynde at slette ud samfundsgrænserne og være likegyldig for vort samfunds trivsel og vekst. Lad os være flittige hver i sit hjem. Kan vi da i fremtiden, som vi haaper, slutte os sammen og arbeide i fællesskap, saa godt og vel. Da kan vi altid faa ordnet ogsaa med aarsmøterne saa de blir mest mulig hyggelige og oppbyggelige for os alle og for vor kjære norsk luth. kirke i Amerika.

“Din kirke, Herre, lad bestaa
Og for dit aasyn naade faa,
Lad kjærlighets dets faste baand
Forene trofast aand med aand,
Lad alle i samdrægtighed
Gaa haand i haand i Jesu fjed.”

J. K. Lerohl.

Den principielle forskjel mellem luthersk og ikke-luthersk etik.

(Fortsat fra forrige nummer.)

II. DEN PRAKTISKE SIDE.

Stat, kirke, og samfundsliv.

I FØLGE sit princip, identificerer den katolske kirke sig med Guds rike og kræver, at staten skal laane sin autoritet fra kirken. Den arbejder paa utfoldelsen av et verdsligt Guds rike med kirkens autoriteter, som de der styrer og bestemmer over det hele menneskelige samfundsliv.

Den reformerte kirke gjør sig i virkeligheten skyldig i samme feilsyn, idet den altformeget identificerer borgerlig dyd, konformitet med lov og orden, med guds frygt. Derfor finder man de reformerte prester saa ofte, ja ganske regelmæssig, præke over politiske eller sociale spørgsmaal. De synes at ha glemt hint ord av Jesus: “Mit rike er ikke av denne verden.” Og Pauli ord: “Vort borgerskap er i himlene.” Den rationalistiske synsmaate, at Gudsrikets fuldendelse skal bestaa i at kultur og dannelselse naar frem til at utfolde sin blomst idet civilisati on og humanitet trænger helt igjennem, finder derfor en særs gunstig jordbund inden reformert kirkeliv. Vi hadde nylig en kras fremstilling av dette iblandt os. En reform. prest takket Gud for noget som hændte da Titanic sank. Dette nemlig: Mange-millionæren Astor stod og hjalp andre, kvinder og børn, i livbaaten og gik selv i dypet. Derved, utbryder presten, kom

gudsbilledet frem! Sligt er typisk. Gjærningen var i og for sig vakker og ret, men hvormeget sædelig værd den virkelig havde er uvist. Det kom jo an paa indre avgjørelser. "Dersom jeg gir mit legeme hen til at brændes, men ikke har kjærlighed, da er jeg intet." Og den kjærlighed her tales om er den, der er født ut af troens moderskjød.

Den lutherske kirke hævder nok, at gudsforholdet og religionen skal være den centrale kraft i samfundslivet,—at endog de mindste livsfunktioner skal være præget derav, men den skjelner mellem livets forskellige sfærer, anviser hver sin plads og la'r hver ha' sine bestemte formaal i sig selv. Familie og stat er likesaa vel guddommelige institutioner, som kirken. Er de end nær forbundne, saa er de dog av forskjellig art, hver med sine bestemte formaal. Og det er netop indenfor disse omraader av livet at den troende skal bevise sin sædelighed. Vor kirke gjør saaledes ikke kristendom og poletik til et og det samme, men den kræver av sine børn, at de skal være øvrighet, lov og orden underdanig for Herrens skyld. Vor kirke ærer familielivet fordi det er villet av Gud og helliget for sit formaal; men den begaar ikke den vildfarelse, at den gjør familiedyd identisk mel *liv* i Gud. Den bedste kristen skal være og er den bedste borger, fordi han er fri til at tjene den levende Gud: Her, under forløpet av dette liv, i de av Gud anordnede livskald; hisset, i et liv og under forholde hvor "de første ting er vegne bort."

Ti den lutherske kirke lærer og venter en krisis ved utløpet av "en stor trængsel," da alt det, der har bevæget sig længer bort fra Gud hver dag, og saaledes er blit værre, skal være moden for dommen; og alt det, der har bevæget sig fremover mot Gud, skal faa naadelønnen. Vi skal ikke hente den Herre Jesus ned til os fra himlen, naar vi har faat stelt det rigtig koselig iblandt os, men han skal hente os til sig. Og dog skal vi prøve ved Guds naade at stille os bedst mulig ogsaa her; ti dette *vil Gud*, og dette *vil vi*, dersom vi er hans og derved modnes vi netop for Guds rike.

Spøragsmaalet om hviledagen, og gudstjenesten.

Her som ellers, hævder den katolske kirke sin egen autoritet som det avgjørende og lydighet mod kirkebudet, som sæde-

lighed i sig selv. Vi vil dog særlig sammenligne den reformerte kirke og vor. Allerede navnet der brukes antyder retningen, nemlig: *Sabbat*. Jeg skal tilstaa, at det gav mig et ganske tiltalende indtryk, naar jeg søndagmorgen regelmæssig fandt Edinburghs ellers yderst travle gater, saa noget nær folketomme. Det paatrykte mig uvilkaarlig en viss høitidsstemning. Men ved nærmere eftersyn maa det nok medgives, at det sandt sædelige ved det hele er noksaa tvilsomt. Det er vist "budenens lov med forordninger" der paa jødisk vis paatvinges. Personlighets, aandens bevægelighet i harmoni med indre principer, synes ikke være ret forstaat. Det viser sig da ogsaa at Puritanismen, der jo aldeles konsekvent gjennomførte den reform. kirkes principer, mer og mer forsvinder. Det samme gjælder guds- husets utstyr og de kirkelige ceremonier. Billedstormeriet var typisk reformert. Alter og alterbillede, orgel og døpefont, blev jo avskaffet. Det var synd at ha sligt; ti det var jo ikke *befalet i Bibelen*. Helst skulde blot Davids salmer synges i kirken. Forresten var der yderst lidet rum for kunst blandt de reformerte. Bibelen læses meget, men vægten lægges mere, som det synes, paa læsningens omfang, end paa indholdets sande og rette forstaaelse. Man kan saaledes ta' for sig et vist bibelavsnit, og vælge som et slags prækentekst eller samtaleemne, medens den paafølgende tale gjerne dreier sig om ganske andre, hvad teksten betræffer, helt forskjellige ting. Principet kommer ikke mindst tilsyne i omvendelsesarbeidet. Praktisk rationelt anlægges det hele, det er vist; men overfladisk synes det ogsaa isandhet at være. Der opfordres til visse ydre bevægelser og handlinger, og naar saa disse befølges, da betegnes man gjerne som "omvendt." "Man vil ligesom med vold og magt paatvinge menneskene Guds Rike, og man forstaar ikke, at menneskene nu engang ikke vil late sig noget paatvinge med vold og magt, ikke engang Guds rike, men at de vil modtage det, som alt andet i personlig fri tilegnelse."

Vor kirke lærer og hævder, her som ellers, aandens frihet. Den gamle testamentlige sabbatlov gjælder ikke lenger hos os. "Kristus er vor Sabbat," siger Luther. Men Guds anordning om hvilke gjælder, og vi følger ogsaa anvisningen i 1 Mos.: 6 dage

til arbeide, 1 til hvile. *Dagen* er av kirken frit valgt, men den antydedes stærkt av Herren selv ved Jesu opstandelse og Aandens utgydelse: Den første dag. Og dagen skal brukes til oppbyggelse. Hvorledes dette nærmere skal iværksettes, derom har vi ingen bestemte bud og forbud, men vi har *principerne* givet,—givet av Herren selv og hans apostle. Disse skal settes i bevægelse i livet, ifølge kjærlighetens lov. Vor kirke giver kunsten sin fulde plads ogsaa i Herrens hus. Vi hævder at tanker og fremstillinger kan fremsættes likesaa vel i farver og linjer, som ved artikuleret lyd. Selvfølgelig, skal alt i Herrens helligdom være bestemt av sit sande og egentlige formaal. Alle menneskelige evner bør og skal tages i bruk til Guds navns forherligelse. Musik- og sangkunsten er en av disse. Vor kirke har da ogsaa med rette været kaldt den syngende kirke. Vi legger stor vægt paa bibellæsning og bønneliv; men vægten lægges fremfor alt paa dybde og inadvendthet. At *grunde paa Herrens lov*, derpaa er det det kommer an. Dette kommer klart frem i fremgangsmaaten med barneundervisningen. Vor "Børnelærdom" er ikke omfangsrik sammenlignet med reformert læsestof av samme art, men det omfatter forunderlig træffende og klart hele saliggjørelsens orden. Det maa medgives, at vore reformerte brødre, i praktisk skjønnsomhet og ydre drift, har overgaaet os Lutheranere. Da vor tid netop er i favør av saadan aandretning og saaledes fremmer den, ligger det meget nær at drages med. Der er adskillig vi har godt av at lære, men maa vi ikke miste vore grundprinciper, ti da mister vi os selv. Maa vi derimot med kraft hævde den *sandhet* vi eier og derved øve velsignet indflydelse ogsaa utad.

Sakramenternes værd og betydning for kristenlivet.

Den reformerte kirke hævder ensidig bevidsthetslivet hos mennesket og negter derfor sakramentets egentlige værd og betydning. De har kun bruk for dem som "synlige ord," tegn eller panter. Naar allikevel flere iblandt dem døper smaa børn for eks., da synes det være helt i strid med deres principer; iallefald blot en ceremoni. Sammen med den katolske kirke hævder vor, at mennesket har en naturside likesaa vel som intel-

ligens,—et ubevidst (eller “underbevidst”), saavel som et bevidst liv. Dette støttes kraftig av den nyere tids sjælelære (psychologi). (Av autoriteter kan vi nævne Lehmann, James, og Starbuck.) Saa interessant som den psykologiske side av dette spørgsmaal er, saa vilde det dog føre for langt at diskutere det her.

Den katolske kirke hævder imidlertid sakramenternes magiske indvirkning, d. v. s. de virker ved gjort gjerning uten hensyn til subjektiv mottagelighet, bare man ikke “slaaer skaaden for.” “Den romerske lære som Luther stod overfor, var læren om en stor frelsesanstalt, der utdelte frelsen ligesom medecin gjennom presteskabet og med streng overholdelse af visse utvortes ceremonier. Man stillede nok subjektive fordringer til mottageren, men disse var atter for en væsentlig del utvortes ydelser, saaledes at den aandelige forutsætning, omvendelse og tro, indtok en meget tilbaketrukken stilling”. — — Mennesket kunde og skulde gjøre sig fortjent til naaden. Med stor styrke hævdet herimod Luther, at det det kom an paa til gavnlig bruk af sakramenterne var og er troen. Men han hævdet ogsaa, at denne tro ikke er enstydig med erkjendelse av og tilslutning til et visst sandhet-moment eller lærestykke. Troen er det rette hjerteforhold likeoverfor Gud. Dette frembringer Gud selv, idet han handler med os, “dels utvendig, dels indvendig.” “Utvendig ved ordet og legemlige tegn, daap og sakramente, indvendig ved den Helligaand og troen.” Men “de utvendige stykker gaar forud og de indvendige bakefter,” siger Luther.

Vor kirke lærer med rette, at menneskets legeme saavel som sjæl er gjenstand for Guds frelse. Vi tror saaledes legemets opstandelse og delagtighet i herlighetstilstanden hinsides. Vi tror at betydningen av livstræets frugt i paradiset var sakramental. Vi tror at likesom Gud ved ordet virker paa hjertet igjennem vort bevidste liv, det erkjendende hjerteliv, saaledes tror vi ogsaa, at han baade kan virke og virker paa hjertet igjennem vort ubevidste liv. Den naade som herved meddeles os fra Gud, understøtter saaledes *ordet* i dets virksomhet, og *troen* i dens utfoldelse og utvikling. Vi tror ikke paa det *ma-*

giske, men vi har aapent syn for livets *mysterier*, særlig inden-om aandslivet. Derfor har den lutherske kristen stadig *gavn* av sin daap, og stadig trang efter alterens naadebord.

Men fordi sakramenterne særlig paavirker det ubevidste liv, vor naturside, fordi de virker gjennom synlige midler, derfor lægges ingen væsentlig vægt paa den ydre form. Meget vand eller lidet, spiller ingen rolle. Brudt eller ubrudt brød gjør ingen forskjel. Enten det mottages med munden eller med haanden, gjør ingen forandring i selve saken. Anderledes blandt de reformerte. Netop herpaa legger de den største vægt. Ti handlingen er blot et synligt ord, paavirker kun det bevidste liv—erkjendelsen, forstanden—og maa saaledes være korrekt efter visse forskrifter i det ydre. *Det er for dem hovedsak.*

Betydningen av middelting.

Med middelting mener vi altsaa saadant, som i sig selv ikke er syndig eller galt, —et omraade altsaa av fri bevægelse med hensyn til det i og for sig selv likegyldige.

Jo mere et menneske er bundet av det loviske, jo snævrere vil omraadet være av det tilladte. Jo mere evangelisk, des mere vil dette omraade utvides. Som eksempel paa middelting kan vi nævne *rekreation*.

Katoliken er naturligvis i et og alt bundet av kirkens bud og forbud. I principet er den reformerte kristen helt forpligtet paa det som direkte er paabudt eller *forbudt* i skriften; altsaa, for dem er ikke tale om middelting. Rent smaalig var deres sneversynte reglement om det tilladte og forbudte angaaende mad, drikke, klædedragt, o.s.v. Dette har dog i senere tid tat en sterk vending hos dem saaledes, at snart sagt alt nu er tilladt. Det er saaledes ikke skjelden nu at finde endog en metodist i theater eller paa dans. Dans, billiardspil, keglebane, "baseball," o. m. a., er nu optaget som en fast del av deres ungdomsarbeide, (saaledes baade i Y. M. C. A. og i Epworth League), ja endog—ifølge de sidste etterretninger—indført i søndagsskolen.

Hos os hævdes den kristnes *personlige frihet*. Om den

troende hedder det: "Alt er eders;"—"alt er mig tilladt, men ikke alt er nyttig. "Saadanne forordninger som: "Rør ikke, tag ikke, smag ikke derpaa," betegnes som menneskebud uden sædelig værd i sig selv. Ja saadanne anordninger kan endog bli fordærvelig for sand sædelighet. For den frie er det absolut nødvendig at vaake over friheten, ellers kan man let drive ind under trælleaag paany. Dette lærer os især Paulus i Galaterbrevet. Men den troendes frihet er *en frihet i Gud*. Han vil derfor altid være bestemt av sit gudsforhold og ha' *livsopgaven* frem for sig. Det som er gavnlig, opbyggende for legem eller sjæl, og som ikke ellers gjør skade for nogen, det skal nydes og brukes med tak til Gud. Men kjærlighetens lov kræver, at man ikke blot tar hensyn til sig selv, men ogsaa til andre. Ingen har lov, bevidst og villet, at forarge nogen ved sit eksempel.

Vi finder paa dette omraade to retninger inden vor kirke: den ortodokse og den pietistiske. Begge hævder den personlige frihet; men den første hævder friheten mest til bedste for *nydelse*, den sidste mest til bedste for *forsagelse*. Den første siger: Jeg er fri, derfor vil jeg nyde, tilfredsstille mig selv; den anden siger: jeg er fri, derfor vil jeg hævde min frihet ved ikkenydelse. Nu maa det siges, at det at avholde sig fra noget slet ikke behøver at være noget i og for sig godt; tvertom, dersom det er selvvalgt. Men det skal ogsaa huskes, at der skal langt større mot og kraft til at forsage end at nyde, som regel da. Den er *fri*, og isaa-maate *stor*, som — naar hovedsaken kræver det—lægger baand paa sig selv, paa nydelsestrangen og personlige interesser for derved at fremme livsopgaven fra Gud! De ortodokse har tilbøieligheter til at henfalde til moralsk slaphet, blødgthet og nydelsessyke. Pietisterne staa altid i fare for sneversynthet og reformeret lovishet. De to retninger burde vaake over hinanden. Derved vilde begge berikes. Det bør dog siges, at pietisterne, med sit forsagelseskrav, har større betingelse for at bli saltet i en moralsk fordærvet slægt, end den ortodokse retning. De mænd i vor kirke, der har efterladt sig de dypeste mærker, er de ægte, djærve, dypsindige, alvorsprægede pietister.

Vor *tid*, vort folk, vore omgivelser er farvet av reformert tænkesæt. Et stærkt drag av rationalisme ligger ogsaa i luften. Vi staar i fare, som lutherske kristne, særlig vor ungdom. Der er saa mange røster, der roper ut blandt vort folk: Der er ingen forskjel! Dogmer og kirkelige mærkestene nedrakkes som noget, der er værre end intet. Travelheten gir ogsaa liten tid til tænkning og studium—ja endnu værre—til personlig bønneomgang med Gud. O, maa vor kirkes herlige læresandhet skattes av os; maa mærket om hvilket de flokket sig, vore gjæve fædre, løftes ogsaa av os ut av støvet, og maa livet vort vidne klart om den tros ægthet og kraft, som vi bekjender!

Maa vor ungdom og opvoksende barneskare *tidlig* og *sandt* lære at kjende den kirke i hvis skjød de er født og elske den varmt og inderlig!

Skal det lykkes, da gjælder det at vægterne paa kirkens mur gir basunen en klar lyd. Ikke vaklende og uklar, men rot-fast og tydelig bør vidnesbyrdene lyde,—ikke en blanding av katolsk gjerningshellighet, reformeret lovbundethet, rationalistisk fornuftkristendom; men den kjernesunde føde for sjælene om retfærdiggjørelse av tro og frigjørelse formedelst Jesu saar og vunder til et liv i hellighet, retfærdighet og tjenende lydighet, idet vi tjene Gud og næsten i det kald vi har faat i livet.

Det give Gud i naade for Jesu skyld, Amen.

The Old Testament Prophets.

(Concluded in this issue.) *E. M. Norlie.*

Their Messages.

THE Chosen People was a political nation as well as a spiritual kingdom. At first God was their King and ruled through the judges; later, He ruled through their kings, maintaining still that He was their King and they His people and His Word was the Law. It was the duty of the rulers,

priests, levites, and parents to obey His Law and their privilege to teach it. But the duty was often neglected and the privilege scorned. Hence, the People of God forsook their King for the idols of the nations, and the heathen practices in religion and politics became good enough law for them. As the ordinary teachers neglected their duties, God raised up extraordinary teachers, the prophets, who were willing to tell what was what—"Thus saith the Lord." Theirs had to be a message about sin, because the people disobeyed God, and about punishment for sin, because God is a righteous God, and such messages are hard to hear and harder still to deliver. Jeremiah complained bitterly under his "burden;" Jonah tried to escape from delivering his. No serious spokesman of God delights in denouncing sin and predicting the consequent doom. Neither has God any pleasure in the death of a sinner, but that he repent and live. But notwithstanding that people hated to be told about their sins and the prophets would rather not have been given the unpleasant task, God saw fit to choose the prophets as His special ambassadors. And they witnessed therefore about sin, sometimes paying for their boldness with their lifeblood. Theirs was also a message about grace. They were to preach repentance and forgiveness of sins. "Say unto them: 'As I live, saith the Lord God, I have no pleasure in the death of the wicked, but that the wicked turn from his way and live: turn ye, turn ye from your evil ways; for why will ye die, O house of Israel?'" (Ezek. 33:11). These ambassadors are like the ambassadors of Christ in the New Testament who pray in Christ's stead: "Be ye reconciled to God" (2 Cor. 5: 20). The message of grace which they had to offer fill their sad hearts with joy and courage. Like the apostle they were "sorrowful, yet always rejoicing; poor, yet making many rich; having nothing, yet possessing all things" (2 Cor. 6: 10). How delightful it is to learn to know these consecrated men of God, the real statesmen and the teachers of righteousness in the troublous and wicked days of long ago. How real they may become to us—Isaiah, Jeremiah, Ezekiel, Daniel and the rest of them, as real as Washington, Lincoln and Wilson.

How familiar their times particularly because they are pictured so graphically, their sins being almost the sins of our day, in kind if not always in detail. How important, then, their messages to Church and State, to one and all.

Briefly, their messages as to politics was to recognize God as their God and King, their Defender in war, their Provider in peace, and to make His Word their sole guide. Their supreme statemanship consisted in just such a message and policy. And as to morals, the message was identical. For the nation's sins the nation was doomed, unless like Nineveh, it should repent. For the individual's sins the individual was condemned, unless, like David, he should repent. We must never forget that though God is a jealous God, yet He is slow to anger and ready to forgive a contrite sinner. "He is plentiful in mercy unto all them that call upon Him" (Ps. 86: 5). This the prophets had in mind. Therefore, in general, it may be said that they preached repentance.

The following themes indicate to some extent the general message of each of the 16 "writing prophets:"

The prophets in Israel.

Jonah: God's mercy unto repentant Nineveh.

Amos: The fall of Israel.

Hosea: An adulterous wife (Israel).

A prophet in Israel and Judah.

Micah: The trial of God's Chosen.

The prophets in Judah.

Joel: The Day of the Lord.

Isaiah: Avoiding wordly alliances.

Nahum: God's vengeance upon wicked Nineveh.

Zephaniah: Sin, the cause of judgment.

Habakkuk: Judgment, the result of sin.

Jeremiah: The fall of Jerusalem.

Obadiah: The fall of Edom and the restoration of Jerusalem.

Ezekiel: The fall and restoration of Jerusalem.

Daniel: God, the Ruler of State and Church.

Haggai: The blessings in building the house of God.

Zechaniah: Judah, militant and triumphant.

Malachi: God, loving, holy, righteous.

Of particular interest are the many prophecies about Christ, which are more frequent, full and clear in the prophetic books than in the other portions of the Old Testament.

Christ's person, offices, attributes and states are all mentioned. "Each prophet adds a feature, one more, another less clearly: combine the features, and we have the portrait." The following list combines the main features and presents His portrait to us in both the Old and the New Testament.

CHRIST IN PROPHECY.

A, *His Person.*

- a. True God. Ps. 2:7; Luke 1:32, 35.
- b. True Man.
 1. Of the seed of the womn. Gen. 3:15; Gal. 4:4.
 2. Of the seed of Abraham. Gen. 17:; Gal. 3:16.
 3. Of the seed of Isaac. Gen. 12:12; Heb. 11:18.
 4. Of the seed of Jacob. Gen. 28:14.
 5. Of the seed of Judah. Gen. 49:10.
 6. Of the seed of David. Ps. 132:11; Acts 13:23.
 7. Of a virgin. Isa. 7:14; Matt. 1:18.

B, *His Offices.*

- a. Priest. Isa. 53; Ps. 110:4; Heb. 5:5, 6.
- b. King. Zech. 9:9; Matt. 21:1—5.
- c. Prophet. Deut. 18:15—18; Acts 3:20—22.

C, *His Attributes.*

- a. Eternal. Micah 5:20; Col. 1:17.
- b. Almighty. Isa. 9:6; 40:28; John 1:3; Matt. 28:18.
- c. All-knowing. Ezek. 11:5; John 2:24, 25.
- d. Holy. 1 Sam. 2:2; Isa. 53:9; Luke 1:35; Acts 4:27; 1 Pet. 2:22.
- e. Righteous. Isa. 53:11; Zech. 9:9; John 5:30; Heb. 1:9.

- f. Faithful. Isa. 11:5; 1 Thess. 5:24; 1 John 5:20.
 g. Merciful. Isa. 40:11; Luke 19:41; Heb. 2:17.

D. His States.

a. Of humiliation.

1. Birth in poverty.

- (1) Time. Gen. 40:10; Luke 2:1.
 - (2) Place. Micah 5:20; Luke 2:4—6.
 - (3) The Wise Men. Ps. 72:10; Mtt. 2:1—11.
 - (4) The flight into Egypt. Hos. 11:1; Matt. 2:15.
 - (5) The slaying of the infants. Jer. 31:15; Matt. 2:18.
 - (6) Nazarene (Branch). Isa. 53:2—4; Matt. 2:23.
- Poverty. Isa. 53:2; Mark 6:3; Luke 9:58.

2. Suffering.

- (1) His forerunner. Isa. 40:3; Mal. 4:5; Matt. 3:1—3.
- (2) His anointment. Ps. 45:7; Matt. 3:16.
- (3) His message. Jer. 61:1, 2; Luke 4:16—21, 43.
- (4) His work in Galilee. Isa. 9:1; Matt. 4:12—16, 33.
- (5) His parables. Ps. 78:2; Matt. 13:34, 35.
- (6) His miracles. Isa. 35:5, 6; Matt. 11:4—6.
- (7) His triumphal entry. Zech. 9:9; Matt. 21:1—5.
- (8) His cleansing the temple. Mal. 3:13;— John 2:13—16.
- (9) His bearing reproach. Ps. 69:9; Rom. 15:3.
- (10) His being a stumbling block. Isa. 8:14; Rom. 9:32.
- (11) His being hated. Ps. 69:4; John 15:24, 25.
Matt. 21:42.
- (12) His being rejected by the leaders. Ps. 118:22;
- (13) His being rejected by the people. Ps. 69:8; John 1:11.
- (14) His being conspired against. Ps. 2:1-2; Luke 23:12.
- (15) His struggle in Gethsemane. Isa. 63:3; Matt. 26:36—46.
- (16) His being betrayed by a disciple. Ps. 41:9; John 13:18, 21.
- (17) His being forsaken by His disciples. Zech. 13:7; Matt. 26:31, 56.

- (18) His being sold for 30 pieces of silver. Zech. 11:12; Matt. 26:15.
- (19) His price being given for the potter's field. Zech. 11:13; Matt. 27:7.
- (20) His visage being marred. Isa. 52:14; John 10:5.
- (21) His being smitten on the cheek. Micah 5:1; Matt. 27:30.
- (22) His being spit on and scourged. Isa. 50:6; Mark 14:65; John 19:1.
- (23) His intense sufferings. Ps. 22:14; Luke 22:44.
- (24) His sufferings being for others. Isa. 53:4—6, 12; Matt. 20:28.
- (25) His patience under sufferings. Isa. 53:7; Matt. 26:63; 27:12—14.

3. Crucifixion.

- (1) Nailed to the cross. Ps. 22:16; John 19:18.
- (2) Mocked. Ps. 22:7, 8; Matt. 27:39—44.
- (3) Given gall and vinegar. Ps. 69:21; Matt. 27:34.
- (4) Forsaken by God. Ps. 22:1; Matt. 27:46.
- (5) Numbered with transgressors. Isa. 53:12; Mark 15:28.
- (6) Intercedes for His murderers. Isa. 53:12; Luke 23:34.
- (7) His garments parted and divided by lot. Ps. 22:18; Matt. 27:35.

4. Death.

- (1) His spirit yielded up. Isa. 53:12; Matt. 27:50.
- (2) His side pierced. Zech. 12:10; John 19:34, 37.
- (3) His bones broken. Ps. 34:20; John 19:33, 36.

5. Burial.

- (1) His being buried with the rich. Isa. 53:9; Matt. 27:37—60.
- (2) His flesh not seeing corruption. Ps. 16:10; Acts 2:31.

b. Of exaltation.

- 1. Descent into hell. Ps. 16:10; 1 Pet. 3:18, 19.
- 2. Resurrection. Ps. 16:10; Luke 24:34.

3. Ascension. Ps. 68:18; Luke 24:51.
 4. Session at the right hand of the Father. Ps. 110:1;
Heb. 1:3
 - (1) As priest. Zech. 6:13; Rom. 8:34.
 - (2) As king. Ps. 2:6; Luke 1:33.
 5. Second coming. Ps. 50:3—6; Dan. 7:13, 14; Acts 1:11;
Matt. 24:30.
-

It is not mine to run
With eager feet
Along life's crowded ways,
My Lord to meet.
 He hath no need of me
 In grand affairs,
 Where fields are lost, or crowns
 Won unawares.

Yet, Master, if I may
Make one pale flower
Bloom brighter for Thy sake
Through one short hour;
 Or sing one high, clear song
 On which may soar
 Some glad soul Heavenward.
I ask no more.

Julia Dorr.

Et historisk omrids af Hauges Synode.

(Fortsat fra forrige nummer.)

FORAT faa et historisk indblik i selve bruddet med Eielson og nogle af hans venner, vil vi her vedføie nogle dokumenter i sagen. Lad det være vel forstaaet, at det er i den historiske interesse vi saa gjør. Det er ikke personer, paa den ene eller den anden side, vi vil ophøie eller dadle.

Da komiteen, som fik i opdrag at møde med Eielson, bragte sin rapport og kjendelse, optoges samme til behandling i synodemødet, som før nævnt. Blandt dem, som talte i sagen vil vi faa nævne past. Ø. Hanson. (Se "Budbæreren" no. 3, 8de aarg. 1876, side 42.) "At Eielson havde udtraadt af vort samfund og ladet sig vælge til formand for endel personer, der havde stillet sig i opponerende forhold til vor synode, maatte høiligen beklages. Men havde han end forseet sig og syndet baade for Gud og mennesker ved at stifte et eget parti, vilde dog mødet behandle ham med al mulig mildhed; thi man havde agtelse for hans alder og hans forrige arbeide i Herrens kirke. Dersom Eielson vilde vende tilbage til vort samfund og være og virke der med troskab de faa dage han har igjen af sit liv, vilde man være hjertelig glad; thi det var saart for hjerterne at se Eielson i sine gamle dage paa den vei, han i den sidste tid havde betraadt."

Heraf fremgaar det med al ønskelig klarhed, hvilken betragtning, ledende mænd i samfundet den tid havde af sagen. De betragtet Eielsons optræden som partistiftende, og dog vil samfundet fare lempelig frem for om muligt at faa ham og hans venner at intage et andet forhold til det samfund de selv har grundlagt og været med at bygge. Den 10de Juni, medens aarsmødet i Chicago endnu varet, blev der indsendt et brev til synoden fra Eielson. Det blev læst for mødet. Vi vil gjengi brevet her i sin helhed:

"Til Hauges Synode og til oplysning for forsamlingen: Eftersom overbevisningen gjør det nødvendigt for mig at frem-

lægge en redegjørelse, saa skal herværende være synoden tilsendt i kjærlighed.

Efterdi, at der tidligere saavel som paa sidste aarsmøde, blev fremholdt saadanne krænkende talemaader om konstitutionen, som saarede min samvittighed, og da jeg derfor har ønsket klart bevis af Guds ord eller erkjendelse for, at alt kunde blive ordnet til forstaaelse, men intet saadant bevis har jeg seet til min overtydelse, og derfor, fordi jeg ei i min samvittighed af Guds ord kan blive overbevist, at noget er uholdbart i konstitutionen, saa vil jeg fastholde den. Sikkerlig maa jeg erkjende mangt og meget af mangler paa min side, som jeg har været uforsigtig med; men hvad jeg har talt og skrevet i de offentlige blade, det kan jeg aldrig tage tilbage; thi de Guds ord, som er ordnede i konstitutionen, kan jeg ikke foragte og derfor holder jeg fast ved den samme, indtil det bliver mig bevist, at Guds ord deri er galt anvendt. Aldrig har det været mit ønske at adskille broderbaandet eller opløse samfundsforbindelse med troessøskende, som elsker det retsindige væsen i Kristo, og som vil holde fast ved det første vidnesbyrd overensstemmende med Guds ords hele sammenhæng i lov og evangelium. Derfor finder jeg det formeget fordret af eder, at en majoritet skal hæve sig over andres samvittighed; saadant har ingen grund i Guds ord.

“Det skal være min bestræbelse ved Guds naade at være mit gamle vidnesbyrd tro, hvad der end skal møde mig i denne verden, og jeg vil stræbe at blive Jesum mere tro i en levende erkjendelse af mine mange synder og den uforskyldte naade, som er mig skjænket i Kristo, formedelst hans hellige udøste blod, hvorfor jeg ogsaa vil bede Gud og alle mennesker om tilgivelse for alt, som jeg har saaret nogen med saavel i ord som i gjerning.

“Hvorfor jeg ei deltog i eders forhandlinger kommer deraf, at jeg var bange for ordstrid, og tillige ved, at I uhindret kunne ordne eders sager, saa jeg derfor fritaget mig selv kunne senere faa se eders arbejde. Vi kan ikke nægte, venner, at en ny aandsretning er i samfundet, der er at frygte for, og som ser med foragt paa den enfoldige sandhed og higer efter det

høikirkelige og arbeider mere paa ydre ordninger; thi hvor simpelt og enfoldigt vi end gik frem iblandt folket i begyndelsen, saa kan det end ikke af vore fiender nægtes, at der da var mere vækkelse iblandt os og mere broderlig kjærlighed og vare vi da hverandre underdanige i gudsfrygt. Vor Frelser i Bethlehemskrybben var vist heller ikke stor ordensmand for verden, men som tillige siger, at hvo sig selv fornedrer skal ophøies. Saaledes, kjære venner, kan jeg ikke for min samvittigheds skyld forlade det første vidnesbyrd, og ei heller opløse broderbaandet med vore samfunds brødre saavel her som i Norge, men ved Guds naade vil jeg staa fast, indtil jeg i min egen samvittighed af Guds ord kan overtydes om, at konstitutionen er i en forkastelig, falsk ordning.

“Saa være I da takket alle for den tid vi har havt tilsammen i omgjængelse, da min opløsning ikke er saa fjern, thi det er nu 50 aar siden min vækkelse, og vil I kalde mig en partistifter, som holder fast ved mit første vidnesbyrd, saa vil jeg taalmodig bære denne forsmædelse. Jeg kan ikke for min samvittighed følge denne strøm—og kan ei saa løselig foragte det ene og antage noget andet mig modstridende. Jeg kan ikke andet, Gud hjælpe mig! Amen.

“P. S.—Jeg maa ogsaa tilføie, at jeg vil frasige mig saadanne beskyldninger, der aldrig har været min tanke, at jeg skulde stifte noget nyt samfund. Elling Eielson.”

Dette offentlige og historiske brev viser klart Eielsons stilling til Hauges Synode dengang. Synoden vilde ha Elling til at erkjende og tilbagekalde de graverende beskyldninger han offentlig havde fort mod samfundet og særlig dets formand. Isteden derfor saa nægter han bestemt; at “hvad jeg har talt og skrevet i de offentlige blade, *det kan jeg aldrig kalde tilbage.*” Han hævder paany i brevet beskyldningen: “Higer efter høikirkelighed.” Et saadant forhold kunde jo umulig gaa upaaagtet. Brevet blev saa henvist til en komite som skulde fremlægge for mødet en kjendelse. Vi skal her gjengi komiteens rapport, som foresloges synoden til antagelse:

“Synoden maa udtale sin dybe beklagelse over den store sorg, som er paaført vort hele samfund formedelst det stand-

punkt pastor E. Eielson har indtaget, da han som har erklæret sig løst fra synodens beslutning forrige aar, det han selv havde været med at forfatte, hvorpaa han har ladet sig vælge til fremtidig formand for et parti, der har ordnet sig paa den gamle uforandrede konstitution paa et møde afholdt i Jackson county, Minn., den 28de Feb. d. a., hvorefter han i no. 9, 1876, i den ugentlige udgave af "Skandinaven" fremlagde en ny erklæring, hvori han tiltaler vort samfund i anden person, som et samfund han intet vilde have med at gjøre. Han er nu bleven tiltalt og indbudt til at møde for vor synode gennem tre af synoden valgte komiteer, hvilke alle tre indbydelser og formaninger han har afslaaet som noget, han intet mere vil have med at gjøre. Da han ikke vil erkjende denne sin synd kan vi ikke betragte ham som medlem af samfundet, førend han offentlig tilbagekalder ovennævnte erklæring tilligemed de beskyldninger mod vore prester for vildfarende lære og falsk aandstretning og tillige tilstemmer denne of synoden paa dette møde enstemmig antagne konstitution. Ligesaa erklærer vi, at vi som synode ingen samvirken vil have med dette parti for hvilket Eielson er formand." Denne erklæring antoges af synoden.

Saa skilte Elling og hans lille parti sig ud fra det oprindelige samfund som han selv var med at danne. Et sørgeligt brud, der vidner om hvad egenvilje og stivsind kan foraarsage i kirken. Det er en let sag at henskyde sig til samvittigheds-sag, naar det er noget man ikke vil. Det havde Eielson gjentagne gange gjort. Synoden kunde ikke indse at hans standpunkt var en samvittighedssag, da det ikke gjalt Guds ord, men en samfundsordning. Det som bidrog meget til at Eielson forlod samfundet var artikler optagne i "Budbæreren" fra Rosenius's skrifter. Han og hans venner mente der var farlige lærdomme i disse skrifter. De var "over-evangeliske." Hvorvidt en saadan dom var berettiget overlades til den velvillige læser, som er blit kjendt med Rosenius's skrifter.

(Fortsættes.)

Om presteutdannelsen.

(Fortsat fra forrige nummer.)

Skjøndt jeg ikke kan finde at dette "Reglement" formelt blev antaget av Synoden, viser det dog med al tydelighet, hvad "Fædrene" vilde med sin skole. I 1881 fremlagdes "*Forslag til Reglement for Hauges Seminarium.*" Vi citerer atter de to paragrafer om navn og hensigt.

"1. Hauges n. ev. luth. Synode skal opetholde og bestyre en Lærestalt i Red Wing, Minn., under Navn af "Hauges Seminarium."

"2. Hensigten med denne Skole skal være at meddele almenyttige Kundskaber i Overensstemmelse med Guds Ord, og især at uddanne unge Mænd til Skolelærergjerningen og Prædikeembedet i den evangelisk lutherske Kirke."

Under aarsmødet, 1883, fremlagdes saa endelig "Forslag til Konstitution for Red Wing (forhen Hauges) Seminarium," hvilket forslag ogsaa antoges under mødet.

Herfra tillater vi os at citere, som følger:

"1. Navn.

Hauges n. ev. luth. Synode skal opretholde og bestyre en Lærestalt i Red Wing under Navn af "Red Wing n. ev. luth. Seminarium.

2. Hensigt.

Formaalet med denne Skole skal være at meddele almenyttige Kundskaber i overensstemmelse med Guds Ord, og især at uddanne unge Mænd til Prædikeembedet og Skolelærergjerningen i den evangelisk lutherske Kirke.

(Som man ser, er denne artikkel likelydende med artikkel 2 i "Reglement" fra 1881, kun med den forandring, at "prædikeembedet" sættes foran "skolelærergjerningen.")

"7. Optagelse ved Skolen.

§ 1. Seminariet bestaar af 2 afdelinger: 1) En forberedende Afdeling og 2) En theologisk Afdeling, osv. (Denne artikkel er uforanderlig.)

9. Kursus.

§ 3. Den forberedende Afdelings Formaal er at bidrage

Eleverne grundige Kundskaber i Modersmaal, Engelsk, Historie, Geografi, Mathematik, Naturvidenskab, Tydsk, Latin, og Græsk. Samtlige Elever deltage i Religionsundervisningen.

§ 5. Skoleaaret inddeles:

a) for den forberedende Afdeling i 2de Terminer den første Termin fra 1ste Oktober tid 22de December og anden Termin fra 3die Januar til 27de April, og

b) for den theologiske Afdeling fra 15de September til 1ste Juni, osv.”

Tillat mig her at gjøre opmærksom paa nødvendigheden av *ny revision* av skolens konstitution. Bestemmelser fattet i det senere gjør, at det er forholdsvis faa paragrafer som længere helt ut befølges.

Og tænk, synodebeslutningen ifjor, at gjøre religionsundervisning for de to øverste klasser i college-avdelingen til valgfrit fag er *altsaa konstitutionsstridig!* Dette kjendte altsaa end ikke skolens autoriteter noget til. Det røber isandhet et overraskende forhold! Men synoden har ikke raad til at handle slik. Den maa foreta den nødvendige forandring. Det synes ogsaa kunne være indlysende, at beslutningen om at gjøre religionsundervisningen til valgfrit fag betegner *principbrud* i vor skolegjernings utvikling.

Til endnu noget nærmere belysning av foreliggende spørsmål skal jeg faa lov at citere fra to av vor skoles ex-bestyrere. Jeg skulde tro, at de hadde baade evne og betingelse for at uttale sig korrekt i saken, hver ut fra sin tid og kreds.

Umiddelbart efter aarsmøtet i 1883 skrev Weenaas i “Budbæreren” bl. a. som følger: “Seminariets bestemmelse er at uddanne Prester for den norsk lutherske Kirke i Amerika og da nærmest den Del af samme, som kalder sig Hauges Synode, men derhos tillige at give unge Mænd en grundig og tilstrækkelig Almenuddannelse paa den evangelisk lutherske Kristendoms Grundlag.”

Dernæst skal vi ta for os avdøde prof. Bergslands syn paa saken, saaledes som dette klart kommer frem i hans meget interessante foredrag i “Festskrift,” over emnet: “De kristelige Skolers Opgave i dette Land.”

Kirkesamfundenes høiere skolars opgave bestemmes her slik: "Det er Samfundsfolkets Erkjendelse af Trangen til Institutioner, hvis Undervisnings Grundlag, Aand og Form det selv har Ret til at bestemme, og hvor det saaledes kan faa uddannet Mænd, der i den rette Aand kan og vil gaa i Spidsen for Samfundets Virksomhed. * * * * Det er nemlig virkelig en berettiget og nødvendig Bestemthed ved vore kristelige Skoler her i Landet, at de maa være Samfundsskoler, samt at det er Samfundets Ret og Pligt at se til, at der uddannes Mænd i Samfundets egen Aand. Jeg betoner dette, thi jeg ved, at der er en Del endog iblandt os, som har mindre Syn for denne Side af Sagen."

Som man ser, hævder Bergsland, saaledes som Weenaas, samfundsskolernes ikke blot kristelige, men ogsaa kirkelige karakter. *De skal helt ta sigte paa at tjene samfundet, menighederne.* Angaaende undervisningsplanen heter det derfor: "Hvad den Side af Sagen angaar, saa tør det være et meget stort Spørgsmaal, som vel fortjener den grundigste Overveielse, hvorvidt det er hensigtsmæssigt og ogsaa bør stilles som de kristelige Skolars Maal i alle henseender at konkurrere med Stats-skolerne i sekulært Dannelsesomfang. Jeg tror det ikke. Jeg holder mig efter moden Overveielse overbevidst om, at vi som kristne og Kirkefolk har fuld Ret til, og uden Skade kan benytte os af de Goder, Statens Skoler har at byde i denne Henseende, og at det ikke alene vilde medføre næsten uoverkommelige Anstrengelser, men tillige ogsaa gaa ud over, hvad den virkelige forhaandenværende Trang kræver om vi Kirkefolk i vore kristelige Skoler her vilde indføre i vore Skoler Departementer for alle Verdens Videnskabsgrene." * * * * "Dens (skolens) Opgave er altsaa nærmere bestemt deri, at lede alle sine Elever ind i den sande, egte haugianske Aandsretning, hvilket intet andet er end den sande apostoliske Kristendom." *

* * * * "De kristelige Skolars næst vigtigste Opgave er derfor med Visdom og Indsigt at anlægge sin Undervisningsplan og vælge sine Fag.—Jeg har en Følelse af, at Kirkefolket i Almindelighed og vi med i denne Sag endnu har adskillig at lære. Vi har faaet et godt Syn for Nødvendigheden

af Almendannelse, men har vi da ogsaa faaet klar Erkjendelse af vor kristelig-kirkelige Trang? Og har denne Trang ogsaa saaledes slaaet igjennem, at den har faaet sin fulde Betydning for os i Valget af de ledende Fag ved Skolen? Dette er en overmaade vanskelig Sag, ligesom den er overmaade vigtig. Der-til kommer ogsaa, at vi fristes til at lade os lede af Nyttehensyn. Vi fristes til at lade os lede i dette Valg af den studerende Ungdoms Lyst og Ulyst—til at slaa af paa Fag, vi ved burde studeres, bare for at faa flere Studenter til vor Skole, og til af samme Grund at sætte ind andre Fag, som bedre kunde faaes andensteds, selv om de ikke altid skulde være skikkede til at danne studentens Sind og Tankesæt i kristelig-kirkelig Retning.

* * * \ * Lad os ikke her paa noget Punkt saaledes forsømme vor kristenpligt, at den studerende Ungdom kommer til at lede os og vor Skole, naar det tydelig er vor Pligt at lede dem.”

Prof. Bergsland nævner derpaa specielt “Det norske sprog” og “co-education.” Angaaende det første siger han, at, skjønt skolekonstitutionen anviser norsk og engelsk en ligestillet plads paa programmet, er dog tiden og rummet, som hver av dem faar i skoleplanen langt fra ligelig fordelt. (Det-
te var i 1904.)

Efterat jeg i det senere atter har gennemgaaet denne fremstilling av min fordums kjære lærer angaaende skolespørgs-maalet og mærket sig, hvor fuldstændig min egen ringe opfat-ning falder sammen med den her av ham hævdede, da trænger det sig ind paa mig med magt: Hvorfor skulde dog B., som det synes os, saa altfor tidlig bli kaldt bort fra sin betydningsfulde plads, hvor han stod uryggelig med sin klare overbevisning?

Jo, jeg tror det kan siges med rette, at hovedformaalet og den egentlige hensigt med vor skoles oprettelse var, at den skulde være vort samfunds presteskole; at den forberedende avde-ling med sine forskjellige brancher skulde staa i tjenen-de forhold til presteutdannelsen, som den egentlige hoved-sak. Det kan heller ikke siges med sandhet, at der under skolegjerningen og især presteutdannelsen ikke er blit tat hen-syn til menigheternes tarv og trang.

Vore samfunds fædre har stadig lagt megen vægt paa det. Og prestatjenestens opgave var at vække og nære aandelig liv i menigheterne, med særlig vægt lagt paa et *fromt* og *vidnende* kristenliv.

Kravet paa en særstilling for Augsburg med hensyn til dette, kan altsaa ikke indrømmes.

Derimot kan der bli delte meninger om, hvorvidt retningen hos os i det senere har været en organisk fremadskriden, eller om kanske baade vort syn paa og vort arbeide med presteutdannelsen—og skolegjerningen i detheletaget—har ændret sig noget.

Aa nei, hvor vigtig og vanskelig en plads en lærer har at fylde, særlig da ved en skole som vor. Og naar saa byrden ogsaa lægges paa unge og forholdsvis uerfarne skuldre, føles ansvaret ofte næsten altfor tungt.

Brødre, bed for os og vor gjerning!

M. O. Wee.

Mit Morsmaal.

Hvad røst kan vel til hjertet gaa
Som din, mit norske maal,
Du lokker mine tanker smaa
Med klang af hærde staa,
Af lærkesang og bækkebrus,
Af stryk og fossedur,
Af viddens veir, af vindens sus,
Af langeleik og lur.

Med vældig magt det vilde hav
Høit bølger i din sang,
Men mine kjæres røst dig gav
Den milde hjerteklang.
Det vene kvad jeg nynner paa
Hvor jeg gaar ud og ind,
Jeg hyller mine tanker smaa
I ordets silkespind.

Det guld som svundne slegter fandt,
 Du gjemmer i din favn,
 Det ry som folkets store vandt
 Nu straal'er om dit navn.
 Din gyldenarv jeg løfte maa
 Og øge om jeg kan,
 Den høver mine tanker smaa,
 Den høver folk og land.

(Sophie Bonnevie i "Mrgbl.")

Norsk i Minnesota's landsskoler.

"Dr Lenker, der aldrig blir træt af at agitere for at faa indført nutidssprog i de offentlige skoler, beretter at mere end halvdelen af countyerne i Minnesota nu skaffer undervisning i skandinavisk eller tysk i landsskolerne. 1,500 børn faar undervisning i norsk i 70 skoler i 16 countyer; 600 faar undervisning i svensk i 22 skoler i 13 countyer; og 305 skoler i 22 countyer giver undervisning i tysk. For norskundervisningens vedkommende er forholdet: Clay county, 4 skoler med 92 elever; Douglas, 6 skoler, 217 elever; Lac qui Parle county, 1 skole, 45 elever; Norman county, 3 skoler, 69 elever; Pope county, 20 skoler, 300 elever; Otter Tail county, 4 skoler, 86 elever; Yellow Medicine county, 1 skole; Becker 3; Stearns county, 8 skoler, 200 elever; Brown, 2; Chippewa, 5; Clearwater, 1; Fillmore, 1; Freeborn, 4; Olmsted, 1; Pennington, 2 og Watonwan 2 skoler. I mange countyer er dette arbejde mindre end to aar gammelt. Der er udsigter til at flere andre skoler kommer til at optage skandinavisk næste September hvis forældrene vil gjøre sig nogen umage med at faa disse fag indført."

I et brev til "Tidsskrift" dateret 17de Juni, siger han:

"2,100 pupils are studying Norse and Swedish in Minnesota alone in 92 country schools, and 1,200 pupils in 30 high schools in all the northwestern states.

"There are good prospects for Norse to be introduced next September in St. Paul, Halstad, Ada, Detroit, Duluth, Staples,

Fergus Falls, Alexandria, Madelia, Montevideo, Windom, and Granite Falls, and Swedish in Red Wing, Cannon Falls, Cambridge, Rush City, Duluth, Anoka, Atwater, Grove City, Winthrop, New London and Litchfield.

“Number of towns in state teaching German in the elementary grades: California, 4; Colorado, 1; Idaho, 7; Illinois, 21; Indiana, 11; Iowa, 1; Kentucky, 1; Maryland, 3; Texas, 10; Massachusetts, 1; Michigan, 4; Minnesota, 8; Nebraska, 3; New Jersey, 2; New York, 11; Ohio, 6; Pennsylvania, 4; Vermont, 1; Washington, 5; Wisconsin, 7. Total, 104.

“Number of pupils taking German in the grades of large cities: Cincinnati, 15,022; Milwaukee, 27,673; Cleveland, 12,354; Erie Pa. 6,563; Buffalo, 7,381; Brooklyn, 1,524; New York City 6,347; Columbus, 2,739; Evansville, Ind., 1,653; Baltimore, 3,112; Chicago, 14,018; Dayton, O. 2,100; Saginaw, Mich. 1,100; Belleville, Ill., 2,026; Hamilton, O., 1,000; Sheboygan, Wis., 2,700; Davenport, Ia., 3,100, etc.

“In the high schools of the U. S., 175,000 took German in 1910. There are 1,000,000 studying German in private and public schools of the U. S. In a little more than a year the number of graded schools in Chicago teaching German in the grades increased from 52 to 92.”

Hvad skal vi lære vore døtre.

1. At 100 Cents udgjør en Dollar.
2. Hvorledes en Dagligstue og et Arbeidsværelse bør se ud.
3. Paa rette Tid og Sted at sige ja og nei og altid holde fast ved begge.
4. At bære selv en Bomuldskjole med Ynde og Værdighed.
5. At stoppe Hansker, Strømper og Linned.
6. At gjøre Soveværelset til det smukkeste Værelse i Huset.

7. At det baade er uskjønt og usundt at snøre sig for meget.

8. At studere den Mands Moral og Karakter, som de skal giftes med, og ikke hans Portemonnæ.

9. At have et bestemt Sted til alt og lægge enhver Ting paa sin Plads.

10. At vælge sin Paaklædning ikke alene af Hensyn til det ydre, men ogsaa af Hensyn til Sundhed og Bekvemmelighed.

11. At Sparsommelighed gjør tilfreds, og at jo mindre ens Fordringer er, desto større bliver den Formue, man har at raade over.—For Gammel og Ung.

Et brev.

Nogle ord til "Tidsskrift": I No. 4 fik vi et ualmindeligt godt foredrag af en P. Nordsletten, om en "Jesu Kristi Stridsmand." Sproget saavel som formen var forbedret en hel del, siden femti a seksti ar siden, da jeg gik paa skole. Dog var der nogle i Norge, og ligeledes her, som kaldtes læsere. Jeg mindes at vor gamle prest sagde til mig naar jeg var otte a ni aar gammel: "Vær flittig til at læse, saa lærer du at læse." Aldrig har jeg glemt det. Brugte at sige det til mine børn og søndagsskolebørnene, som jeg syslede med i over fem og tyve aar, ifra fire og sytti til nitten hundrede. Da kan dere forstaa, at vi var læsere og paa skole var vi i nybyggerlivet. Det var ikke moro at faa lekserne lært, og vi læser paa dem endnu. Har holdt paa i over firte aar siden Guds aand tog ind i klassen. Det blev nedgangsskole istedetfor høiskole. Da fik vi lyst til at læse Pontoppidans Sandhed til Gudfrygtighed og mange andre gode bøger, forskellige bibeltolkere, og kirkehistorie. Dette som læsestof i forening med ydre trængsler i nybyggerlivet gav lyst og trang til bøn og tro paa Gud. Dette blev noksaa ildprøvende skole.

Maatte Gud af naade faa bevare sine i ydmyghed, saa at de

ei skikker sig lig denne verden i sæder og skikke og skoleordning. Gud forbyde at sand guds frygt skulde drives ud og verdslighed komme ind. Deres ven,
 Irene, S. Dak. J. J. Oakland.

Forandring i Tidsskrifts bestyrelse.

Pastor Casperson har traadt ut av bestyrelsen og i hans sted har vi faat med os pastor C. J. Eastvold. Likeledes økedes bestyrelsens medlemsantal, idet herr. A. Torblaa fra Grafton, N. Dak., sluttet sig til os.

Nogle har uttalt ønskeligheten av at danne et aktieselskap. Det er ikke usansynlig, at dette vilde give foretagendet en tryggere basis. Alle vilde derved faa like meget at sige med hensyn til bladet. Vi vil gjerne høre fra sakens venner angaaende dette. Kanske ogsaa vor sekretær, pastor Bakke, kunde forme et *utkast* og offentliggjøre i næste nummer. Pastor Johansen staar fremdeles som forretningsstyrer.

Saa vil man da huske, at næste nummer utkommer i førstningen av oktober.

Paa bestyrelsens vegne,

M. O. Wee.

The Following Works of Fiction are Recommended.

1. Dinah Marlock Craik: John Halifax, Gentleman.
2. Mariah S. Cummins: The Lamplighter.
3. Edna Lyall: In the Golden Days.
4. Ralph Connor: Black Rock.
5. Ralph Connor: The Sky Pilot.
6. Ralph Connor: The Prospector.
7. Ralph Connor: Glengarry School Days.
8. Charles M. Sheldon: In His Steps.
9. Anna Sewell: Black Beauty.
10. Louise M. Alcott: Little Women.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at Je her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.
520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

A. J. Dahl Co.

GENERAL

Book-Binders and Manufacturers

416 Eighth Ave. South,
Minneapolis.

MUSIC

For one and all, for church and home, in solo, duet or chorus arrangement, with Norwegian or English texts or both.

Send for List T
John Sether, Jr.
520 2d Av. S.
Minneapolis.

DEN NORSKE AMERIKALINJE

nye dobbeltpropeller Dampere, "Kristianiafjord" kommer at seile fra Christiania den 4de Juni og fra New York den 24de Juni. Hvis De agter sende Billet til nogen derhjemme, eller selv reise over, er det bedst at bestille Køiplads snarest mulig.

St. Olaf Kor, ved St. Olaf College i Northfield kommer at reise med "Kristianiafjord" den 24de Juni, saa der vil blive god Sang ombord. Man henvender sig til

HOBE & COMPANY, General Northwestern Agents
Foreløbende Kontor, 307 New York Life Bldg., St. Paul.

Gjör din forretning med dem, som averterer i bladet.
Nævn "Tidsskrift."

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

Redigeret af M. O. WEE, J. M. WICK og J. K. LEROHL

Hefte No. 7

OKTOBER, 1913

2den Aarg.

Inhold

Livet og lykken..... 193

Profetskolerne i Israel..... 194

Stiftsprovst Jensens utkast til nyt
daabsritual 202

Mindegaven 205

Hvad kan der gøres for at op-
skærpe lægmandsvirkomheten?..... 211

Personer og begivenheter som ik-
ke bør glemmes..... 217

Hjem til Norge næste aar..... 222

Our Schools 223

Red Wing, Minn.

Entered as second-class matter August 3, 1912, at the post office at
Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:

1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

Red Wing Seminar

EN LÆREANSTALT FOR UNGE MÆND.

Fem afdelinger: 1. et et-aarlig elementærkursus i almindelige skolefag; 2. et to-aarig handels-kursus; 3. et fire-aarig højskole-kursus eller "academy;" 4. et fire-aarig college-kursus, der leder til graden "baccalaureus artium;" 5. et tre-aarig theologisk kursus, der leder til graden "baccalaureus divinitatis" for college-graduenter.

Skolepenge og andre udgifter er stillet saa lavt som mulig. For katalog henvender man sig til rektoren,

PROF. EDW. WM. SCHMIDT,
Red Wing, Minn.

TIDSSKRIFT

Redigeret av M. O. Wee, J. M. Wick og J. K. Lerohl

Medlemmer av bestyrelsen: C. J. Eastvold, J. J. Skarpness.
H. N. Bakke, I. Anderson og A. L. Torblaa

No. 7

Red Wing, Minn., Oktober, 1913

2den Aarg

Livet og Lykken

*I BARNDOMMENS sorgløse drømmear,
Jeg tankte mig livet en evig vaar.
Og lykken en strøm af fred og fryd,
Foruden en eneste smertes lyd—
—Naar blot jeg blev STOR.*

*Jeg drømte mig livet en solskinsdag
Hvor alt skulde gaa efter eget behag,
Foruden et eneste uveirs-drøn,
Og ikke en taare at græde i løn,—
—Naar blot jeg blev STOR.*

*Og "stor" det blev jeg, men fandt forvist,
At livet var ingen sollys kyst,
Men et stormfuldt hav, med braat og skjær,
Men med sol-glimt og stille, hist og her,—
—Naar jeg var blet "STOR."*

*Og lykken den var ei i lune dal
Hvor ikke der fandtes strid eller kval,
Men i hverdags-strævet at være tro
Og takke for Søndagens hellige ro,—
—Naar jeg var blet "STOR."*

—Mary Wee.

Profetskolerne i Israel

(Foredrag holdt under prestekonferensen i Madison, Minn.,
August 4-5.)

PROFETSKOLERNES egentlige stifter og grundlægger er uidentvil Samuel. Om der før ham skulde ha været saadanne skoler i Israel, beretter skriften iafald intet derom.

Den nærmeste foranledning til disse skolers oprettelse var Israels dybe sædelige forfald. Ulydige mod Herrens bud om, at de ved indtagelsen af Kanaans land skulde udrydde de derboende hedningefolk, havde Israel tvertom ladt en ikke ubetydelig del bli boende i deres midte.

Dette gav anledning til afgudsdyrkelse, verdslighed og aandelig ligegyldighed. Det er blit sagt, at der i hele dommertiden ikke er opstaaet noget helligt forfattet skrift i Israel. Det kan ikke være at undres over, aldenstund der gaar som et stadigt refrain ned igjennem denne tid: "enhver mand gjorde hvad ret var i hans øine," og "Herrens ord var dyrt i de dage" og "af syner var der lidet." Frafaldet fra Herren bevirkede, at lidt efter lidt den indre enhed opløstes, der blev ingen orden stammerne imellem, intet *mod* paa stridens dag. Saa raadvild og hjælpesløs blev lyden, at der paa krigens dag fandtes hverken sværd eller spyd i folkets haand. Der var ingen smed i hele Israels land, saaat hver gang de skulde faa skjerpet sit plogjern, plogskjær, øks og hakke, maatte de gaa ned til Filisterne forat faa dette gjort. 1 Sam. 13: 19-22. Vistnok havde Herren ogsaa i denne tid levnet sig en hellig rest af hjertens fromme, som paakaldte Gud i aand og sandhed. Vistnok havde Herren ogsaa gjentagende sendt Israel rednigsmønd og derved kaldt dem og mindet dem om naadens dag. Vistnok havde de endnu sin helligdom i Silo, hvor de til visse tider mødte frem med sine offere.

Men med alt dette kom det dog aldrig til nogen almindelig, gennemgribende forbedring. Uvidenhedens og vantroens mørke sankede sig stedse dybere ned over folket lige til det, at lederne for Israel, Hofni og Pinehas, de forrettende prester i Silo, ved sin ryggesløse frækhed og liggerlighed saaledes besud-

lede Herrens helligdom, at det neppe gaar an at nævne det. 1 Sam. 2: 16-22.

Ved denne tid beder Hanna en bøn om at faa en søn, den søn, som senere blev sat i tjeneste under profeten Eli i Silo. Til denne, til Samuel, forkynder Herren den dom, hvis fuldbyrdelser ikke udeblev over Eli og hans hus, idet Israel blev slagen, arken tagen, Hofni og Pinchas dræbte i krigen med Filisterne og Eli selv falder død om af forfærdelse ved det, han fik høre.

Det var nu kommet til det yderste med Guds taalmodighed. Nu havde Herren talt slig, at selve stenene burde høre. Det var, som om Guds aand herved vilde ha sagt: "Israel har ved sine synder exhileret sig fra Gud, saa har ogsaa Gud Herren nu exhileret sig fra Israel ved at lade helligdommen vandre over til hedningerne.

Ingen mand i Israel erkjendte dette klarere end Samuel, ingen mand i Israel laa saaledes folkets nød paa hjerte som netop ham, og ingen mand *iblandt dem alle* var mere selvskreven til at være Israels *leder* end netop Samuel. "Hele Israel fra Dan til Beerseba erkjendte, at Samuel var betroet at være profet for Herren." 1 Sam. 3: 20.

Hvad var det da at gjøre i denne onde tid? Samuel angir det i sin første reformprædiken saaledes: "Dersom i vender om til Herren af hele eders hjerter, saa skaffer de fremmede guder og astartebillederne bort af eders midte og retter eders hjerter til Herren og tjener ham alene! Saa skal han udfri eder af Filisternes haand." 1 Sam. 7: 3. Hvad folket for alle ting trængte var, at de i dybeste forstand kunde bringes tilbage til "*ordet og til vidnesbyrdet!*" At de med andre ord kunde gjøre Samuels svar til svar og bøn: "*Herre tal, din tjener hører!*"

Først efter Samuels ihærdige og aarelange reformbestræbelser er det omsider den første hentydning træder os imøde af *profetskolerne i Israel*. Se 1 Sam. 10: 5.

Men inden vi gaar videre, turde det spørgsmaal gjøre krav paa sin besvarelse: "*Hvoraf kan vi vide med vished, at der overhovedet gives noget som det vi kalder "profetskoler i Israel?"*" Intetsteds i hele Bibelen forekommer ordet "profetskoler;" og ordet "skole" aleneste en gang og det i det nye testamente. Ap.

Gj. 19: 9. Hertil vil de lærde vejledende kunne forklare os, at Hebræernes betegnelse for skole findes angit i et vist ideomatisk udtryk som det "at sidde for ens ansigt." I 2 Kong. 4: 38 og 6: 1 læser vi: "og profeternes børn sad for hans ansigt." "At sidde for ens ansigt" bruges om dem, som venter belæring og undervisning af en, som aandelig staar over dem. (Caspari.) Ligesom det "at gjøre noget for ens aasyn," (Num. 8: 22) betyder at gjøre noget under ens opsyn.

Efter disse foreløbige bemærkninger kunde vi da spørge: "*Hvad fortæller skriften os om disse skoler? Hvad katalog vil vi faa af disse skoler, naar vi sidestiller de oplysninger skriften gir?*"

Blot fem af profetskolerne findes angit med navns nævnelse, nemlig skolerne i Gibeå, Rama, Jeriko og Betel. Det kunde ligge nær at antage, at der ifølge 2 Kong. 2: 25 har været anlagt skoler ogsaa paa Karmel og i Samaria. Men skriften siger intet derom. Saavidt vi kan finde, synes alle anstalter at være opførte paa højtliggende steder, paa fjelde eller hauger.

Bygningerne maa ha vært store, rummelige eller flere i antal. Om skolen i Gilgal fortælles der saaledes, at den var frekventeret af et hundrede elever og det endog i hungersnødens dage. 2 Kong. 4: 43.

Adgangen til skolerne synes ha staaet aaben for hver mandsperson, og det ikke stedse unge, ugifte mænd. Se 2 Kong. 4: 1.

Søgningen maa ha vært stor, siden alle de ovennævnte skoler findes plantede i en omkreds af ikke over 22 engelske mile.

Hver skole havde sin "forstander" eller "fader", (1 Sam. 10: 12 og 2 Kong. 4: 38) hvis opgave det var, ikke udelukkende at undervise i boglige fag, men ogsaa at ordne med disciplenes forholde, sysler og øvelser, ja endog forestaa bespisningen.

Disciplene findes stedse benævnt under udtrykket "profeternes børn," hvilke stedse viser deres lærere stor agtelse, lydighed, hengivenhed og tillid, saa at de under forstandernes opsyn endog fælder træer ved Jordan til tømmer for de nye bygninger, som maatte opføres, eftersom, "stedet var dem for trangt." 2 Kong. 6: 1 flg..

Alle boede de sammen, baade elever og lærere under et og

sanne tag, spiste ved det samme bord og af de samme retter.

Baade med mad og klæder synes der at være iagttaget stor nøisomhed, (en slig, som næsten kunde minde om Nasaræernes nøkternhed). Til visse tider maatte disciplene endog drage ud paa marken forat sanke de urter, hvoraf maden tillavedes. 2 Kong. 4: 3.

Hvorlidet af jordiske midler eleverne havde at raade over synes fremgaa af den angst og forfærdelse en af profetsønnerne betages af, da øksen "faldt i vandet" ved Jordan og da han tilraabte Elisa med de fortvilede ord: "ak min herre! og dertil var den laant!" 2 Kong. 6: 5.

Fra først til sidst ser det ud til, at de studerende selv har *maattet sørge for sine fornødenheder*, uden nogen understøttende hjælp udenfra, undtagen da statshøvdingen Obadja personlig underholdt et hundrede profeter i Akabs tid og senere under kong Joram da en mand fra Baal Salisa bragte Gilgalskolen "førstegrødes brød, 20 bygbrød og friskt korn i sin pose." 2 Kong. 4: 42.

Saavidt om skolens ydre ordninger.

"Men," kunde vi ha lyst til at spørge, "*hvad kan vi faa vide om undervisningen, skolefagene, lærereglerne, disciplinene med mere?*"

Derom er meddelelserne desværre sparsomme. Ifølge 1 Sam. 10: 5 maa musik og sang været drevet som fastsatte fag, vel mere for at "vække og forhøje begejstringen," end forat ledsage de profetiske foredrag med musik.

Regning og skrivning har uden al tvil hørt hjemme blandt undervisningsgjenstandene. Men fremfor alt og det hvorpaa der især lagdes hovedvegten var undervisningen i "thora" loven, "ikke alene dens rituelle dele (denne var presternes sag), men især og fornemmelig dens profetiske del i videre forstand (loven, som et af theokratiske tanker bestaaende helt). Profetskolernes egentlige maal var at opvække og uddanne den egte theokratiske aand i talentfulde individer af det israelitiske folk, for ved dem at vække og styrke den i videre kredse hos folket." Caspari. Der er dem, som mener, at til skjerpelse af tankeevnen har disciplene været af og til beskæftiget med at gi svar og løsning paa

gaader, tankesprog og vismændsord, cfr. Prov. 1: 6. Disse tanke-sprog og gaadefulde tanker blev da *fremSAT* til de studerendes besvarelse af lærerne selv.

Saameget som vi savner oplysning om undervisningsfagene, om plan og regler med mere, saa maa og kan vi med fuld vished anta at hele skolegjerningen fra først til sidst har været baaret og præget af helligt alvor og ærefrygt, under et inderligt troesliv med Gud og under stadig bøn og lovprisning.

Til visse tider kom disciplene i skarevis dragende ned fra deres høitliggende undervisningsskoler med musik og sang. Der nævnes da de enkelte musikalske instrumenter, hvorpaa der spillede, saasom pauke, citar, harpe og fløite. Ved disse anledninger siges de saaledes musicerende at ha "*profeteret*," som vil sige, at de i hellig sjælsofløftelse talte til Guds ære og pris alt eftersom aanden drev dem. Denne profetiens aand kunde undertiden overvælde og momentant endog gaa over paa modstandere.*

Ikke alle, som udgik fra profetskolerne, kom i offentlige profetstillinger. Ikke alle profeter udgik fra profetskoler. Amos for *en* danner herfra en undtagelse. Amos 7: 14.

Saameget om undervisningen.

Fra Jeroboams tid af ser det ud til at profeterne blev mere og mere *lagt for had og forfulgte*. Under den fortærende tørkens tid, da Elias maatte forlade landet, da Herrens fiender "*havde nedbrudt Herrens altere*" og "*dræbt Herrens profeter med sværd*," vel maa vi spørge: *hvordan gik det da profetskolerne?* Blev en *eneste* af dem staaende? Blev de ikke alle som en opbrændte og jevnede med jorden?" Og *cleverne*—"skolegutter-

*) Confer hvad der fortælles om Sauls sendebud, hvorledes de maa profetere, idet de nærmer sig profetskolen, ja hvorledes endog Saul *selv* nødes til at profetere, som vi læser, 1 Sam. 19: 24: "Han drog sine klæder af og ogsaa han profetere for Samuels aasyn og han faldt ned og laa nøgen (uden overkjortel) hele den dag og hele natten." Vel kunde man efter en saadan foreteelse ikke undres over det eiendommelige udraab: "Er Saul ogsaa blandt profeterne?"

ne,” som vi siger—hvad blev der vel da af dem? Udentvil er der foregaaet mest rædsomme tildragelser i den tid. Det er som Hebræerbrevets ord passer ind just her, at de prøvede bespottelser og hudstrygelser, tilmed lænker og fængsel; de blev stenede, gjennemsagede, fristede, dræbte med sværd, gik omkring i faare- og gjede-skind, lidende mangel, betrængte, mishandlede, verden var dem ikke værd, omvankende i ørkenen og paa bjerge og i huler og i jordens kløfter.” Hebr. 11: 36-38. Elias’s flugt ud i ørkenen da han ønskede sig døden illustrerer paa sin vis denne tid.

Hvorlænge profetskolerne har vedblevet kan vel ikke saa noiagtig angives. Man mener, at de har holdt sig selv under exhibet. Ja endog indtil Kristi tid, omend vistnok under et andet navn “De Vises Forsamling” kaldet og desværre ikke vedblivende i Elias’s *aand og kraft*.

Betragtningen af profetskolerne maa uundgaaelig ha bragt os til at tænke paa vore egne skoler. Ogsaa vi har vore profetskoler, om end ikke under den benævnelse. *Hvad kan vi da i lyset af profetskolerne bli mindet om til fordel for vore egne skoler?*

Unegtelig fremstiller der sig baade ligheder og uligheder. Som Israel, saa har ogsaa vort norske folk haft sin nybyggerlivs historie. Den kjendsgjerning at Israel efter sin bosættelse i Kanaan saa sørgelig sank ned i jordiskhed, madstræv og vantro med ligegyldighed for alle høiere interesser kan vel ikke andet end minde om de fristelser, som møder vore fædre her i landet lige fra første tid og for hvilke mange unegtelig bukket under. Det var sørgelig at dommertidens beklagelige tilstande først maatte indtræde, inden der kunde opkomme tanker i Israel om høiere kirkeskolars *nødvendighed*. Ogsaa her har vi mindelser, mindelser om det gladelige held for *vort folk*, at vi allerede i nybyggertiden fik vore kirkeskoler, og at det ikke blev udsat og udsat til en tid, da der ingen sans mere vilde være at finde for vort arveguld og fædrene tro. Var profetskolerne nødvendige i *forfaldstiden* forat opildne Israels tro, saa var i samme mon *vore profetskoler* uundværlige i *nybyggertiden* forat *verne* om vor tro og mod den forfaldstid, som kunde komme—og forat

(menneskelig talt) det grundønske kunde realiseres, som længe har faat vandre iblandt os at:

“Guds ord, det er vort arvegods,

Det skal vor afkoms være!”

Det kan ogsaa ha sin nytte at se lidt paa *profetskolernes* frugter. Hvortil tjente de? Hvad har de udrettet? I korthed kan det siges om dem, *de var sin tids lys og salt, aandelige kraftstationer hvorfra uddeles med kjendelige virkninger baade lys og varme i alle retninger til hele Israel.*

Først og fremst var profetskolerne en vigtig indsats i Samuels mægtige reformer. De var behjælpelig med at bibringe Israel undervisning i ordet, bringe dem til den rette slags national bevidsthed og til erkjendelsen af Israels særstilling som et adskilt Guds folk med alle de pligter, ansvar og rettigheder, som Herren havde betroet sit folk.

Og ligesaa under Davids reformer. Som profetskolerne støttede saa forberedte de det forbedringsarbejde, som David efter Sauls reaktioner skulde gjenoptage og fortsætte. Bare om vi vilde nævne *kirkesangen*. Det faktum, at David i sin tid kunde ansætte hele 4,000 sangere ved gudstjenesterne, der “skulde love Herren med instrumenter,” er vist og sandt en synlig frugt af profetskolerne. Og ligedan den lyriske poesi, som fik saadan stærk opsving i Davids tid,—*sansen* for denne slags digtning, forberedelesen af den aandelige jordbund hos folket, saa at sige, for en saadan digtning kan uden tvil tilskrives profetskolernes indflydelse. Men ingen gang kom det dog saaledes tilsyne, hvad profetskolerne formaadde og hvad de besad af virkelige livsværdier, som netop under den jeroboanikabske sørgelige utheokratiske tid.

I den tid, da kongernes vilkaarlighed og laster syntes ganske at ville undergrave og omstyrte Israels tro, i den tid, da al *sand* vejledning og tugt syntes *forsvunden*, var det netop fra *profetskolerne, der udgik de mænd, som uforfærdet formaadde at revse kongehusenes synder* med et aandsmod og moralsk kraft, som var al modstand overlegen, og—alle tider maa beundres.

Fra profetskolerne udgik til enhver tid lærere, skribenter,

forfattere. Profetskolerne besørgede samlingen og opbevaringen af Israels hellige literatur; ligesom det historiske verk, vi eier i "Dommernes Bog," er ved Guds Aands styrelse forfattet af dem. Ja, man kan sige om profetskolerne i en hovedsum, at de baade *var og forblev i lange tider* holdepunkterne for al sand kultur, tro og liv. Dette til mindelse og opmuntring i tanken paa rettroende skolers sande værd.

Men, der er en ting ved disse skoler, som for os er *uforstaabelig* og hvorved de adskiller sig fra *vore* skoler, (baade colleges, akademier, og seminarier)—de var som det synes "*self-supporting*." Hvorledes kunde de holde det gaaende uden understøttelse udenfra? Særlig da i hungers og forfølgelses tider? Fik de lig presterne og leviterne til visse bestemte tider visse bestemte tributer, som 2 Kong. 4: 42 kanske hentyder til? Eller drev de kvægavl og agerbrug i forbindelse med skolen, som nogle synes at mene? Vi forstaar det ikke. Men en ting er udenfor al tvil, at for vor tid vilde denne slags ordning ikke passe. Den kirkeskole, som ikke faar støtte fra menighedsfolket, vilde snart bli staaende tom. Alligevel, netop gennem profetskolernes haarde kaar og trykkende savn kom ogsaa deres mægtige tro tilsyne.

Profetskolerne havde *mange vanskeligheder at kjæmpe med* blandt andet ogsaa modskolerne—*Baalskolerne*. Modskolerne er mange, de florerer den dag idag og træder vore samfunds-skoler hindrende iveien paa flere maader. Men hvad der herom kan være at sige og af profetskolerne at lære, maa for rummets skyld forbigaaes.—Blot et eksempel: Hvad maa der vel være antydnet os i slutningen af Elias's vandring her paa jorden ved den omstændighed, at det sidste, profeten her foretar sig, netop som han gik til sin himmelfart, *var at holde skolevisitats, —fra Gilgal til Betel, fra Betel til Jeriko?* Hvad har han vel sagt til eleverne, og hvad har han vel paabudet sin eftermand? Vi ved det ikke. Men en ting kan vel ikke være at tage fejl af til mindelse for alle tider: Elias tilkjendegir herved, *hvormegget skolerne laa ham paa hjerte*, og hvad der til alle tider skulde være profetskolernes høie maal: at *anvise den vei, som leder opad til Gud*.

Nils Giere.

Sacred Heart, Minn.

Stiftsprovst Jensens utkast til nyt Daabsritual (L. K., Kra.)

Efter opdrag fra Kirkedepartementet har stiftsprovst G. Jensen utarbeidet "Utkast til fornyet barnedaabs-ordning." Med Kirkedepartementets samtykke meddeles i det følgende dette utkast samt de bemerkninger stiftsprovsten har ledsaget det med.

I. Utkast.

Efterat en daabssalme er sunget, siger presten:

Er barnet hjemmedøpt?

Er barnet (barnene) ikke hjemmedøpt, fortsætter han saaledes.

Kjære kristne! I har bragt (ført) dette (disse) barn til Herrens hus forat det (de) skal blive døpt til Faderens, Sønnens og den Hellig-Aands navn. Hør da først hvorledes daaben sker efter vor Herres Jesu Kristi egen befaling. Ti han siger, som det er skrevet i Matthæus' evangelium det 28de kapitel.

Mig er git al magt i himmel og paa jord. Gaar derfor ut og gjør alle folkene til disipler, idet I døper dem til Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands navn og lærer dem at holde alt det, jeg har befalet eder. Og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende.

Hør drnæst, hvor venlig vor Herre Kristus tar imot de smaa barn og lukker sit rike op for dem. Ti saa skriver evangelisten Markus i sit evangeliums 10de kapitel:

De bar smaa barn til Jesus, forat han skulde røre ved dem, men disciplene truet dem, som bar dem. Men da Jesus saa det, blev han vred (harm) og sagde til dem: La de smaa børn komme til mig, hindre dem ikke, ti Guds rike hører saadanne til. Sandelig siger jeg eder: Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, han skal ingenlunde komme ind i det. Og han tok dem i favn og lagde sine hænder paa dem og velsignede dem.

Saa bærer vi med tak og tro vore barn til Herren i den hellige daab, forat de skal faa del i hans velsignelse og, skjønt

de er syndige menneskebarn, født av kjød, bli Guds barn av naade ved badet til gjenfødelse og fornyelse ved den Hellig-Aand.

La os bede:

Evige almægtige Gud! Vi takker dig, fordi hu har sat i din menighet daaben til dit hellige navn og tilsige os i daaben, at du vil være vor Fader, og frelse os fra synd ved din Søn vor gjenløser, og gjenføde og hellige os ved din Aand. Vi beder dig i troen: Ta imot dette (disse) barn, som vi idag bærer frem for dit ansigt, og giv det (dem) i naade alle dit navns velgjerninger til et evigt liv. La det (dem) vokse op i din menighet som dit (dine) barn, velsign.dets (deres) forældre med gudsfrøgt og visdoms Aand og bevar det (dem) fra det onde, indtil det (de) kommer til dig i dit himmelske rike. Amen.

Barnet (børnene, hvert for sig) bæres frem til døpefonten.

Gud bevare din indgang og din utgang fra nu og til evig tid. Amen. Jeg tegner dig med korsets hellige tegn baade paa din pande og paa dit bryst, til et vidnesbyrd om at du skal tro paa den korsfæstede Herre Jesus Kristus.

Hvad skal barnet hete?

N. Forsager du djævelen og alle hans gjerninger og alt hans væsen?—Ja.

Tror du paa Gud Fader den almægtige, himlens og jordens skaper?—Ja.

Og paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn vor Herre, som blev undfanget av den Hellig-Aand, født av Jomfru Maria, pinn under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, for ned til dødsriket, opstod tredje dag fra de døde, opfor til himlen, sitter hos Guds den almægtige Faders høire haand, hvorfra han skal komme igjen for at dømme levende og døde?—Ja.

Og paa den Hellig-Aand, en hellig almindelig kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kjødets opstandelse og et evigt liv?—Ja.

Vil du døpes paa denne tro?—Ja.

Presten øser tre gange vand paa barnets hode.

N. Jeg doper dig i Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands navn. Amen.

Med haandspaalæggelse paa barnets hode:

Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu i daaben har gjort dig til sit barn og tat dig ind i sin troende menighet, han styrke dig med sin naade til det evige liv! Amen.

Hvis der er mange barn, som skal døpes, kan der ogsaa efter korstegningen fortsættes saaledes:

Lat os bekjende den kristne tro som disse barn skal døpes paa:

Vi tror paa Gud Fader den almægtige osv.

Og paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn vor Herre osv.

Og paa den Hellig-Aand osv.

Hvad skal barnet hete?

N. Forsager du djævelen og alle hans gjerninger og alt hans væsen?—Ja.

Tror du paa Gud Fader den almægtige,

og paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn vor Herre,

og paa den Hellig-Aand?—Ja.

Vil du døpes paa denne tro?—Ja.

Presten øser tre gange vand paa barnets hode.

N. *Jeg døper dig osv.* Amen.

Med haandspaalæggelse paa barnets hode:

Den alm)gtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader osv.

Amen.

Hvilken form der bruges, fortsættes derefter saaledes:

Lovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader, som efter sin store miskund har gjenfødt os til et levende haab ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde!

Lad os bede som Herren har lært sine:

Med haandspaalæggelse. Hvis der er for mange barn, som døpes, falder haandspaalæggelsen bort.

Vor Fader, du som er i himlene! Helliget vorde dit navn; komme dit rike; ske din vilje, som i himlen saa ogsaa paa jorden; giv os idag vort daglige brød og forlad os vor skyld, som

ogsaa vi forlater vore skyldnere, og led os ikke ind i fristelse, men fri os fra det onde! Thi dit er riket og magten og æren i evighet. Amen.

Fred være med dig (eder!)

I kjære kristne, som er faddere til dette (disse) barn, I skal være vidner om, at det (de) nu er døpt til Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands navn. Saa skal I ogsaa komme det i hu for Gud i eders bøn og, saavidt I formaar, hjælpe til at det blir opdrat i tro og guds frygt, forat det, naar det vokser op, maa bli ved Kristus, likesom det nu ved daaben er indpodet i ham.

Fred være med eder! Amen.

Derefter slutter daabshandlingen med en passende salme. Naar daaben sker utenfor den almindelige gudstjeneste, kan endnu før salmen bedes følgende kollekt med Herrens velsignelse.

Lat os takke og bede:

Herre Gud, himmelske Fader! Du som naadig har tilsagt os, at du vil være vor Gud og vore barns Gud og vise din evige miskundhet mod slegt efter slegt, vi takker dig, fordi du ufra barn av har latt os komme til din hellige daab og deri gir os syndernes forladelse, liv og salighet og samler os i din kristne kirke. Vi beder dig, hjælp os i vor daabs pakt at stride den gode strid og bevare troen og fuldende løpet, og la os av din naade naa til det evige liv med alle dine og alle vore, ved din elskede Søn, Jesus Kristus vor Herre! Amen.

Herren velsigne dig og bevare dig; Herren late sit ansigt lyse over dig og være dig naadig; Herren løfte sit aasyn paa dig og give dig fred! Amen. (Forts.)

Mindegaven

DET er meget vakkert at komme forfædrene ihu og uttale paaskjønnelse av, hvad de har gjort. Dem til ære reises der monumenter og bautaer, som forskjønner vore egne omgivelser. De opføres med det haab, at de skal minde efter-

slægten om fortidens daad og nutidens eftertanke. Hvem vil sige, at det ikke er vakkert? Personlig glæder jeg mig over hvert av disse mindesmærker enten de staar paa fædrenes freddede gravhøi eller paa menneskemassens alfarvei.

Endmere vakkert er det, naar taknemmeligheden for det som var, faar udtryk slig, at det ikke er bare en taus paamindeelse, men en produktiv kilde, der stedse flyder ud til efterslægstens hjælp og velsignelse. Blomster paa den fattige moders grav kan være udtryk for helt forskjellige stemninger. Men en haandsrækning til de hjælpeløse smaa har lettere for at finde den rette fortolkning. Det er mit haab, at Mindegaven kan faa en lignende opfatning hos det norske folk i Amerika.

Mindegaven er ikke ukjendt for os, da den har været talt om og tolket ved tale og skrift. Mange grunde, hvorfor man burde bidrage, har været frembragt. De fleste av disse er vel av en mere "sentimental" og poetisk art. Disse har sin betydning, og jeg vil ikke undervurdere deres værd.

Jeg vil forsøge at angive grunde, hvorfor enhver amerikaner av norsk herkomst bør være med av hele sit hjerte og i forhold til sin evne. Disse grunde er hverken "sentimentale" eller poetiske, men faktiske og prosaiske. Derfor maa jeg udbede mig læsernes velvillige eftertanke endog der, hvor fremstillingen er mindre fængslende.

Der siges ofte, at vi staar i gjæld til vore forfædre. Men tankerne udtrykket vækker hos os er altfor flygtige. Derfor lad os dvæle ved det lidt længere. Nutiden staar i gjæld til fortiden, thi vi er hvad vi er, fordi vore forfædre var hvad de var. Æblet, siges der, falder ikke langt fra stammen, og Gud siger, at fædrenes dyder og lyder gaar i arv fra forældre til børn. De forholde vi lever under, de velsignelser vi nyder er vore som en frugt av

"Alt hvad fædrene har kjæmpet,
Mødrene har grædt."

Den gjæld vi skylder dem kan ikke betales ved at bygge monumenter til erindring om det som var. Den kan kun delvis betales derved, at vi overgiver til efterslægten det pund, vi har modtaget, med en rimelig forøgelse. De, som gjør det, er slæg-

tens velgjørere, og de, som ikke gjør det, frarøver slægten det, som tilhører den. Den som saaledes graver sit pund i jorden, er ikke bare værdiløs for slægten men rentud skadelig. Lad os merke her, at naar vi vil "betale lidt paa gjælden," da maa vi udsøge efterslægten av dem som har bragt os vel-signelserne. Denne efterslægt, vil man merke sig, bestaar ikke bare av vort eget avkom,—som er her i Amerika,—men ogsaa av deres avkom, som forblev i Norge for at løse den opgave, som udflytterfolket forlod. Derfor mindegavens berettigelse.

Naar jeg ser ud over vort land og betragter de mange norske hjem bade i by og i bygd, da kommer spørgsmaalet frem: Hvem har gjort dette muligt? Og svaret bliver: Det har mor Norge gjort ved det offer hun bragte, idet hun gav os den norske immigrant. Naar jeg ser paa de prægtige norske kirker, norske anstalter, m. m. m., da kommer spørgsmaalet med fornyet kraft. Og svaret blir end mere bestemt: Det er mor Norges bidrag til Amerikas rigdom. Her er virkeliggjort, hvad Paulus siger til Timotheus: "Den uskrømtede tro, som er i dig, som først boede i din mormoder Lois og din moder Eunike, bor i dig." 2 Tim. 1: 5. Vi er hvad vi er i kirke, i hjem og i stat, fordi vore fædre var hvad de var.

Tænk over dette, og du vil sige: sandelig vi av norsk herkomst staar i gjæld til Norge, enten vi kom her som immigranter eller vi er født her som medlemmer av første eller sidste led av amerikansk-fødte norske folk. Det tør hændes, at vore forældre med sin børneflokk havde alt de kunde gjøre ved at skaffe ophold for sig og os. Men det var deres norske kapital av "mod i barmen og kraft i armen," som bragte os hid til frihedens og anledningens land. De kunde da ikke "betale paa gjælden," men den blev overført paa os i de følgende led. Jeg selv er født i dette land, men føler at jeg staar i stor gjæld til Norge for, hvad jeg er og har.

Lad os befølge tanken endnu lidt længere. Jeg maa her gribe til tal. Man siger at tørre tal "ikke kan lyve," men jeg har set mer end en løgn deiligt udstaffet med tal i det uendelige. Derfor, tænk nu nøie efter, hvad jeg siger, for at se, om disse tal vidner sandhed.

Norges folkemængde, ifølge sidste opgave i min besiddelse, er 2,221,477. Ifølge en rimelig beregning er der i Amerika 1,800,000 av norsk herkomst. Naar man erindrer, at den norske emigration begyndte i 1825, men naaede ikke noget videre omfang før i femtiaarene, saa vil man forstaa, at dette store antal norske repræsenterer en forfærdelig udtapning av Norges befolkning. Fra folketællingen i 1910 fremgaar det, at der er 403,500 i de forenede stater, der er født i Norge. Altsaa, for hver seks (rettere av $6\frac{1}{2}$) der er født i Norge, er der en, som lever i de forenede stater! Kan du beregne det tab, som Norge derved har lidt og lider? — Lad os se lidt mere paa tabet ved denne udtapning.

Vor regjerings immigrations statistik for Juni 1910 til Juni 1911 viser for Norge "Immigrant Alians" 13,950 og "Emigrant Alians" 1,400. Altsaa en permanent forøgelse av vor norske befolkning av 12,550. Av disse var 9 procent under 14-aars alderen; 87 procent fra 14 til 44; og 4 procent over 45 aar. (Overslag efter rapporten pag. 20.) De der er under 14 aar er fremdeles en "byrde," økonomisk betragtet; men denne "byrde" er omtrent erstattet i arbejdsdygtigheden hos dem som er over 45. Vi behøver derfor kun at befatte os med de 87 procent der er over 14 og under 45. Har du tænkt over hvad det koster at opfostre et menneske til selvopholdelses alderen? For liberalitets skyld sætter vi den her til 14 aars alderen. Et hundrede dollars aaret er meget lavt, ikke sandt? Beregn hvad det koster i mad, klæder, skole, forældrenes tid, etc., og se om det er for høit sat. Jeg mener, nei. Altsaa til 14 aars alderen koster de \$1,400,—ikke sandt? Men endda er de ikke færdig til selvophold. Det kostet nok meget mere for majoriteten av denne gruppe, da deres gennemsnitlige alder er over 20 aar. Av de 12,550 ovenfor anført er der 10,919 i alderen fra 14 til 44. Deres opdragelse til 14 aars alderen repræsenterer en besparelse for vort land av \$15,286,600 for det aar. De 12,550 bragte med sig i kontant en sum av \$699,662, (overslag efter pag. 20.) Deres løse eiendom, som de bragte hid, anslaaes til ca. \$187,500. Norges bidrag det aar til Amerikas fordel repræsenterer altsaa den kolossale sum av \$16,173.-

762.00! Nok sendes der tilbage penge til slægtninge hvert aar. Men det er en forsvindende brøkdel av den her angivne sum. Jeg har søgt at komme til resultat med hensyn til denne post, men det er næsten en umulighed. Fra flere kilder,—de væsentlige er indbefattet,—finder jeg, at der er sendt til udlandet samme aar \$636,764,371.00. Men størstedelen av dette er betaling for private regninger, billetter for slægtninge og lignende. Kun en liden del av denne store sum er gaver til slægtninge. Og av den del falder kun en liden brøkdel paa Norge.

Staar vi da i et gjældsforhold til Norge? Hvem tør negte det? Spørqsmaalet bliver: Hvem skal "betale paa gjælden?" Der er kun et svar: *Ikke bare de, der er født i Norge, men alle, der er av norsk herkomst* bør føle det som en pligt at være med her. Han maa ikke tænke, at den gjæld, der er gaaet i arv, kan betales ved at tage vare paa vore egne børn, som er i vort føde- eller adoptivland. *Den maa betales til dem, der har bragt offeret.* Det er den største uret at mene sig løst fra slægtens gjældsforpligtelser derved, at man er født og lever i et andet land.

Jeg har sat dette paa spidsen, ikke fordi jeg mener at nogen av os kan erstatte Norge for, hvad Norge har gjort for os, men for at fæste opmærksomheden ved denne side av sagen. Dette forhold er forstørret; men et forstørrelsesglas viser ikke andet end det som eksisterer der. Saaledes ogsaa min fremstilling. Den har forstørret forholdet for at folk kan se det. Det er mit haab, at naar vi kommer med vor gave før den 17de Mai 1914, vi da fremlægger en gave, der er det amerikanske folk værdigt. Skal gaven blive det, da maa vi alle tage fat. Tænk, hvilken skam, om vi maa komme med en gave, der ikke staar i forhold til vor evne og vor gjæld!

Man indvender, at Norge har behandlet udflytterfolket og især kirken meget forsømmende. Lad det nu være saa. Norge har knurret. Norge gjorde det, som var ganske naturligt, ja helt rimeligt under eksisterende forholde. Hvilket land vilde ikke knurre under en slig udtapning? Jeg kan saa godt holde hende tilgode og tilgive hende for sure miner og for ufordelagtige udtalelser, der er kommet tilorde gjennom

pressen og gjennom andre kanaler. Vi norske amerikanere er ikke smaalige, saa vi griner igjen, fordi der er nogen, der griner. Ret overveiet, maa vi sige: Norge har baaret udtapningen med en sjelden værdighed. Enkelte udtalelser bør ikke fratage os en ret forstaaelse og en ret erkjendelse. Vi er varmhjertede og storhjertede nok til at se bort fra saadanne udtalelser, og retfærdige nok til at tage sagen, som den bør tages.

Har de norske i Amerika anledning til at give mindst en million dollars til et hjælpefond for Norge? Fagmand har beregnet, at de norske amerikanere besidder en eiendom til en værdi av \$2,000.00 per individ. For at være liberal igjen, saa lad os sætte den norske befolkning i de Forenede Stater ned til en og en halv million. De norske sidder da inde med en værdi av \$3,000,000,000,—siger og skriver tre billioner dollars. Tænk, hvad det norske "mod i barmen" og den norske "kraft i armen" har erhvervet sig i mindre end 75 aar! Og skulde ikke vi kunne give Norge en million paa hendes hædersdag, den 17de Mai 1914? Det bliver jo bare en dollar paa hver \$3,000 de norske her eier. Men hvilken rettænkende mand kan stille sit hjerte tilfreds ved denne sjeldne anledning med at give i et saadant forhold! Et mere rimeligt forhold er \$5.00 for hvert tusind. Ja, for Mor Norges skyld, du, lad gaven blive i det forhold. Det vil glæde Norge paa hendes hædersdag, slig at være ihukommet av sine sønner og døtre. Lad mindegaven iaar staa høist paa vort program, og saa samler vi os igjen med fornyet mod om bygdegaverne. Ja, hvorfor ikke begge paa engang? Tak, kjære læser, for opmerksheden. Maa nu stykket hjelpe dig at handle ifølge anlednings betydning.

N. J. Løhre.

Grand Forks, N. Dak., Aug. 1913.

Hvad kan der gjøres for at opelske Lægmandsvirksomheten?

*Foredrag leveret ved fælles prestekonferents i Madison, Minn.,
4-5 August sidstleden.*

BESVARELSEN av dette spøragsmaal maa vi først være klar over, hvad vi egentlig mener med denne benævnelse. Med lægmænd forstaar vi mænd, som ikke har modtaget kirkelig ordination eller indviede til forvaltere av det kirkelige embede. Med lægmandsvirksomhed forstaar vi de uordineredes deltagelse i det kirkelige arbeide.

Kirken er en stor husholdning og har mange gjoremaal. Mange av disse forskjellige gjoremaal kan ivaretages av lægfolk. Der findes saaledes en hvis lægmandsvirksomhed i alle de forskjellige kirkeavdelinger, som findes i verden og har saaledes en almindelig anerkjendelse. Den lægmandsvirksomhed, som vi her agter at se lidt nærmere paa, er ikke lægfolkets deltagelse i det kirkelige arbeide i sin store almindelighed, men en speciel gren av samme. Den bestaar nærmere bestemt deri, at lægfolket kommer sammen for at opbygge hverandre med Guds ord ved tale, sang og bøn samt, at lægfolk, som har faaet naadegaver dertil, benyttes til til at prædike eller tale Guds ord til belærelse og formaning for andre. At lægfolk prædiker Guds ord i menigheden og sendes ud i den tjeneste, det er en virksomhed, som har sin rod i og er en udfoldelse av Guds borns aandelige prestedomme og kan selvfølgelig alene som saadan udgaa fra disse. Denne slags lægmandsvirksomheds berigtighed har ofte været bestridt i kirken. I den norsk lutherske kirke har den desværre været kraftigt modarbeidet baade hjemme i Norge og her i landet. Den har alligevel levet og lever fremdeles, og vi vil haabe, at den maa herefter skyde en endnu renere og kraftigere vekst. Af denne virksomhed har vi høstet store frugter i vor norsk lutherske kirke, og vi er av den mening, at den fremdeles har sin plads. Vi tror, den er en livs bevægelse i menigheden og vil ytre sig, hvor der er sandt aandeligt liv.

Disse ytringer av aandeligt liv kan ikke undertrykkes eller stanses uden dermed ogsaa at skade det liv, hvorfra disse bevægelser naturligt kommer. Den kristelige lægmandsvirksomhed er en velsignelsens strøm i kirken. Den er av stor betydning til bevarelse og vækkelse av aandeligt liv. Biskop Bang sagde paa hundredeaarsfesten for H. N. Hauge, at en prestekirke har aldrig vist sig at ha havt held med sig. Mange troende prester og lægfolk kan avlægge vidnesbyrd om, at de netop paa disse lægmandsopbyggelser modtog dybe indtryk av nødvendigheden av at blive omvendte til Gud og komme til et sandt aandeligt liv. Den rette kristelige lægmandsvirksomhed stiller sig fortroligt til det kirkelige embede og er dettes mægtige understøtter. Den troende aandelige prest, som har lært at kjende den, glæder sig over den, og ser i den en stor medhjælp i sit hyrdearbeide.

Det er ikke her vor opgave at paavise, at lægmandsvirksomheden i den nævnte form en skriftmæssig, samt at den ikke staar i strid med vor kirkelige bekjendelse, Vi gaar ud ifra, at vi er enig om den ting. Heri har vi ogsaa med os en lang række av store lys i vor kirke ifra Dr. Martin Luther og ned igjennem indtil idag. Naar komiteen for prestekonferencen har givet mig den opstillede opgave, saa slutter jeg derav, at ogsaa den antager det som givet, at vi alle vil ha lægmandsvirksomhed og ikke bare det, men at vi vil ha endnu mere af den. Jeg føler saa, at jeg har faaet den allervanskeligste side av sagen til behandling. Det bliver altsaa ikke at tale om en ting, som har været og er, men sige, hvorledes vi kan faa den i mere levende og kraftig tilværelse. Jeg staar fattig paa hjælppekilder udenom skriften til hjælp i besvarelsen av dette spørgsmaal. Jeg tør ikke love at sige meget; men kunde jeg give et lidet bidrag til fordel for en saa stor og herlig sag, skal jeg være glad, og saa haabe, at andre muligens derved kunde ledes til at tænke paa mere.

Lægmandsvirksomhed i denne forstand er ikke noget mekanisk tillavet av mennesker. Den kan ikke produceres fra skolebænken eller ved methodisk indøvelse av de menneskelige

evner, saa som man i skolen lærer gutter og piger at deklamere. Det er nok muligt, at her ogsaa findes saadanne produkter, som vil gaa under det skjønne navn; men vi vil skille dem ud ifra os her. Kristelig lægmandsvirksomhed er et vidnesbyrd i en personlig oplevet sag. Det gjælder derfor først og fornemlig personlig oplevelse av sand kristendom, en personlig levende tilegnelse av frelsen i Kristo. Kraften i lægmandsvirksomheden er det personlige vidnesbyrd om den personlige erfaring av evangeliets kraft til frelse og salighed. Disse oplevelser vil ikke Gud skal forties. Et lys er tændt i den af synden formørkede sjæl, hvis trang og lyst det er at lyse. Man tænder ikke et lys og sætter det under en skjæppe, men paa en lysestage. Man bekjender til saliggjørelse. Det er en fælles erfaring iblandt Guds folk, da de fik levende erfaring av naadens levendegjørende kraft paa sit hjerte, saa fulgte der ogsaa med en trang til at aabenbare dette paa en eller anden maade. Det var en trang til at prise Gud og at faa andre med ind i hans samfund. De av Gud nedlagte naturgaver bliver ved Aandens iboen til naadegaver. Disse forskellige naadegaver tages ibrug av den Helligaand til gjensidig hjælp og opbyggelse i menigheden, og den ene understøttes og opmuntres av den anden. At opelske lægmandsvirksomheden maa derfor blive først og fremst at opelske aandeligt liv. Uden aandeligt liv kan ikke saadan virksomhed opelskes. Ja, se, det er det store. Alt gaar fort i vore dage; men aandeligt liv kommer sent. I utaalmodighed har nok ogsaa en og anden forsøgt paa kunstig maade at frembringe aandeligt liv fort; men desværre, de menneskelige kunster slaar feil her. Vækkelsen moder mange hindringer. Tidens børn har mange andre interesser. Mange er ogsaa grebne av tvil, saa de sidder under hørelsen som lammet og forfrosne. Vi har imidlertid ikke nogen anden vei at gaa end at drive paa med en alvorlig forkyndelse av Guds ord. Den maa blive personlig. Forkynderen maa søge at komme hjerterne nær med Guds ord, saa at den enkelte sjæl kan føle vegten av ordet paa sit eget hjerte, saa som de følte det, naar Jesus talte. Sandheden maa holdes

frem klart, saa at enhver kan ledes til forstaaelse av sin egen tilstand og personlige forhold til Gud. Samvittighederne maa vækkes til erkjendelse av synd, dersom der skal blive nogen alvorlig trang efter naaden.

Travelheden med den ydre side av det kirkelige arbeide kan let lede os bort fra den alvorlige omsorg for sjælene. Det bør ikke være kirke og samfund først og saa haabe paa frelse siden. Tilstanden er trist, naar kirkearbeidet blir saa rastløs, at Kristus maa staa udenfor og banke, men ikke lukkes ind.

Lægmandsvirksomheden opelskes ved at tage imod Kristus. Tage imod ham til liv og frelse. Saalænge den store verdslighed regjerer vort kirkefolk, saa ser det ganske umuligt ud at tale om at opelske lægmandsvirksomhed. Det lille, som er igjen, ser koldt og stivt ud. Gaar vi omkring paa Herrens dag, naar presten er borte fra menigheden, og leder efter lægmandsopbyggelsen, saa finder man den enten ikke, eller man faar se den "tilovers som en løvhytte i en vingaard, som en vægterhytte paa en agurkmark." Hvor er saa den store del av menigheden? Ja, den er allesteds og ingensteds, som menighed.

Her trænges sikkert baade at oplive og opelske, det er vist. Saa fattigt, som det ser ud, saa er det dog ikke haabløst. Herren, Hærskarernes Gud, har ogsaa nu levnet os en liden rest. Hans ord har heller ikke tabt sin kraft.

Herrens røst lyder endnu til os: Kommer dog og lader os gaa irette med hverandre. "Er I villige og høre, skulle I røde landets gode ting." Her maa vi altsaa lægge grunden til at opelske. Virksomheden maa gaa ud fra et levende troes-samfund med Gud. Herrens raad maa vidnes, høres og i lydhed og villighed annammes.

Gaverne bør bruges.

Det kan være ganske smaat med gaverne. Deri ligger ogsaa fristelsen saa nær, især i en tid som vor, da man vil ha noget stort, til ikke at ville bruge det lille, man har. De, som har naadegaven holder sig let tilbage, fordi det er saa lidet med ham, og de andre, som skulde opelske hans gave, overser

den. Her gjelder det at være tro i det, som er lidet. Det vil her ikke ha ringe betydning, at det bliver fremholdt i den offentlige forkyndelse i menigheden, at Herren uddeler forskjellige naadegaver til sine børn, og at det er hans vilje, at disse skulle bruges ogsaa i forsamlingen til gjensidig opbyggelse. "Saa tjener hverandre dermed." Den kristne menighed er lægmandsvirksomhedens retmæssige hjem. Der skulde den da altsaa først og fremst opelskes. Som i en udvalgt have skulde her de forskjellige aandelige gaver opelskes og pleies og under Aandens ledelse i og ved menigheden faa leve og bevæge sig, som et barn i sit hjem.

Ikke alle børn har lige godt hjem i saa maade. Ja, her findes hjem, hvor smaabørnenes barndomsudvikling ligefrem forkrøbles. I aandelig forstand har aldrig den kristne menighed i denne henseende været fuldkommen, og vi tør heller ikke paastaa, at den er det nu.

Vi siger neppe formeget, om vi siger, at menighedshusholdningen har ofte været aarsag i, at de aandelige gaver er blevet forkrøblet, eller at de av mangel paa veiledning og sympati i sit hjem har gaaet over til udskjeielse. Mon ikke menigheden er aarsag for en stor del i, at der findes saa meget av disse aandelige løsslupne elementer, som ser med bitterhed og uvilje paa al menigheds husholdning.

De er som børn, der slipper sig løs, efterat de har forladt et fortranget hjem. Menigheden maa vækkes. Nye organisationer vil ikke hjelpe. Der fattes i dethaletaget paa aandeligt syn. Fra menighedens side fattes der for en stor del paa oppmuntring til brug av de smaa aandelige gaver, som Herren har uddelt, og tildels er de endog foragtet. Naar saa dertil kommer, at ogsaa sjælesørgeren stiller sig paa den side, saa bliver der ikke stort av at opelske naadegaverne.

Vi tror ogsaa at se en hindring i mangel paa dybde i erkjendelsen av synd fra de vaktets side og en derav følgende mangel paa ydmyghed. Merke de, at deres begavelse ikke udmerker sig og saaledes ikke vinder beundrere, bliver de misfornoiede og trækker sig tilbage, eller de i det modsatte tilfælde

bliver overmodige. Mange ville være ledere. Derav opstaar igjen kulde og ukjærlighed indbyrdes iblandt de troende.

Aske er en ringe ting; men den har stor evne til at slukke ilden. Saaledes har kulde og ukjærlighed en stor evne til at ødelægge fælles opbyggelse. Denne sørgelige tendens kommer frem paa mange maader. Snart skal en tage sin plads langt nede i forsamlingen, negte ganske at deltage, holde sig borte fra nadveren eller kanske blive ganske borte fra forsamlingen. Hvorfor? Er det følelsen av sin store uværdighed at regnes iblandt Herrens smaa arbeidere i vingaarden? Var det det, saa vilde saadanne ikke løbe langt bort paa andre steder og staa frem som ledende talere. Nei, det er nok heller mangel paa Jesu ydmyge sind. Det er ikke saa meget frykten for at hindre Herrens sag, som det er lysten til at faa de andre til at komme til dem og drage dem høiere op. Disse ting tager sig virkelig daarlig ud iblandt de kristne og er en stor hindring for virksomheden. Der skal mere ydmyghed til og mere kamp imod kjød og blod. Frelseren saa vist denne fare, da han vendte sig til disciplene og folket og holdt hin tale, som er optegnet i Math. 23: 1—12, og slutter den samme med de ord: Hvo sig selv ophøier, skal fornedres, og hvo sig selv fornedrer, skal op høies.

Hvor der er mangel paa dybde i kristenlivet, der flyder det meget paa følelserne. Det er stemningen, det beror paa. Ordet og sakramenterne faar saaledes ikke sin rete plads og betydning. Den opløftende stemning vil aldrig holde sig i længden. Naar saa stemningen daler, saa tabes interessen.

Lægmandsvirksomheden opelskes, alt eftersom den ledes ind paa det faste grundlag i ordet. Der trænges det samme her, som i al kristelig forkyndelse. Skal den blive opbyggende, saa maa det ske ved et levende, erfaringsmæssigt vidnesbyrd av Guds ord.

Bevægelsen i H. N. Hauges dage staar endnu som mønsterværdig for lægmandsvirksomheden iblandt os i flere henseender. Der udgik fra hin et kraftigt raab til bod og omvendelse. De lagde an paa at vække samvittighederne til erkjendel-

se av synd. De søgte ikke at faa tilhørerne frem til bekjendelse først og saa siden til omvendelse. De drog dem ikke frem i et rus av følelse. De mente, at bekjendelsen vilde komme, naar Herren først fik gjøre sin gjerning i dem. Ad denne vei vaktet der stedse en dybere trang i hjerterne, som drog dem til forsamlingerne og drev dem til at lede i Guds ord. Ordet blev dem stedse kjærere. Der dannede sig saaledes en kreds av læsere, som havde trang til at høre og lære av hverandre. Paa den maade gik lægmandsvirksomheden frem. Alle trudsler og forbandelser kunde ikke stænge den veien. Bevægelsen var heller ikke ensidig vækkende. Der skulde ogsaa veiledning til for de vakte baade med hensyn til liv og levnet. De vakte blev formanede til et gudeligt liv i selvfornegtelse og gode gjerninger, samt til flittig brug av ordet og sakramenterne. Paa dette grundlag byggedes livet op. Det var et liv, som blev følt og merket over hele landet. Det var et liv, som vokste op av dyb jord, og derfor visnede det ikke saa snart, om solen brændte paa det. I den menighed, hvor Guds Aand saaledes faar lede og virke, vil vi nok endnu faa se en blomstrende lægmandsvirksomhed. Det forstaar vi nok, at den ikke kan opstaa ved samfunds eller foreningers beslutninger, nye regler og organisationer. Den maa opstaa fra dybet av erkjendelse av synd og naade. Vi maa gaa ind i os selv og ind i Guds ord. Den verdslighedens aand, som har besat vore menigheder, kan ikke drives ud uden ved bøn og faste.

(Fortsættes.)

Personer og Begivenheter som ikke bör glemmes

En kort Historie af det første norske Settlement i Story og Polk Counties, Iowa.

DER foregik en stor udvandring fra Etne, Skaanevik og Fjeldbergs prestegjeld, Norge, til Lisbon, Ill., i aarene 1848—1854. Emigranten kom for at søge sig et hjem i den nye verden. Men landet rundt Lisbon, Ill., var allerede

opkjøbt, saa der var ikke regjeringsland at faa for den pris, som de fatige emigranter kunde betale.

Her støder man paa den første skuffelse paa amerikansk jordbund. Vel var dette den første skuffelse av betydning, men ikke desto mindre bitter. De havde jo revet sig løs fra slegt og venner i det gamle land og udstaaet reisens strabadser, for at finde mad og hjem for sig og sine; men nu ser det ud for at alle lyse forhaabninger er brudte. Ingen vilde vel synes det var skam om kvinden især græd sine vemodstaarer.

Dog med tid kommer raad. "Løft dit hoved og se dig om, nogen er der som raaber, kom!" Hvem er *det*? Det er Nils Olsen Næs, en bibelkolportør, der havde reist i nybyggersettlementerne i det nord-østlige Iowa og det syd-østlige Minnesota, og var komen tilbage til Lisbon, Ill., om høsten 1854. Han fortalte, at der var regjeringsland, prærie- og skogland, i store strækninger vestenfor Mississippifloden, der kunde kjøbes for regjerings pris (1.25 per acre.)

Land! Der er land at faa! Saa lød det fra den ene til den anden ned gjennem hele settlementet. Og tanken tog flugt vestover.

Man begyndte nu at spørge: Hvorledes skal vi faa dette land undersøgt, som ligger saa langt borte. Det var jo ca. 300 mile did.

Man kom sammen for at underhandle med hverandre, og efter en længere samtale blev man enige om at sende en delegation av 4 mand, nemlig Osmund Sheldahl, Ole Fatland, Osmund Johnson og Ole Apland. Denne delegation skulde da reise vestover for at bese landet, og hvis de fandt landet fordelagtigt, da sikre land for hele den paatænkte koloni.

Disse 4 mænd forlod Lisbon, Ill., den 25de September 1854 og kom tilbage efter en maanedes fravær.

Det vil være ganske overflødig at tilføie, at disse mænd var nu de gjæveste mænd i hele settlementet; thi den daad de havde udført var jo ikke noget mindre end en heltedaad. Endda større i værdighed blev de, naar de fortalte, at de ikke alene havde undersøgt landet, og fundet godt land, men endogsaa sikret landet for hele kolonien.

Dette gik som en magnetisk strøm gjennom hele settlementet. Der blev fryd og jubel i hele leiren. Kvinderne vævet, sang og spandt hele dagen lang. Mændene anskaffet sig okseteam og lavet sine kjørerredskaber istand. Travelt blev det for baade mand og kvinde. Og høsten og vinteren blev ikke for lang for at ruste sig ud for reisen.

Men deres tanker sysled ikke alene med at anskaffe mad og drikke og kjørerredskaber. "Thi mennesket lever jo ikke av brød alene." De var jo lutherske kirkefolk, der havde faat med sig en stor arv fra det gamle Norge. Og denne arv vilde de værne om for at bevare den for sig og efterslegten. Det var Guds ord, de havde taget i arv og som de holdt høit og i ære.

For at de kunde bevare Guds ord og sakramente iblandt sig organiserede de sig som en menighed førend de forlod Lisbon. Valgte Ole Anfinssen til prest, Knut Bauge til skolelærer og Erik Sheldahl til kirkesanger. De vilde foretage reisen som en menighed.

Den 16de Mai 1855 skulde alle, som vilde drage vestover, sætte stevne for Holdemans Prærie—et lidet stykke vestenfor Lisbon—for derifra at begynde reisen dne 17de Mai, Norges frihedsdag. Sent glemmes denne dag av dem, som holdt stevne paa Holdemans prærie.

De bryder op. Scenen kan lettere tænkes end beskrives. 106 sjæle, 21 familier, 5 ungkarle og 1 enke, transporteres paa 18 okseteam, 6 hestetteam og 1 "single" hest og spring vogn.

Det er allerede ovenfor bemærket, at vore første pionerer var et kristent kirkefolk. Dette kom ogsaa tilsyne derved, at de iagttog hver Søndag under reisen, ved at holde sig i stilhed, og ved at samles til gudstjeneste under aaben himmel. Det var dem om at gjøre at have Gud med sig; thi uden ham vilde de ikke rydde sig nye hjem.

Torsdagen den 7de Juni 1855 havde de fuldendt reisen. De standset da paa Osmund Sheldahls land, ca. 1 mil sydøst for Huxley. Her slog de ring med sine vogne, tog frem sine kogeovne og kogeredskaber for at faa lave sig mad. Saa snart de havde faat sig mad, begyndte de at oplede sine "claims."

Søndagen den 10de Juni 1855 samler de sig indenfor nævn-

te vognring til gudstjeneste. Her frembar de sin tak til Herren, som havde ladet reisen lykkes saa vel for dem, og bad om at hans velbehag maa hvile over dem i deres nye hjem.

Den første gudstjeneste under tag var holdt i et "hay-shed" hos Ole Fatland. I den samme "hay-shed" skede den første konfirmationsindskrivning, og følgende er deres navne: Tørres Weeks, Wier Weeks, Ingeborg Weeks, Anfin Ersland, Anne Wee, Betsy Shaw. Disse blev konfirmeret om vaaren 1856 i Pastor Ole Anfinsons hus.

Lars Tesdahl, Knut Ersland og John Syverson var de første til at flytte ind nuder egne tag.

De tre første børn der blev født i settlementet er Anna, datter til Mr. og Mrs. Salomon Heggen, født 4. juli 1855; Ole, søn af Ole og Anna Heggen, født 14. august 1855; Halvor, søn af Lars og Martha Tesdahl, født 15. september 1855.

De første brudepar var Ole Apeland og Anna Ersland, egtviet af Past. Ole Anfinson i Ole Fatlands hus.

De 3 første dødsfald i settlementet var et barn til Ingebright og Siri Heggen, kone ntil Knut Ersland og konen til Erik Tesdahl.

I september maaned den 30, 1855, blev kolonien forøget med 32 sjæle fro Lisbon, Ill. 5 familier og 1 ungkarl der blev transporteret paa 4 oxeteam og 1 hestetteam. De var 6 uger paa veien, da der var uveir hele tiden—koldt, regn og storm. Gunder Madsgaard døde paa reisen i Iowa Center den 29 september 1855 og blev begravet samme steds.

Om sommeren 1857 blev det første skolehus bygget. Det blev bygget ved private bidrag, og skulde tjene baade som skolehus og kirke. Efter sigende skal det have staaet tversover fra Palestina kirke paa sydsiden af veien.

Det første prestevalg i kolonien skede om vaaren 1858, og det blev afgjort ved lodtrækning. To kandidater var opstillet for valg, nemlig Past. Ole Anfinson og Mr. Osmund Shedahl, og sidstnævnte blev valgt. Denne blev ordineret og overtog den prestelige betjening i kolonien.

Den 3. juledag 1860, en meget kold og stormfuld dag, blev det forberedende skridt taget til at bygge en kirke. Denne blev

opført følgende aar, men blev ikke færdig før aaret 1866. Borgerkrigen brød nemlig ud og 21 unge mænd forlod settlementet for at gaa i krigstjeneste. Følgen var, at der blev mangel paa arbejdsfolk ved siden af haarde tider. Dette forsinkede arbeidet paa kirken, som ovenfor antydet. Denne kirke, som blev paabegyndt i 1861, er den samme kirke, som alle kjender under navnet Palestina kirke, og staar paa den samme plads.

Dette settlement blev i aaret 1866 forøget med en stor emigration direkte fra Etne, Skaanevik og Fjeldbergs prestegjeld, Norge.

Og aaret derefter, 1867, blev det forøget med en stor udvandring fra Wisconsin. Disse sidstnævnte slog sig ned i Polk Co.

Da dette settlement var anlagt var der ikke jernbane nærmere end Davenport, Ia. Den 4. juli 1864 kom det første train til Nevada, Ia., og i 1874 blev der bygget en smalsporet bane fra Des Moines til Ames, Ia.

I samme aar, 1874, (august) blev byen Sheldahl anlagt. Byen tog navnet Sheldahl, fordi pastor Osmund Sheldahl gav 20 acres land til byen. Det første handelsfirma i byen var "Nelson & Apland," senere "Nelson & Ersland." Hon. Oley Nelson var foruden medlem af det første "handelsfirma" ogsaa en lang tid postmester og bankier. Ifra aarene 1886—1889 var han medlem af statslegislaturen. Andre norske forretningsmænd i Sheldahl paa denne tid kan nævnes Ole B. Opland og R. Hetlesether, apothekere, John Stenberg, vognmager, Henry Osmundsen, smed.

I aarene 1882 blev Chicago, Milwaukee & St. Paul banen anlagt en og en halv mil nord fra Sheldahl, og dannet en liden station ved navn Sheldahl Crossing, hvor snart flere forretningsfolk bosatte sig. Da byen Sheldahl er anlagt i 3 countier, saa forvoldte dette ikke saa liden uleilighed. især hvad skolen angik. Derfor flyttede 48 personer, med 48 living huse og forretnings huse til Sheldahl Crossing, der senere tog navnet Slater"

STANDS

STANDS en stund, du travle vandrer
 —Sæt dig ned!
 Du har godt af nogle tanker,
 Mens du sanker.—

Du har kjæmpet, du har vundet
 —Er blet rig;
 Men den seir, du vandt i striden,
Den er liden.—

Du har glemt i al din higen,
Livets værk;
 Nød at lindre, plante, pleie
 Landsved veie.—

Om din sjæl er kold og frosen,
 Barmen faar.
 Nu du trænger til, du arme,
 Livets varme!

—Stands da derfor, travle vandrer
 —Sæt dig ned!
 Du har godt af nogle tanker,
 Mens du sanker.

—*Johan Selnes.*

Hjem til Norge næste Aar

“Og saa skal vi næste aar til et av de mest storslagne stevner, som vor tid har set.

“Vi skal mødes til stevne i Norge!”

“Lat os gaa der alle som paa nogen maate kan, og der i fælles takkebøn prise vor kjære Gud for alt han har gjort mot vort kjære Norge og mot os.”—(Prof. dr. Stub ved Søndhordlandslagets stevne i Slater, Ia., 10 Sept. sidstl.)

Undertegnede blev av ovennævnte “lag” valgt som dets representant til Norge næste aar. Det er ogsaa meningen at

faa istand en noget nærmere forbindelse mellem vort ungdomsforbund og "Norges kristelige Ungdomsforbund."

Vi kommer saaledes—om Gud vil—til at gaa med en ekskursion foranstaltet av Canadian Pacific S. S. Line omkring 10 Juni. Da faar vi en vakker tur over havet og kommer hjem netop før St. Hans. Da er vestlandsregnet over og mor Norge har tat paa sig sin høitidsdragt.

Der vil bli arrangeret program under reisen. Ligeledes anledning, om man ønsker det, at faa se London, uden stort ekstra utlæg.

Vi skal love at skrive i Tidsskrift fra turen.

Vil du være med?

M. O. Wee.

Our Church Schools

"The University of Minnesota alone has probably graduated 700 Norwegians, over three times as many as St. Olaf has graduated. We are sending nine students to other colleges to every one we send to our own. And yet it is those who have been trained at our own colleges who have oftenest become our leaders here in America in building our church, in transmitting Norway's inheritance to America, in winning respect for our people in this our adopted land. The education we can give them at our own colleges is as good as they can get any place else, and, as it supplies the religious instruction which cannot be given at a state institution, it is the only kind which is a fitting preparation for our young men and women who expect to enter professional life. Our people do not appreciate this, though they have built our colleges in the belief that they were necessary. Every man who has dedicated his child to God, should not take the great risk of sending his child to a non-sectarian college for higher education. The risks are great enough at our college. When he has weathered the storms at our own school, let him then, providing he wants a post-graduate training, go to a good university."—*Rev. O. M. Norlie, Ph. D., in "The United Lutheran."*

Mother

NOT a lady this mother of mine,
Easy through social graces,
But her eyes oft shine with a light divine,
As they gaze full of tenderness into mine,
And her spirit is as lucid, clear and fine
As the Angels in heavenly places.

Delicate, frail, weak, she is not,
Mother who has loved me long;
Her strong back bowed by bending o'er cot
As child after child there fell to her lot;
And she thanked the good God for the children she got,
And burdens she bore with a song.

Nor white nor tiny is mother's hand—
It's reddened and knotted with toil;
But the gentlest zephyr from fairy's wand,
Nor the softest snowflake in all the land,
Is so gentle and soft as mother's hand
When fever begins to boil.

I thank Thee, God, for her thou hast given
To me a man of the sod;
For me she has prayed and hoped and striven,
For me her heart has oft been riven;
O make me worthy of her and heaven,
And count me a son of God!

—Rev. Titus Rowe, in *Philadelphia North American*.

FRIKIRKENS BOGHANDEL

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i literaturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og huseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlængende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de adkommer i Norge og Danmark. Prisene er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,

322 Cedar Avenue,

Minneapolis, Minn.

Hauges Synod Book Dept.

Et godt og rigtholdigt udvalg af gode bøger haves altid paa lager, saa som, bibler, nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reiseskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af bannsattester, konfirmandium og ægteskabsminder af forskellige slags haves altid paa haand.

Red Wing Printing Co.

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Dr. H. N. Scheldrup

100 Andrus Building

Minneapolis

Canadian Pacific Railway Steamship Lines "Empresses" of the Atlantic

14,500 tons. Equipped with every modern device to insure safety and comfort. ONLY ELEVEN DAYS TO OR FROM MINNEAPOLIS and vicinity to SCANDINAVIA AND FINLAND.

Only British, Scandinavian and Finnish passengers carried westward. Canadian Pacific trains meet the steamships on arrival and bring their passengers to Minneapolis without change, which saves any delay, inconvenience or expense.

H. M. TAIT, General Agent,
232 Nicollet Ave., Minneapolis, Minn.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.

520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

A. J. Dahl Co.

GENERAL

Book-Binders and Manufacturers

416 Eighth Ave. South,
Minneapolis.

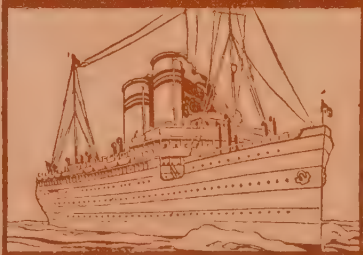
MUSIC

For one and all, for church and home, in solo, duet or chorus arrangement, with Norwegian or English texts or both.

Send for List To
John Sether, Jr.
520 2d Ave. S.
Minneapolis.

DEN NORSKE AMERIKALINJE

"KRISTIANIAFJORD,"

Den Norske Amerika Linjes nye Damper, seiler fra New York den 28de Oktober, og 9de December. Bestil Kjøplads NU, og De vil faa et udmærket Værelse for 2, 4 eller 6 Personer. God behandling. Billetter fra Norge udstedes ligesaa. For Priser, etc., henvender man sig til

HOBE & COMPANY,
30 N. Y. Life Bldg., St. Paul,
B. OSLAND & CO.,
Marquette Bldg., Chicago

NORWEGIAN AMERICA LINE, P. A. L.,

8-10 Bridge Square, New York City, eller nærmeste lokalagent.

Gjør din forretning med dem, som averterer i bladet.
Nævn "Tidsskrift."

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

Redigeret av M. O. WEE, J. M. WICK og J. K. LEROHL

Hefte No. 8

NOVEMBER, 1913

2den Aarg.

Inhold

Aa elsk mig litt.....	225
Konfirmandundervisningen	226
Hvad kan der gjøres for at op- elske lægmandsvirksomheten..	238
Front mod tysk bibelkritik.....	246
A Man's Calling.....	249
Courage	253
Would Separate Boys and Girls..	255

Red Wing, Minn.

Entered as second class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:
1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

Red Wing Seminar

EN LÆREANSTALT FOR UNGE MÆND.

Fem avdelinger: 1. et et-aarlig **elementærkursus** i almindelige skolefag; 2. et to-aarig **handels-kursus**; 3. et fire-aarig **højskole-kursus** eller "academy;" 4. et fire-aarig **college-kursus**, der leder til graden "baccalaureus artium;" 5. et tre-aarig **teologisk kursus**, der leder til graden "baccalaureus divinitatis" for college-graduenter.

Skolepenge og andre udgifter er stillet saa lavt som mulig. For katalog henvender man sig til rektoren,

PROF. EDW. WM. SCHMIDT,
Red Wing, Minn.

T·I·D·S·S·K·R·I·F·T

Redigeret av M. O. Wee, J. M. Wick og J. K. Lerohl

Medlemmer av bestyrelsen: C. J. Eastvold, J. J. Skarpness,
H. N. Bakke, I. Anderson og A. L. Torblaa

No. 8

Red Wing, Minn., November, 1913

2den Aarg

Aa elsk mig litt

*Aa elsk mig litt, mens jeg lever
før livets sollys gaar ned!
Det er saa litet, jeg kræver!
et streif kun av kjærlighet.*

*Men gi det helt, hvad du skjænker,
av hjertets friskeste flod.
Det styrker mer end du tænker
et sykt og vaklende mot.*

*Jeg ber formeget kanhænde
—for sjælen har kjærlighets trang
og vil saa gjerne faa brænde
i livshaap og glædens sang.*

*Stæng ingen ut fra din varme
med dommens skjærpande blik,
gi heller hjælpende arme
end skarpsyns saarende stik!*

*Aa elsk mig litt, mens jeg lever
og elsk de andre som mig!
Det er saa litet vi kræver
paa livets tornede vei!*

Christen L. Dahler.

Konfirmandundervisningen.

Foredrag ved fælles prestekonference, Madison, Minn.

august 4-5 1913.

ET nyfødt barn er hjælpeløst og uvidende. Det trænger derfor tilsyn. Det trænger at opdras for *dette* liv og for *evigheden*. Moren er dets første opdrager. Hun finder ud dets legemlige trang og søger at afhjælpe den, saa det kan vokse og udvikles *legemlig*. Ved at snakke med det kommer ogsaa dets *sjæleliv* for dagen. *Det* trænger ogsaa næring. Gud har derfor git kristelige forældre ogsaa *den* opgave at bringe barna til Kristus ved den hellige daab, hvorved spiren til et nyt liv lægges ned i sjælen. Det nye liv maa næres. Barna maa opdras slig, at "de kan bli ved Kristus." Det sker ved kristeligt eksempel og ved kristelig undervisning. Barnet efterter jo det, det ser andre, især forældrene gjøre. Det gaar i eksemplets skole circa 16 timer om dagen, 365 dage i aaret. Forældrenes hverdagsfærd og sindelag vil indprentes i barnet — ubevidst. Den bevidste maade at føre barna til Kristus paa er først at be' for og med dem og derved lære dem, at Gud baade vil og kan hjælpe i alle tilfælder. For det andet pligter alle, som har med døpte barn at gjøre, at efterkomme Kristi befaling: "Lær dem at holde alt det, jeg har befalet eder!" og Paulus' raad: "Opfød dem i tugt og Herrens formaning!" Timotheus' mor, Eunike, og bedstemor, Lo'is, gjorde slig med ham. Derfor kunde Paulus skrive til ham: "Bliv i det, som du har lært og som du er bleven viss paa, da du ved av hvem du har lært det og da du fra barndommen av kjender den hellige skrift, som kan gjøre dig vis til frelse ved troen paa Kristus Jesus."

Det nye testamente gir ingen regler for barneopdragelsen, men henviser denne vigtige sag til kristelige forældres samvittighedsfulde omhu og sætter lydighed imod forældrene som barnets første pligt. I kristendommens første aarhundreder var det daarlig bevendt med den kristelige *barneskole*, om der overhode var nogen skoler for barn. Moren var da den, som helst tog sig av kristendomsundervisningen. Fromme en-

ker hjælp til tildels. Endel mødre var flinke og pligttro, andre sløve, ja tildels saa ligegyldige, at de endog forsømte at døbe sine barn, mens de var smaa. At barnedaaben dengang var brugt, er hævet over al tvil. Allerede Polykarp, som kjendte apostelen Johannes, var blot 4 aar, da han blev døbt. Barnegravskrifter fra den tid lød f. eks. som følger: "Han levede i fred!" "Sov i Herrens fred!"—"Nedlagt i fred." Dette passer kun paa kristne døbte barn. I en gammel romersk indskrift heder det om et *barn*: "Han gik ud av verden som *troende*." En anden indskrift: "For Nila Florentina, det søde og uskyldige barn som født hedning, blev gjort til en troende efterat ha fyldt 18 maaneder og 22 dage." Desuden findes paa endel *barnegrave* navne som Renatus (gjenfødt) og Redemptus (igjenløst). Dette fra de 3, maaske 4 første aarhundreder. Men det laa naturligvis i sagens natur, at i kirkens første tider, da kristendommen udbredtes blandt hedningerne, var der ogsaa mange voksnes daab. De blev *undervist* først. De inddeltes i klasser efter kundskab og erkjendelse. Undervisningstiden var som regel 3 aar, men kortere, naar daabskandidaterne var særskilt begavede og flittige. Jøder undervistes kun 8 maaneder, da de var vel hjemme i det gamle testamente. Men tiden indskrænkedes stadig, eftersom kirkens indre liv blev svagere og iveren kjølnedes, akkurat som tilfældet er nu med endel menigheders og presters konfirmandundervisning. Disse daabskandidater (de kaldtes "candidus", hvid, fordi de havde hvide kjoler, da de døbtes) undervistes mundtlig i at tro, be', forsage synder og elske Gud og næsten—i førstningen av fremragende menighedsfolk; men just før de døbtes,—av bisoppen. Daaben fandt sted helst paaskeaften, pinsedag og Kristi aabenbarelsesdag (6te januar.) Ingen undervisningsbøger brugtes. Alt var mundtligt, dels paa grund av forfølgelserne, dels fordi man mente at daabskandidaten la det mer paa hjerte, da han ingen bøger havde at se efter i.

Undervisningen bar frugt. Fosterfordrivelse og barnemord f. eks., som var saa almindelig iblandt hedninger, blev forbudt blandt kristne. Mange saakaldte kristne nutildags er ikke komne *saa* langt i erkjendelse, skam at si.

Forældrene blev alvorlig lagt paa hjerte at opdra sine

barn i gudsfrygt, at lære dem at kjende den hellige skrift, at vaage over deres omgang og sørge for, at de giftet sig i rette tid for ikke at falde i utugt. Nutids forældre mærke sig dette! Ignatius og Polykarp (døde 115) formaner forældrene til at opdra sine barn i Herrens tugt og paaminder de unge at vandre ustraffelig og fremfor alt være kyske og holde sig ifra alt ondt. I, nutids unge, ta' det til hjerte! Origenes (død 254) skrev den første fremstilling av den kristne tro i sammenhæng (troslære). Ambrosius (død 397) den første kristelige sædelære (etik).

Krysostomus (død 407) talte og skrev indtrængende mod forældres ligegyldighed med hensyn til barnas kristelige opdragelse og la den *kvinderne* særlig paa hjerte. Han sir bl. a.: "Gud bærer stor omsorg for barnas opdragelse, derfor har han indplantet i den menneskelige natur en saa stor kjærlighed til barna for ved en uimodstaaelig magt at drive forældrene til at ha' omhu for sine barn. Vi paaminder vore tjenestepiger, at de ikke skal gaa med brændende lys ind der, hvor der findes brændbart stof forat ikke en gnist skal falde deri og sætte det hele hus i brand. Maatte vi være ligesaa forsigtige, naar det gjælder vore barn, at der ikke skal falde en gnist ind i det uskyldige hjerte, som skal sætte det i lidenskabens brand. Derfor skal vi ikke sende vore ynglinger til skuespillene eller til drikkelagene, og vore døtre skal vi ikke sende bort fra vore hjem. Indvielsen i den hellige skrift er modgift mod lidenskabernes magt i den unge alder. Vi maa stræbe efter ikke at gjøre barna rige paa guld, sølv og andre ting, men paa fromhed, retskaffenhed og dyd,—at de ikke er fordringsfulde og have syge. Der maa gis nøie agt paa deres ud- og indgang og selskab, fordi vi ved, at hvo som er efterladende heri vanskelig tør haabe tilgivelse av Gud.—Al barnas ondskab beror paa eftergivenhed, fordi vi ikke fra begyndelsen av i den spædeste alder har holdt dem til fromhed og gudsfrygt. Vi sørger for, at de faar *verdslig* dannelses, lærer verdslige ting og forretninger, men ikke for, at de kommer i gunst hos englenes konge." Dette var sagt for over 1500 aar siden, men passer saa sørgelig godt paa vore forholde som om det var skrevet idag.

Augustin (død 430) oprettet en privat kristelig opdragel-

sesanstalt i sit hus og bevirket, at andre øvelsesskoler oprettedes. Han la den bibelske historie til grundlag for undervisningen. Han fortalte de bibelske historier i sammenhæng og paaviste deres forhold til Kristus, for hvis skyld alt er skrevet. Han "foredrog." Spørgsmaal og svar undervisning (katekisation) var endnu ikke i brug.

I middelalderen (500—1500) fik kristendomsundervisningen en nogen anden form. De germaniske og slaviske folkeslag, som da blev kristnet, var mere vilde, ikke lærde og dannet som romerne, grækerne og jøderne. De havde saaledes ikke forudsætninger som disse for *hurtig* fremgang. Og missionærerne bemøiet sig forholdsvis lidet med at undervise dem *før* daaben. Man døbte dem som *vilde* bli døbt. Andre tvang man dertil som f. eks. Hellig Olaf gjorde, idet man skildret Jesus som den vældige helt, det ikke nyttet at sætte sig op imod. Uevangelisk! Al daabsundervisning paa missionsmarken var meget udvortes. Den bestod i at missionæren læste trosbekjendelsen og at de, som skulde døbes, avsvor sine gamle guder *før* daaben. Daaben ansaaes for et tryllemiddel, hvorved Jesus hærtog en. *Efter* daaben søgte kirken ved undervisning at fremkalde gudsfrygt hos dem. Men med *barneopdragelsen* var det daarlig beventt. Forældrene var ligegyldige, skjønt ofte formanet. For at raade bod herpaa oprettedes *fadderskabet*. *Forældrene* skulde sørge for barnets *timelige* vel, *fadderne* for dets *aandelige* vel ved at lære dem kristendommens hovedstykker. De kaldtes ogsaa "compadres" (medforældre). Deres skikkethed blev kontrolleret. De maatte ta eksamen i "troen" og "Fader vor" og kunde de ikke nok, blev de avvist. Forældrene maatte vælge til faddere kun alvorlige kristne, som maatte borge for, at barnet skulde oplæres til at bli et værdigt medlem av Guds kirke. Naar barnet blev syv aar gammelt skulde fadderne lære det "Fader vor" og trosartiklerne. Det var de pligtige til som aandelige fædre og mødre. Vi i det oplyste 20de aarhundrede har saaledes meget at lære av forældre og faddere i den mørke middelalder i dette stykke. Godt vilde det være, om forældrene eksaminerte lidt bedre dem, de ta'r til faddere for sine barn. I den ældre middelalder var alle forældre tvungne til at sende sine barn til klosterskoler, som i førstningen var gode; men

munkene, som i førstningen var ivrige, blev senere lade og ligegyldige for barna. Barna larmet for meget og forstyrret dem i deres gudsfrygt, sa' de. Saa oprettet man menighedsskoler, som skulde findes ved hver kirke. Presten skulde undervise barna fra en viss alder. Med faa undtagelser var ogsaa *de* daarlige skoler. Saa blev det bestemt, at presterne skulde *præke* over trosartiklerne og "Fader vor" og de 10 bud og præke slig, at folk *forstod* dem, altsaa ikke som hidtil paa latin. De 10 bud blev ogsaa malt paa tavler og hængt op i kirkerne.

Men det vigtigste kristendomsundervisningsmiddel i hin tid var *skriftemaalet*. Naar et barn blev syv aar gammelt, maatte det "skrifte," det er, bekjende sine synder, be om—og faa syndsforladelse. Da maatte det *kunne* budene, artiklerne og Fader vor. Derpaa gik det til alters. Dette gjentoges mindst en gang om aaret gennem hele livet. Paa den maade fik presten tag i hvert enkelt menneske; thi hvis man ikke kom til skrifte, maatte man betale stor bod, som forøgedes det andet og 3die aar. Da dømtes man "utlæg," det vil si, man ansaaes for hedning og var ikke værd at bo i et kristent land. Hvis man ikke ved hvert skriftemaal kunde trosartiklerne og Fader vor, blev man idømt 4 daler i mulkt. Folk kom derfor aldrig til skrifte uden at læse paa disse stykker. At de i 12—14 aars alderen blev "konfirmeret" av biskoppen, gjorde ingen avbrydelse i skriftemaalseksamen. Den fortsattes aarlig hele livet.

Hvormeget kristendomskundskab krævedes i middelalderen? Fra juli 791 lyder en beslutning: "Symbolet og Herrens bøn maa hver kristen kunne udenad—hver alder, kjønn, stand, mænd, kvinder, ynglinge, gamle, trælle, frie, gutter, piger, gifte og ugifte folk. Thi uden denne velsignelse faar ingen del i Guds rige; men den som iagttar disse og holder sig fra onde gjerninger skal her være frelst og hisset faa glæde sig med englene."—Mod slutten av middelalderen nævnes ogsaa de 10 bud som hørende med til barnelærdommen.

Enhver vil forstaa, at det var sørgelig lidet folk dengang lærte, naar vi betænker, at de maatte lære trosartiklerne, "Fader vor" og de 10 bud paa *latin*, som de ikke forstod, og at de næsten ingen forklaring fik over de der udtalte sandheder,—at "lærere" og prester var bare *hørere*. Hvor uvidende endog

presterne kunde være, kan man gjætte sig til av en forordning fra 1240, hvori det bl. a. heder: "Presterne maa vide, hvad der hører til et ret skriftemaal, og da lovens holdelse er nødvendig til salighed, opmuntrer vi i Herren prester og sjælesørgere at lære den (det er Moselovens 10 bud ord) og flittig forestave og fremsi den for folket. De bør ogsaa vide, hvilke de 7 dødssynder er (hoffærdighed, gjerrighed, ukyskhed, nid, vrede, fraadseri og drukkenskap) og formane folk at fly dem. De maa ogsaa i det mindste vide, hvad de 7 sakramenter (daab, nadverd, skriftemaal, egtevielse, prestevielse, den sidste olje og konfirmation) heder og ha i det mindste et begreb om, hvad salmen "Quicumque vult" indeholder, ligeledes trosartiklerne, at de kan undervise den dem betroede hjord." Ingen ansaa det længer for sin pligt at undervise barna. Menigmand mente, det var presternes og munkenes sag, og disse, at det var forældrenes og faddernes. Følgen blev, at den undervisning, barna fik, var tør og planløs. Man bare "hørte" dem trosartiklerne og Herrens bøn uden forklaring.

Et lyspunkt i den mørke middelalders sidste aarhundrede var dog *for*-reformatorenes og deres efterfølgeres arbeide. Valdenserne i Frankrig, wiclifterne i England, hussiterne i Bøhmen ivret meget for barneundervisningen.

Havde man i kirkens oldtid ingen lærebøger, la' man i middelalderen meget arbeide paa at skaffe saadanne—"lig" vor katekismus. Blandt de bedste er vel Wiclifs "Pauper rusticus" og J. Huss' og Nik Busz'. Den sidste blev brændt offentlig paa grund av sit evangeliske indhold.

Bibelhistorier fandtes ikke. De fleste folk kunde ikke læse. De, som kunde, havde "rimbibler."

Den *regent*, som i middelalderen raget høit over alle andre som den, der fremmet skole og oplysning, var keiser Karl den store (død 814) som tog blandt andre i sin tjeneste den berømte lærde Alkuin (død 804). Men efter hans død fortsatte ingen den gode begyndelse, som han havde gjort. Det gik derfor tilbage med oplysning og kristendom. Evangelisk kristendom blev næsten borte. Men "det er mørkest just før daggry." Med Amerikas gjenopdagelse, bogtrykkerkunstens opfindelse, videnskabernes gjenfødelse og kirkens reformation oprandt en

ny tid. Der blev mere liv, mere oplysning. Kristendomsundervisningen blev bedre, hvad indhold, form og methode angik. 1522 bestemtes, at presterne paa visse dage skulde samle de barn, som var mellem 9 og 15 aars alderen og overhøre dem—altsaa regelmæssig kateketisk undervisning. Forældrene skulde ogsaa undervise sine barn. En katekismus, som de bøhmiske brødre udgav det aar, har paa titelbladet disse ord: O kristen menneske, undervis dit barn, saa kommer *du* til sand erkjendelse av Gud og til et kristeligt liv.” Dette ord bør gjentages *nu*, da mange forældre overlader *hele* barnets undervisning til skolen. Hvilket tab, ikke bare for barna, men ogsaa for forældrene selv!

13 katekismer udkom før 1529, før Luthers katekismus. Men den, som vel er den bedste bog næst efter bibelen, satte de andre katekismer i skyggen. Den har nu været brugt i næsten 400 aar, men er lige ny og frisk. Tænk, alt, den har udrettet! “Salige er de hænder, som har skrevet denne bog! Ja salig hver, der nærer sin sjæl med den og—som holder fast ved den!” sa’ en romersk katholsk theolog efter at ha’ læst den. Dens indhold er logisk ordnet slig: Først maa vi vide, hvad Gud vil (budene). For det andet, naar vi ikke kan gjøre Guds vilje, maa vi vide, hvor og til hvem vi skal ty (artiklerne). For det tredie, hvorledes vi kan faa hjælp (bønnen). Troen er det vigtigste. Loven gaar foran som tugtemester til Kristus,—bønnen kommer bagefter som udslag av troen. Den bevidste troende kan da belæres om, hvad daaben er, gir og kræver (4de part). Naar man har lært og tror *det*, er man skikket til at gaa til alters (5te part), hvilket er hovedformaalet for hele konfirmandundervisningen. Katekismen indeholder saaledes i store grundtræk alt, vi behøver at vide til salighed, og den er skreven i et barnligt, let fattelig sprog. Det var Luthers mening, at forældrene skulde “høre” barna i katekismen; men presterne maatte nok gjøre det. I 1542 blev det forordnet, at presterne skulde daglig præke over katekismen i fastetiden og og visse dage overhøre og eksaminere dem før altergangen, og *det* kaldtes *konfirmation*. Bugenhagen, landsskolernes fader, satte klokkerne, degnene, til at hjælpe presterne med “at indhamre katekismen” ved at gaa fra gaard til gaard og undervise

i katekismen i morsmaalet og ikke som før, da credo (jeg tror) og Pater noster (Fader vor) maatte pugges paa latin av dem, som ikke forstod latin og ikke kunde læse. Altsaa et fremskridt. Men degnene var faa og daarlige. "Hovedløse studenter skal til degne beskikkes." Og deres indhamningsarbeide udartet tildels til papegøiagtig opramsen uden forstaaelse. Det vakte trangten til at gi barna *forklaringer*. Som følge herav fremkom en mængde katekismusforklaringer. Desuden begyndte man at bruge *bibelhistorier* ved undervisningen i skolen. Men da konfirmandberedelse og konfirmation i vor betydning endnu ikke var paabudt ved lov og presterne ansaa undervisning i katekismen som sit mindst vigtige arbeide, gled undervisningen gradvis over i skolens hænder, til Spener fik konfirmationen paabudt af regjeringen.

Hos os norske indførtes konfirmationen i 1736. Aaret efter udkom Pontoppidans "Sandhed til Gudfrygtighed," som er et udtog av Speners forklaring. Den blev antat trods sterk modstand. Den viste sig for vanskelig for barn. Derfor har man laget udtog paa udtog av den lige til idag. Tiderne forandres og forklaringerne med dem,—ikke indholdet; thi sandheden er altid den samme, men formen, klædedragten.

Dette var da lidt om hvad der nedigjennem tiderne *har* været gjort for at oplære og befæste barna i troen paa Gud og styrke dem i kampen mod det onde—*konfirmere* dem.

Hvad gjør da *vi*, som nu indehar dette arbeide, for, at barna, som er blet Guds i daaben, kan vedbli at være hans og vokse i Guds.- Kristi.- synds- og selverkjendelse,—i *den* grad at de i konfirmationsalderen kan bli saa fyldte af had til synden og af slig kjærlighed og taknemmelighed til Gud, efterat de har lært om alt, hvad han har gjort og vært for dem,—at de af hjertets overbevisning erklærer offentlig paa konfirmationsdagen, at de vil forsage djævelen og alt hans vassen og alle hans gjerninger og tro paa Gud Fader, Søn og Hellig Aand og bli i sin daabsnaade indtil døden? Vi bør gjøre alt, vi orker for at dette maal kan naaes. Skal nævne lidt af hvad jeg tror vi prester bør gjøre:

Først bør vi *be* for barna ifra de er smaa og opmuntre forældrene til at *be* for dem, tidlig vende deres tanker opad mod

Gud,—faa forældrene til at ta' dem regelmæssig til gudstjenesten,— lære dem katekismen, før de sendes paa statens skole,—la' dem tidlig møde frem paa kirkegulvet til regelmæssig katekisation ved gudstjenesterne,—faa al den religionsskole for dem, de kan,—la' dem i flere aar gaa med konfirmanderne og ikke la' dem skrive sig altfor tidlig. Om forældrene forsømmer det, vilde det være bra, om fadderne sender barna fra tiaarsalderen opover vort norske eller engelske barneblad. Efter indskrivningen bør presten kræve, at barna lærer alle lekserne. Først bør presten gennemgaa med barna *katekismen* med mundtlig forklaring git ad kateketisk vei. Bibelhistorien bør gennemgaaes samtidig. Bedst om vi kunde forudsætte, at barna *kan* bibelhistorieteksten, saa lekserne kan gennemgaaes i samtaleform, og stykkernes indhold saavidt muligt anvendes paa os selv, saa barna lærer at forstaa, at det lærer for *livet* og ikke bare for at slippe frem for presten. Heldigst er det vel at gennemgaa den nytestamentlige historie først og saa hele bibelhistorien. Naar katekismen er gennemgaaet, bør man ta' fat paa forklaringen og spørge slig, at barna for at kunne svare, maa ha forstaat, fordøiet leksens indhold, og ikke spørge just slig som der staar i bogen; thi barn *kan* svare ordret efter bogen uden at forstaa, hvad de sir. Presten bør forklare hvert ord og tanke, som han tror barna ikke forstaar,—og og snakke simpelt og fortrolig. Nylig havde jeg en klasse af bybørn, som kappedes om at spørge *mig* og fortælle historier, som de mente vilde illustrere (belyse), hvad vi behandlet. Presten bør dog ikke la' konfirmanderne faa altfor lange tøiler, men være "chummy" i god forstand og hele tiden huske paa, at vi ikke er blot "hørere," men sjælesørgere, hyrder, vejledere. Ved siden af katekismen, bibelhistorien og forklaringen bør barna lære mange av vore kjernesalmer og gennemgaa et av evangelierne og apostlernes gjerninger. Paulus' missionsvirksomhed bør grundig gennemgaaes ved hjælp av gode vægkart.

Da barna i konfirmationsalderen ogsaa gaar paa engelsk skole, hvor mange av deres lekser udarbeides *skriftlig*, vil den samme methode kunne benyttes med held i konfirmandundervisningen. Jeg har i flere aar benyttet den—især i den

koldeste vintertid, efterat vi en gang har gennemgaaet bøgerne. Barna har circa 50 spørgsmaal til besvarelse hvergang. Spørgsmaalene er slig, at man maa *kunne* bøgernes indhold eller se efter i dem for at kunne svare, og endel spørgsmaal maa de selv udtænke svar til. Barna faar lov til at spørge de andre i hjemmet, hvad *de* vilde svare paa disse spørgsmaal, men de maa selv skrive svarene. Derved bringes de andre medlemmer til at tænke paa og spekulere over disse spørgsmaal. En mand sa til mig: "Vi gaar og læser alle vi ivinter." Alle familiens medlemmer sad om vinterkveldene og diskuterte disse spørgsmaal. Svarene gennemgaaes i klassen og feilene omtales i alles paahør.

De barn, som magter det, bør lære sine bøger baade paa norsk og engelsk, selv om de konfirmeres paa norsk. Det vil bli dem til stor nytte senere i livet, da de blir ældre og vort kirkearbeide glir mere over i det engelske. Desuden hjælper det at forstaa indholdet bedre. Et udtryk, som kan forekomme vanskeligt i et sprog, kan være let forstaaeligt i det andet sprog.

Vi ser det vil saaledes ta tid at bibringe barna de ønskelige kundskaber. Bør derfor undervise barna mindst fire timer en dag hver uge. Maa da naturligvis ha en kort "recess" for "lunch." Vi bør anstrenge os til det yderste for at gjøre kristendommens frelsessandheder interessante for barna og gjøre hele vor undervisning simpel og praktisk, saa Jesus blir for barna det største og skjønneste i verden. Naar ta't paa ret maade er barna de mest modtagelige for Guds ord av alle vore menighedsfolk. Tænk, hvilken herlig anledning vi prester her har! Vi kan i vor virketid, menneskelig talt, bestemme hundreder av mænd og kvinders livssyn og livsretning og skjæbne for tid og evighed. Den sæd, som en virksom, tro og gudfrygtig prest nedlægger i de bløde barnehjarter netop i den skjæbnesvangre tid, da karakteren dannes, kan tildels senere i barnets liv synes aldeles overgroet med ugræs, men er dog ikke borte. Den vil skyde vækst igjen i sin tid. Konfirmander, som blev fortalt, da de gik og læste, at naar de senere i livet trangte til en opriktig ven og til gode raad, skulde de gaa eller skrive til sin prest og tale aabent og fortrolig til ham, har

efter mange aars forløb, kanske fra vilden sti gjort brug af det tilbud. Hvor opmuntrende for presten, naar de unge, han har konfirmeret, er blet saa glad i ham, at de gjerne gaar en lang omvej for at træffe ham istedetfor at sky ham.

De unge er jo fremtidens haab. En prest kan derfor ikke bruge sin tid bedre end at fortære sig selv i arbeidet for at lede barna til et stadig mere indædt had mod synden og til en stadig dybere selv-, Kristus- og Gudserkjendelse, saa de kan si med overbevisning, naar de udtas og blir spurt privat om og i tilfælde, hvorfor de vil bli konfirmeret: "Jeg er nu blet saa glad i Gud Fader, Søn og Helligaand, efterat jeg har lært, hvad de har gjort for mig, og jeg har i den grad lært at hade synden, eftersom jeg har lært dens natur at kjende, at jeg har sat mig fore, at jeg vil tjene Gud al min tid, og som bevis paa min taknemmelighed til Gud befitte mig paa at leve et liv ham til ære, mig til sandt gavn og til glæde for alle, som er interesseret i mit sande vel." Er der blandt konfirmanderne hyklere, saa er der dog mange oprigtige. Det er galt at mistænke de kjære unge og ligesom forudsætte, at de ikke er kristne, men frafaldne. Hvor jeg virker, ved de unge fuldt saa godt, hvorfor de gaar til skrifte og til alters og er gjennemgaaende fuldt saa flinke til at benytte sig af disse hellige ting og gudstjenesterne som de ældre. En taksigelsesdag, da mange unge var komne hjem paa besøg fra de forskjellige skoler, de frekventerte, benyttet *alle* anledningen til at gaa til alters. Vi har grund til at takke Gud for, at vi har saa mange kristelig sindede unge, naar vi betænker det eksempel, ikke faa av dem har vært vist av ældre. Ogsaa herefter vil vore unge bli, hvad de blir oplært til. Vi har mange gode kristelige høiskoler, som burde benyttes av *alle* vore unge, som gaar paa skole, men en forsvindende liden del av vor ungdom benytter dem. Og naar vi tænker paa den anti-kristelige tidsaand, som omgir os og paa kirkens mulige fremtidsskjæbne, hvor trænger vi ikke at indeksercere, staalsætte og bevæbne vore unge, som snart skal ta' de ældres plads i hjem, stat og kirke. Jeg haaber, vi ikke faar mer indbyrdes kirkestrid. Vi har sandelig stridt længe nok imod hverandre og saaledes ødelagt megen skyts, vi kunde og skulde ha brugt mod vore fællesfiender. Men vore børn vil faa nok at kjæmpe imod

lel. Jeg tror den tid vil snart komme, da der vil trænges *mod* at være en god lutheraner—da der vil trænges grundig kjendskab til naademidlernes herlighed saavelseom til kirkens erkefiende og hans haandlangere, som paa fin og grov maade vil søge at berøve os vor herligste skat,—for at vide nok til at forsvare og bevare den. Og hvem skal vel udruste de unge til denne forsvarskamp, om ikke vi, prester, som er satte til at være vægere paa Zions mure? Vi skal jo være officerer i Kristi hær. Hvormeget lægges der ikke ud aarlig i de forskellige kristne lande til soldat-eksercis og til bygning av vældige krigsskibe, forter og kulstationer—hvorfor? For at forsvare sig imod eller ødelægge vore dyrekjøbte medforløste. *Dette* mener mange er nødvendigt. Skulde det være mindre nødvendigt at gjøre alt i vor magt for at bevare vore kjære barn og unge for djævelens snedige angreb og bygge aandelige forter og kulstationer, saa de ikke kommer til at mangle tilflugtssted, ammunition og mod i kampen mod onskabens aandelige hær? Er det ikke utroskab, ja, ligefrem forræderi mod ham, under hvis fane vi kjæmper og hvem vi har svoret troskab, om vi er dovne og ligeglade, enten Kristi fremtidshær blir forsvarsdygtig og seirer eller blir overvunden? Hvilket ansvar vi her har, om vi forsømmer vor pligt! Lad os derfor opildne hverandre til, naar vi nu kommer hjem igjen hver til sit kald, med fornyet iver at ta fat paa konfirmandundervisningen, en meget vigtig del av vor store gjerning, og under al vor konfirmandundervisning ha for øie og minde barna om de mange sjælefiender som ligger paa lur efter dem, ikke at forglemme at fortælle dem hvad de hemmelige selskaber, socialismen, spiritismen og lignende anti-kristelige aandretninger bærer i sit skjød. Har vi ikke tid til at lægge os ordentlig i sælen for vore konfirmanders konfirmationsforberedelse, bør vi heller ikke ha' tid til at være prester. At ta' det arbeide let og overfladisk er kirkeødelæggende, ikke at tale om, at det kan bety evig død for den enkelte konfirmand, ja for presten selv. Hvorledes endel prester kan uden videre konfirmere uvidende barn, overløbere fra sin egen prest, som ikke kan konfirmere vedkommende, før han har lært dem mer,—begriber ikke jeg. Haaber, ingen af os vilde handle slig! Vi gjør vedkommende barn og Guds rige en bjørnetjeneste, om vi

det gjør. Stod alle vore lutherske prester enigt sammen her, krævet meget og lige meget af normale konfirmander, skulde vi snart se herlige følger deraf paa barna, paa foreldrene, paa vore menigheder. Konfirmationen er vistnok ingen guddommelig indretning og kan ofte ha vært misbrugt, men trods det har den ved Guds naade vært til uberegnelig velsignelse for manges aandelige liv. Gud hjelpe os alle selv at staa urokkelig fast paa Guds ords grund og røgte Guds lam som aarvaagne hyrder til vi afløses af andre! Gud samle os alle i himlen hos sig med dem, som vi her underviste!

T. O. Tolo.

Hvad kan der gjøres for at opelske lægmandsvirksomheten?

*Foredrag leveret ved fælles prestekonferents i Madison, Minn.
4-5 August sidstleden.*

(Fortsat fra forrige nummer.)

Livet er rastløst. Midt i denne travelhed gives der ikke tid til at grunde paa Herrens ord. Farmen driver farmeren, forretningen forretningsmanden, og arbeidsgiveren driver daglønneren. Der kappes overalt. Fremgang i verden glimrer i alles øine. I alt dette ligger sjælene fangne som i et garn. Korte gudstjenester og korte andagter maa det være eller ogsaa ingen. Hjerterne er belagte med verden. Saa længe kirkefolket er saa henrevne av det udvortes, er det ikke stort at vente, at de smaa aandelige gaver kan finde stor plads. Alt maa ha noget vist udvortes stort ved sig, om det skal faa nogen betydning. Det jages der da efter baade i og udenfor kirken. lægfolket iberegnet. Endog de troende bliver utaalmodige i at opbygges med hverandre, fordi det ser saa smaat ud. Saa bliver det slut. Man reiser heller bort paa søndagsbesøg end at komme sammen til opbyggelse i menigheden. Der er vist intet andet middel end Guds ord, som kan lede menneskene til at se

det store og herlige i samfundet med Gud og det tomme i alt i verden uden guds frygt. Fremfor alle andre er det presternes kald og opgave at holde dette kraftigt frem i sin forkyndelse. Den anledning har vi endnu i vore kirkesamfund, da en stor skare av folket hører presterne. Ulykkelige er vi, om vi drages med massen ind i et udvortes liv og overfladisk forkyndelse av ordet, indtil det hele synker hen i kun udvortes former og skin av guds frygt. Dermed vil vist en stor del allerede nu lade sig nøie. En stor dør staar aaben for os prester iblandt vort folk paa denne side av havet. Vi maa bære et stort ansvar for det, om vore menigheder synker ned i aandelig død. Med den tillid og indflydelse, som vore prester ialmindelighed har, gives os ogsaa en stor anledning at faa lede de vakte og faa gjøre brug av de naadegaver, som menigheden eier. Maatte Herren faa skjænke os visdom og naade til at være rette hyrder for Herrens hjord!

Den frie lægmandsvirksomhed er en gjængse benævnelse. Dene benævnelse er vistnok ikke hentet fra bibelen; men den behøver derfor ikke at stride imod bibelen. Saadanne ord kan se ganske uskyldige ud; men de faar ofte ganske forskjellig fortolkning. Ja, undertiden ganske gal fortolkning og bliver til slagord for falske og ukirkelige retninger iblandt Guds folk og kan give aarsag til at vildlede de enfoldige.

“Fri” i denne forbindelse maa vel først være ment at betegne denne virksomhed til forskjel fra den embedsmæssige. Vi tænker her paa et friere brug av mindre og større naadegaver foruden noget bestemt ordentligt kald fra menigheden. Apostelen peger paa den i Kol. 3: 16: “Lader Kristi ord bo rigelig iblandt eder, saa I lære og paamine hverandre i al visdom med salmer og lovsange og aandelige viser, idet I synge yndig i eders hjerter for Herren.” 1 Kor. 14: 26: “Naar I kommer sammen, har hver av eder en salme, han har en lærdom, han har en tale med tunger, han har en aabenbarelse, han har en udlæggelse; lader alt ske til opbyggelse!” 1 Kor. 14: 29: “Men af profeter tale to eller tre, og de øvrige bedømme det; men dersom en anden, som sidder der, faar en aabenbarelse

se, da tie den første. Thi I kunne alle profetere, den ene efter den anden, forat alle kunne høre og alle blive formanede. Og profeters aander er profeter underdanige." Dette er fri brug av de forskjellige naadegaver til gjensidig formaning og belærelse. Friheden bestaar ikke i at løsrive sig fra samfundet; men det er et frit brug av gaverne i samfundet til samfundets opbyggelse og veiledning. "Men av profeter tale to eller tre, og de øvrige bedømme det." Efter denne apostelens anvisning skal der være en saadan frihed i menigheden, og menigheden skal komme sammen til dennes benyttelse. Derved skal menigheden høste nytte av gaverne, og naadegaverne skal opelskes. Efter apostolisk vis har ikke menigheden ret til at stænge denne dør til frit brug av naadegaverne ved sammenkomster til fælles opbyggelse. De enkelte troende har heller ikke ret til at hæve sig over samfundet og foragte brødrenes bedømmelse og veiledning. Kirken er en husholdning, som hvert enkelt medlem er en husholder, og derfor skal avlægges regnskab for Gud. Der skal være tilsyn. "I elskelige! Tror ikke enhver aand, men prøver aanderne, om de er af Gud; thi mange falske profeter er udgangne i verden." (1 Joh. 4: 1.) Naar menigheden eller de enkelte medlemmer sætter sig ud over den apostoliske anvisning og vil følge sin egen vei stridende imod Herren, saa har den eller de tabt sin frihed og ret.

Er menigheden frafalden fra Guds ord og vil tage friheden fra de enkelte lemmer at faa bruge sine naadegaver efter apostolisk vis, saa har dermed den enkelte troende ikke tabt sin frihed. Det gav Herren tilkjende for Hauge og hans venner i Norge, og han gav dem selv en aaben dør og velsignede deres virksomhed over det hele land. Følgerne av det standpunkt, som den norske kirkes styrelse indtog i dette stykke, udeblev heller ikke. Dersom det ikke havde været for de røster, som senere kom igjennem Caspari og Johnson og en række av vidner av samme aand og retning, saa havde det vist staaet endnu værre til med den gamle kirkeordning i Norge.

Vi tror forresten ikke, at statskirken er den mest apostoliske ordning for kirken. Det tør dog ikke negtes, at Herren

ogsaa har velsignet den. Det tør ogsaa hælde, at den til de forskjellige tider i de forskjellige lande har været den bedste form i kirkens barndom. Imidlertid er vi naaet frem til friere forholde og har faaet oprette en kirke efter mere apostolisk orden. Dermed har vi alle saa meget større ansvar. Styrelsen ligger hverken i statens eller presternes hænder. Det er menigheden selv, som styrer. Det her omhandlede punkt hører til livsnerverne i det kirkelige liv. Tager vi her en gal retning, kan det bringe ubodelig skade. Det gaar endnu snarere at omstyrte en frikirke end en statskirke. Ansvarer over den enkelte blir ogsaa saa meget større. At forkaste det bestaaende og gribe til nye former og metoder, det gaar saa let under vore frikirkelige forholde, og de mest tankeløse staar snart færdige at løbe efter enhver tidsbølge. En Herrens menighed, som helvedes porte ikke skal formaa noget imod, maa imidlertid bygges med levende stene paa hovedhjørnestenen, Kristus. Vi er hans medarbeidere, han er mesteren. Efter hans Aands vejledning maa al virksomhed ledes og opelskes, om det skal komme hans menighed til gode. Hans menighed har vi oprettet iblandt os, omendsjøndt i en meget skrøbelig tilstand. Den er sortagtig, veirbidt og solbrændt. Vi tror dog ikke, at Kristus har forladt den. Skal da vi? Han kalder paa de ledige at gaa til arbejde, at hans have kan levendegjøres og renses, at de levende planter kan vokse og ugræsset ryddes ud. Han kan og vil bruge baade de store og de smaa. Kræfterne skal samles til fælles virke for det samme store maal.

Brødre! Det er unaturligt og sørgeligt, naar der dannes en kløft imellem prester og lægfolk i dette arbejde. De har ikke to forskjellige opgaver at løse, omendskjønt de har i en forstand faaet en noget forskjellig stilling og plads. De bør staa sammen, som mandskabet ombord i skibet. De staar i forskjellige stillinger, hver paa sin plads; men de hjælper alle til at paaskynde reisen mod land og faa sin kostbare last godt befindende og i god stand i havn.

Lægmandsvirksomhedens frihed skal ikke bestaa i at skille sig ud og lægge vinn paa at være for sig selv. Derved vil

den kun tabe sit værd. Den skulde ikke prøve paa at holde presterne borte fra sig eller være bange for, at de skulde tjene til dens vejledning. Det er jo i og ved menigheden, Herren har sat dem til vejledere, husholdere, opsynsmænd, hyrder, osv. De maa ikke altid straffes for, hvad nogle gjorde for 100 aar siden, ikke heller maa alle miskjendes for, hvad enkelte kanske er skyldige i fremdeles. Det opelsker lægmandsvirksomhed, at lægfolket omfatter sine hyrder, lærere og vejledere efter apostolisk anvisning.

Saa opelsker det iligemaade, at vi, som skal være mønstre og vejledere for Herrens hjord, kan omfatte alle naadegaver med fortrolighed, stille os nær til dem og paa alle maader understøtte de større og mindre gaver i sine forsøg paa at hjælpe til med menighedens opbyggelse. Er der aarsag til tugt og tilrettevisning, saa bør den øves og annammes som i et broderskab, uanset enten det gjælder prest eller lægmand.

De mange lægmandsforeninger, som har sprunget op iblandt os, er uden tvivl en frugt av trang til aandeligt fællesskab og fælles interesse for Guds ord og naadegavernes brug. Vi tør vist ogsaa sige, at de har udrettet meget godt. Derover maa vi glæde os og takke Gud. I statskirken synes det at være den eneste maade, hvorpaa de troende kunde komme i organisk forbindelse i sin virksomhed. Under vore frikirkelige forholdes stilles vi noget anderledes. Foreningerne har imidlertid ogsaa her under vore samfunds forholdes tjent som et godt middel til at drage de troende sammen fra de forskjellige trakter. Der faar de træffe hverandre fra de forskjellige samfund og høre hverandres vidnesbyrd. At disse ofte talrige møder og sammenkomster av mange kristne fra de mange forskjellige menigheder tjener velgjørende paa det kristelige liv, det kan ikke betviles. Spørgsmaalet er nu her, om vi ad denne vei bedst kan opelske de forskjellige naadegavers brug til opvækkelse og bevarelse av aandeligt liv i menigheden. Saa fattig og skrøbelig, som den kristne menighed fremtræder iblandt os, saa staar den alligevel som menigheds husholder og naademidlernes bærer og forvalter. I den gaar ogsaa vore troende lægfolk,

som samles i vore lægmandsforeninger, ind og ud og finder føde. For en stor del finder vi dem ogsaa der som det ledende element.

Grundtanken i foreningerne er ikke at undergrave vore eksisterende menigheder eller at oprette en ny kirkeorden. Hensigten er vistnok igjennem dem som et middel at komme menighederne til hjælp. Tanken er altsaa ikke, at foreningerne skal tage menighedernes plads eller, at de paa nogen maade skal hindre eller svække den virksomhed, som udgaar direkte fra disse. Vi anerkjender menigheden som den egentlige husholdning, hvor de troende har sit hjem, hvor fornemmelig alle naadegaver skulde pleies og tjene. Foreningerne bør derfor indtage et fortroligt forhold til menigheden. De bør stille sig nær til den og indtage en tjenende stilling til denne husholdnings forvaltning. Spørgsmaalet er nu her, om vi som menigheder og kirkefolk i det hele skal se hen til lægmandsforeninger som det middel, som vi skal benytte os af forat opelske lægmandsvirksomheden i vore menigheder. Gjør vi bedst i at henlægge denne store sag der? Magter vi ad denne vei bedst at løse denne opgave? Skal vi som prester tage vare paa forkyndelsen av Guds ord og sakramenternes forvaltning i menigheden og saa lade lægfolket rusle for sig selv i sine foreninger udenfor menigheden? Skal vi paa den maade dele husholdning og ha noget hver for sig? Er det saa, vi prester vil ha det, og er det saa, vore troende lægfolk vil ha det? Er ogsaa det ifølge den orden, som Herrens menighed fremtræder i den apostoliske tid?

Vi kan ikke forstaa det saa. Dersom lægmandsforeninger skulde udvikle sig i den retning, da tror vi ikke, at de vil av sætte sig de bedste frugter.

Maa vi her imidlertid spørge, om her allerede kommer i dene bevægelse noget av denne retning tilsyne? Hvad betyder den uenighed, som vi undertiden møder i menigheder, naar spørgsmaalet opstaar, enten menigheden skal indbyde lægmandsforening til at holde møde, eller de skal ha kredsmøde?

Har foreningerne bidraget noget til at svække bestræbel-

serne paa at vække menigheden til at opelske lægmandsvirksomheden inden sin midte, idet at den tanke trængte sig saa hemmeligt ind, at det er interesser, som hører lægmandsforeningen til? Paa disse ting burde vi som kristne give agt.

Saa er det spørgsmaalet, om vi gennem disse møder og foreninger kan magte synderlig meget at opelske naadegavernes brug. Der skabes en kjærlighed til møder, ja, undertiden synes vi næsten alt for meget, idet at enkelte folk næsten løber fra alt for at være paa møder. Kone og børn bliver gjerne overlæsset med stræv og maa være hjemme fra kirken i ugevis, forat manden kan faa være paa møder. Paa den maade kan det bli næsten formeget lyst til møder.

Paa møderne blir det forresten de større gaver til at tale, som benyttes. Enten det nu sker ved en lægmand eller en prest, kan ikke gjøre stor forskjel. Enten det er en prest eller lægmand, som leder et møde, kan heller ikke ha stor betydning for en forsamling. Det, som vi skal tage os ivare for, baade prester og lægfolk, er, at vi ikke skal mene, at vi er færdig med at opelske lægmandsvirksomheden eller naadegavernes brug derved, at vi har været paa nogle lægmandsmøder i aaret.

Om et saadant møde har bidraget noget mere dertil, end et kirkeligt kreds-møde, det vil bero paa, hvorledes mødet blev holdt, ikke paa hvem, som holdt det.

Denne tale og skjelnen mellem "prestemøder" og "lægmandsmøder" i vort kirkelige oppbyggelsesarbeide i vor frikirke i Amerika synes mig det var bedre, at vi ikke vidste om.

Ligeledes forskjellen paa udsendinger, eller, som vi kalder, emissærer, fra kredsene og fra lægmandsforeningen.

At her paa grund av disse forholde er opstaaet visse forviklinger i arbeidet lader sig ikke skjule. Disse hjelper os da heller ikke i at fremelske lægmandsvirksomhed, men har let for at føde ukjærlighed av sig og vække mistanker iblandt brødrene. Ikke mindst ligger her fare for at gjøre en kløft mellem prester og lægfolk. Vi kan gaa saa aldeles op i former og metoder, at vi kan tabe rent maalet av sigte. Den fare ligger lige nær for lægfolket som for prester.

Presten kan tænke at lægmanden lægger alt i lægmandsvirksomheden og lægmanden at presten lægger alt i embedet. Sagen er her, at alle gaver og kræfter kan tages i brug til menighedens levendegjørelse og opbyggelse—enten det nu saa er lægmand eller prest.

Med disse bemærkninger er det ingenlunde tanken at kaste en skygge over brødrenes velmente og alvorlige bestræbelser for Guds riges opbyggelse; men at pege paa vanskeligheder og farer, som træder os imøde. Det er med det haab, at det kunde være til nogen hjælp til at undgaa og afverge farerne og faa det største og bedste udbytte av alt. Det er forresten min mening, at lægmandsvirksomheden vil give os det største udbytte for det kirkelige liv, om den kunde komme tillive i den enkelte menighed, ved mere private samtaler om aandelige ting i hverdagslivet og ved sammenkomster til opbyggelige møder baade i ugen og om Søndagen, samt at nærliggende menighed vilde benytte givne leiligheder at have fælles opbyggelser. Paa den maade og ved de leiligheder, synes mig er den bedste plads at faa opelske naadegaverne og give anledning til deltagelse i vidnesbyrdet i forsamlingen. Dette arbeide ser for mange smaat ud. Det trækker ikke en nysgjerrig tilhørerskare og berømmes ikke i bladene; men det har ikke destomindre været et kjært sted for mange at ty hen til. De menigheder, hvor lægfolket saaledes har virket, har det været som en vandkilde ved veien, et hvilested for den trætte vandrør.

Skal lægmandsvirksomheden faa varig betydning for vort menighedsliv, maa den fæste rod i menigheden og leve og virke og udgaa fra den. Paa den maade, tror vi, at den bedst kan opelskes og komme kirken tilgode.

Det er med frygt og bæven jeg har berørt disse ting, der har ført os i berørelse med de kostelige planter i Herrens vingård. Det vilde være min største sorg, om jeg paa nogen maade skulde ha peget en vei, som skulde skade eller vildlede nogen av Herrens ringe smaa, eller til skade og hindring for naadegavernes brug og udvikling. Hvad jeg har sagt er ikke i ethvert stykke saa vel overveiet og prøvet, som jeg skulde

ønske. Jeg har dertil ikke havt den fornødne tid og anledning.

For at efterkomme komiteens paalæg har jeg fremlagt disse spredte tanker for prestekonferensen. Har jeg her eller ær sagt et ord, som kunde pege for nogen av brødrene i en retning til at opelske lægmandsvirksomheden til hjælp for mere aandeligt liv i vore menigheder, saa skal jeg derover være glad og taknemmelig. Eders i ærbødighed,

C. J. Eastvold.

Front mod tysk bibelkritik

(Fra "Faklan," oversat og indsendt av S. Petterson.)

DR. LUDVIG VON GERDTELL, en av Tysklands mest aandelige kræfter, (tidligere udpræget bibelkritiker og materialist) skriver i det sidste no. av Bible League Quarterly, London:

At Tyskland er bleven den høiere kritikens klassiske midelpunkt er jo almindelig erkjendt endog i England. Tyskland har i virkeligheden ikke havt en paa langt nær saa fordelagtig udvikling av det aandelige livet, som Storbritanien; thi medens den engelske rationalisme stadig mødtes av sterk modstand, har noget saadant næsten aldrig forekommet i Tyskland. Kanhænde paa grund av, at vi aldrig har oplevet nogen puritanske vækkelsestider eller erfaret saadanne dybe aandelige rørelser, som under Whitefield og Wesley. Luthers reformation frembragte mindre resultat med hensyn til personlige omvendelser end i henseende til massernes frigjørelse fra pavekirken, og hans theologi var baade altfor ensidig i sin opfattelse af retfærdiggjørelsen og paa andre siden altfor dybt gennemtrængt av romersk-katholske levninger forat kunne danne grunden for en dyb kristlig karakter i bibelsk betydning.* Reformationen udtømte for en stor del sine kræfter i polemiske stridighe-

*) Vi tar avstand fra disse udtalelser om reformationens, specielt Luthers værks betydning og frugt.—Red.

der og senere i tretiaarskrigen, hvorigjennem hele vor kultur for tilfældet næsten gik under. Den tyske pietismes kortvarige reaktion var indskrænket til visse kredser og distrikter og greb aldrig folket paa samme maade, som til eksempel den wesleyanske rørelse i England. Det værste av alt for Tyskland var dog, at vor klassiske literatur ved slutningen av det attende aarhundrede faldt sammen med opkomsten av en umoden og selvsikker rationalisme. Deraf kommer det sig, at vore største mænd, som for altid hører sammen med den tyske nationalfølelse, (jeg tænker for eksempel paa Gøthe, Schiller, Kant og Lisssong) betragtede kristendommen enten med aaben foragt eller—hvad kanske var endnu værre—med ligegyldighed. Som følge av alt dette er den senere tyske kultur, sammenlignet med Englands, i en forbausende ringe grad gennemtrængt av rent kristelig element. Den tyske rationalisme, som uden alvorlig modstand stadig udviklet sig i hundrede og femti aar, har udført sit verk med dødelig virkning. Tysklands aandelige tilstand for nærværende er ogsaa høist beklagelsesværdig. Den aandelige ledelse, som Tyskland uden tvivl indehavde i det 16de aarhundrede, har det for længe siden overgivet fra sig til England og Amerika. I vore dage er den tyske rationalisme dødssyg, og ateismen og den aabne gudsfornegtelse synes at indtage dens plads. Striden staar ikke længere omkring Jesu Kristi, Guds Søns, vor Herres og Frelzers person. Man er lykkelig, om man endnu kan træffe folk, som endnu tror paa en Gud. Hækels s. k. monisme, det vil sige ateisme, udbredes gennem foreninger og forelæsere vidt omkring baade blandt dannede og andre samfundsklasser. Den overordentlig vel organiserede socialdemokratation har fostret omkring 70 procent av befolkningen i aaben eller skjult forkastelse av alt, som minder om kristen tro og sandhed. Det akademiske element er sterkt rationalistisk, og de smaa tilfældige vækkelser inden landkirkerne er umodne og kraftsløse som før. Den saakaldte rhinerørelsen ved siden av konfessionelle stridigheder forvirrer end yderligere stillingen, hvis betænkelige drag dog udgjøres av den aandelige udygtighed hos dem, som vil være helt for Kristus. Den hellige skrifts absolutte autoritet un-

dergraves ogsaa stadig gjennem deres holdning; hvortil kommer at denne type av kristne ei sjelden omfatter universalisme eller læren om alles frelse tilslut, hvilket naturligvis yderligere mindsker deres seier over verden. Denne sagernes tilstand indholder en aandelig fare for hele verden. De skarpeste hoveder inden alle nationer sendes aarlig til Tyskland forat ved vore universiteter fuldende sine studier, og følgen bliver naturligvis den, at de forgiftes av tyskernes aandelige tvivl og siden spreder giften videre blandt sit eget folk. Om tysk videnskab triumferende har banet sig vei til alle jordens ender, saa har den desværre ogsaa altid i selskab med sig tysk vantro. Ingen ting synes mig derfor mere nødvendigt end en energisk modstand mod vantroen i Tyskland selv. Virkningen herav skulde komme til at kjendes ei blot i England og Amerika, men endog i Indien, Kina og Japan. Spørgsmaalet er blot: Hvad kunne vi gjøre? For mig synes svaret enkelt nok. Om vi blot sætter i udøvelse følgende fire metoder, saa skal den levende Gud i naade sende os "tider av vederkvægelse."

Merk eder metoderne:

1. Vi maa ikke give os nogen ro, men raabe til Gud dag og nat, indtil han sender os en stor national vækkelse.

2. Vi maa prædike evangeliet med største klarhed og enkelhed, uden menneskefrygt. Sandheder, som rationalisterne afskyr t. eks., de fortabtes evige fordømmelse, bør frembæres med eftertryk og i kjærlighed. Jeg har selv under de senere 10 aar havt den fordel at faa prædike evangeliet, særskilt ved universiteterne, og derunder har jeg faat se studenterne kveld efter kveld strømme til i hundretal og med aandeløs opmerksomhed for første gang lyttet til en med bibelen overensstemmende forkyndelse av evangeliet. Dette guddommelige sandhedsbudskab var for dem noget aldeles nyt. Undertiden har jeg dagen efter saadanne møder havt samtale med frelsesøgende studenter mer end 10 timer i træk.

3. Vi maa søge at pleie de sjæle, som saaledes vindes ved Guds naade paa den maade, at de modtager den hellige skrift i alle dens dele saasom den absolutte autoritet i alle troessager. Paa denne sag lægger jeg den største vegt, ihvorvel jeg, des-

værre just med hensyn til hele bibelens absolutte autoritet staar næsten ene i Tyskland.—Det er skriften alene, som kan redde os fra vore to mægtige fiender—traditionen og ritualismen paa den ene side og rationalismen paa den anden.

4. Vi maa forskaffe os klart gjennemtænkte, tungt veiende theologiske argumenter, som tiltvinger sig vore modstanderes opmærksomhed. Her har vi t. eks. særskilt behov av at tilgodegjøre os de arkæologiske opdagelser; thi saadanne, som de hidtil har vist sig, saa truer udgravningerne rationalismen med undergang før eller senere. Jeg vover at tro, at disse fire metoder vil være av betydning saavel for England som for Tyskland.

A Man's Calling

THE ordinary bachelor may live as he pleases—go and come when he pleases and it is of little or no importance or consequence to anyone but himself. His calling, as a rule, is but one, and consequently he is not of such vital importance to the world, as the man with the double calling—the married man. *He* has not only taken unto himself a helpmeet or companion, but he in turn assumes the responsibility of being a helper, a protector, a father. He is no longer free to do as he pleases, to go and come at his own pleasure, but must try to please *her*, in like measure as he expects her to always try to live *for him*. If children are given them is it not his duty to share the trials of “bringing them up” right, with *her*? If he is a farmer, a doctor, a pastor, a teacher—whatever his calling—has he not duty toward his “other calling,” that of husband and father, save furnishing a good home and daily bread?—Because his work takes him so much away from home, should the sole responsibility for the spiritual growth of those young souls, which have been entrusted to *their* care,—should it rest only with the mother? So many of our good earnest men are living affirmative answers to this query, asked by so many an anxious overburdened mother.

There are men like pastors, doctors, etc., whose life-work necessarily takes them away from home a very great deal of the time, and these, together with their wives, are confronted by many difficult problems in the rearing of their children, that we, who are so fortunately situated that husband, wife and children can spend at least a part of almost every day together,—we know nothing about. But is not the tendency of the times such, that it *draws* men (and women as well) more and more away from the special work which is theirs, and from hearthstone?—A spirit of wander-lust—a craving for knowing and being known—a thirst for more glory, more honor, seem to have swallowed up the very best that is in some of our country's best men, and their family and lifework must be content with what is left. The more they are seen and heard, the more they want to be seen and heard. The more they go, the more they *must* go. *Some* feel the injustice they are doing to their work and more to their dear ones, for whom they never have any "spare time" left, and they lull their conscience to sleep with many paltry excuses and many good resolutions as often broken.

Let us take two men, for example, let us say two druggists. Mr. A. tends to his store faithfully, as his one profession. His spare time he devotes (at least most of it) in being in company with his family. Many are the delightful evenings they spend together and the Sundays—the children will never forget them! Mr. A. has a very vital share in his little boy's and girl's troubles and toys, just as Mrs. A. has. They run to meet papa full of the things they want to tell him and he does not shove them away or tell them to hush up. He *listens* to their prattle and answers them. He is a *very real live part* of their little lives. Mr. and Mrs. A. *agrees* about how to bring up the children. *Why?* Because they are *together* and take time to "talk over things." They try to lead one life together on the same way. Mr. A. is not known all over the country as one of the greatest authorities on drugs, but he is known in his home town as a very conscientious and reliable druggist, and in his home as a very affectionate father. —Mr. B. also owns a drug

store and has a family in that same town. His drug store is managed, the greater part of the time, by hired help. He is very popular as a speaker and the more he is known, the more he is wanted to speak over the country. The more honor and renown he receives, the more he craves. He spends the very best there is in him on these trips and consequently, when he is home, there is often more or less friction, both in the store and at home. People say that Mr. and Mrs. B. do not agree in the bringing up of their children. Their home is not in such perfect harmony as Mr. and Mrs. A.'s—and that is very natural. Mrs. B. is with her children all the time. Mr. B. being gone so much of the time she is left with the responsibility of adjusting their little vexations and admonishing them in her own way. Mr. B. is so seldom home and so tired out, mentally, when he is, that it is not always easy to keep things in "harmony." He is consequently not a real live part of their little lives, so full of childish joys and sorrows, and they have so many times been hushed up and pushed aside by the father who is too busy and tired to listen to them, that they have ceased to go to him for any sympathy. Has the popular Mr. B. with his mind so full of wonderful lectures and so many new fields to conquer, *time* to tend for such childish things? No, wait untill they are older—then he will listen. There was a time when Mrs. B. looked forward to these years of rearing their little ones together—but she feels very much "alone" about it now, and is forced to be much more independent, than she would like to be. Mr. B's thirst for glory is leading him further away from the part that he should play at home. *Every time the scale goes down on the side of worldly renown, just so often it goes up on the side of domestic happiness and unity.* Time goes on. The years fly. Mr. A. and Mr. B. are now "gray." Mr. A.'s children cling not only to their mother but just as much to that dear father whose steady hand guided them over so many difficulties. Mr. B. wonders why his children are not as affectionate to him as Mr. A.'s are to their father. He has given them all they needed and a much finer home. He cannot understand why there should be more

mutual understanding between Mr. A., Sr. and Mr. A., Jr. than between himself and son. When he comes to think about it, his son is really a stranger to him except when he wants money. Mr. B. is very proud of the progress his children have made at school and they, in turn, know how to boast of their renowned father; but in their heart of hearts they long for that father's guiding hand which they miss. They have no delightful memories of the evenings spent at their father's knee. They more remember the man who always found so many things to correct, when he was at home, that he seemed to forget that they had any "good points" at all. Mr. B. very thoughtlessly chides Mrs. B. for having had "her own way" with the children, and she receives indirectly the "blame" for whatever the children may do. The children very naturally cling to her.

Which of the two men have fulfilled their calling? Which home is most harmonious and happy? But, you say, Mr. A. was no speaker, so did not have the same opportunities as Mr. B. *How do you know?* Perhaps Mr. A. had his "temptations" also, but perhaps too, he had a truer conception of his calling than Mr. B. did, and do you not think that the spirit of peace and domestic union, that is his—*their's*—in these later years, far outweigh the social honors, which he put aside?—We find Mr. A. and Mr. B. in every class—every profession—in life. Many a Mr. B. spends his declining years longing for that which he threw so lightly away and sorrowing for the intimate love and sympathy, which he put aside (which meant so little then and so much now) for a few fickle and paltry worldly honors. Many a Mr. B. sheds bitter tears of self reproach and remorse over some grave, when it is too late.

Would it not be well, for this rushing, gushing tide of humanity, if the real oldfashioned home could become new again? Would it not be a great help to struggling mothers, yes, to the over-ambitious man himself, if *fathers* would come more back to the "good old way" of being content with the one life-work and spend the rest of their time with their families, instead of branching out into so many many other things, so many committees and subcommittees, which bring no pecuniary

gain, is of little value to anyone else and take them away from home and duty, so many unnecessary hours and days, that their homes hardly know them as anything but visitors?

—E.

Courage

(By Suzanne Mayflower.)

COURAGE is evolved out of Crusible of Hardships. It is the Soul's proclamation of its own Royalty of Will and ever evinces a strong faith in God or Man or Self. This attribute is a Lifebuoy upon the Ocean of Life, which can sustain the shipwrecked ones until help arrives—until their Faith is rewarded by its fulfillment.

It is astonishing what obstacles may be melted down before the fire of Courage. Your problem may indeed seem to you a helpless one—the decree of a cruel Fate. While you so regard it you are, in very truth, its victim! But strike out! There is always something you can do, though oftentimes there is but one step of the way revealed ahead. Don't worry about what will follow, but take that which, in the sight of your Higher Self, seems best for the Present. Unless you do this you may never come to a position where the second and following step can be revealed.

Courage is a leaven; add your own share of it as an everlasting legacy to help lighten the burden of your fellow sufferers. You can do this, though you may not think you can, for "Thoughts are things" which band together, either of a constructive or a destructive nature. Will you help or burden others? Will you make yourself a magnet to attract failure? or shall it be Success? If you would have it Success, do your best for Self and others; *think* Courageously, *speak* with Courage, *live* it.

Determination put into action to do the best you can, no matter what your limitations, the feeling that not to do so

would be a matter of shame to you, this will bring forth the much needed impetus—Courage.

This thought, if dwelt upon, will be your spur to Progress. There is no special starting-point needed for the sprouting of this Victorious virtue. Each may begin to exercise it daily just where he or she is placed. The more desperate your position the greater the necessity to use Courage. Nothing will so increase your own self-respect and secure that of others as the manifestation of this royal attribute. 'Tis but your common duty, as well as your Divine Command, to do your best, and it is impossible to do your best without Courage. The results are not your responsibility, but belong to God's department in the working out of Law toward the establishment of universal as well as individual Harmony.

It is true that in the main the World receives you at your own valuation, but if you are puffed up and self-deceived, the intelligent will sometimes give you a painful analysis and drop you, though you may even then find some credulous follower if you only have the Courage to assert your ideals sufficiently; for Courage carries with it a power of conviction—vibrations of Victory—which ever endows its adherent with the air of a Conqueror—invincible—to the degree of its depth and foundation.

Courage is the power which leads and wields the souls of men as surely in the mental fields as in common warfare. Courage is the indomitable assertion of what is, or what you believe is, or what you would have others believe.

However, Courage which is not founded upon Truth is but as a game of bluff, momentarily flickering like a meteor and then disappearing, leaving no trace of its existence. It is the influence of that Courage which has its basis in Truth, which will endure and flourish or arise Phoenix-like, long after we have passed away.

Let Courage be your Watchword to your fellow travelers in the dark. Let Courage be your flag of Victory held aloft by the arm of strength or love or duty, nerved by Faith. Seize your opportunities; find a way or make one, remembering always that "He who seek shall find." "Knock, and the door

shall be opened unto you." Keep your eyes on the end to be accomplished, not on past failures. Keep your gaze aloft; otherwise you may lose your balance and fall.

Eyes Front, Friends! In the name of God, Do! Dare! Achieve! Courage is the password, and the command is ever, Forward March!

Would Separate Boys and Girls in Schools

BOYS and girls above the sixth grade in schools ought to be in classes by themselves is the opinion of B. B. Jackson, assistant superintendent of schools, and he hopes to see an innovation of this kind in Minneapolis.

He said yesterday that the experience is on trial now at the Franklin school. Boys in the seventh and eight grades are in rooms separated from the girls, and Mr. Jackson says it is deemed successful. This sort of thing has been tried to a very limited extent before, but it is only since department work in the upper grades became general in the schools that the opportunity for completely working out the plan has offered itself.

It is Mr. Jackson's theory that boys will do better in their school work if there are no girls around to make them self-conscious when they recite. He says boys and girls should not be placed in competition with each other anyway because the girls mature mentally faster than the boys. He believes also that boys and girls will concentrate on their work more in school when the sexes are separated. Boys in the seventh and eight grades now have mechanical drawing and manual training, while the girls have cooking and sewing so there is a natural division into separate classes.

Mr. Jackson says he would rather see the boys come to school in old sweaters and intent on athletics and wholesome work for boys, than to see them come in white collars and dainty silk neckties and hesitate to get untidy lest some girl will not think well of them.

In both the upper grades and in the high schools he wants to see the boys absorbed in physical training and industrial

work and he would have boys and girls of high school age separated as well as those of the upper grades.

—*Minneapolis Tribune, Oct. 5, 1913.*

Anerkjendende ord

Kristiania 26de september 1913.

Kjære professor Weel

Hjærtelig tak for det hyggelige samvær og al venlighed og broderlig kjærlighed!

Deres afhandling om forskjellen mellem luthersk og ikke-luthersk (reformert) etik har jeg gjennemlæst med stor interesse, og vil gjerne faa udtale at afhandlingen i en klar og tiltalende form bærer frem meget værdifulde tanker. Dens hovedsynspunkter har kastet lys over de dybest-gaaende differenser og vist hvor betydningsfulde de grundlæggende principer i den lutherske etik er.

Det vilde være af stor betydning at faa denne dybere og personlig religiøst seet værdifuldere opfatning af den lutherske etik sterkere fremhævet og indprentet blandt de norske.

Da skulde ikke alle disse udvortes og ofte lidet værdifulde ting, som bydes fra moderne hold, have saa let for at forvirre vort folk.

De mange smaa og udvortes etiske problemer vil saa let overskygge selve det frigjørende evangeliums omskabende kraft baade i den enkelte og i samfundslivet.

Herren styrke og veilede Dem til fortsat arbejde!

Deres hengivne,

Bernt Støylen.

Editor "Tidsskrift," Red Wing, Minn.

Dear Sir:—I take great pleasure in notifying you that the sample of "Tidsskrift" has arrived and I do find it the most beautiful sample of printing I have seen published in America in any Scandinavian language.

Thanking you for the copy, I remain, yours truly,

Kay Hansen.

of N. W. Ayer & Son's Newspaper Directory.

FRIKIRKENS BOGHANDEL

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i litteraturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og læseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlangende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de udkommer i Norge og Danmark. Priserne er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,

322 Cedar Avenue,

Minneapolis, Minn.

Hauges Synod Book Dept.

Et godt og righoldigt udvalg af gode bøger haves altid paa lager, saa som, bibler nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reisebeskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af jaabsattester, konfirmations- og ægteskabsminder af forskellige slags haves altid paa haand.

Dr. H. N. Scheldrup

315-320 Syndicate Bldg.

Minneapolis

Red Wing Printing Co.

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Canadian Pacific Railway Steamship Lines "Empresses" of the Atlantic

11,500 tons. Equipped with every modern device to insure safety and comfort. ONLY ELEVEN DAYS TO OR FROM MINNEAPOLIS and vicinity to SCANDINAVIA AND FINLAND.

Only British, Scandinavian and Finnish passengers carried westbound. Canadian Pacific trains meet the steamships on arrival and bring their passengers to Minneapolis without change, which saves any delay, inconvenience or expense.

H. M. TAIT, General Agent,
232 Nicollet Ave., Minneapolis, Minn.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.
 520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

A. J. Dahl Co.

GENERAL

Book-Binders and Manufacturers

416 Eighth Ave. South,
 Minneapolis.

MUSIC

For one and all, for church and home, in solo, duet or chorus arrangement, with Norwegian or English texts or both.

Send for List To
John Sether, Jr.
 520 2d Av. S.
 Minneapolis.

Den Norske Amerikalinie

"KRISTIANIAFJORD,"

Den Norske Amerika Linjes nye Damper, seller fra New York den 9de Dec. Bestil Kølplads NU, og De vil faa et udmærket Værelse for 2, 4 eller 6 Personer. God behandling. Billetter fra Norge udstedes ligesaa. For Priser, etc., henvender man sig til

HOBE & COMPANY,
 3-0 N. Y. Life Bldg., St. Paul,

B. OSLAND & CO.,
 Marquette Bldg., Chicago

NORWEGIAN AMERICA LINE, P. A. I.,
 8-10 Bridge Square, New York City, eller nærmeste lokalagent.

Gjør din forretning med dem, som averterer i bladet.
 Nævn "Tidsskrift."

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

Redigeret av M. O. WEE, J. M. WICK og J. K. LEROHL

Hefte No. 9

DECEMBER, 1913

2den Aarg.

Inhold

Tiden skifter	257
Hvad siger naturens bog om Gud?	258
Betingelser for organisk forening	263
Til diskussionen om spørmaals- formen ved daaben	268
Fra Norge	274
Det første lægmandsmøte i Norge	279
Scandinavian One Big Factor at the State University	282
Bokanmeldelse	286

Red Wing, Minn.

Entered as second class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:

1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

Red Wing Seminar

EN LÆREANSTALT FOR UNGE MÆND.

Fem afdelinger: 1. et et-aarlig elementærkursus i almindelige skolefag; 2. et to-aarig handels-kursus; 3. et fire-aarig højskole-kursus eller "academy;" 4. et fire-aarig college-kursus, der leder til graden "baccalaureus artium;" 5. et tre-aarig theologisk kursus, der leder til graden "baccalaureus divinitatis" for college-graduenter.

Skolepenge og andre udgifter er stillet saa lavt som mulig. For katalog henvender man sig til rektoren,

PROF. EDW. WM. SCHMIDT,
Red Wing, Minn.

T·I·D·S·S·K·R·I·F·T

Redigeret av M. O. Wee, J. M. Wick og J. K. Lerohl

Medlemmer av bestyrelsen: C. J. Eastvold, J. J. Skarpness,
H. N. Bakke, I. Anderson og A. L. Torblaa

No. 9

Red Wing, Minn., December, 1913

2den Aarg

Tiden skifter

DET er atter vinter. Nys dvælet vort blik glad og opfrisket ved de tusinde grønne spirer, knopper og blomster, der fuld av liv og livsmot jublet og sang os imøte. Nu ligger alt omkring os øde og dødt og snart vil det hele være svøpt i sneens hvite lin.

Som i naturen, saaledes ogsaa i menneskelivet.

Det er bare en liten tid siden vi var smaa. Det glade barne-sind og det jublende mot drev os til lek og til sang. Brystet hævet sig og hjertet banked: Livet var saa deilig! Vi drømte vore drømme om fremtiden og glæded os over at drømmen var sand. *Det har skiftet!* Aa ja—det har skiftet—det har gaat op og ned, men især har det gaat fremover. De glade barndomsdage—kommer de igjen? Ja, Gud ske lov! men aldrig mer paa jorden. Vi kan ikke negte for det: der er vemot knyttet til den tanke!

Ogsaa paa det aandelige livs omraade skifter det. “Meget av motgang,—mere av synd,—mest dog fra himlen av Herrens miskund!” Fremtiden ligger foran; den er ukjendt. Men Herrens naade er viss for alle, der søker ham oprigtig!

En gladelig jul og et velsignet nytaar tilønskes alle vore læsere i Jesu velsignede navn!

Hvad siger naturens bog om Gud?

“Gik alle konger frem paa rad,
I al deres magt og vælde;
De mægted ei det mindste blad
At sætte paa en nælde.”

JEG husker godt anledningen ved hvilken jeg først stiftet bekjendtskab med ovenstaaende vers. Det var ved konfirmantundervisningen hjemme i Norge. Vor præst forstod at fængsle og gjøre undervisningen levende. Det var i forbindelse med en aandfuld og begeistret fremstilling af de mægtige vidnesbyrd, som Gud har efterladt sig i naturen, han kom til at nævne ovenstaaende vers. Siden blir jeg ofte mindet om det naar jeg i tankerne streifer samme emne. Derfor falder det saa ligetil at sætte det som overskrift, ligesom, over en meget beskeden liden afhandling angaaende spørgsmaalet: “Hvad paatagelige vidnesbyrd finder vi i naturen, at den er bragt istand og styres af en vis og almægtig skaber?”

I de sidste aartier har der ligefrem myldret af paastande og bevisførelser for at verden ikke trænger hverken skaber eller opholder. Materien er evig, paastaaes det, og i den hersker bestemte love, og ifølge disse love ter den sig slig at der fremstaar former og ytringer, der har skuffende lighed med det som vi mennesker kalder planmæssighed. Dette er dog kuns tilsyneladende, og ved en mere indgaaende undersøgelse forsvinder det planmæssige. Alt blir da at betragte som en udfoldelse af de i stoffet fra evighed af tilstedeværende kræfter og disse ytrer sig uden hverken endemaal eller hensigtsmæssighed. Endog noget saa høitliggende som den sjælelige bevidsthed hos mennesket er fremstaaet ved et lykkeligt sammenspil af de kemiske, fysiske og fysiologiske kræfter, der forefindes i materien.

Som livsfilosofi der hyldes af tidens mest fremragende tænkere er vistnok denne verdensbetragtning stærkt i tilbagegang. Indgaaende tænkning kommer mer og mer til at blotstille dens uholdbarheder; men blandt de brede lag af folket møder man den og eftersnakkernes mangfoldighed tror enda, at den er den eneste livsanskuelse der har noget medhold i videnskaberne.

Tag og læs de artikler, der behandler naturspørgsmaal, i mange af de mest udbredte tidsskrifter og du vil finde at de slags teorier enten forudsættes eller blir ligefrem fremsat.

De høieste beviser for Guds tilstedeværelse hentes naturligvis ikke fra naturbetragtninger, saa isaafald kunde denne lille afhandling godt være uskrevet. Der findes jo ogsaa saadanne der har lidet tilovers for al underordnet bevisførelse; aabenbaringens klare ord er alt som behøves, derfor blir al underordnet betragtning hentet andetsteds fra saa omtrent overflødig. Men der gives ogsaa de, der glæder sig over at faa sin overbevisning bestyrket ved erkjendelsen af, at der i naturen findes kraftige vidnesbyrd om Guds tilværelse, og ikke det modsatte. Der gives ogsaa saadanne der gjerne ønskede at fordybe sig i studiet af naturen og dens underfulde ting, men som holdes tilbage netop af den grund at de mener den slags granskning vilde føre dem bort fra deres enfoldige gudstro. Ligeledes gives der de, der har kvikke og opvakte børn, men de er bange for at gi dem skolegang af frygt for, at den aandsudvikling som naturstudierne yder dem kuns vil føre dem bort i tvil og vantro. Dersom disse kunde overbevises om at studiet af naturen saa langt fra fører bort ifra Gud, men heller leder henimod ham, ved at det viser tydelige spor af hans almagt og visdom, hvor- somhelst den uildede gransker kaster sit blik, saa vilde saadanne være spart megen unødigt angstelse og uro.

Lad os derfor gjøre nogen flygtige streiftog her og der i naturens rige for at se hvad lærdomme vi kan fremdra og hvad vidnesbyrd vi faar af selve naturen.

Enhver af os ved jo saa omtrent hvad en naturlov er. Vi ved jo at vand for eksempel fryser til is naar en vis kuldegrad naaes og vi kalder det en naturlov. Det er jo ufravigeligheden og regelmæssigheden i gentagelsen af det eller hint fænomen der er nøie forbundet med gjenstanden. I vandet ligger der nedlagt en lov, som vi vistnok alle har lagt mærke til uden kanske at ha tilkjendt den nogen vis grad af mærkværdighed. Jeg mener den lov ifølge hvilken vandet formindskes i omfang eftersom det afkøles og udvides naar det opvarmes. Denne udvidelse og sammenkræmpning er meget regelmæssig, men det mærkværdige med den er at den stanser naar afkjølingen har bragt

det ned til 4 gr. (Centigrade) over frysepunktet (39.2 Fahrenheit.) Naar dette punkt er naaet begynder vandet pludselig at tilta i omfang indtil det er blit til is for siden som is at følge samme lov ligesaa regelmæssigt som vandet. Dette mener jo at isen er lettere end det næsten iskolde vand under den. Var det ikke for dette mærkværdige brud med denne lov saa blev jo isen tyngere end vand og al is vilde eftersom den frøs synke tilbunds og alle indsøer og elve i de koldere regioner vilde bundfryse og alt liv i dem bli udryddet. Vand vilde ogsaa fryse saa meget fortere end som nu er; isen idet den ligger paa overfladen yder vandet beskyttelse og frysningen blir derfor begrænset. Denne beskyttelse vilde mangle, hvis isen sank efterhvert som den frøs til.

Jeg er fuldt overbevist om at manges naturforsker, naar han først lærte at kjende denne foreteelse i naturen og at forstaa dens store betydning, i ærbødighed blottet sit hode for den visdom, som i tidernes morgengry har frembragt vandet og nedlagt i det dets egenskaber.

Vende vi vor opmærksomhed mod planteverdenen, saa vil vi møde utallige beviser paa at den organiske verden slet ikke styres ifølge blinde naturlove. Tag for dig de forskjellige planters frø og betragt hvorledes moder-planten har evne til paa en effektiv og sindrig maade, at lade en spire af samme art som den selv forsigtigt indpakkes og udrustes med egenskaber, der gjør den skikket til at gjennemleve forholde i temperaturforandringer og andet, slig som moder-planten ikke kan. Tag som et eksempel paa de mange egenskaber hos frøet dets evne til at udholde kulde. Frø af byg og lin, for eksempel, har forsøgsvis været udsat for en temperaturoverstand saa lav som 253° under nul og enda vist sig spiredygtig efterpaa. Hvor i byggets eller linets forhistorie igjennemgik de den erfaring, der kunde gi dem den egenskab ad den vei som ofte blir udpegt for os: nemlig ved den ubønhørlige udryddelse af alle de bygsorter der frembragte frø der ikke viste denne dygtighed til at modstaa slig umaadelig kulde? At eliminationstheorien er anvendelig i dette tilfælde er jo aldeles umulig.

Gaar vi saa over til at betragte moder-plantens omsorg for at frøet skal bringes saalangt muligt bort fra den selv for at den

kan faa ny jord at vokse i, saa finder vi, at vor paastand endvidere bekræftes.

Tag for dig en saa vel kjendt frugt som kirsebær for eksempel og læg mærke til hvad du finder. Først og fremst den delige farve, dernæst den velsmagende del af frugten som gjør den til en saa efterstræbt vare for fugle og dyr. Den velsmagende del er jo den betaling, som det velvillige dyr faar for den tjeneste den yder ved at bringe frøet bort fra planten. Kuløren er der for at tilkalde dyrenes opmærksomhed. Det er derfor noksaa naturligt at frugtens farver er saavidt muligt lig løvets saalænge frugten er umoden; saasnart den blir moden derimod faar den en farve som mest mulig stikker af mod løvets farve. Du vil derfor finde at den høstfrugt der gror paa buske og ranker, paa hvilke løvet blir gult eller rødagtig har almindelig blaa farve. Naturligvis vil du ogsaa finde at størsteparten af den slags frugt vokser paa træer der er saavidt muligt indenfor dyrets rækkevidde, dersom den ikke er mere afhængig af fugle end af markens dyr.

Enkelte planter ligefrem skyder frøet bort fra planten. Enkelte parasitiske slyngplanter, der vokser udelukkende paa visse træsorter og skyder den første vækst fra sprækker i træets bark, ikke bare skyder frøet væk men er ogsaa klæbrige, saa de blir siddende paa de træer, de søger som sit fremtidige tilholdssted. Enkelte andre frøsorter blir befordret bort fra moderplanten ved hjælp af vinger; eller de fæster sig fast i de forbi-farende dyrs uld ved hjælp af kroge og hager. At frugten hos saadanne planter er uden tiltrækkende farver, kan man jo let forvise sig om.

Saaledes kunde vi fortsætte i det uendelige med hensyn til frugten og dens planmæssighed saavel som andre foreteelser i plantens liv; men denne afhandling er ikke ment at gi nogen udtømmende fremstilling af dette indholdsrige emne.

Jeg vil kun til slut nævne kortelig et punkt eller to angaaende det sindrige i planternes indre mekaniske bygning og sammenføjninger.

Enhver ved jo, at en der konstruerer bygninger ikke kan sætte ivei paa maafaa, men maa ha noie kjendskab til mekanikkens og andre fysiske love. Enhver af os kjender jo lidt til no-

gle faa af disse love. Saaledes ved vi jo, at hvis vi tar et stykke træ og bøier det eller lader det bli gjenstand for tryk saaledes at midtpunktet bøies fra den lige linje saa er det i fladen vor trykket og i den modsatte flade det øver sin største indflydelse og prøver træets modstandskraft. Derfor vil en bygmester, naar han arbeider med jern eller staal altid lave spærrer og lignende dele af en bygning, slig som jernbanekonstruktøren laver jernbaneskinnerne: tyngden af materialet blir lagt i øvre og nedre flade ikke i midten. Denne kunst findes gjentagende øvet i naturers righoldige bygværk.

Vi kjender jo hvorledes en lang strimmel papir, noksaa blød og bøielig kan bli gjort stiv og stærk ved at rulle det sammen i form af en cylinder; modstandskraften og bæreevnen blir derved mangedobbelt. Cylinderformen er derfor meget hensigtsvarende hvis man vil ha god bærekraft af lidet byggestof. Denne kjendsgjerning har naturen tat til indtægt. Saaledes vil vi finde cylinderformen i en mængde straa, som for eksempel hos almindelig rug og havre. Det snille og den sindrigheid der er nedlagt i den mekaniske sammenføring i et almindeligt rugstraa faar vi maaske en svag ide om ved at foreta os en sammenligning. Dersom vor tids høit lovpriste arkitekter og bygmestre kunde bygge ligedan saa kunde de lave "skyscrapers" der raget 80,000 fod i veiret og ikke det alene, men de kunde hænge to gange deres egen tyngde i toppen paa det og saa kunde de sætte det paa "Manhattan Island" og naar atlantehavets vældige storme kom til at bryde mod denne kolossale "skyscraper," saa vilde den nok bøies saa flagstangen naadde gaden, men enda vilde den reise sig med sin tunge byrde paa toppen og kneise lige kjækt som før. Slig er rugstraaet, og enda skulde det være lavet af blinde kræfter der uden maal eller hensigt famler sin mørke, triste Herkules-famlen i det herreløse verdensalt? Men se det tror vi ikke!

Edw. O. Ringstad.

Betingelser for organisk forening.

(AV M.)

Hvilke betingelser ventes blive stillet fra Hauges Synodes side for organisk forening?

DET vi søger at kaste lys over ovenstaaende spørsmaal, foruten at ta hensyn til mere tilfældige udtalelser, offentlig eller privat, vil vi især holde os til pastor Tangjerds artikkel om "foreningssagen" her i bladet. Pastor Tangjerd skal ha stor tak for sin særdeles velskrevne artikkel. Han udtaler sig uforbeholdent med al ønskelig tydelighet; han er begeistret for en stor sak, en sak, der har lagt glød paa hans tunge og kraft over hans pen. Det er paa den maate en mand sættes istand til at løfte og føre frem merket, endog gjennom hindringer og vanskeligheter.

Jeg gjør opmerksom paa, at jeg altsaa slet ikke setter mig som opgave at kritisere eller gjendrive førnævnte artikkel,—aldeles ikke!

I.

Vil der da bli stillet nogensomhelst betingelse fra Hauges Synodes side?

Pastor T. kalder det "indvendinger" og siger herom: "Inden Hauges Synode synes en del (ca. halvdelen?) at staa rede til forening uden indvendinger. Den anden del synes ogsaa trods betænkeligheder være foreningssindede; men de har en del indvendinger at fremføre, hvorom der først maa forhandles, o. s. v." Pastor T. nævner saa fem saadanne "indvendinger," der alle er tat fra det, der utgjør vort samfunds "mission," altsaa fra det vi, som samfund, mener at representere. Det er "Haugianismen," i den form Hauges Synode har sat sig som opgave fra først av at representere den, der altsaa danner grundlag for nævnte indvendinger. Og dette er uten tvil den rette maate at se saken paa.

Men er det da ikke forbausende at T. mener, at ca. halvdelen i vort samfund er færdig for forening *uden indvendinger*—uden nogen betingelse? Har han (og han staar ikke alene

med sin mening herom) ret her?—forholder det sig virkelig saaledes? Medens vi betviler, at det er saa mange som halvdelen, er vi dog ganske enig i, at der er mange i vort samfund, der er fuldt færdig for organisk forening uten nogenslags betingelser. *Hvorledes kan dette forklares?*

Min mening herom er: 1) Der er, og har været, mange i Hauges Synode, der aldrig var "Haugianere." De har aldrig visst hvad Hauges Synode stod for. At de overhovedet tilhører vort samfund er helt tilfældig. 2) Der er folk—ogsaa kirkefolk—der nærmest maa siges være uten princip. De svømmer paa overflaten. Saadanne mennesker skifter gjerne kirkelig forbindelse, som de skifter klær. De har gjerne sin smak og sin følelse som de gjør gjældende, men dypere stikker det ikke. Vi kjender saaledes mænd, der først tilhørte "Synoden," derpaa den forenede kirke, saa Hauges Synode, saa tilbake til den f. k., saa atter til H. S. o. s. v. Hvad kan der ventes av betingelser fra saadant hold?

3) Der har indtraat en svingning med hensyn til aand og retning iblandt os. Vort oprindelige standpunkt er forlatt av mange. At dette kan være tilfælde ogsaa blandt de ældre, er nok mulig, men det er særlig fremtrædende slik blandt yngre prester—tildels ogsaa menighetsfolk. Som ordsproget siger: "Som presten, saaledes menigheten!"

Spør man igjen: Hvorledes har dette gaat til? da vil jeg sige: Det har saa længe vært sagt, at der ingen forskjell er mellem os norske lutheranere, at en del simpelthen tar det for givet. Hertil kommer—og det er kanskje hovedsaken—et grundforandret syn paa presteutdannelsen. Dette har igjen bevirket—eller rettere—har bestemt *grundretningen* ved vore skoler. især Red Wing Seminar. Indflydelsen i den retning i det senere, har uten tvil været meget stor og har uundgaelig hat sine følger.

4) Saa har vi dem der mener, at vort samfund vistnok har hat sin opgave, men at den nu væsentlig er løst.

5) Endelig er der dem, der med henblik paa stillingen, saadan som den nu er i vort samfund, er kommet til det resultat, at haugianismen vil fremmes likesaagodt—maaske bedre—om vi

nu, som samfund, opløser os og slutter os sammen med de andre samfund under en stor fælles organisation.

Ja, der er kanske dem der mener—og siger—at alene ved saadan organisk forening kan haugianismen iblandt os reddes og bevares.

Idet vi dog gaar ut fra, at majoriteten vil gjøre gjældende sine krav—komme med sine betingelser i overensstemmelse med haugianismens grundsetninger—skal vi saa ta for os disse i rækkefølge til nærmere overveielse.

Vi vil se paa, hvorvidt disse krav kan ansees berettiget, samt hvilken imøtekommenhet der tør ventes—med al rette—fra vore brødre i de andre samfund.

II.

Den første “indvending” pastor T. nævner, den, at organisk forening kunde bevirke verdsliggjørelse av menigheterne, er av den art, at vi skal komme tilbake til den for at behandle den sisst.

Vi tar da for os det, som nævnes som no. 2: *Offentlig absolution med haandspaalæggelse*. Her staar vi overfor et sporsmaal, hvor man med rette *kan* og *bør* vente visse krav gjort—visse betingelser stillet—fra Hauges Synode.

Det virker derfor noget overraskende naar T.—og med ham mange flere—siger: “Haandspaalæggelse i absolutionen er af forholdsvis uvæsentlig betydning.” Ja, spørsmålet indrangeres under rubrikken: *liturgi* og *presteklær* og der siges videre: “Det bør ansees for uvæsentlige ting, hvorom menigheterne i fuld frihed fatter bestemmelser efter det syn og de ønsker, som maatte findes i hvert enkelt menighed.” Hertil vil vi straks svare: Haugianernes standpunkt er saa helt forskjellig fra dette slags syn paa tingen, som vel mulig. Dette vet man da ogsaa; derfor føres argumenter for, at saadan *bør man se paa tingen*. Men argumenterne virker ikke overbevisende. Paa den ene side

hævdes, at den almindelige tilsigelse av absolution uten haands-paalæggelse er ikke væsentlig forskjellig fra den med haands-paalæggelse. Hvordan kan man dog med fuldt alvor sige noget saadant?

Er der ingen forskjjel paa at sige til natverdsgjæster, at de bodfærdige og troende blandt dem har, sikkert og visst, alle sine synders naadige forlatelse hos Gud, eller at sige dette til alle—uten undtagelse—de uværdige som de værdige? Vistnok høres det fra ritualet, at der kræves tro og anger for at være værdig—kanske ogsaa det nævnes i skriftetalen; men hvad hjælper det, naar avløsningen straks efterpaa apliceres paa hvert enkelt? Og natverdsgjæsten opfordres paa det indstændigste at tro, at prestens tilsigelse er Herrens egen tilsigelse: “Paa Guds og mit hellige embedes vegne tilsiger jeg *dig*, osv.” Den almindelige absolution er kun en viss form av evangeliets almindelige forkyndelse. Men evangeliet forkynder ikke syndernes forlatelse uten paa betingelse av omvendelse. Den, som ikke tror, blir i sine synder; Guds vrede “bliver over dem.” Vor praksis ved den offentlige absolution kommer ikke i strid hermed. Men hvordan forholder det sig med den anden form? Er det ikke en kjendsgjerning at uværdige gaar til Herrens bord? Men nu siger presten til *hver enkelt*—uten forskjjel—at alle deres synder er forlatt, og det skal de tro, som Guds eget ord til sig. Ingen er mere færdig at “tro” dette, end den egenretfærdige. De indbilder sig med største beredvillighet alt, der kan give “trøst” for en urolig samvittighet. Men ingen prest har ret til at si paa Guds vegne til en uomvendt, at hans synder er forlatt. Men dette er det netop man gjør ved nævnte forargelige absolutions-praksis.

Saa argumenteres fremdeles, at det er ikke værre at tilsige syndernes forlatelse end at række Herrens legeme og blod. Da nu vi ogsaa række disse gaver til *alle* natverdsgjæster—værdige og uværdige—saa kommer det ut paa et. *Atter brister dog argumentet.* At natverdens gaver rækkes alle, det er fordi vi ikke er hjertekjendere. Men det siges ikke ved utdelingen av Herrens legeme og blod, at dette skal den enkelte motta til syndernes forlatelse eller pant derpaa. Tvertom, den uværdige mottar det til dom. Og ingen ting ved denne handling motsiger det. Den

enkelte mottar det—paa eget ansvar—enten til velsignelse eller til dom. Anderledes ved absolutionen. Der skal hver enkelt tro, for sit vedkommende, at synden er forlatt. Det vilde være synd ikke at tro det. Der er himmelvid forskjel paa disse to ting. Det presten siger og gjør ved natverdutdelingen er altid sandt; det som siges ved absolutionen med haandspaalæggelse er—i mange tilfælde—*ikke sandt*. Derfor har saa mange dygtige og samvittighetsfulde prester—ogsaa i statskirken—utført denne handling under stor samvittighetsnød, og flere, av samme grund, nedlagt prestegjerningen.

Har offentlig absolution med haandspaalæggelse skrift og bekjendelse for sig? Det vil vistnok ingen vel underrettet paa-staa. Nei, det er saa langt derfra, at for eks. bekjendelsen utelukkende taler om *den private absolution*. Man vil, at spørsmålet skal staa aapent for hver enkelt menighet at besvare. Ja, dersom man mener, at det efter foreningen skal vedbli at være som nu, da kunde vel dette gaa an. Men kjære, er det ikke en av de sterke argumenter for forening, at der, hvor nu findes tre menigheter, tre prester, og folk er faa og sprett, der skal efter forening bli blot en? Og er det ikke majoriteten inden en menighet, der avgjør, hvordan der skal praktiseres? Vi, Hauges folk, venter ikke—uten kanskje i yderst faa tilfælde—at bli i majoritet. Og vort kaar, med hensyn til dette, vilde næsten med nødvendighet bli, enten at henge vor samvittighet paa nabben, eller ogsaa staa adskiltt, opta kamp,—eventuelt træde ut fra majoriteten og danne ny menighet.

Hvorfor er man ikke villig at ophæve denne praksis og gaa tilbake til skrift og bekjendelse? Skal en *gammel skik* være aldeles dominerende i denne sak? Hvorfor ikke henlægge absolutionen til den private sjælesorg, hvor den hører hjemme?

Da vilde vor praksis være den samme over hele linjen, og da vilde de unge prester, der kommer ut fra den store, fælles presteskole, ikke staa i fare for at betrakte de haugiansksindede som sekterisk anlagte.

Til diskussionen om spørsmålsformen ved daaben.

DET har været nævnt her i bladet, at diskussionen om dette punkt en gang tidligere har været oppe blandt os. Det var det utkast til "Revision av vort nuværende ritual forsaavidt daabssakramentet og de almindelige kirkelige handlinger angaar," som 1887 var fremlagt fra den saakaldte ritualkomite bestaaende av d'hr. statsraad Sverdrup, biskop J. Smitt, biskop Essendrop, pastor G. Jensen, dr. A. Chr. Bang og pastor Andr. Hansen, som foranledigede, at saken den gang kom under drøftelse.

Diskussionen førtes i "Luthersk Kirketidende" i aaret 1888 væsentlig mellem seminarbestyrer Saxe, der tok ordet for spørsmålsformens avskaffelse, paa den ene side, og pastor G. Jensen, der forsvarte kirkens gamle form som fuldt beerttiget, ja som den nye overlegen "i liturgisk kraft og storhet som i praktisk gavnlighet og opbyggende evne" paa den anden.

Denne diskussion førtes paa en meget mønstergyldig og interessant maate og fra begge sider med en dygtighet og varm overbevisning, der gjør den meget lærerik at læse.

Seminarbestyrer Saxe sammenfatter et sted sin betragtningsmaate i følgende punkter:

1. Kirken døper de smaa barn i kraft av Herrens ord om deres skikkethet for Guds rike og ikke i kraft av tilspørselen og svaret paa troen (kfr. nøddaaben.).

2. Kirken er forvisset om, at saadan daab er fuldt gyldig med naadeformidlende virkning for det ubeviste barn (kfr. tiltalen til fadderne ved hjemmedaabsstadfæstelse.)

3. Barnedaaben har til sin forutsætning, at de døbte barn senere undervises i den kristelige barnelærdom, for at de, naar de vokser op, kan bli hos Kristus.

Hertil føier Saxe nogen satser om, at trosbekjendelsen først og fremst er *kirkens* bekjendelse av sin tro og om dennes forhold til den senere barneundervisning, hvilket sidste i denne sammenhæng har mindre interesse.

Gustav Jensen finder, at Saxes opfatning har sin svakhet i en abstrakt forstandighet, hvormed man skiller og sætter mot hinanden barnets forhold til daaben og den voksnes forhold til

den, mens den store levende anskuelse, som bærer den gamle form, er den, at der døpes for det hele menneskeliv. Det er et helt menneskeliv ikke blot spædbarnet, der døpes; derfor spørges der om et helt menneskeliv og svares og bekjendes for et helt menneskeliv.

Saxe indvender, at *Gustav Jensen* paa denne maate maa avsvække bekjendelsens begrep til at være et slags løfte eller formodning om noget fremtidig, hvis indtræden ingen kan garantere eller vite noget om. Man maa efter hans mening skille skarperne mellem daabssakrament og daabsbekjendelse.

Gustav Jensen mener omvendt, at den intime sammenknytning av sakrament og bekjendelse er grundvæsentlig for den rette forstaaelse og alene ret haandhæver de faste etiske love, som daabsnaaden altid følger.

Fra en noget anden position søgte provst *K. Kristensen* at forsvare spørgsmaalsformen. Han indrømmer, at hvis spørgsmaalene gaar ut paa at konstatere et faktums tilstedeværelse eller ikke, saa maa de falde for *Saxes* kritik. *Kristensen* gjør imidlertid paa sin side gjældende, at spørgsmaalene nærmest maa opfattes som et naadetilbud, som ikke har noget med barnets subjektive tilstand i daabsøjeblikket at gjøre, men likesom daaben selv objektivt istandbringer et naadeforhold, hvorav det subjektive trosliv altid blot er en meget ufuldkommen og ufuldstændig avspeiling.

Om dette saaledes ivrig diskuterte spørgsmaal blev der ogsaa avæsket det daværende teologiske fakultet en erklæring.

Caspari, *Petersen* og *Bang* hævdede endnu sterkere end *Gustav Jensen* spørgsmaalsformens uopgivelighet fra luthersk standpunkt.

Man henviste til den almindelige praksis i saa maate fra den ældste tid i oldkirken og gjennemgaaende i den lutherske kirke og dernæst til, at en ophævelse av spørgsmaalsformen vilde være at ophæve daabens karakter av pagtslutning en efter de nævnte professorers mening i sig selv rigtig og værdifuld ja grundvæsentlig kristelig forestilling. (Denne argumentation hadde *Gustav Jensen* uttrykkelig avvist i sin diskussion med *Saxe*). Tanken om pagtsslutningen i forbindelse med den overbevisning, at barnet er identisk med den voksne gjør,

at kirken med rette fastholder og altid har fastholdt spørmaalsformen. Man vilde ikke ved en saadan forandring kunne vinde forstaaelse hos sekterere eller tvilende. Man maatte derimot søke at belære om spørmaalsformens berettigelse.

Den anden halvdel av fakultetet: Johnson, Bugge og Munch fandt derimot ikke spørmaalsformen i sig selv at være en tilfredsstillende ordning.

Spørmaalsformen kunde jo fornuftigvis blot tillægges en symbolsk betydning, men en altfor vidtgaaende bruk av det symbolske kunde ha sin betænkelighet, naar man erindrer vor kirkes grundsætning (Aug. 24), at de kirkelige former alene er nødvendige for at veilede de enfoldige. Der er en motsigelse mellem kirkens lære, om at barnet alene kan tænkes at ha en ubevisst tro, og en tilspørge efter den bevisste, utfoldede tro. Denne motsigelse kan kun utjevnes ved at opfatte spørmaalet og svaret som gaaende paa noget fremtidig. Imidlertid er der intet hverken i spørmaalet eller svarets form, som peker paa fremtiden. Hertil kommer endydermere, at barnet før daaben efter kirkens lære ikke engang har nogen—ubevisst—kristelig tro, men blot den ubevisste naturlige mottagelighet.

“At kalde noget kristelig tro, som maa indrømmes i virkeligheten ikke at være det, kan dog ikke siges paa nogen tilfredsstillende maate at gjøre det krav paa *sandhet* fyldest, som maa stilles til enhver liturgisk handling. Og denne mangel paa fuld sandhet maa navnlig bli betænkelig, naar det hensyn haves for øie, som efter den ovenanførte kirkelige grundsætning ved enhver saadan handling er at ta til de lemmer av menigheten, der maa betegnes som “*imperiti*” (enfoldige).

Mens denne fraktion av fakultetet saaledes finder spørmaalsformen i sig selv uholdbar, saa mener den dog, at tidspunktet for en gjennomførelse av en saadan forandring endnu ikke er kommen.

Dette var altsaa stillingen i 1888. Der var blandt avgjort koservative, evangelisk-luthersk sindede teologer, der alle stod paa det lutherske sakramentsberegns standpunkt, stik motsatte meninger representert med hensyn til spørmaalsformens holdbarhet, om den var uforenlig med det lutherske sakramentsbegrep, som nogen hævdede, eller væsentlig uundværlig ved ut-

formningen av det, som den anden part mente. Om den var kristelig set dypt betydningsfuld eller utilfredsstillende og betænkelig.

Man lægger i saa henseende nøvndendigvis merke til, at en mand som *Gisle Johnson* i embedsmæssig erklæring uttaler det sterke ord, at formen ikke gjør "det krav til sandhet fyldest, som maa stilles til enhver liturgisk handling."

Ser man dernæst paa den i mange henseender betydningsfuldeste del av forhandlingerne, diskussionen mellem Gustav Jensen og Saxe, saa vil man lægge merke til et par uheldige momenter ved den sidstes position, der bidrog til ikke uvæsentlig at forrykke spørsmålsstillingen.

Saxe avviser rigtignok stadig anken over, at han ikke tilstrækkelig klart skulde faa frem ved sit standpunkt og sit utkast til ritual, at daaben er en daab for hele livet, og at den gjælder og tilegnes efter troens og forsagelsens faste love.

Men det maa vistnok indrømmes, at Gustav Jensen paa dette punkt hadde en del mere ret, end motstanderen vilde medgi.

Men dette ligger mere i individuelle eiendommeligheter ved Saxes nærmere begrundelse og utformning av sine anskuelser, end det laa i standpunktet selv.

Eiendommelig for Saxe er, som han selv indleder sine artikler med at erklære, at hans interesse for den hele sak ikke var saa meget begrundet i saken selv, men mere i dens formentlige konsekvenser for en ret og frugtbringende barneundervisning. Han betoner nemlig, at han finder en skjæbnesvanger feil ved barneundervisningen deri, at man lar barnet fremføre trosartiklernes indhold som sin kristelige bekjendelse, mens man burde først betrakte indholdet av dem som kirkenes bekjendelse, foreløbig la barnets sjæleliv i ro og saa søke at bringe det nærmere ind paa deres trosliv. Hvordan dette ellers skal bedømmes, saa er det vel nærmest uheldig, at det ene spørsmål saaledes umiddelbart blir flettet ind i det andet, og man synes i det hele i denne tankegang at spore en viss under vurdering av daabsnaadens gyldighet for og virksomhet i det hele menneskeliv.

For det andet begaar Saxe vistnok et misgreb deri, at han ut fra sin tænkemaate drar den konsekvens, at forsagelses- og trosordene maa fjernes fra selve daabsakten ved døpefonten og flyttes over til de indledende stykker. Heri kan man med rette se et uvilkaarlig utslag av den samme dualisme og en fjernelse fra selve daabsakten av ethvert spor av dens nøie sammenhæng med det fremtidige liv.

Men om nu forsagelsen og troen i deres fulde lydelse blev staaende paa spørsmaalenes plads ved døpefonten, indledet med: "Lat os bekjende forsagelsen og troen, hvortil dette barn skal døpes:" gik det da an andet end at indrømme, at barne-daabens sammenhæng med det hele menneskeliv hadde faat et endog overordentlig klart og kraftig uttryk, vel i virkeligheten adskillig utvetydeligere end ved spørsmålsformen til barnet, hvis relation til det hele menneskeliv slet ikke uten videre ligger i ordene, men maa indfortolkes?

Det kan i denne forbindelse ogsaa ligge nær at gjøre opmerksom paa, at overgangen i Gustav Jensens nuværende utkast fra futuret i den like forangaaende korstegning: "Til et vidnesbyrd om, at du skal tro paa den korsfæstede Herre Jesus Kristus" og til præsensformen: "Forsaker du? Tror du?" heller ikke skal bidra til at gjøre forholdet klarere.

Derimot gaar man fra det nævnte futurum meget naturligt over til at tale om forsagelsen og troen som "dette barn skal døpes til." (Spørsmålet efter barnets navn maatte i denne form flyttes like foran daabsakten).

Saxe har altsaa ved utførelsen av sine synsmaater git berettiget grund til anker. Paa den anden side mener vi, at Gustav Jensen ikke har bevist, at spørsmålsformen er nødvendig for eller særlig egnet til at uttrykke daabens gyldighet for hele livet al den stund de efter formen refererer sig til nutiden.

Spørsmålsformen *foran* daaben synes at gi den tanke, at forsagelse og tro er forutsætning og betingelse for daabens utførelse, det kan vanskelig gi den forestilling som G. Jensen vil finde deri, at de betegner de faste love for dens tilegnelse.

Er det noget, som i sin utførelse er uavhengig av subjektive forutsætninger og av menneskelige spørsmål om foru-

sætninger, saa er det daaben i barnedaabens form. Man kommer ogsaa fra den side set til det resultat, at ved voksendaaben blir spørsmålsformen en klar mening, ved barnedaaben blir det meget dunkelt ogsaa i den henseende, at hermed sammenblandes forudsætninger og tilegnelsesbetingelser.

Om forudsætninger, der maa være tilstede for en kirkelig handlings kristelig forsvarlige utførelse spør man for at bringe saken paa det rene og gjøre stillingen klar. ..Betingelserne for tilegnelse og frugtbargjørelse av handlingen, de etiske love for dens nyttiggjørelse i livet peker man paa paa andet vis, eftertrykkelig saa at stillingen her ogsaa kan være klar. ..Altsaa ikke spørmaal om, men henpeken paa "forsagelsen" og "troen."

Gustav Jensen har et sted en meget tilspidset sats, der skal vise daabsspørsmålenes uadskillelighet fra den hele akt og dens mening. Han uttaler: "De (de, som vil holde fast ved daabens naade) siger ikke: Jeg var jo den gang et ubevisst barn og forstod ikke, hvad jeg svarte ja paa, jeg er ikke bunden deri—uten forsaavidt de ogsaa vil si: Jeg var et ubevisst barn da jeg døptes og forstod ikke, hvad der den gang skedde, jeg er ikke bunden deri." Man føler sig bundet i hint første ja, det staar og kalder til omvendelse.

Dette i og for sig smukke og sande ræsonnement, maa dog ikke fordunkle den hovedsak, at det er daaben, som utført efter Guds vilje til forsagelse og tro, der binder, der styrker og forpligter den, som ved ordet og ved sit ja til ordet er blit en troende.

Hint ja i daaben fra en menneskelig representant kan kun ha en symbolsk, en illustrerende betydning. Og spørsmålet blir simpelthen om denne symbolske skik har en saa stor opbyggelig betydning, at det blir rimelig at holde paa den trods dens dunkelhet og uklarhet eller om det ikke skulde være rettere at renoncere derpaa, naar der kan reises tvil om en saa fundamental ting som det, om denne ordning kan sies at gjøre "det krav paa sandhet fyldest, som maa stilles til enhver liturgisk handling."

(Red. i "L. K." Kra.)

Fra Norge.

Missionsmøter.

UAGTET det er sidste halvdel av september, har vi dog sol og sommer. Det er med følelse av vemod, at jeg ser den gule haand lægger sig over mark og skog. Det syntes mig at aldrig har nogen sommer været saa kort som denne.

Jeg har faat lov at være tilstede ved flere større møter igjennem sommerens løp. Det kunde maaske være av interesse for "Tidsskrifts" læsere at høre lidt fra et par av dem.

Ivaar blev jeg valgt av "De Unges Missionsforening" at reise til et kredsmøte, som avholdtes paa Klep. Jeg fik dog ikke ning at reise. De, som var der, beretter om et velsignet møte, og over kr. 2000 blev ofret til hedningemissionen. Senere blev jeg valgt som deputert av samme forening at reise til Hamar paa generalforsamlingen, som det Norske Missionssselskap avholdt fra 5te til 6te juli.

Reiste med Bergensbanen. Det var forbausende at se, hvor vestlandet stod langt fremfor mange dele av østlandet i jorddyrkning; men saa har østlandet vidderne.

Under møtet fik jeg bo hos en enkefru Boll, 3 km. utenfor byen. Hun fortalte, at taket paa hendes fjøs maalte 7 maal, næsten to "acres." Hun hadde 113 kjør. Jeg kjørte i vogn med to heste for baade til og fra kirken, og paa bukken hadde jeg en uniform-klædt kusk.

Generalforsamlingen blev aapnet av biskop Brun med prædiken over den 118 salme. Den gamle og trofaste missionsven Chr. Knutsen, som har derigeret generalforsamlingene i saamange aar, var ikke tilstede. Derigent maatte vælges og loddet faldt paa biskoppen.

Over 500 deputerte var fremmøt. Det som var det første og betydningsfuldeste var missionsskolens utvidelse. Før har de sendt ut missionærer hvert 6te aar. Nu var det missionsfolkets trang at sende ut oftere. Det blev nu enstemmig besluttet at utsende et kuld hvert 3dje aar. Hvert kuld bestaar av 12.

Der blev en del debat angaaende skolens plan. Før har kurset varet 5 og et halvt aar. Hovedbestyrelsen hadde i sit

cirkulære lagt frem et forslag om at dele det i to, ha et forberedende paa 3 aar tilsvarende gymnasi tagende sigte paa examen artium og et teologisk paa 3 aar. For optagels krævedes midskoleeksamen eller dertil svarende kundskaber. Dette blev antaget mot 5 stemmer.

Lørdagsaften var der fest i byens park. Festtalen blev holdt av sogneprest N. Lunde fra Stavanger, over Rom. 9: 2. Han oplyste, at østlandet ydet kun 17 øre pr. capita, mens vestlandet ydet 30 øre til missionen. N. Lunde er østlønning, derfor kunde han ogsaa lægge sin følelse ind i tekstens ord. Tilslut uttalte han det haap, at ogsaa østlønningerne vilde komme. Da han var færdig med talen, raapte en til presten, "om ikke østlønninger, der paa stedet, kunde faa være med at yte de første kr. 1000 til den nye skolebygning, som skulde opføres." Jo, det blev tilladt, og en hattekollekt blev optat. Da den blev tallet, viste det sig, at kr. 750 var indkommet, og Lunde raapte ut til forsamlingen, at kun 250 manglet paa 1000. Der var da en, som tok op sin tegnebok og gav kr. 250, saaledes blev de første kr. 1000 samlet.

Søndag var der missionspræken med ofring paa alteret i 18 kirker. I Hamar kirke blev der ofret kr. 929.

Tilstede ved generalforsamlingen var ogsaa en prest utsendt fra den lutherske kirke i Paris for at overbringe generalforsamlingen dens hilsen. Da jeg paa skolen læste om den franske revolution, blev det os fortalt av professoren, at det franske folk efter revolutionen er flere tommer kortere, paa grund av at det bedste og kraftigste folk blev dræbt. Pastor Bach maa dog være en undtagelse. Han var et hode høiere end alt folket, og i omfang kunde han være Goliath. Pastor Buchsensschutz, en fransk missionær, som har lært det norske sprog paa Madagaskar og nu er lærer i fransk paa missionsskolen i Stavanger, var tolk. Han stod som en liden David ved siden av denne kjæmpekar. Han gav indtryk av at ha Davids sind (hjerte).

Buchsenschutz fortalte os, at den største forsamling en luthersk prest i Frankrige kunde gjøre regning paa var cirka 100. Bibelen var ikke at faa hos mere end to boghandlere i Paris.

Generalforsamlingen avsluttedes med fest søndag aften. Det er at haape, at denne generalforsamling virked paa østlandet som det velgjørende vaarregn..

Det norske kinaforbund har nu flyttet sin skole fra Bergen til Kristiania. Maalet er vel at erobre østlandet.

Jeg maa faa lov at nævne et møte til, som varet en uke. Det var i Stavanger, ledet av "De Unges Missionsforening." De har en uke hver høst, som de kalder missionsuken. Møterne holdes hver aften med tre talere, og hver aften nye talere. Aarsaken for møterne er at opflamme missionsinteressen og at late den faa uttrykke sig i handling.

To aftener er der utlodning av saker, forarbeidet helst av unge mænd. Alt foregaar i det store og vakre missionshuset. Tre aftener var prester hovedtalere og tre aftener missionærer. Det var opmuntrende at se, hvorledes folket samledes. Huset var næsten fuldt hver aften. Ved ukens avslutning var der ofret over kr. 1000 til missionen. Kirken og missionen har godt fremtidshaap naar ungdommen gripes og slutter sig ind i dens rækker.

Vi kunde nok tildels synes, at der blev sat altfor stor prøve paa menighedernes offervillighed i vore samfund, men her synes det mig at gaa enda længere. I Stavanger Aftenblad saa jeg, at der var ofring i Stavanger kirker flere søndage efter hverandre, og hver søndag blev der ofret flere hundrede kroner.

Kinaforbundet, santalmissionen, lappemissionen, indre og ydre sømandsmission, lands indre, den vestlandske og østlandske indremission med mange andre har holdt sine generalforsamlinger eller større stevner. Det norske folk er et kirkelig interesseret folk.

Jeg haaper, at mange vil komme hjem i 1914 og stanse 4 a 5 maaneder. I vil ha godt av at se, hvorledes det norske folk har det. Dersom turen planes, vil den være til stor nytte.

Den hvite race avkristnes.

Saa sa sogneprest Klavenes i sin præken i Frogners kirke, den 24de august. Dette har vakt stor opmærksomhet i vide kredse og er siden blit diskuteret av baade læg og lærd.

I "Aftenposten" nr. 434 beskylder missionsprest Joh. Johnson pastor Klavenes for at være "pessimist," og sig selv kalder han "optimist."

Er det sandt, er de paa avveie begge to og meget at beklage. En optimist ser kun det som er lyst, mens en pessimist ser kun det som er mørkt. Nu er saken den, her er baade lys og mørke ogsaa i det kirkelige, og vil blive, saalænge den kristne maa være iført krigsrustningen.

En optimist er en fanatiker, og en pessimist er paa vei at bli gal, derfor er de begge farlige.

Johnson profeterer den hvite race en lys kirkelig fremtid. Og profetierne begrunder han med at vitenskapen har gjort oprør mot kirken og kirkelæren. Frafaldet er ikke, mener han, fra personlig kristendom, men fra kirken og kirkelæren.

At skille disse tre fra hverandre synes mig er en vanskelig sak, for ikke at si umulig. Personlig kristendom maa vel være en frugt utav de to første.

Den bekjendte engelske filantrop, Herbert Stead, sier: "Jeg er ganske uenig med dem, som mener, at kristendommen gaar tilbake. Kirken gaar tilbake, ja, men det er slet ikke det samme som at kristendommen er i tilbakegang. Kirkesamfundene er jo bare ytre ofte meget ufuldkomne former for kristendommen. At folk forlater kirken og holder op at overvære gudstjenesten om søndagene, det behøver slet ikke at si, at de ikke længere har nogen sans for kirken og kristendom. Det betyr kanske tvertimot, at de har megen kristelig sans, men finder de kristelige former utilfredsstillende."

Paa denne maate ser disse paa kristendom og kirke. Ja, de maa bære navnet optimister med ære.

Oprøret mot kirken og foragt for den kalder disse lærde herrer for tegn paa sand kristendom. Men er det ikke Kristus, som har villet en kirke paa jorden? Da har han ogsaa villet lydighet mot den. Han var sikkert saavidt menneskekjender.

at han skjønte, at menneskene trenger en kristelig opdragelse, og at den kun kan lykkes, dersom opdrageren besidder en vis autoritet. Har han nu betroet kirken denne opdragergjerning, saa maa oprør mot kirken være oprør mot Kristus selv og dermed mot hans kristendom. Sml. Luk. 10: 16.

Kirken har faat bleikfeber og derfor er den personlige kristendom avbleket. Det ser vi av venskapet mellem verden og de kristne. Dersom de kristne var fylt av Herrens Aand, kunde de da delta i tilstelninger, hvor der sammenblandes let-sindigt og kristeligt?

Paa bønnemøterne vil vi ofte faa en ubehagelig anelse av, at lønkammeret er vist litet kjendt, og paa vitnemøterne hører vi megen overfladisk tale og merker liten fremvekst.

Skal vi tænke paa fremtiden, maa vi se hen til ungdommen. Ingen tid har der været gjort saa meget for ungdommen som i det 20de aarhundrede. Enhver kan faa en ordentlig utdannelses. Foreninger dannes til deres bedste. Saaledes har vi den verdensomfattende Y. M. C. A. og Y. W. C. A.

At faa ungdommen ind i en kristelig forening har stor betydning. Men naar jeg tænker paa ovennævnte foreninger, tror jeg ikke efter den erfaring jeg har gjort, at de virker meget for personlig kristendom. Mange av de lokale foreninger eksisterer kun for sportens skyld, og der hvor der er religiøs virksomhet er den ofte misvisende. Jeg har hørt mange foredrag holdt i saadanne foreninger, og alle var spækket med rationalisme.

Ser vi hen til skolerne er det mørkt. Like fra almueskolen til universitetet fremholdes Gud som en gammel bedstefar, der sitter uvirksom og avmægtig, om de overhodet tror, der er en Gud. Kristus er et ideal værdigt at efterfølge. Bøn og tro paa forsoning hører sammen med historien om nisser og trolld.

Jeg var nylig paa et møte, hvor skolesaken blev behandlet. En av Norges mest fremragende prester, som ogsaa har været lærer ved et gymnasi paa østlandet, sa, naar vi kom ind paa religionsundervisningen: "Jeg vil be Gud bevare enhver fra at komme ind paa statens gymnasier."

Naar opdragelsen og ledelsen er slik, at den leder bort fra hovedsandheterne, da kan vi vel ikke si, at det ser lyst ut.

Hvad den kristelige præken angaar skal jeg her ikke berøre. Det er før sagt av dem som er viden kjendt, at folket forlater kirken, og det gjelder ikke mindst den yngre slekt. I gjennemsnit vil vi finde faa unge herrer som besøker de offentlige gudstjenester.

Jeg skal slutte med, hvad sogneprest Christopher Brun sa i sit foredrag i Kristiania ynglingeforening.

“Ogsaa vort folk er kommet ind under avkristningens tegn i en grad, som er skikket til at vække de kristnes bekymring. Kristendommens fiender samler sig i sterk fylkning til angrep paa kristendom og kirke. Fremtrædende vitenskapsmænd, digtere, forfattere, kunstnere er i europæiske lande indflytelsesrike motstandere mot kristendommen. Dannelsen er i vor tid kristenfiendsk, og arbeiderklassen, specielt ungsocialisterne, er merket av tidens antikristelige aand og søker haand i haand med de dannede stænder at bekjempe kristendommen.”

“Alle mand paa dæk!”

Severin Gjerde.

Det første lægmandsmøde i Norge.

(Uddrag af Forhandlingerne i et Møde i Vardahl 1852.)

FOR at imødekomme de mange Yttringer og Ønsker, som i den senere Tid har været i Gjære hos endel christelige Venner, foranstaltedes et christeligt Møde paa Gaarden Gjøvig i Vardahl den 25de Juni dette Aar, hvilket havde til Hensigt, at man tog under Overveielse og Betænkning, hvad der kunde være gavnligst til at befordre sand Christendom iblandt Folket, bevare en hellig Omgjængelse og en uskrømtet broderlig Kjærlighed indbyrdes med hverandre, samt værne om vore christelige Troeslærdomme som grunde sig paa Guds Ord, og, som fra den ældre Tid ere vedtagne som gjældende Troes-Regler i den Lutherske Kirke. En følende Trang har yttret sig i mange Troendes Hjerter, til, at det aandelige Gode som Gud har meddelt sine Børn kunde holdes ilive i Hjerterne, eftersom ogsaa meget Ukrud arbeides paa at udstrøes i vore Dage. Man fandt

derfor intet bedre og rettere Middel for det første at gribe til, end at de vakte og troende Sjæle i flere Egne bleve enige om, at træde tilsammen i et Møde, hvori de med hverandre, under hjerdelig Bøn og Guds Paakaldelse overveiede, hvorledes man med frelst Samvittighed skulde handle og forholde sig med Hensyn til nogle af d vigtigste Troeslærdomme som i denne Tid ere underkastede mange og forskjellige Meninger og Tvistigheder, samt ordne de indbyrdes forholde i de Troendes Menigheder paa en i Skriften grundet og apostolisk Maade. Til den Ende foretoges følgende Spørgsmaal til Overveielse, hvilke af Forsamlingen besvaredes og eenstemmigen vedtoges, som følger:

1) Om hvorledes man skulde forholde sig i Menigheder, hvor det saxtorpske Udtog af Potoppidans Forklaring ved Børneundervisningen er i Brug, og om man i den Anledning skulde foretage sig noget, samt om, hvorledes christelige Skolelærere og andre Troende have at forholde sig der, hvor de omarbejdede Lærebøger ere tagne i Brug, hvilket overveiedes og besluttedes saaledes, at der hvor det saxtorpske Udtog er i Brug, skulde man dermed være fornøiet; men at man, saafremt nogen anden Catecismi-Forklaring skulde blive paabuden at bruges som Lærebog, burde Enhver gjøre hvad han kunde formaae for at den fulde Pontoppidans Forklaring, (nemlig Sandhed til Gudfrygtighed) kunde komme i Brug; derimod i de Menigheder, hvor de omarbejdede Lærebøger er tagne i Brug, skulde de christelige Skolelærere og andre Troende med et Andragende erholde Underskrifter hos Menighedslemmerne efter deres Ønske om at faa indført enten Pontoppidans fulde Forklaring eller det saxtorpske Udtog, for dermed at henvende sig til vedkommende Præst, og ved dens Bistand at faa deres Ønske opfyldt.

2) Om hvilken Udgave af den apostoliske 3die Troesartikel man efter bedst Overbevisning troede burde bruges ved Daabshandlingen, hvilket overveides og besluttedes saaledes, at den ved Forordning af 7de Mai 1783 i Alterbogen indførte Troesartikel er den, man vilde holde sig til, hvilken lyder saaledes: "Jeg tror paa den Helligaand, en hellig christelig Kirke at være, som er hellige Menneskers Samfund; Syndernes Forladelse; Legemets Opstandelse; og efter Døden det evige Liv."

3) Foresloges og besluttedes, at der i hver Egn, hvor flere Troende boe i en større eller mindre Omkreds, at disse i deres egen Midte vælge 2 a 3 Mænd, hvilke som Menighedens Ældste iblandt de Troende, overensstemmende med Guds Ord, paalægges som Pligt at paamine de Uskikkelige, samt give dem Raad, som samme begjære i timelige eller aandelige Henseender; hvis Raad, forsaavidt de Ældste deri er enige, bør befølges. Er derimod Meningsforskjel mellem de Ældste om Sagen, bør de søge fælles Raad med nærmeste Menigheds Ældste. Nyvakte eller for Menigheden ukjendte Personer, der følger Drift til at reise om til andre Menigheder for at bekjende Guds Ord, bør være forsynet med Anbefalingsbrev fra deres Menigheds Ældste. Hauges Testamente til sine Venner bliver af de Ældste forøvrigt at iagttage som en god og nyttig Regel grundet paa Guds Ord og christelig Erfaring.

4) Toges under Overveielse, hvorledes man bedst og hensigtsmæssigst skulde virke for Missionen. Ved Sagens Overveielse blev man enige om, at Enhver burde virke for den saameget som Gud dertil gav Tro og Naade, og at der med Bidragenes Afsendelse udsættes, indtil man mulig ved senere fælles Overveielse kunde finde, til hvilken Mission man havde størst Fortrolighed og meest grundet Haab om Guds Velsignelse, og som man fandt var meest overensstemmende med den første christne Kirkes Stiftelse.

5) Derefter foresloges og besluttedes, at der ved vore Opbyggelses-Forsamlinger, saameget som muligt indskrænkedes med Beværtning for de Opbyggelsessøgende, saaat kun de, der virkelig tiltrænger det, maa nyde samme.

6) Angaaende Trykning og Udbredelse af religiøse Traktater, Sange eller større Bøger, enedes man om, at Vedkommende deri maa raadføre sig med de Ældste, saaledes som Hauge i sit Testamente tilraader, ligesom samme Testamente i alle andre Henseender erkjendtes som en kjær Regel, Enhver burde følge.

Mødet bivaanedes af vakte og troende Sjæle fra 17 forskellige Præstegjælde, der i en broderlig og kjærlig Aand, uden vidtløftige Debatter enedes om Foranstaaende, og skiltes fra hverandre, glade i Haabet om, at Herren vilde lægge sin Vel-

signelse til Hensigten, til sin Ære og vor fælles Nytte og Gavn.

Forsamlingen enedes derpaa om at lade Foranstaaende offentliggjøre i "Kristelig Tidende," for at vore Medtroende kunde derved blive underrettede om vor Tro og Mening i de foranførte Punkter, i Haab om, at Flere vilde tage dem i Overveielse og til Befølgelse.

Forhandlingerne begyndtes og endtes med Bøn, og Sang af følgende Salmer: "I Jesu Navn, skal al vor Gjerning ske" og "Hvor deilig skal Guds Kirke staa." Begge af Gulbergs Psalmebog.

(*"Sambaandet," Bergen.*)

Scandinavian One Big Factor at the State University.

DR. VINCENT of the University of Minnesota addressed the Norwegian society of Minneapolis recently, and urged strongly the emphasizing of Scandinavian studies as one big feature at the university. He said in part:

"It is probably well in taking up the university as a subject, to say a few words about the university in general. Sometimes a sort of historical survey enables us to get the right perspective. Some academic speakers go so far as to begin their historical surveys with the flood and continue right up to the nineteenth century, but I am not going to impose upon your longsuffering patience in such a painstaking way. The word 'university' comes from the medieval period when it was applied in general in three different ways: (1) to describe the whole organization of the university; (2) then it was used in another sense to include schools of various kinds to which students flocked, summer schools etc., where students were grouped according to primary nationalities of Europe; (3) the word was used to include the curriculum to describe all the various pursuits for knowledge.

"These are three extremely important and fundamental truths. The university is an institution which is composed of a certain number of colleges. The word 'university' is also used

to mean certain studies, certain research work in all lines. University also means 'all nations.' It implies a certain broadness, human sympathy, wide comradeship, all bound together in the sciences as in a comradeship, as it were. These things must be kept in mind. Let us speak of the tendency to keep the nationalities together. There is an exchange of professors between Europe and this country. American professors have been sent to Germany and to France and certain sporadic efforts have been made for an exchange of professors between the Scandinavian countries and America. The Scandinavian society in New York is doing its share. There are eight students, I believe, from Scandinavian countries doing research work here in America. We have begun in a small way here in Minnesota. We have students in our agricultural and dental departments, one from South Africa, one from Norway, and one from Germany.

"So you see we have begun in a small way this international development. Interchanges of professors are very significant. Interchanges of this kind can more and more bring our nationalities together. When nationalities come together in this way, certain interesting and significant conditions come to our attention. Some of our students have gone to China. They have found that our chief means of intercommunication with the Chinese will be found in the sciences. Languages are more difficult to transmit. But science is the universal language. If East and West are to be brought together science will be the universal intercommunication. Science is one thing which binds us all together. Physics can be built up universally, chemistry belongs to the whole world. Our great scientific bodies are in great harmonious co-operation. Science knows no national boundaries, but typifies beautifully the universality under which all men live, and the same is true not only for today, but for successive generations. As we look at the world we see the nations all about us drawn together by one language, the language of science. There is mathematics. People cannot differ much about mathematics. Biology is getting to be the same the world over, psychology may become so; politics may become universal some day, and even religion. Are we to rest

content with our present basis of science? No, the interesting thing is to see how men are drawn together in other lines of endeavor, psychology, sociology, political economy. We are all being drawn together, beginning to interpret human nature in a different way.

"I remember the old school books when I was a little boy. You remember the old histories of the United States. I was brought up to believe that the United States typified everything that was highest and noblest in the form of organization. When I was about 12 years of age I knew all about the superiority of everything truly American. It was a bumptious, distorted, boastful sort of a condition. At 16 I was sent with a young friend of mine to England for a visit, soaked with a thoroughly prepared, properly exaggerated history of the United States. You remember it. You remember the old history of the Revolutionary war. How superior the Americans were and how woefully bigoted and dense and incapable the British. We were a couple of bumptious, arrogant, highly superior youngsters. In the English family where we were staying there was a boy of the same age and we began a proper disciplining of this inferior Britisher with humiliating references to the past experiences with John Bull. As he didn't seem to comprehend the proper significance of our remarks we began to rub it in a little harder. We began to remind him of July 4th and still he didn't seem to comprehend what we were driving at and so our insinuations took a more direct and unequivocal tone and we had to tell him plainly how we licked his ancestors on a certain July 4th. Suddenly something seemed to dawn on him and his face lighted up and he said, 'Oh, you mean that old fool, George III.' It struck me then what a narrow, partial, bumptious youth I was, and now whenever I look back on those days I feel greatly amused about the old style text books.

"So we are beginning to see how more and more that civilization is one great co-operation, it is the contributions of nations. It is this great world in a great team play, working in a harmonious whole for knowledge and truth, working to give life meaning and joy. Universities have been centers for breaking

down its narrowness and provincialism and bigotry, and so today a university no longer considers itself in terms of its immediate surroundings; and only as it gets this larger view does it reach out to a larger usefulness. The Minnesota university belongs to the whole country. Once there was a widespread idea that a state university should be built up for the state and that there should be no need for people to leave the state in order to get all the knowledge available. We see now that in order to follow out that idea there would be a great waste and duplication of plants, equipments, and personalities. We see now that the University of Minnesota should do something particularly well. We feel that our Minnesota university should not develop exactly like the University of Wisconsin and the president of the University of Wisconsin agrees with me. Thus, when we deal with a whole province instead of a single state, there will develop a migration of students in this country as there is in Germany. The German student picks out a noted professor somewhere, and seeks his knowledge from the most prolific source and when he wants to take up another line of work he is not like the Yale man or the Harvard man, for whom the university is all and for whom college loyalty is so precious. No, he is after knowledge and so he goes to the man who seems best equipped to instruct him. When it comes to the higher work, to research work, that demands very extensive equipment, then we need to seek the sources that are particularly fitted to meet our needs.

“Universities should not monotonously stand for the same things, but they should be places where the students of different kinds would seek the knowledge they are after. Now, if I am not wrong in this, for what should the University of Minnesota stand? If we should do something better than any other university, what should it be? I believe that one of the distinctive features of this university should be to make it a center for Scandinavian studies. Columbia is to have a Scandinavian house. The University of Wisconsin is likely to develop German. When it comes to the Minnesota university there is no question about its emphasizing Scandinavian studies. There are those who say we don't want to keep alive these German and

Scandinavian ideas. They say there might be a few ministers and some professors here and there who take an interest in these things, but thirty-five or forty years from now young children will have forgotten all about it. It is a waste of time and effort and brains and money to keep alive these old animosities. The sooner they are overcome the better. Such ideas are absurd, such people are narrow and provincial and bigoted. If it is true what I have said, this thing we call civilization can only be kept alive as these things which build civilization are kept up. Only as the best of these contributions are energized can forces of real civilization continue their vigorous growth, if we mean more than empty phrases on July 4 and if our patriotic expressions are worthy of being presented to our people.

(Continued.)

Bokanmeldelse.

NU har vi atter de lange vinteraftener med ypperlig anledning for læsning. Vi tror, nemlig, at den "gode gamle skik," at bruke aftenerne til læsning i hjemmet, heller end de mangfoldige og mangeartede aftenunderholdninger *utenfor hjemmet* er langt at foretrekke.

Vi tillater os derfor at anbefale følgende bøker:

Hverdagsspørgsmaal—, av Otto Funke. "En sidste hilsen til hans læsere,"—oversat av Ivar Th. Aarseth. 241 sider. Indb. \$1.35.

Boken er heltigjennem opbyggelig, likesom fremstillingen er fængslende interessant.

Hos Jesus i bønnens skole—, av Andrew Murray. Oversat fra engelsk av W. M. Hagen. Utgivet av Frikirkens bokhandel. Andet oplag. 230 sider. Indb. 50 cents.

Boken indeholder aandelige perler for hver den, der søker at leve sit liv nærmere Gud.

Kom til Gud—, av J. Jansen. Indb. \$1.25.

Denne bok—netop utkommet—indeholder korte taler og prækener av den bekjendte—fornylig avdøde—Røkenpræst. Al-

le, der har læst hans bøger vil medgi, at der dufter noget skjeldent friskt ut fra hvert eneste blad. Stilen er saa enkel, men indholdet er dog saa tankerigt.

Forresten vil jeg personlig si, at forfatteren i mange ting er meget mer liberal i sit syn og sin tankegang, end jeg formaar at være det. Jeg er ofte helt uenig med ham. Ingen vil dog læse hans bøger uten et rigt utbytte.

Religiøs uro,—av Gran. Indb. 85 cents.

Denne bok gir en klar og interessant fremstilling av de brytende religiøse retninger inden det moderne aandsliv. For alle, der ønsker at følge med i dette, er boken særdeles orienterende.

Jesus i religionshistorien,—av Mortensen-Larsen. Heftet 50 cents.

Nærmest et apologetisk skrift særdeles vel skrevet. Forfatteren er vel hjemme i sit emne og fører en rask pen. Begge ovennævnte bøger anbefales særlig vor studerende ungdom.

Vor lod og del,—av Antonette Aas. Heftet 60 cents.

Dette er et vægtig indlæg i kvindesaksspørsmålet skrevet av en kvinde. Forfatterinden er ikke radikal, som man kunde vente. Tvertom skriver hun saglig og—ofte—ganske overbevisende. Boken indeholder noget av det bedste jeg har seet av sit slags, skjønt man vel ikke kan være enig i alt, som fremføres.

Saa kan nænes to bøger av Theodor Caspari: *Vildren*, indb. \$1.45, og *Høifjeld*, indb., \$1.75.

Begge er skjønliterære værker av høi rang. Sproget er aldeles uforlignelig. Vil man læse prægtige naturskildringer fort i et aldeles storartet godt norsk, da kan man vanskelig finde noget, der i saa maate overträffer nævnte bøger. Høifjeld har ogsaa en række særdeles vakre naturbilleder fra Norge.

Av julehefter vil vi nævne: *Norge*,—75 cents.

Dette hefte bestaar utelukkende av billeder. Disse er dog absolut de vakreste jeg har seet av sit slags.

Solstreif,—av J. L. Nydahl. Heftet 15 cents.

Dette er en serie utgit av Frikirkens bokhandel. Iaar utgives serie no. 4. Indholdet bestaar av en samling av poesi og prosa, særlig egnet som julelæsning. Hefterne er værd mange-dobbelt av, hvad de koster.

Jul i Vesterheimen,—utgit av Augsburg Publishing House. 50 cents.

Heftet er—hvad utstyr angaar—aldeles et pragtværk. Flere av stykkerne i boken er ogsaa meget gode. Billederne deilige.

Endelig bør nævnes de respektive samfunds Folkekalendere, som ingen burde undlate at forskaffe sig. Jeg har hittil kun seet Hauges Synodes og Frikirkens, der begge anbefales paa det bedste. De koster blot 10 cents, men er—oprigtig talt—værd meget mer end denne lille sum. Man burde kjøpe flere eksemplarer, og saa gi bort til saadanne, som enten ikke *vil* eller ikke *kan* selv forskaffe sig en.

Bøkerne faaes ved at tilskrive en av de bokhandeler, der averterer i "Tidsskrift." —M. O. Wee.

Til vore læsere.

HERMED avsluttes anden aargang av Tidsskrift. Det har gaat godt. Vistnok føler ikke vi, som har hat med utgivelsen at gjøre, at vi har magtet opgaven efter ønske. Vi vilde gjerne ha gjort det bedre. Men under omstændighetene var det virkelig alt vi formaadde. Og vore læsere har vært taalmodige. Vi har mottat en—siger og skriver en—opsigelse gjennom aaret. Og vi har nu mer end dobbelt saa mange abonnenter som ifjor. Men vi har ogsaa iaar større utgifter. Saa dersom der fremdeles er nogen med syn og hjerte for vor sak, der—likesom sidste aar—vil gi os speciel støtte, vilde vi være meget taknemmelig.

Og nu med hensyn til kommende aar: Dersom der er nogen—som vi haaper der ikke er—som altsaa *ikke* vil holde bladet lenger, da maa de straks—ved et postkort—underrette os derom. *Ellers vil bladet fremdeles bli sendt.* Vi ber ogsaa venner av bladet være snil og sende os nogle ord om deres stilling til vor sak. Send os—om ikke mer end en linje—og sig, at de staar med os og ønsker at holde bladet fremdeles. Det vil være en opmuntring og en betryggelse. *Gjør det straks!* Vi skal prøve—om mulig—at gjøre bladet endnu bedre det kommende aar, end hittil. *Hermed en hjertelig tak og hilsen til alle vore læsere.*

Red.

FRIKIRKENS BOGHANDEL

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i literaturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og læseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlangende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de udkommer i Norge og Danmark. Priserne er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,

322 Cedar Avenue, Minneapolis, Minn.

Hauges Synod Book Dept.

Et godt og righoldigt udvalg af gode bøger haves altid paa lager, saa som, bibler nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reisebeskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af daabsattester, konfirmations- og ægteskabsminder af forskjellige slags haves altid paa haand.

Dr. H. N. Scheldrup

315-320 Syndicate Bldg.

Minneapolis

Red Wing Printing Co.

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Canadian Pacific Railway Steamship Lines

"Empresses" of the Atlantic

14,500 tons. Equipped with every modern device to insure safety and comfort. ONLY ELEVEN DAYS TO OR FROM MINNEAPOLIS and vicinity to SCANDINAVIA AND FINLAND.

Only British, Scandinavian and Finnish passengers carried westbound. Canadian Pacific trains meet the steamships on arrival and bring their passengers to Minneapolis without change, which saves any delay, inconvenience or expense.

H. M. TAIT, General Agent,
232 Nicollet Ave., Minneapolis, Minn.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.

520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

A. J. Dahl Co.

GENERAL

Book-Binders and Manufacturers

416 Eighth Ave. South,
Minneapolis.

MUSIC

For one and all, for church and home, in solo, duet or chorus arrangement, with Norwegian or English texts or both.

Send for List To
John Sether, Jr.
520 2d Av. S.
Minneapolis.

DEN NORSKE AMERIKALINJE

"KRISTIANIAFJORD,"

Den Norske Amerika Linjes nye Damper, seiler fra New York den 9de Dec. Bestil Køiplads NU, og De vil faa et udmærket Værelse for 2, 4 eller 6 Personer. God behandling. Billetter fra Norge udstedes ligesaa. For Priser, etc., henvender man sig til

HOBE & COMPANY,
3-0 N. Y. Life Bldg., St. Paul,

B. OSLAND & CO.,
Marquette Bldg., Chicago

NORWEGIAN AMERICA LINE, P. A. L.,
8-10 Bridge Square, New York City, eller nærmeste lokalagent.

Gjør din forretning med dem, som averterer i bladet.

Nævn: "Tidsskrift."

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

REDIGERET AV

C. J. Eastvold, J. M. Wick, Peder Tangjerd og M. O. Wee

Hefte No. 1

JANUAR, 1915

4de Aarg.

Inhold

Hans Nielsen Hauge	1
Prestens bønneliv	5
Mother	20
Prize Essay	27
Er det synd at gaa i krig?.....	28

Red Wing, Minn.

Entered as second-class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:

1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

Hauges Synod Book Dept.

Red Wing, Minn.

Et godt og righoldigt udvalg af gode bøger haves altid paa lager, saa som, bibler nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reisebeskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af daabsattester, konfirmations- og ægteskabsminder af forskellige slags haves altid paa haand.

DR. WERNER.

Physician and Surgeon.

Red Wing, Minn.

Special attention given to diseases of women and children.
Office over Kuhn's Drug store

Drs. Scheldrup & Sivertson

NORSKE KIRURGER

HOSPITALET . . . 8—12

KONTORET . . . 1—5

315-320 Syndicate Bldg. Minneapolis

An Earned Reputation

For many years the **CANADIAN PACIFIC RAILWAY AND STEAMSHIP LINES** have justly earned and established an enviable reputation for the high standard "Quality Service" maintained on land and sea—and as a reminder we ask you to bear this in mind when planning a trip, whether it be to the Pacific or Atlantic Coasts, or across either ocean. Ask about our rates to the California Expositions.

Regular sailings to and from Norway, Sweden and Denmark via Liverpool.

For particulars write

PROF. M. O. WEE,

Red Wing, Minn.

THOS. J. WALL,

OR General Agent,
Minneapolis, Minn.

**CANADIAN PACIFIC RAILWAY AND
STEAMSHIP LINES.**

TIDSSKRIFT

REDIGERET AV

C. J. Eastvold, J. M. Wick, Peder Tangjerd, og M. O. Wee

Medlemmer av bestyrelsen: N. J. Lohre, J. J. Skarpiess,
H. N. Bakke, I. A. Johansen, I. Anderson og A. L. Torblaa.

No. 1

Red Wing, Minn., Januar, 1915

4de Aarg

Hans Nielsen Hauge.

DEN 23de December var en merkedag iaar. Den dag var det nemlig 100 aar siden dommen faldt i Hans Nielsen Hauges sak.

24de Oktober 1804 indsattes Hauge i Hougsunds arresthus og blev der sluttet i jernlænker.

Fra Hougsund blev han ført til Kristiania og sat i fængsel under "mange laase," som han selv uttrykker det. Det første aar fik han kun tre gange komme ut i frisk luft.

Han søkte regjeringen om at bli løslatt, men fik avslag.

Paa grund av det umenneskelig strenge fængsel gikk det fort nedover med hans helbred.

I 1809 blev Hauge mot en kaution av 1000 riksdaler sat paa frifot for at anlægge saltkokerier. Landet manglede salt. Han fik tillaaens 300 riksdaler at hjelpe sig med under dette arbeide. Og saasnaart behovet var nogenlunde tilfredsstillet, maatte han ind igjen i fængslet.

I December 1813 dømtes Hauge til 2 aars fæstningsarbeide og til at betale alle den langvarige og kostbare saks omkostninger.

Konklusionen lød saa: "Hans Nielsen Hauge bør betale til Christiania byes fattigkasse 1000—et tusinde—rigsbankda-

ler sølvverdie, samt erstatte alle af actionen lovlig flydende omkostninger, hvorunder til actor justitsraad Blom 500 og til defensor stiftsoverretsprokurator Lumboltz 400 rbd. s. v.; samt til kommissarierne justitsraad Colletts og raadmand Ingstad deres udgifter efter lovlig af vedkommende øvrighed approberede regning, i øvrigt bør Hans Nielsen Hauge for actors videre tiltale i denne sag frie at være.” Dommerne var stiftamtmand Falbe, politimester Arntzen, generalauditor Bergh, generalpolitidirektør Diriks og toldprokurør Oversen. De hørte alle til vore første jurister; de tre første blev senere statsraader, den 4. høiesteretsassessor.

Hauge appellerte dommen til overkriminalretten.

Den 23de December 1814 faldt saa den endelige dom.

Hauge var anklaget for følgende 4 “forbrydelser:”

a) At han tvertimot forordningen 13de Januar 1741, især den 7de og 16de paragraf og uden at have opfyldt de deri navnte betingelser, skal have reist omkring i landet fra sted til sted og holdt offentlige religiøse taler.

b) At han skal have bestræbt sig for at stifte en egen sekt og et slags fællesskab i formuen blandt sine tilhængere og derved at danne et særskilt borgersamfund i staten, samt at han ved dette sandsynlig af utilbørlig egennytte motiverede forhold, skal have fremvirket mange skadelige følger.

c) At han skal have tilskyndet andre, især unge mennesker, til imod bemeldte forordning 13de Januari 1741 paragraf 16 at reise omkring i landet for ved offentlige taler at udbrede hans lærdomme.

d) At han i de mange af ham udgivne skrifter skal have betjent sig af fornærmelige udtalelser imod den i staten anordnede lærestand samt de civile og geistlige autoriteter, og i sine skrifter fremsat sætninger, som kunde forlede den mindre oplyste mængde til utidig grublen over den christelige religions sandheder og til ængstelig tvivl i denne henseende.”

Hauge blev frikjendt for punkt b, men dømt skyldig i punkt a, c og d første led.

Hauge skulde betale 1000 riksdaler til fattigkassen og forøvrig være fri.

Men Hauge var en nedbrutt mand og kunde ikke mere opta sin gamle virksomhet.

En forfærdelig trist historie for det norske retsvæsen og den norske embedsstand paa den tid.

HANS NIELSEN HAUGE.

Dommen over Hauge var rationalismens dom over pietismen, og denne dom er den samme idag som for 100 aar siden. Hvis alle de oplyste mænd, som iaar har holdt sine tordentaler over "pietisterne" og "de troende" hadde hat adgang til at

sitte tildoms over de siste, da var visselig dommen ikke blit mildere i 1914 end i 1814.

Men fra Hauge utgik der en ny kraft til vort folk og til vor kirke. Til hans seire bidrog ogsaa hans martyrium. Den norske kirke har ikke hat mange martyrer; men den kan faa dem. Jo mere avgjort kristendommen blir, des større chancer har den for martyriet; og des bitrere blir motstanden. Men des større er ogsaa kraften, som fra den strømmer ut i folkelivet.

(*A. T. i Kr. Ukebl., Kra.*)

Men fra Hauges 7 aarige virksomhet rundt Norges land og fra Hauges 10 aarige fængselstid sprang nyt liv frem i det norske folk. Guds rikes levende vandstrømme rislede og flommede ind i sjelene, ind i hjemmene, ind i bygderne og fornyede det hele folk.

Hauge er ikke bare lægmandsvirksomhetens og indremissionens far her i landet. Fra hans grundleggende arbeide er al frivillig kristelig virksomhet i vort folk senere sprunget ut. Og ikke bare det. Men fra hans grundleggende folkelige arbeide er folkefridom og folkelykke sprunget frem i vid utstrækning.

Derfor vil vi mindes hundredaarsdagen, da dommen i hans sak faldt. Fra den dag sluttet den offentlige forfølgelse mot denne Guds profet i vort folk.

Fra den dag begyndte frugterne av hans arbeide og hans lidelse mer og mer at vise sig.

Ingen mand i vort folk fortjener at staa som et saa lysende eksempel for vor kristne ungdom som netop Hauge.

Hos Hauge finder vi den glødende kjærlighet til Herren og til sjælene. Hos ham finder vi den hellige offervilje og den ædleste uegennyttighet. Hos ham finder vi den faste karakter, den av Gud lutrede vilje, som aldrig veg tilbake, som aldrig beregnede, men som uten avslag og omsvøp var sandheten tro i den mest omhjertede kjærlighet. Hos ham finder vi utnyttel-

sen av alle evner og kræfter til det ytterste. Han satte livet ind. — Unge kristne, lat Hauge staa som et lysende eksempel for eder!

(Væsentlig efter "Sambaandet," Norge.)

Prestens bønneliv.

Indledningsforedrag ved sommerskolen for prester, 1910.

(P. T.)

Det samtaleemne, jeg var anmodet om at indlede, var:

Prestens bønneliv.

1. Lad os da allerførst *bestemme vort emne.*

A) Ordet "bønneliv" angiver emnets saglige indhold. Ordet er imidlertid sammensat. Dets første halvdel, a) "bøn," indeholder den væsentlige sagangivelse. Dermed betegnes et Guds barns fortrolige henvendelse til sin himmelske Fader i tankeudveksling, klage, begjæring, taksigelse eller lovprisning; eller som Pontoppidan udtrykker det "at tale enfoldig med Gud i sit hjerte, klage sin nød for ham og med alvorlig længsel søge noget hos ham." Imidlertid sigter vort emne dybere end til disse enkelte bønner som isolerede livsytringer, ja dybere end til disse i samlet totalitet. Det sammensatte ords anden halvdel b) "liv" hæver nemlig denne side av kristenlivet op til rang av personlig existence av væsentlig og relativ selvstændig art. Tilsvarende personifikationer av enkelte sider av kristenlivet har vi i udtrykkene "troeslivet," "kjerlighedslivet" o.s.v. De enkelte bønner anskues da som udstraalinger eller ytringer av et bevidst, væsentligt, organisk bønneliv. Dette bønneliv er et *samliv med Gud*, et "Unio mystica," der foruden sine andre sider har *et i forhold til Gud aldrig hvilende "intercommunicatio"*—en aandelig hjerteranken med sine kommende og gaaende blodstrømme, en lungevirksomhed, der indsuger og udsender sine aldrig standende luftstrømme.

B) Men ligesom ordet "bønneliv" angiver vort emnes

saglige indhold. saaledes fremhæver emnets andet ord "Prestens" *emnets omfang*. Denne kvalifikation synes ved første oiebkast at indskrænke emnet, saaledes at man med forbigaaelse af det almenkristelige bønneliv blot skulde befatte sig med det specielle, det specifisk prestelige bønneliv.

En nøiere overveielse vil dog snart overtøye os om, at istedetfor en indskrænkning betegner denne kvalifikation en ganske betydelig *udvidelse af emnet*.

Det gaar nemlig ikke an at udelukke bønnelivet i almenkristelig betydning fra vort emne, da de to slags bønneliv i dybeste forstand falder sammen. Væsentlig seet er nemlig enhver prest en kristen og enhver kristen en prest. Det er i allerhøjeste grad *væsentlig* for en prest at være en kristen med alt, hvad dette indebærer, *og det netop i og for hans stilling som prest*.

Men paa den anden side maa hans bønneliv foruden det almenkristelige eie en tilsætning af pastoral art, et "mere" og "specielt," der vistnok ogsaa kan siges at være tilstede latent og som spire i det almenkristelige, men som hos presten forekommer i potenseret og aktuelt udviklet form.

Dette vil paa den ene side udvide omfanget af hans bønneliv og paa den anden side uddybe og sætte en eiendommelig farve paa det, saa det trods dets væsentlige identitet med det almenkristelige dog medrette kan kaldes "prestens bønneliv."

2. Efter saaledes at have bestemt emnet gjælder det at finde en passende inddeling. Man kunde her følge bønnelivets naturlige indre art og inddele sagligt, som ovenfor antydet, i tankeudveksling, klage, begjæring, taksigelse og lovprisning. Imidlertid vil det maaske være mere tjenligt for vort formaal og som ledetraad for en samtale at bruge en inddeling af mere formel art, idet vi betragter:

Prestens bønneliv, 1) i lønkammeret, 2) i familiehelligdommen, 3) i studerværelset, 4) i sygestuen, 5) i kirkehuset.

Det bemærkes dog, at denne inddeling ikke maa opfattes lokalt efter ordlyden, men karakteriserende efter disse steders specielle eiendommeligheder. Med

1. *Prestens bønneliv i lønkammeret* menes hans personlige bønneliv, slig som det karakteriseres av lønkammeret, men i praksis udøves allevegne og til alle tider.

Lønkammerbønnen er det dybe, brede grundlag for hans hele bønneliv. Deri har hans liv i Gud saavel som hans prestejerning sin kilde og sin kraft.

Livet i Gud er nemlig ikke oprindeligt, selvstændigt. Det er i fuldeste forstand avledet, avhængigt. Ligesom maaneyset vilde slukne i samme øieblik, som solen forsvandt fra himmelen, saaledes vilde livet i Gud øieblikkelig dø, om forbindelsen med Gud pludselig ophørte.

Bønnen er organ for denne forbindelse fra menneskets side, idet viljens (hertecentrets) hengivelse til Gud i tro og kjærlighed allerumiddelbarest virkeliggjør sig gennem bønnen. Med andre ord: Prestens aandelige liv, den første og væsentligste forudsætning for hans stilling og gjerning som prest, kan hverken eksistere eller udvikle sig uden saadant bønneliv. Lønkammerbønnen er samtidig en livsbetingelse og en livsytring, en lov for livet og et indre krav fra livet.

I naturlig sammenhæng med lønkammerbønnens art som livsbetingelse og organ for livsforbindelse med Gud er det selvindlysende, at der maa være: ,

2. *En bøn uden avladelse og det baade som gudvendt retning i sjællivet og som aktiv, bevist henvendelse til Gud.*

a) *Sjælens gudvendte retning* illustreres bedst ved blomsten, der med sit duftende, efter solens lys og varme altid tørstende bæger stille ubevidst, men med en naturlovs undtagelsesløse troskab altid vender sig mod solen og følger den paa dens bane; eller den kan sammenlignes med den skjælvende kompasnaal, der dybt begrundet i sit eget væsen, magnetkraften, aldrig kommer til hvile, før den peger paa nordstjernen.

Men ikke blot i denne, mere passive betydning er bønnelivet en "bøn uden avladelse." I mere aktiv forstand maa lønkammerbønnen arte sig som uavladelig bøn, idet b) *betsmt bønnebud* lig de elektriske strømme under telegrafistens "tik, tik" med korte mellemrum stadig sendes op til Gud. Hele livet med dets tankearbeide, oplevelser, tale og

handlinger skal jo leves for og med Gud. En avgjørelse skal tages: Herre, hjælp mig at træffe det rette! En fristelse overfalder dig: Fader, giv mig kraft til at seire! Du staar foran en vanskelighed: Gud, giv visdom! Uretfærdig krænkelse overgaar dig: Frelser, giv taalmodighed og glæde i lidelsen! Og dette gjælder ikke bare de større begivenheder, men i øgende grad, efterhvert du vokser i helliggjørelse, vil altid flere og altid mindre ting av de tusinder av smaating, hvorav dit liv bestaar, drages ind under den uavladelige bønns omraade. Baade for prestens personlige helliggjørelse og i øget grad paa grund av hans prestegjerning vil det være av uendelig betydning, at han saaledes ved hvert skridt griber sin Faders haand og ogsaa i denne forstand altid er "i sin Faders."

Det ligger i sagens natur, at et saadant uavladeligt bønneliv i høi grad vil antage

3. *En sønderrevet, usammenhængende karakter*, idet bønner av de forskjelligste slags vil avløse hverandre i kaleidoskopisk mangfoldighed og forskjelligartethed. Ofte avbrydes en bønnetanke midt i sætningen av en anden, der stormer ind og lægger beslag paa bederhertet og Faderøret. Dog—lad ikke dette anfægte nogen. Tvertom. Derved blir just dit bønneliv sandt, naturligt og rigt. For det første er jo dit hjerte og tankeliv oprevet og disharmonisk. Dernæst forløber jo dit liv med dets oplevelser, arbeide og kampe paa saadan maade. Og det er just netop i dit liv, slig som det faktisk leves, at du trænger til og beder om Guds nærværelse og hjælp.

4. *Lønkammerbønnen bringer sjælehvile*. Helst som lønkammerbøn i lokal betydning. Thi idet du lukker dig inde med Gud, lukker du al verden med al dens kamp og forstyrrelse ude med det samme, forsaavidt du ikke i en bestemt hensigt medbringer noget av det for at lægge det frem for Gud. Her befinder du dig i "Kongens inderste kammere," i Faderens ømme favn.

a) Derfor hviler sjælen saa godt herinde. Uden frygt blotter du her dine lønligste sjælesaar og klager dine bitreste smerter. Her frembær du dit takoffer og lader lovprisningens

og tilbedelsens hellige røgelse stige op for din Gud. Her overrisles din sjæl av Guds kjærligheds rindende vande til lægedom, trøst og vederkvægelse. Bruden er alene med brudgommen og "drikker av hans glæders strøm," v. 36: 9. Her er stedet for "de lange bønner," idet du "udøser dit hjerte for Herren," det eneste sted, hvor de er tilladte. Dog ikke som pligt, men som privilegium. (Cfr Jakobs kamp, Jesu bønnemåtter o.s.v.)

Dog—"hvile" betyder ikke blot nydelse. b) Det betegner tillige fornyelse, tilførelse av ny kraft til vekst og utvikling. Og presten trenger megen "kraft fra det høie;" derfor bør han især være vel kjendt med veien til bønnensalen.

Som al bøn maa særlig lønkammerbønnen arte sig som en

5. *Ydmyg, troende barnebøn.* Fortrøstningsfuldt og fortroligt taler presten med "vor Fader," men ydmygt tilbedende mindes han, at denne "er i himlene." Hans første og største bønnethema som Guds barn og prest er Faderens "navn" og "rige." Og her, hvor han kjender Guds vilje, kan den ydmyge barnebøn bli paatrængende, ja utvikle sig til kamp med Gud. Men under alt staar "Guds vilje" som bønnens maal. For sig selv har han intet at kræve, gaar glad, hvor Gud fører ham, stoler paa ham for "dagligt brød" og tilbeder sig hver dag en fuld syndernes forladelse, samt befrielse fra fristelse og alt ondt. Men troens "amen" vil presten—mindst av alle—kunne glemme. Uden denne laas for bønnensalen bortstjæler helvedrøveren alt, som findes i "bedehuset." Prester! Ikke de kraftige ord, ikke den vældige stemme, ikke den sentimentale bønnetone: gjør bønnen indtrængende og kraftig. Nei, kun troens "amen," var end troen liden som sennepskornet, kan flytte alle bjerge. Indtrængende bøn uden tro er blot en ynkelig sentimental nerveanspændelse, som udtrætter dit legeme, udhuler din sjæl og ingen ting udretter i himlen eller opnaar paa jorden. Men faar bønnens Aand lagt troens "amen" i din mund, da "bi paa Herren." Den, som tror, haster ikke. Sig din Fader, at har han tid til at forhale bønhoørselen, saa har du tid til at vente paa den. Bed barnligt.

ydmøgt, freidigt og glad i Jesu navn. "Træng med magt til himlens volde! Gud kan intet dig forholde."

Men prestens bønneliv er ogsaa:

II. *Et bønneliv i familiehelligheden.*

Der findes nok prester, som savner en saadan hellighed og derfor heller ikke kan øve noget saadant bønneliv. Men dette er ikke det normale eller ideale undtagen der, hvor Herren selv af hensyn til tjenestens eller vedkommende tjeners eiendommelighed ved sin styrelse giver tydelige vink om ens lig stand.

Som enhver troende familiefader har presten ogsaa i sit bønneliv en særlig pligt at varetage i:

1. *Omsorgen for sine egne.* At "begynde fra Jerusalem," har ogsaa sin betydning for prestens bønnegjærning, saasnart han træder udenfor lønkammerdøren. "Menigheden i dit hus," den lille menighed, maa først og fremst bedes hjem til Gud, om du skal være skikket til at "omgaaes ret i Guds hus," 1 Tim. 3: 4—5. Ve den prest, som beder for alle andre og paa alle andre steder undtagen blandt og for sine kjære. Montro ikke forsømmelsen heri har noget at gjøre med de mange forlorne prestesønner? Overlad ikke til mor alene at bede med de smaa! Du har visselig ikke tid til regelmæssig at bede ved den lille seng; men hvorfor ikke benytte de anledninger, du har, til at knæle ved dit barns leie? Lad os ikke vokse fra vuggen, barnet og barnebønnen!

Særlig vil dog bønnelivet i familiehelligheden komme tilsyne i:

2. *De bestemte bønnetider,* bordbøn, morgen- og aftenandagt. Hvad den frivillige aand kan undvære, behøver det skrøbelige kjød, nemlig bestemte tider og faste former til støtte for gudslivet. Et alter bør der findes i hvermands hus; og mindst af alt bør det savnes i prestegaarden. Andagten spreder velsignelse over den kommende dag og kaster sonende slør tilbage over dagens sammenstød og vanskeligheder. Den gjør byrderne lette og sorgerne smaa og lægger en egen glans over glæderne. Gjennem denne stadige omgang med Gud holdes familiens lemmer i levende bevidsthed om Guds bestan-

dige nærværelse. Og Herrens fodtrin i gangene dæmper det daarlige og fylder hver stue med fred.

Husandagten maa være meget kort, især hvor der er smaa børn, og avpasset efter de smaas fatteevne. Man vogte sig vel for, at andagtsstunderne blir arresttimer og "amen" det kjæreste ord i hele andagten.

Fødselsdage, konfirmation, overstaaet sygdom og lignende begivenheder gives særskilt plads i familiebønnen.

Bønnelivet i den lille menighed kan ligesaalidt som i den store savne:

3. *Bønneofferet, forbønnen.* Forbønnen for syge, fattige, faldne, sørgende, for barneskolen, ungdommen, de gamle, o.s.v., bør ha en fast plads i husandagten. Dette binder familien sammen med menigheden og dens Herre i fælles interesse og kjærlighed. Ligeledes vil husandagten skaffe plads for forbønnen for "riget" i videre betydning: samfundet, dets skoler og barmhjertighedsanstalter, missionen hjemme og i hedningeland o.s.v., hvorved fædrelandskjærligheden og himmelsindet i vor lille dyrebare hjemmemenighed vækkes og uddybes. For ikke ved de ovenfor nævnte mange forbønner at gjøre andagterne for lange bør ikke alt dette medtages hver gang, men bønnethemmerne stadig veksles. Men under alt dette: Glem ikke, at prestens hjem skal være mønsterhjemmet i menigheden!

III. *Prestens bønneliv i studerværelset* er i mange henseender beslægtet med bønnelivet i lønkammeret. Dog medens dette sidste væsentlig havde med prestens personlige liv i Gud at gjøre, har bønnelivet i studerværelset med hans personlighed og virksomhed som prest at bestille. Studerværelset er jo de fleste presters "Post graduate course university." Og hans omgang med Gud i bonnen er en av de vigtigste discipliner for

1. *Fortsat uddannelse og dygtiggjørelse av hans hyrdepersonlighed.*—Vistnok er presten blot et redskab, Herren bruger, en kanal, hvorigjennem han lader sine naadestrømme flyde. Og dog—hvor betydningsfuldt er det ikke, at redskabet er velskikket, kanalen aaben! Hertil maa bønnen i særlig grad bidrage. At være sjælevinder er ikke ensbetydende med at være en begavet taler eller en lærd prest. Mangen uvidende

mor og ulært lægmand bringer sjæle til Gud, medens den lærde veltalende prest arbeider i aarevis uden synlig frugt. Glem aldrig, at *vor dygtighed er av Gud*, og at den maa udbedes.

Det salvede vidnesbyrd flyder blot fra *aandsdøbte*, *salvede personligheder* og vindes i bønneomgangen med Gud. Salvelse maa ikke forveksles med geistlig pathos eller vældig røst og gribende fagter, ja endog ikke med personlig grebethed, hvilket alt kan stamme fra andre kilder. Sammen med disse—eller uden dem—vil aandsfylden fra Gud, salvelsen, røre tilhørernes følelse, overbevise deres erkjendelse og bøie viljen og saaledes frembringe sand omvendelse, hvor menneskeaanden med al sin kunst og flid intet udretter. Brødre, lad os aabne vor mund—*bønne-* og *troesmunden*—at Herren kan faa fylde den. *Hyrdepersonligheden* *trænger visdom*—eders erfaring har lært eder, i hvor høi grad. Hvor kommer den ifra? Fra Gud. Kristus er visdommen, Ordspr. 8, særlig v. 3. I ham er kundskabens og visdommens skatte skjulte. Col. 2: 3. Hvorledes faar vi den? “Men dersom nogen av eder mangler visdom, da bede han derom til Gud, han som giver alle villig og uden onde ord, og den skal gives ham.” Jak. 1: 5.—*Hyrden* *trænger troskab*—den maa udbedes, *kjærlighed*—den skjænkes og vokser ved bøn. Brødre, lad os bede. “Beder og I skal faa!”

Men ligesom prestens bønneliv i studerværelset har slig væsentlig betydning for hans *hyrdepersonlighed*, saaledes er den ogsaa av uberegnelig betydning

2. *For hans hyrdevirksomhed* og det baade paa prædikestolen og i sjælepleien. I studerværelset smedes de vaaben, hvormed Herrens krigsmænd betræder valpladsen. Og bønnen er en av de hammere, hvormed de tildannes.

a) *Prædikeforberedelsen* maa begynde, fortsætte og slutte med bøn. Visselig kræves her arbeide. Og uden arbeide vilde bønnen være unyttig og hykkelsk. Gjalder det her, som ved al Herrens gjerning, at der maa arbeides, som om sjælens frelse udelukkende beroede derpaa, saa gjalder det tillige, at der maa bedes, som om vort arbeide ingen betydning havde, og alt beroede paa bønnen.

Omgivet av hungrige, vansmægtende folkeskarer lyder Mesterens ord til os: "I kan jo give dem at æde." Naar da nogle smaa smuler er alt, hvad vi har ihænde, da gjælder det, om vi forstaar kunsten at hente velsignet brød fra hans gavmilde haand. Men dette hentes hovedsagelig ved bøn.—Om de frugtbare prædiketanter siger Gustav Jensen, at de "kommer flyvende som engle paa vor bøn;" og det kan trygt tilføies, at saadanne "flyvende engle" utvilsomt ogsaa medbringer, hvad Gud sendte dem med, nemlig sjælevindende sandhed og kraft. Det forberedelsesarbeide, som tanke for tanke, ord for ord, er nedsaltet med bøn, kan ikke undgaa at bli velsignet.

b) Men ogsaa for hans øvrige virksomhed i menigheden vil prestens bønneliv i studerværelset ha væsentlig betydning. Daglig spilles der om hundreders ja tusinders livsskjæbne i menighederne. En helvedes hærskarers mangfoldighed av fæder og fristelser, samt store og smaa djævle sværmer om sjælene. Mange ser sin fare og tilraaber presten i nød: "Bed for mig!" flere ser ingen nød og ønsker ingen hjælp. Men det rette prestehjerte trænger ingen anmodning. Ligger sjælenes nød ham paa hjerte, vil han ofte og indtrængende bære den samlede hjords og de enkelte faars sjælesag frem for Gud. Mangan gang kjæmpes der Jakobs kampe med Gud i prestekontoret for sjæle i nød. O, hvor skulde en prest hen, om han ikke kjendte Herrens skjonne tempeldør, hvor han daglig kan tilbede sig almisser, og blandt disse almisser helst—helbredede, lovprisende menneskesjæle. Foruden i lønkanmeret, familiehelligdommen og studerværelset betragter vi fremdeles

IV. *Prestens bønneliv i sygestuen.*

Dog, som før bemærket, er udtrykket sygestuen her brugt mere karakteriserende, end lokalt, hvorfor det her sagte gjælder om bonnen i forbindelse med privat forhandling med de enkelte overhovedet.

Forberedt med bøn fra studerværelset og vandringen til sygestuen bor dog i regelen ogsaa den private forhandling

1. *Begynde med bøn.* Herom siger Gustav Jensen: "Bønnen stiller hele forhandlingen paa heldig grund." Hermed me-

ner han, at baade hyrde og faar ved bønnen føres frem for Guds hellige aasyn, hvis nærværelse lægger alvor over samtalen. Ansigt til ansigt med Gud dør løgn og undskyldninger; knur og klage forstummer, hidsighedens ild dæmpes, og den trodsige egenvilje slappes uvilkaarlig.

Lykkes gjerningen, saa bønnetrangen vaagner hos den syge, blir det prestens lykkelige lod at lære ham selv at vandre bønneveien til Gud, istedetfor at bæres paa forbønnens stærke arme. Ved saadan

2. *Medbøn* tager presten nybegynderen, der skal gjøre de første vaklende skridt hen til naadestolen, ved haanden og støtter og veileder ham paa vandringen. *Han* er fremmed i Faderhuset og bange for alene at staa ansigt til ansigt med Gud. Presten er kjendt derinde, da han er en daglig gjæst i Kongens gemakker. Hvor ængstelig, men samtidig bævende af fryd den søgende sjæl holder fast i sin veileders haand! Hvor nødvendigt er det ikke da, at presten er "fuldbefaren," saa han kan lodse den anden vel i havn. Roligt og glad træder han med sin nye ven ved haanden frem for Gud og introducerer ham som et nyt bønnebarn hos Faderen, en ny audiencesøgende for naadens throne.

Dog—endelig er vi naaet frem did, hvor prestens bønneliv i visse henseender faar fremtræde og udfolde sig i sin største herlighed.

V. *Prestens bønneliv i kirkehuset.*

"Mit hus skal kaldes et bedehus." "I hans hus siger alt 'ære.'" Alt derinde stemmer til andagt og kalder til bøn. Og hvem skulde snarere følge dette kald end Herrens tjener?

Fra Herrens helligdom sender presten "bønnebud sent og tidlig hjem til Gud."

1. *Stille bøn* stiger straks fra prestehjertet op til det høie allerede med det samme *samaritanen* iføres. Nu skal han som sendebud i Kristi sted frembære frelsens budskab for folket. "Herre Gud, lad det lykkes." Mangt et nødtraab og mangelen fortrolig barnebøn er steget op fra prestehjertet i *sakristiet*.

Og *foran alteret*, hvor han i symbolsk betydning mere end nogensteds "staar for Gud" (cohen), idet han som menighe-

dens representant i bøn, syndsbekjendelse og troesbekjendelse skal frembære den hele menigheds sag for Gud og som Guds representant i skriftlæsning og absolution skal tilkjendegive Guds naadestanker for menigheden—ah, hvor skjælver det stakels prestehjerte. Og adskillig flere bønner fødes og finder vei til Guds hjerte end de, som staar i alterbogen. Og saavel fra *prestedstolen* som fra *prædikestolen* vil mangt et betrængt bønnesuk stille stige op til Gud sammen med menighedens salmesang. Lønkammerbøn om egen synd og uværdighed og studerværelsebøn om frugt af vidnesbyrdet trænger sig ind i Herrens helligdom for sammen med kirkehusbønnen at bli et 3-spundet reb, der med kraft kan hale velsignelsen ned fra det høie.

2. *I den lydelige, frie fællesbøn*, slig som den bedes før prædikenen, i menighedens forbøn for syge, og før skrifttalen, stilles der særegne krav til prestens bønneøvelse i kirkehuset. At "lede i bøn" er en meget vanskelig sag; og det røber megen uforstand, naar mange mener, at det er mindre vanskeligt at bede end at vidne i en forsamling.

Det første krav, som maa stilles til den lydelige fællesbøn, er, at

a) *Det maa være bøn til Gud.* Det er sørgeligt, at det er nødvendigt at sige dette. Hvor ofte er dog ikke bønnen anlagt paa at gjøre indtryk paa tilhørerne istedetfor at bevæge Gud. Det *hænder*, at folk blir omvendte eller velsignede som en følge af at lytte til eller deltage i en fællesbøn, men da er—vel at mærke—bønnen *ikke anlagt derpaa*. Slige tendensbønner, hvori Gud spiller samme rolle som "hr. formand" i en tale til en forsamling, er Gud mishagelige for ikke at sige gudsbespottelige og udretter intet hverken i himmel eller paa jord. Staa for Gud, som om du saa ham, og tal paa dine og de andres vegne, som om ingen af dem var tilstede. Dernæst

b) *Bønnen maa være generel og samtidig individuel.* En-ten ordet "jeg" eller "vi" benyttes, maa indholdet være saadant, at ethvert "jeg" og det samlede "vi" kan deltage i bønnen og besegle den med dit "amen." Undtagelse herfra danner blot den udtrykkelige kvalifieren, som gjøres, naar presten sær-

lig beder paa de vaktens og søgendes vegne eller paa de for øieblikket anfaagtedes vegne osv.—afvigelser, som dog bør foretages med stor varsomhed. Samtidig maa dog bønnen være saa individuel, at de enkelte "individer" finder sin nød og trang tolket og ikke saa generel, at den gaar alle over hovedet.

c) *Bønnen maa være naturlig.* Bort med den sentimentale, klynkende tone! Man røber ringe tanker om Gud ved at mene at saadant paavirker ham. Brug den rolige, greie samtale tone. Ingen kraftudtryk, ingen lange udredninger eller endog en hel prædiken, hvori Gud undervises om, hvorledes hans hjælp maa ydes i overensstemmelse med frelsens orden i vor dogmatik. Undgaa de idelige gjentagelser af Guds navn—etslags fyldekalk i foredraget. Guds navn misbruges nok, om man ikke skal misbruge det i bøn til ham. Hænder det, at dit hjerte særlig er varmt af kjærlighed, saa udtal det; men vær sparsom med udtrykkene "kjære Jesus," "søde Jesus" o.s.v. Thi det smager ham ikke godt at tiltales saa, naar han ser dit hjerte koldt og ulydigt. Lad din kjærlighed komme mere tilsynne i din lydighed end i mundens kjærlighedsforsikringer.

d) *Et bestemt bønnethema*—hedder det næste krav til den frie, lydige fællesbøn. Overvei paa forhaand, hvad du vil bede om. Det, som er prædikenens tilsigtede maal, vil ganske naturlig ogsaa blive themaet for din bøn. Og dersom du har et klart og bestemt bønnethema, vil det ikke bli nødvendigt at bruge mange ord for at udtrykke det.

Bønnen blir bestemt, kort og klar. Saavel ifølge sjælens naturlige trang som ifølge Jesu og apostlenes mønster vil bøn-
nen i regelen begynde med tak for modtagen naade, fortsætte med syndsbekjendelse og bøn om tilgivelse og derefter skride frem til den eller de bestemte ting, som ved denne særlige anledning ønskes. Dog—hjertrangen, som med rette dikterer baade indhold og form, vil ofte bryde med alle regler, forlade alle veie og stier og bryde sig en ny bane eller hoppe over alle gjærder. Men bønnens Aand vil hos det ærligt bedende Guds barn altid sørge for, at Guds hjerte naaes, og bønhoørelsen faaes, og det er jo hovedsagen.

En ting maa dog fremfor alt ikke savnes ved den lydige, frie fællesbøn:

c) *Troende, inderligt alvor.*

Prestens henvendelse til Gud gjælder jo intet mindre end liv eller død. En levende bevidsthed herom og et av Aanden skjærpet syn for sjælene vippende i ballancen over helvedagrundens rand vil lægge helligt, bævende alvor ind i den av presten ledede hælsbøn om sjæles frelse.

Under bønnen vil presten klart og skarpt fæste tanken paa Herrens løfter og med Jakob negte at slippe taget, før velsignelsen kommer. Guds egen sanddruhed staar jo paa spil, og det bør du lade Gud faa høre. Og maatte du end med den kannæiske kvinde gaa paa jagt efter "hundens" naadesmuler i et uendeligt vildnis av nei og ydmygelse—giv dog ikke op, før de dyrebare sjæle, der "plages ilde av djævelen" har fundet redning ved Jesu naadesord.

Foruden de stille bønner og de frie, lydige fællesbønner har vi endelig under prestens bønneliv i kirkehuset at behandle

3. *De liturgisk bestemte faste bønner*, slige som skriftebønnen, syndsbejdelsen, kollekterne, bønnerne ved daab, konfirmation, altergang, brudevielse, begravelse, slutningskollekter o.s.v. samt kirkebønnen.

Uden her at tale om hver enkelt undtagen for kirkebønnens vedkommende vil vi blot gjøre et par bemærkninger om dem *alle i fællesskab*.

Disse bønner er gammelt arveguld, modne produkter av aarhundreders kirkeliv.

De er et værn mod personlige ensidigheder og periodiske frafald blandt kirkens tjenere.

De er et velskikket medium for Guds menigheds normale bønneliv ved de respektive leiligheder.

Men ved brugen av disse liturgiske bønner vil presten særlig ha at være paa vagt for ikke at gjøre synd og volde skade. Medens han prædiker maa hver nerve være spendt, hver evne anvendt til det yderste. For at læse disse bonner op av alterbogen derimod udfordres ikke nødvendigvis anstrengt

tanke og vaagent sind. Og saa falder ofte presten for fristelsen til slapt at synke sammen og "læse" istedetfor at *bede* disse bønner. Og menigheden, som selv er træt og som uvilkaarlig mærker prestens slappe, spredte sind, og savner "ledelsen," glider uvilkaarlig ud av bønnens øvelse sammen med presten. Og disse bønner, der som den samlede menigheds fællesbønner skulde være et stormangreb paa Faderhjertet, rige paa løfter og svangre med velsignelse, synker ned til at bli en tom hedensk formularopramsen, unyttig for menigheden og en vederstyggelighed for Gud.

En aarvaagen, bedende prest *beder* de liturgiske bønner.

Tilslidst vil vi med nogle ord omtale *Kirkebønnen*. Dette er menighedens bønneoffer, dens *yppersteprestelige bøn*.

Saa vel ved sin altomfattende art (slgn. 1 Tim. 2: 1—2) som ved sin "i gabet" trædende karakter danner den et modbillede til og en fortsættelse av Jesu yppersteprestelige bøn i Joh. 17.—Det "prestelige folk" (1 Pet. 2: 9) træder her, iført sin "hellige prydelse," prestedragten (Ps. 110: 3) frem for Gud for at "staa i gabet" baade for folket, kirken, hvis frafald truer med at nedkalde "ødelæggelse" over den (læs Ps. 106: 23), og for "landet," for hvilket menigheden ved sin forbøn er kaldet til at danne "værn" mod Guds vrede (læs Ez. 22: 30). Som menighedens leder og representant naar prestens bønneliv i kirkebønnen sit allerhøieste.

Kirkebønnens plads paa prædikestolen ligeefter prædiken er saare uheldig, baade hvad tid og sted angaar.

Baade prest og menighed er altfor udtrættet til med en gang at kunne ta fat paa den *endnu* sværere og mere nerveanspendende opgave, kirkebønnen.

Denne menighedens forbedertjeneste burde forøvrigt øves ved alteret—offerstedet—og helst gennem en litanimæssig vekselordning, hvorved menighedens direkte befatning med bønneofret kunde træde tydeligere frem og ved sin form kalde til saadan bevidst deltagelse.

Hvad prestens stilling angaar, saa gjælder det—saa vidt mulig ogsaa i den form og paa det sted, vi nu engang har kirkebønnen,—at lægge hele sin sjæls alvor og kraft ind i bønnen.

Foran Gud—i spidsen for og sammen med den tilbedende menighed—i gabet for folk og land—lad disse tanker stadig staa levende for prestens bevidsthed—da vil hvert enkelt bønneled paakalde hel opmærksomhed og fremføres med hjertets sande, dybe, ydmyge, troende begjæring.

Prestens bønneliv i lønkammeret, familiehelligdommen, studieværelset, sygestuen og kirkehuset slig som det her kortelig er skildret, vil i aarenes løb og det i stedse stigende grad bevirke en underlig forvandling i prestens personlighed.

Hans egen mandige kraft og personlige selvstændighed svinder hen og forkrøbles. Man gaar ikke længe med krykker uden at bli svag. Egen visdom og vilje maa altid vige. Som Jakob faar enhver "Israel," der kjæmper med Gud, sin naturlige krafts hofteskaal forvredet, og den haltende Guds mand trænger at støtte sig altid tyngere til bønnestaven. Gjennem bønnelivet mister han mere og mere sig selv forat finde sig selv igjen i Gud. Jeg lever, dog ikke jeg mere, Kristus lever i mig. Men netop denne selvets forkrøbling og avdøen betegner skriften som den rette vekst. Og erfaringen stadfæster, at saavel fremgangen i helliggjørelse som dygtiggjørelsen til tjeneste i Herrens hus hænger paa det nøieste sammen med en saadan voksen i sit eget øie nedad med hver en dag. Naar jeg er skrøbelig, da er jeg sterk; thi Gud er mægtig i de svage. Som vi oprindelig er "Guds slekt," saaledes vil bønnelivet med Gud altid sterkere gennemføre den forening med Gud, som er livets maal og salighedens indhold og som Jesus saa kraftigt udtrykker i sin yppersteprestelige bøn: "at de maa være ett, ligesom du Fader i mig og jeg i dig, at ogsaa de maa være ett i os." Da har alle vore bønner faat sin endelige og evige bønghørelse.— Men skal du og jeg naa dette salige maal, da maa vi mærke os følgende ord av Jesus: "Ved I dette, da er I salige, saasandt I gjør det." Amen.

Mother.

(Continued.)

IN her delirium she told all her troubles and the doctor and nurse decided to leave Mr. B. in charge of her, for a night, for his own benefit. That night was a revelation to Mr. Brown and morning found a very humiliated and shamefaced man at the bedside. Oh how he tried to tell her it would be alright! But the suspense still lasted for two days. When at last it was made clear to her, she recovered amazingly soon. It was then that Mr. and Mrs. Brown started all over again, and tho it is 15 years ago they both appear happier and younger now, than they did at that time.

It was not because Mr. Brown was mean at heart, that he caused his wife to suffer so, but just because he didn't really understand. But with Herbert and Eva this caused a tragedy. He was a staunch German—a real *self-made* man—who had come here and “worked his way,” untill he secured the position as superintendent of the school at M—. He was very perfect and selfsatisfied—and quiet, reserved, hard working. Eva fell in love with him, much against her parents' wishes. He did not wish his marriage to detract from his savings account—at least so it appeared—and Eva tho she was expected to both keep house and teach. The third year she did not teach, on account of the coming of the little boy, but the next fall found her at work again, leaving baby at home in care of a servant,—and Eva was more reserved than ever. In the spring while the girl was out cleaning storm windows, the little fellow, also outside, was given a rag and a small pail of water with which to busy himself. The wind was bitterly cold and next morning the baby was very ill. When a few days later he died, Eva's pent up disgust and grief found vent on Herbert— — “It was *you* who killed him! *You* never gave me money so I was *forced* to work, and teaching was the only thing I knew how to do.” She would see no more of Herbert altho he tried, twice, to make amends. Her pride was hurt “beyond redemption.” She is now a sad pale-faced teacher in Nebraska, and

he is pining away on a claim in Montana. If Eva had only allowed Herbert one more chance I know that she should never have had to teach again, so long as Herbert was able to work, and they would have built a beautiful home, over the grave of their little boy—and would it not seem that it was Eva's duty? As it is, his career is broken, her life wrecked and a home ruined. In these cases we women are so apt to blame the men for stinginess and meanness, at the same time allowing ourselves to become ugly and distant, while if we in kindness opened our hearts to them and tried to have them understand, they would be more than willing to make things right, even tho we might have to "patiently wait." Women of small means and women of the "middle class" often look to their rich sisters in envy, in this respect. Little do they know that very many of the really wealthy women suffer in the same way, and are often horribly embarrassed for the want of cash. They know that their bills are paid from their husband's office and that many sarcastic jests are given at their expense as the itemized bill is sometimes read. Money is the source of much trouble. Men never can understand why we need "so many" "hairpins and ribbons"—why should they even wish to? Why shouldn't a wife be entitled to spend as much on her little private things—in peace—as her husband spends on shaves, hair-shampoos, daily papers, cigars, neckties, etc. I think that they should both have equal right to the "family purse," and if their means are very modest they should put their "heads together" and in this way the hard-working mother will find herself a partner and not a drudge. Many a man has been saved from financial ruin, by taking his wife into confidence and many wives have surprised their husbands in their financial insight. A woman can, as a rule, make the money reach much further than a man can. Dr. Stanton Coit, founder of the Moral Education League of England, recently said of American wives: "American women are economic slaves. They have taxation without representation. Every married woman earns her keep. She does not get wages and she cannot get another employer without a scandal, so you see they are no better off than the slaves were before the war, in some ways—but of-

courds many slaves are very happy and many masters are very kind."

Comment has been made on this, that Mr. Coit has gathered his information from uncharitable sources and that the usual criticism that the Old World offers on American women and girls, is that they are allowed too much freedom and that the America girl is spoiled by the fuss made over her and the lack of restraint placed on her. I hope that a very insignificant percentage of American mothers will stand to be termed "slaves." There are some things in this world that cannot be paid with money. Wifehood and motherhood are two of these. In that Dr. Coit views us from an economical standpoint, he forgets that the self-sacrifice of a mother never can be expressed in terms of unpaid wages, and that her devotion to husband, home and children, is not prompted by a feeling that she "earns her keep," but by her love of, or sense of, the duty which belongs to wives and mothers. It is not work that we shun, but the abuse of being *overworked*. To be an American girl and an American wife and mother, are, however, two very distinctly different positions as far as "freedom" and "restraint" is concerned. If the average American girl were kept in more restraint and had more responsibility placed on her, she would, perhaps, suffer less and commit fewer mistakes when becoming a wife and mother—for *then*, in most cases, she that has been "spoiled" by "*being ministered unto*," changes her position to one where she is expected "*to minister to*," giving herself, with all her strength, to others. If girls realized this, during the time of courtship, when they are the recipients of any number of attentions, marriage would, very often be postponed till more mature years, for the good of all concerned. *No overworked mother can give the best of her spiritual self to her family*. She will often be nervous, irritable and cross, and in return receive sauciness, cold looks and rebuffs, and then weep herself to sleep, at night, because she has failed to be the kind cheerful mother and wife that she intended to be. I am perfectly certain that if husbands understood, this could all be changed. What man would not cheerfully pay a dollar or two

more a week, or spend a few moments every morning or noon, helping his wife, and in return, when he comes home tired from his day's work, be met by a smiling face and kind words, contrary to leaving his wife to feel that she is nothing but a "drudge" and be met with a sulky, irritated face—or, to say the least, one who wears an air of "resignation to fate,"—in short, a woman who is "all fagged out." I dare say every married man in the United States would *gladly* do so.

Money-matters cause more trouble than any one dreams of,—is a great cause of *over-tired mothers*, and these, in turn, the cause of misadjusted homes, unhappy husbands and cross children. If husband and wife agree in money matters, and have common sense, they are both willing to work, and yet be patient and kind. A man who really believe that women cannot handle money and has no sense in financial affairs, should most assuredly remain in "single bliss," so long as he holds those views. If a man and woman find each other congenial enough to wish to enter marriage, the woman should be willing to give up her "career," whatever it may be, and settle down to making as perfect a home as can be made on earth—for *after marriage*, it is *his career* that matters. The man, in turn, should be willing to *trust her*. She should not be made to feel that he earns all and she nothing. If her work before marriage was worth \$10 a week, should it not be worth *anything* to do the thousand and one duties that rest on a wife and mother? But *money does not pay these things*. *Understanding and sympathy, not one-sided, but two-sided*, combined with 99 per cent of common sense, is the key to this "safe." When we stop to think (and that is just what is needed, in this restless age), if a woman "manages her home," she also manages a very great share of her husband's income. Should he then not be willing to have her manage it in the best way? As mothers, do we not in this respect bear a great responsibility to the coming generation? Is there no way in which we can train our sons and daughters to become better husbands and wives, even in *this* respect?

Although this chapter is already longer than I intended

it to be, I feel that it has been a little one-sided, and before passing to the next I wish to cite one instance which came closely under my observation, where a woman ruined her husband. All women are not good managers, any more than all men are. Some women are even *lazy*—but when this occurs, was it not developed—this lazy habit—at home? Viola was this type of a woman and was the spiritual and financial ruination of her husband. In her “growing-up years,” she was always waited on by servants, always had her own way and developed a lazy mania for novel and romance reading. Her mother never tried to check her in these things, so they developed, unhindered. She married John Kent, a man of modest income, with a kind disposition. They moved into a small flat in an adjoining town, where he had his business, and John expected her to do the housework. He came home, day after day, and usually found no meals ready, an untidy room and a woman with a book in her hand. (I often wondered how she ever gathered enough ambition to get married.) Of course it very soon came to an “explosion.” John thought that to hire a girl for two, was sheer nonsense, but after having done the work both at home and in the store for some time he grew so tired that he was obliged to hire help. Viola soon was very dissatisfied with this kind of life and wanted him to move to her home town. He felt that he could not soon work up such a good business in a new place and firmly refused. When the baby was born I hoped she would awake, but no, she grew even more careless and discontented. John was at his wit’s end and decided to give her as nice a surprise as he was able to, and see if she would then be happy and take interest in her home. He bought a pretty six-room cottage in a very good location, and had it furnished beautifully throughout. How well I remember it all! When it was ready, he brought his wife and the little boy, who was then beginning to walk, and when they were inside told her it was all hers. She certainly was surprised and for a few weeks things looked more cheerful. Just one year later, I visited them, and oh, what a change! I could scarcely believe it! The furniture was all scratched up, the curtains torn, keys

knocked off the piano, the mica-glass poked in, in the beautiful hard-coal heater, and two of the lovely leather rockers had slashes in the seats. While I was there, the little fellow smashes a cup and plate, just because he was angry with the maid, and after that he went to scribbling on the wall! All had an air of desolation—but it was not John's fault. He grew old, years before time, and when his efforts proved fruitless and he at last faced both financial and domestic failure, despondency seized him, and one morning (after 10 years of this life), his body was found floating in the river. Such men are to be pitied as much as any drunkard's wife.

Women of this type are not frequently met with, but when they are, they are a condemnation to wifehood and motherhood, and a bane to humanity.

A woman can be the efficient manager of her home, without doing its manifold drudgery, but she cannot manage her home or children if leaving all to servants.

A man's stenographer, or his office-girl, often knows him, his moods and his circumstances, better than does his wife. While the wife and mother, often from sheer ignorance, is managing home in a way that brings it each day nearer ruin, the girl in the office is aware of the true state of affairs. Is there any necessity of such "modesty," on the part of the husband?

Then we have the social reform and club-women.

When women, who either have no families depending on them, or have attained that stage of life when "the birds have flown," wish to spend their time in club or social reform work, it is all very well, but when mothers with children depending on them for care and guidance, concentrate their influence in work outside of home, they have indeed misdirected their energies. The foremost of social reform-workers today, are the suffragists. Although I have tried to study the suffrage-question from every point of view, I still ask: *Has it paid? Does it pay? Will it pay?* My work has led me in close touch with all classes of women. The suffrage women seem to me to be those who already *are* "free." The women who suffer from "bondage" in their own homes, have never, to me, uttered one word of hope that politi-

cal equality would set them free. They wish *freedom*, but *not in politics*. The matrimonial structure of our country is already trembling—what will it be when women achieve political rights? I do not question woman's *rights* to have the ballot, but, will having the ballot keep women more at home with their children, will it make homes purer and holier, more cheerful and peaceful? Will it not rather tend to quarrels and unhappiness? Has it not already, in many cases, led mothers to take care of other people's business, consequently leaving others to take care of theirs? I believe that the woman who faithfully fulfills the duties that lie nearest, and keeps her mind alive to her husband's and children's interests, will command fifteen votes to every one of her agitating suffrage sister.

The famous Metchnikoff was, at the Naturalists Congress in St. Petersburg, forced to give his views on the suffrage question, although, according to his own statement, he was no politician. Here is, in part, his answer: "Your complaint, as I understand it, is that man has excluded woman from all higher intellectual occupation by unnatural means, so that her mind has been atrophied, her capabilities blunted, her talents stagnant. *You would remedy all this by being made man's equal in politics.* You would then, you say, develop your slumbering abilities, overtake and possibly surpass, your immemorial enslaver—man.

But do you really need this political equality in order to attain this supremacy? Has the downtrodden among men ever needed it? His political equality has come as an effect, not as a cause of his intellectual development. The mind that dominates in the artistic and scientific world ultimately arrives at political supremacy.

But what art or science has man closed to you? You are here, but really, ladies, I have failed to discover a Bichat, a Louis, a Jenner, a Pasteur among you. Have you personally been impeded in your careers more than individuals among men?

Now let us take the arts. Is there a man-master so unnatural, who ever forbade his female slave to express herself in music? But where are your Beethovens, your Wagners, your Verdis or Brahms?

What brutal slave-owner at any time forbade women to beautify canvas with satisfying hues and lines depicting life and nature? As in music, he has encouraged women to do these things, yet where are your Raphaels, your Leonardes, your Rubenses?

Has women been forbidden to mould or carve, or draw? But where is your Phidias, your Michael Angelo, your Celleni? Did you ever hear of a woman architect of a great cathedral?

Is it not man, the enslaver, who teaches you domestic economy? Is it not from man you have learned to care for your offspring in illness, how to amuse them in health? Who discovered the laws of domestic hygiene? Was it not man?"

Prize Essay.

Through the generosity of a resident of California, and in connection with the Panama-Pacific International Exposition, the National Educational Association is able to offer a prize of one thousand dollars for the best essay on "The Essential Place of Religion in Education, with an Outline of a Plan for Introducing Religious Teaching Into the Public Schools."

Religion is to be defined in a way not to run counter to the creeds of Protestant, Roman Catholic, or Jew. The essential points to be observed are "A Heavenly Father, who holds nature and man alike in the hollow of His hand;" the commandment of Hillel and Jesus of Nazareth, "Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy mind, and thy neighbor as thyself;" the high ethical teachings and spirit of service and sacrifice indicated in the Sermon on the Mount.

Notice of intention to file an essay must be given the Secretary of the Association by April 1, 1915. Essays will be limited to ten thousand words and must be in the possession of the secretary by June 1, 1915. Six typewritten copies must be fur-

nished in order that the preliminary reading may be done independently.

The right is reserved by the Association to publish not only the prize essay, but any others which may be submitted in competition, copyright privileges to be vested in the Association for all such.

—*National Educational Association.*

By D. D. Springer, Secretary.

Ann Arbor, Michigan.

Er det synd at gaa i krig?

DA krigen nu raser der borte i Europa med en saadan magt, som aldrig før, og mange kristne er med, burde ovenforstaaende spørgsmaal bli alvorlig for mange sande kristne.

Skal vi som kristne mennesker gaa med i krigen for der at dræbe og røve alt, hvad vi blir befalet til?

Skal jeg som en kristen tage sverdet i min haand for at myrde min næste?

Her gjælder det at finde Guds vilje. Ikke hvad kirken har lært, eller hvad den eller den siger.

For den kristne skulde intet staa høiere end det at *finde og gjøre Guds vilje. Alt som strider imod Guds velbehag og aabenbarede vilje er synd, og synd kan den troende ikke gjøre.* 1 Joh. 3: 9.

At Gud har tilladt krig, og tillader krig er jo klart for dem, som har læst sin bibel.

At Gud tillader at store straffedomme i forskellige former kommer over folk og folkeslag er jo ogsaa klart.

Gud tillod flerkoneri i stor skala i den gamle pagt, og det endda af sine udvalgte. Han tillod jo ogsaa at Israels folk fik en konge endog det var ham imod. Men fordi folket bestemt vilde have en konge fik de ham, og da blev endogsaa pro-

feten Samuel sent af Gud til at salve Saul til konge. Se 1 Sam. 8de og 9de kap.

Ligeledes da kongerne Akab og Josafat vilde gaa i krig spurgte de jo Herren gennem profeterne om de skulde gaa. Alle profeterne spaaede at de skulde gaa og vinde seier over fienden—endog Mika spaaede det samme i førstningen. Hvorfor tillod Gud dem at spaa løgn? Jo fordi de ikke vilde vide sandheden. Naar de saa endelig gennem profeten Mika fik sandheden at vide troede de det ikke blev sint og gik? Læs 2 Krøn. 18; se selv, tænk og læs.

Hvad siger saa Gud i sit ord om at gribe til sverd for at ødelægge sine medmennesker? Jesu ord til Peter, da han i nidkjærhed vilde forsvare sin Mester er jo klare ord: “Den, som griber til sverd skal omkomme med sverd.”

I 2 Mosebog 2: 13, staar disse kjendte ord: “Du skal ikke slaa ihjel.” Jesus siger til dette bud i Math. 5: 21-22: “Jeg sider eder: at hver som er vred paa sin broder uden grund, skal være skyldig for dommen.” Og i vers 39 i samme kapitel: “I skal ikke sætte eder imod den som er ond mod eder; men om nogen slaar dig paa det høire kind, da vend ogsaa det andet til ham.”

Et andet bud lyder saa: “Du skal ikke stjæle.” At myrde og stjæle er altsaa synd. Men naar øvrigheden befaler os at gaa i krig og myrde og plyndre vor næste, er det ikke synd? Kan dette forholde sig rigtig? Her maa være en fejl i vore ned-arvede opfattelser? Er det synd at stjæle og myrde, er det ogsaa synd naar øvrigheden befaler os at gjøre det.

Vi skal være øvrigheden lydige, saa længe den holder sig indenom sine grænser. Men naar øvrighedens bud og forordninger gaar mod Guds bud og forordninger, gjælder det at “adlyde Gud mer end menneskene,” som Peter og Johannes svarede øvrigheden, som vilde forbyde dem at vidne i Jesu navn. “Giv keiseren, hvad keiserens er og Gud hvad Guds er.” Vil keiseren befale mig at gjøre det, som strider mod Guds bud, saa kan jeg som en kristen ikke gjøre det, da vi maa adlyde Gud mer end menneskene. Sætter vi keiserens bud over Guds bud, **gjør vi synd.**

Lad os se lidt paa et par av de andre bud og sammenligne. "Du skal ikke have fremmede guder for mig," lyder Herrens formaning i det første bud. Det er synd at tilbede andre guder. Men om øvrigheden befaler os at tilbede andre guder, er det ikke synd?—Da Daniel og hans mænd blev befalet av kongen ikke at tilbede den levende Gud men istedet at tilbede det av ham forarbeidede gudebillede, *negtede* de og led heller døden. Ligesaa med de førstne kristne.

Det 6te bud: "Du skal ikke bedrive hor." Det er synd mod Gud at bedrive hor. Kanske den dag kommer, at øvrigheden befaler at bedrive hor. Jeg mener, at øvrigheden befaler flerkoneri for at oprette avkom. Naar saa meget mandkjøn er tapt i krigen, kan der være mulighed for at en saadan befaling kunde udgaa. Skal saa vi kristne adlyde øvrigheden i dette? Nei og ater nei. *Synd er synd* enten det foregaar i det store eller smaa. Enten jeg drives av mine lyster til synd, eller øvrigheden befaler mig til synd. "Fly det onde under alle skikkelser," staar der.

—Edward Hansen.

Norskdom representeret ved verdensutstillingen i San Francisco.

SOM bekjendt, har Norges storting bevilget penge til opførelse av en norsk bygning ved utstillingen. Flere gjenstande fra jubilæumsutstillingen i Kristiania skal flyttes hitover. Norge kommer saaledes til at ta kraftig del trods anstrengelserne ifjor.

Men man har i Norge gjort regning paa kraftig støtte fra os norske i Amerika. Og det kan vi vel ikke undres over. Var det av betydning for os at gjøre vort bedste ifjor, skulde det vel ikke være mindre av betydning iaar. Dette er jo en *verdensutstilling*. Her vil jordens forskjellige folk færdes mellem hverandre, og den enkelte nation vil lægge for dagen hvad der karakteriserer dens aandsliv. Er norskdommen værd noget for os, er fædrearven værd at bevare, da burde den ogsaa være værd et offer fra vor side, især naar det gjælder at bekjende for verden, hvad vi eier og dermed ogsaa er istand til at yde

som vort bidrag til slægtens aandelige saavelsom materielle fællesfond.

Efter indsamlingen til den store mindegave ifjor merkes en viss træthet iblandt os. Det er vel heller ikke at undres over. Vi maa dog ikke tape av syne den kjendsgjerning, at vi iaar har en speciel anledning, der ikke saa snart gjentar sig. Denne anledning burde ikke forsømmes.

Foreninger er dannet paa flere steder med den opgave at støtte "de norskes deltagelse ved verdensutstillingen." Saaledes i New York, Brooklyn, Chicago, Sioux Falls, Seattle og San Francisco.

De norske i utstillingsbyen har visselig lagt for dagen, at de er besjælet av det rette syn og hjertelag for den store sak. Over \$10,000 er allerede indsamlet iblandt dem.

En komite av fremtrædende nordmænd i St. Paul, indbyder interesserede til et møte i denne saks anledning at avholdes i Norden Clubs lokale dersteds 27de Januar.

Det er at haape, at interesse for saken maa gripe om sig og bli almindelig iblandt os.

Der trænges penge, og der trænges kulturgjenstande til utstilling. Lat os alle bli med!

Det er jo netop "de mange bække smaa, der utgjør den store aa." Med træghet og uvilje gavner man hverken sig selv eller andre.

—M. O. Wee.

Til vore abonnenter.

TIDSSKRIFT begynner hermed fjerde aargang. Bladet kom saaledes til at leve længer end enkelte spaadde ved begyndelsen. Og hvad mere er, bladet har faat et kraftig støt fremover, idet pastor Peder Tangjerd, Eau Claire, Wis., prest i Den forenede Kirke, har sluttet sig til som medredaktør. Hermed er forhaabentlig det første skridt tat i retning av at gjøre Tidsskrift til inter-synodalt maanedsskrift. Vi lægger ikke skjul paa vor tilfredshet hermed. Det er at haape, at ogsaa mindst et par mand fra Den forenede kirke vil gaa ind i bestyrelsen.

Vi har ogsaa mottat særdeles velvillige skrivelser fra pre-

ster i den Norske Synode med hensyn til Tidsskrift, og det er at haape, at brødre ogsaa derfra snart blir med os i dette foretagende.

Vi synes derfor vi har grund til at forsikre vore læsere, at bladet fra nu av vil bringe *verdi for pengene* i større utstrækning end hidindtil.

Vi takker alle, der har staaet med os og paa den maate muliggjort utgivelsen av bladet. Vi takker for alle venlige ord, vi har mottat.

Vi lover fremdeles at gjøre vort bedste. Men ber ogsaa vore venner om deres kraftige støtte. Særlig ber vi presterne, som nu er med os, at de vil øve sin indflydelse i retning av *flere abonnenter*. Bare to-tre hver av eder!

Det har vist sig, at av dem der begyndte at holde bladet, forholdsvis ganske faa opsier det. Det er begyndelsen om at gjøre. Det er da ikke uovervindelig dette, en dollar for et aar. Liker man det saa ikke, koster det bare et postkort at opsi bladet ved aarets utløp. Bed folk prøve—for et aar!—Der er prester, der har faat saa mange som 13 abonnenter for os,—saa vi vet det er mulig, bare man tar fat lite gran.

Saa vil vi ogsaa si, at bladets spalter er aapne for artikler og saklige indlæg i alt, der vedrører *kirke* og *samfund*.

Alt saadant mottages med tak. Ortografi og lignende overlates til den enkelte forfatter, skjøndt bladet nærmest følger den nyere norske skrivemaate.

Hermed være da fremdeles vor fælles sak den gode Gud anbefalet.

Maa vort stræv tjene hans sak i verden, da blir det ogsaa til sand nytte og gagn for os alle.

En og tyve nye missionærer sender den norske kirke ved nyttaar ut paa missionsmarken. Missionsselskapets skole i Stavanger utsender 12. 2 til Zulu, 6 til Madagaskar og 4 til Kina. Kinaforbundets skole sender 8—alle til Kina. Desuten har Santalmissionen hat en mand paa kinaforbundets skole. Han skal til Santalistan i Indien. Foruten disse missionærer er der adskillige unge mænd og kvinder, som venter paa at komme avsted i de forskjellige missionsselskapers tjeneste.

(Fra *Sambandet*, Norge.)

Red Wing Printing Co.

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.

520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

Frikirkens Boghandel

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i litteraturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og læseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlangende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de udkommer i Norge og Danmark. Priserne er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,
322 Cedar Avenue, - - - Minneapolis, Minn.

DAWSON SURGICAL HOSPITAL

DAWSON, MINN. Absolutely Fire Proof. Strictly Modern.

OFFICERS

Rev. G. S. Frøiland,
President

Rev. C. J. Eastvold,
Vice President

Anna Loberg,
Supt. of Nurses

STAFF

Dr. A. A. Stemsrud

Dr. H. M. Johnson

Dr. O. N. Meland

Nurses' Training School in connection. For information write to Supt.

Established 1850.

Incorporated 1899.

W. & E. Schmidt Co.

Write for catalogues. Catalogue 42: Communion Sets, Crucifixes, Candlesticks. Catalogue 43: Altar Hangings, Altar Flowers, Chandeliers. Catalogue 44: Hymn Boards, Baptismal Fonts, Chairs, etc. Catalogue 45: Altars, Pulpits, Statuary, etc.

Artistic Church and Chancel Furniture Builders of Altars, Pulpits and Pews.

308 THIRD ST., - - MILWAUKEE, WIS.

Stort og paaliteleg landfirma

Vi har opdyrket og uopdyrket land for salg i rigt udvalg.

Kan sælge for kontant eller paa avbetaling. For saadanne der maatte eie heste og redskaper gives særdeles lette betingelser.

Absolut betryggende forretning. Korrespondance paa norsk eller engelsk.

WILLISTON STATE BANK,

WILLISTON, N. D.

Sup.

Tidsskrift

FOR KIRKE OG SAMFUND

REDIGERET AV

C. J. Eastvold, J. M. Wick, Peder Tangjerd og M. O. Wee

Hefte No. 9

DECEMBER, 1915

4de Aarg.

Inhold

Ved nyttaar	257
Vore bekjendelsesskrifter	258
Tampen brænder	269
Norge ved verdensudstillingen..	271
Beretninger	276
Reklamen i arbeidet for Guds rike	282
Bøger	285

Red Wing, Minn.

Entered as second-class matter August 3, 1912, at the post office at Red Wing, Minnesota, under the Act of March 3, 1879.

OFFICE OF PUBLICATION:

1204 College Avenue, Red Wing, Minn.

\$1.00 Per Year

Single Copy 15c

Issued Monthly Except July, August and September

Hauges Synod Book Dept.

Red Wing, Minn.

Et godt og righoldigt udvalg af gode bøger haves altid paa lager, saa som, bibler nytestamenter, husandagtsbøger og opbyggelige skrifter, salmebøger, koralbøger, skolebøger, o. s. v.

Dertil theologiske og historiske bøger, reisebeskrivelser, fortællingsbøger, bøger passende for børn og ungdom, samt for biblioteker. Et stort oplag af daabsattester, konfirmations- og ægteskabsminder af forskellige slags haves altid paa haand.

DR. WERNER.

Physician and Surgeon.

Red Wing, Minn.

Special attention given to diseases of women and children.
Office over Kuhn's Drug store

Drs. Scheldrup & Sivertson

NORSKE KIRURGER

HOSPITALET . . . 8—12

KONTORET . . . 1—5

315-320 Syndicate Bldg. Minneapolis

Canadian Pacific Railway and Steamship Lines

Our splendid reputation for high standard of service maintained, combined with the fact that no transfer or hotel expense is incurred at port of embarkation, makes the "Canadian Pacific Way" most desirable at all times.

Write us for particulars. It will be a pleasure to serve you.

Remember we also operate excellent services on the Pacific to Japan, China, Manila and Honolulu.

PROF. M. O. WEE,
Red Wing, Minn.

THOS. J. WALL,
OR General Agent,
Minneapolis, Minn.

TIDSSKRIFT

FOR KIRKE OG SAMFUND

REDIGERET AV

C. J. Eastvold, J. M. Wick, Peder Tangjerd og M. O. Wee

Bestyrelse: O. M. O. Wee, N. J. Löhre, J. J. Skarpness,
G. C. Gjerstad, I. A. Johansen, I. Anderson, A. L. Torblaa.

No. 9

Red Wing, Minn., December, 1915

4de Aarg.

Ved Nytaar.

De kirkeklokker kime
vor nytaarsmorgen ind,
hvor underlig en time
for hvert alvorligt sind!
Om det er noksaa lyst
og solens straalers skinne,
dog farer jeg i blinde
mod fremtids taagekyst.

Du julens barn, du lille,
følg med paa fremtids vei.
Gjør du mit hjerte stille,
og hvisk mig: "Her er jeg!"
Er du i skibet blot,
med naaden og med trøsten,
da lyser taagekysten,
da bliver aaret godt.

—Chr. Richardt.

Vore bekjendelsesskrifter.

(Fortsat).

UAGTET vore lutherske fædre allerede i artiklerne 9 og 10 har bekjendt sin lære om sakramenterne, daab og nadvere, har de dog en artikkel, den 13de, hvori de taler "om sakramenternes brug" i *almindelighed*.

Artikkelen fastsætter sandheden baade overfor de katholske og de reformertes falske anskuelser. Først afvises de reformertes *udvandede* mening om sakramenternes brug, dernæst de katholskes *overtroiske* anskuelser. Katholikerne tillægger sakramenterne en *magisk* virkning, ganske paa samme maade, som hedningerne opfatter sine amuletter og troldkarlene sine besværgelsesformularer. Efter katholsk opfattelse har sakramenterne intet med vor tro at bestille. Deres frelsende virkning afhænger ikke af hjertets forhold dertil i tro eller vantro, men ene og alene af den "gjorte gjerning" — d. v. s. naar blot sakramentet blir forvaltet og modtaget, vil dets naadevirkning ikke udeblive, undtagen hvor der udøves bevidst forsætlig modstand. Herimod hævder reformatorerne, at den i sakramentet liggende naade *modtages af troen* og *betinges af troen* og er givet til troens opholdelse og styrkelse. I denne henseende staar ord og sakrament lige. Sakramentet er det synlige ord med naadestilbud. Saaledes kan man nok modtage i sandhed Christi legeme og blod i nadveren, selv om man er vantro, men dette blir ikke til frelse, men blot til dom, dersom det ikke troes. Den blotte "gjorte gjerning" har ingen frelsende, naadesmeddelende virkning. Men nødes reformatorerne til med bestemthed at afvise denne katholikernes overtroiske, magiske opfatning af sakramentets brug og virkning, saa vender de sig ogsaa med ligesaa stor bestemthed mod de reformertes udvandede, opløsende meninger desangaaende. Efter den reformerte (Zwinglis) opfattelse var sakramentet i og for sig slet ikke naadesmeddelende, men blot og bart bekjendelsestegn, hvorved de kristne aflagde et vidnesbyrd baade for Guds og verdens børn om sin tro, og derfor et indbyrdes kjendetegn for de kristne. Herimod hævder vor bekjendelse: Sakramenterne er ikke blotte bekjendelsestegn uden naadesmeddelende.

indhold (reform.), heller ikke magisk virkende naadesformidlere, der frelser uanseet tro eller vantro (katholsk), men naadesmeddelende indstiftelser, naar det troende modtages, og styrkende for saadan tro.

I artikkel 14 gaar Konfessio Augustana over til at behandle *den kirkelige orden og de kristnes forhold til de borgerlige anordninger*. Denne artikkel er meget kort, men trænger alligevel en udførlig behandling. Efter sin udtrykkelige *ordlyd* er den nærmest rettet mod sværmerne, som opløste al kirkelig orden og prisgav sjælene til menneskelig vilkaarlighed. Men ved sin *taushed* taler den ogsaa et kraftigt sprog mod den romersk katholske kirkes kolossale overgreb over sjælene og menighederne gennem hierarkiet eller prestevældet. Skjønt artikkelen har til overskrift: "Om den kirkelige embedsstand," udtaler den dog intet om en særegen fra menigheden udsondret og over menigheden staaende embedsstilling, men kun om et "kald" til embedets udøvelse. Ligesom daabens sakramente reiser skranke mellem hedningen og den kristne og gjør dem til vidt adskilte aandelige væsener, saaledes er den katholske "prest" ved "ordinationens sakramente" udsondret af de kristnes mængde, meddelt særskilte naadegaver, givet den magt at forvandle brød og vin til Jesu legeme og blod og ofre Jesus paanyt ved messeofret. Deres sjæle har faaet en uudslettelig karakter, et stedsevarende merke. Som *midlere* mellem Christus og sjælene kan de gennem ørebigten og absolutionen aabne og lukke himlens døre for sine underordnede menighedslemmer, hvis sjæle de regjerer over, og hvis evige skjæbne saaledes kan siges at ligge i presternes hænder. Med læren om retfærdiggjørelsen af troen alene, hvorved alle mellemmand er bortfeiede og hver sjæl stillet ansigt til ansigt med sin Gud, har reformatorerne omstyrtet hele denne kolossale romerske prestebygning. Enhver kristen er "prest" — som "staar for Gud"; og den eneste midler, han trænger, er Jesus Christus. Guds ord kjender et "embede", men *ingen embedsstand*. Personen har ingen ret, ingen magt, ingen myndighed. Hans stilling er broderen blandt brødrene. Men *embedet* kjenner vi — ordet tjeneste (diakonia), forligelsens tjeneste. Og som "sendebud", "tjener" o. s. v. har embedets indehaver et

bud at bringe, hvori der er myndighed og magt. Og med det paa læben ligner han kongens adjutant med den kongelige proklamation i sin haand. *Saalænge* og *saalangt* den kongelige sendelse strækker, er hans magt og myndighed lig kongens egen. Men bortset derfra er han lig alle de andre, til hvem han taler. Dog kan ingen anden *tiltage* sig hans gjerning og stilling. Kongens *bestalning* maa respekteres. Og Guds tjeneres bestalning er *kaldelsen*. Gjennem menigheden kalder Herren. Menigheden, det hellige presteskab—det kongelige folk—har *ord* og *sakramenter* og dermed ogsaa kaldsretten og kaldspligten med hensyn til tjenerembedet i menigheden. Frihed til at have eller ikke have embedet har de ikke. Herren har selv anordnet dette. Men kaldelsen af de enkelte personer *under Aandens ledelse* har Herren lagt i sin menigheds skjød. Men heraf følger ogsaa, at menigheden har afsættelsesmyndigheden, naar dens tjener, der skulde være Herrens tjener, begynder at tjene Djævelen i liv eller lære. Men heraf følger ogsaa menighedens ret til at udse sig andre vidner end embedets indehaver og ved siden af denne. “Evangelister” er den bibelske betegnelse for reisepredikanter. Og den *almindelige vidneret* og *vidnepligt*, som hviler paa udtrykkelige Guds ord, som for eksempel “at vi skulde forkynde hans dyder” “som kaldte os o. s. v.”—kan selvfølgelig ikke ophæves ved embedsordningen.

I ly af denne (14) artikkel i vor bekjendelse er megen uretfærdighed begaaet. Det var en misforstaaelse af denne, som frembragte Konventikkelplakaten i vort fædreland, hvorved det blev strafbart at samles om Guds ord og bøn udenfor gudstjenesten, og efter hvilken mange enfoldige kristne er blit straffede for den “forbrydelse” at vidne om sin Frelser. Det var den samme misforstaaelse, som foraarsagede Hans Nilsen Hauges fængsling og tiaarige lidelse i fængslet. Det synes dog underligt, at man aldrig lagde merke til artikkelens overskrift. “*Om den kirkelige embedsstand*” lære de o. s. v., et embede, Hauge aldrig eftertragede eller nogensinde indtog. Artikkelens handler jo aldeles ikke om de kristnes ret eller uret til at vidne om sin Frelser, men *om den orden, som behøves i kirken med hensyn til det offentlige embede*, som af Gud er

indstiftet, at ingen der skal trænge ind, men at kun de paa retmæssig maade kaldte skal udøve embedets gjerning. Dog, som før bemærket, vor artikkel er særlig rettet mod sværmerne, som kun vilde anerkjende et *umiddelbart* Guds kald, og foregav, at de som drevne af Aanden ingen orden vilde taale, mens de somoftest bragte falske lærdomme og egne ugudelige opfindelser ind i kirken ved sin sværmeriske forkyndelse.

For nu ikke at sammenblandes med hine ordensforstyrreere, som katolikerne altid pegte paa, idet de gav Luther og reformationen skylden for enhver udskeielse, har da bekjendelsen her hævdet *kaldets* nødvendighed for at have orden i kirken.

Efterat nu vor bekjendelse har omhandlet den kirkelige embedsstand, gaar den i artikkel 15 over til at udtale sig

Om Kirkeskikke.

I tilslutning til artikkel 7 fastslaaes her, at kirken maa have ytringsformer for sit gudstjenstlige liv, og at disse former og skikke skal forme sig efter den hovedregel: "alt ske sømmelig og med orden."—Ogsaa her havde den lutherske kirke med sin centrale stilling en kamp at bestaa baade mod katolikerne og de reformerte sekter. Katholikkerne ansaa de ydre kirkeskikke for ligesaa hellige og guddommelige som Guds ord. Paven som Christi statholder gav regler; og ve den, som satte sig op mod Christi statholder. Saadanne ting var overladte kirken, der lededes af den Helligaand, til at bestemme, og naar kirkens styreere havde bestemt det, saa blev det synd at handle derimod.

Men foruden denne falske grundbetragtning af kirkeskikkernes guddommelig forpligtende karakter, hævdede romerkirken ogsaa enkelte kirkeskikke, som var *imod Guds ord* som f. eks. messeofret, mariadyrkelsen o. s. v. Paa den anden side gjorde de reformerte rent bord. Alt skulde bort, som ikke var befalet i Guds ord. Bort med alle billeder og prydelser, ingen messer, ingen vekselsang, ingen altere eller altertavler, intet kirkeaar med forordnede tekster, ingen særskilte høitids-dage. Mod saadan menneskelig tyranni og overtro paa den ene side og kirkelig vandalisme og ødelæggelsessyge paa den anden aflægger vor artikkel luthersk vidnesbyrd. Alle kirkeskikke, som ikke er syndige, og som stemmer med sømmelighed

og orden og tjener til vor opbyggelse, skal bibeholdes. Dog bort med samvittighedstvang i menneskelige anordninger, hvor skjønnede og nyttige de end er, og fremforalt: bort med falske kirkeskikke, som strider mod Guds ord! Det falder straks i øinene, at visse romerkirkens kirkeskikke skader reformationens centrale lærdom, retfærdiggjørelsen af troen alene, idet iagttagelsen af visse skikke sættes op som afgjørende for menneskets salighed.

I den 16de artikkel tales der

Om de borgerlige forholde.

Denne artikkel lyder saa:

1. Om de borgerlige forholde lære de, at de lovlige borgerlige anordninger ere Guds gode gjerninger, at det er de kristne tilladt at beklæde øvrighedsposter, forvalte dommerembeder, paadømme sager efter de keiserlige og andre gjældende love, fælde dødsdomme efter lov og ret, føre retmæssig krig, gjøre krigstjeneste, efter loven slutte handel, have egen eiendom, aflægge ed naar øvrigheden kræver det, indgaa ægteskab.

2. De fordømme gjendøberne, som forbyde de kristne at befatte sig med disse borgerlige kaldsgjerninger.

3. De fordømme ogsaa dem, som sætte den evangeliske fuldkommenhed ikke i guds frygt og tro, men deri, at man forlader sine borgerlige kaldsgjerninger; thi evangeliet lærer en evig hjertets retfærdighed; imidlertid omstøder det ikke det borgerlige samfund og den huslige stand, men kræver tvertimod paa det strengeste, at man skal bevare dem som Guds anordninger og i disse anordnede forholde øve kjærlighed. Derfor paaligger det nødvendigvis de kristne at adlyde øvrigheden og lovene, undtagen naar de byde, hvad synd er, thi da skulle de adlyde Gud mere end menneskene. Ap. Gj. 5, 29.

Hovedlærdommen i denne artikkel er ordene: "De lovlige borgerlige anordninger er Guds gode gjerninger."—Alle tings hellighed i kraft af Guds forordning efter Pauli ord: "Alle ting er eders", er et hovedkarakteristisk træk i Luthers prædiken. Besynderlig nok staar her katolikkerne og sekterne paa samme platform, om de end kommer til samme resultat ad forskjellige veie. De reformerte sekter blev alt for fromme

for denne jord. "Gaar ud fra dem, fraskiller eder, rører ikke ved noget urent"—disse ord anvendtes paa saadan maade, at det tilsidst kunde synes underligt af Vorherre at have skabt og forordnet saamange ting til snare for os arme mennesker. Naturligvis gjælder ikke dette i lige høi grad for alle reformerte sekter. De karlstadske sværmere eller gjendøberne ansaa det vanhelligt at være øvrighedspersoner, aflægge ed for retten o. s. v.—Men ogsaa den katholske kirke laa i samme vildfarelse. I den stadig paagaaende kamp mellem kirke og stat, idet kirken anmassede sig ret til at byde over staten og øvrigheden, gjaldt det om at fastslaa kirkens *større hellighed*; og derved sank uvilkaarlig staten i folks betragtning ned til at blive noget vanhelligt. Desuden havde katolikkerne i sin helliggjørelseslære, i lighed med farisæerne, 2 slags maal for helligheden. Den lavere grad var de af Gud i ordet *befalede* eller *forbudte* ting, som maatte iagttages. Den anden og høiere grad var iagttagelsen af de saakaldte "evangeliske raad", som førte en op paa et høiere helligheds standpunkt. Afholdelse fra ægteskab (munke, nonner, prester) medførte større hellighed. Følgen var: ægteskabet sank i folks betragtning ned til at blive noget urent. — Paa samme maade med det jordiske kald. Om en gaardbruger forlod sin gaard, gik i kloster og tilbragte sin tid med bodsøvelser, bøn og læsning, saa betragtedes saadan døvenskab som extra hellighed. Følgen var, at ærligt arbejde sank ned til at blive noget skiddent, som rigtignok endel var nødt til at befatte sig med, men som var af den art, at man gjorde bedst i at vaske hænderne snarest mulig efter at have beskjaftiget sig dermed. Imod al saadan falsk hellighed gjør vor artikkel gjældende, at alt jordisk kaldsarbejde er lige helligt. Staten og den borgerlige øvrighed er som Guds anordning lige saa hellig og fortjener ligesaa megen lydighed som kirken, og den ligesaa meget som denne er anordnet af Gud. En anden sag er det, at dersom øvrighedspersoner, tvertimod Guds vilje, befaler ugudelige ting, da skal man ikke adlyde dem; thi da gjælder regelen: Man skal adlyde Gud mere end mennesker. Men det samme gjælder ogsaa kirken. Mange angstede samvittigheder hos folk, beskjaftigede i forskellige jordiske kaldsgjerninger, blev trøstede ved denne artikkel. Thi her blev hele

menneskelivet helliget og stillet i lys af Christi kors, han *der selv var en tømmermand*, mens en af hans største sendebud øvede sit *teltmagerhaandværk* ved siden af at forkynde Christi evangelium.

Overskriften over Konfessionens 17de artikkel er "*Om Christi gjenkomst*". Artikkelen lyder saa:

1. Ligelees lære de, at Kristus ved verdens ende skal komme synlig igjen for at holde dom og skal opvække alle døde, give de fromme og udvalgte evigt liv og evindeligt glæde, men fordømme de ugudelige mennesker og djævelen til at pines uden ende.

2. De fordømme gjendøberne, som mene, at der skal være en ende paa de fordømte menneskers og djævelens straf.

3. De fordømme ogsaa andre, som nu udsprede jødiske meninger, at de fromme skulle før de dødes opstandelse faa herredømmet over verden, efterat de ugudelige allevegne ere undertrykte.

Som det vil sees, udtaler denne artikel kun i almindelige ordelag nogle af de vigtigste sandheder angaaende kirkens fuldendelse. Christus skal komme synlig igjen forat opvække alle døde og dømme alle. De fromme skal faa evigt liv, de ugudelige evig pine. Sidste del (om de fordømtes evige pine) er rettet mod gjendøberne eller sværmerne. I det følgende nævnes de ligefrem, og deres lære fordømmes. I lighed med vore dages 7de-dags-adventister, universalister, unitariere m. fl. lærte nemlig allerede gjendøberne paa Luthers tid, at de ugudelige enten forbedredes og blev omvendte efter døden, idet de led straffen for sine synder—eller ogsaa efter en tids forløb blev fortæret, hvormed straffen tog ende. Det var og er væsentlig fornuftgrunde, som anføres for denne lære. Gud *kan* ikke, siger de, lade mennesket pines evig. Hans kjærlighed forbyder dette. Hvad skriftsteder angaar, saa anføres væsentlig et ord hos profeten: "I dommen skal de ugudelige være halm"—og som denne kun brænder, medens den forbrændes, og ilden dermed stanses, saaledes er det ogsaa med helvedilden. Desuden anføres, at ordet "evig" ofte bruges i betydningen lang tid—"ei æva". — Imidlertid er baade hine fornuftgrunde og disse formentlige bevissteder af skriften utjenlige til at modbevise

den skriftens gjennemgaaende lære, at "evig pine" skal blive de ugudelige tildel—en "ild, som ikke slukkes, en orm, som ikke dør." Denne vranglære fordømmes derfor simpelthen. Sidste led i 17de artikkel fordømmer den ved jødisk paavirkning i den tid optrædende chillasme. Efter denne lære skulde der her paa jorden, før Christi gjenkomst og de dødes opstandelse, indtræde en salig tid, da de fromme skulde have magten, undertrykke de onde og herske i fred og lykke, altsaa noget i lighed med jødernes kjødelige, jordiske messiasrige. Dette fordømmes i vor artikkel. Hermed er dog intet sagt angaaende 1000-aarsriget, forsaavidt dette kan tænkes oprettet *efter Christi gjenkomst* eller *efter en mulig første opstandelse*, hvori kun de troende faar del, før den almindelige opstandelse og sidste dom. Dog denne del af den kristelige tro er endnu ikke bekjendelsesmæssig fastslaaet og vil først henimod selve endetiden blive klarere forstaaet og bekjendt af kirken.

Den 18de artikkel handler om "*Den frie vilje*" og lyder saaledes:

1. Om den frie vilje lære de, at den menneskelige vilje har nogen frihed til at bringe det til borgerlig retfærdighed og vælge mellem ting, som er fornuften underlagte. Derimod har den ikke kraft til uden den Helligaand at bringe det til retfærdighed for Gud eller den aandelige retfærdighed eftersom det naturlige menneske ikke fatter de ting, som høre Guds Aand til, 1 Kor. 2: 14; men denne retfærdighed frembringes i hjerterne, naar den Helligaand annammes ved ordet. Dette siger Augustin med de samme ord i den 3dje bog af Hypognostika: ¹⁴Vi tilstaa, at alle mennesker have en fri vilje og et fornuftigt omdømme, dog ikke saaledes, at de derved ere istand til uden Guds hjælp enten at begynde eller ialfald fuldende noget i de ting, som angaar Gud, men kun i det nærværende livs gjerninger, de onde saavel som de gode. Ved gode forstaar jeg dem, som have sin oprindelse fra det gode i naturen, f. eks. at ville dyrke jorden, at ville æde og drikke, at ville have en ven, at ville have klæder, at ville bygge et hus, at ville tage en hustru, holde kvæg, lære en eller anden god kunst eller at ville noget andet godt, som henhører til det nærværende liv. Thi alt dette bestaar ikke uden Guds styrelse; tvertimod af og

ved ham baade er og bestaar det. Men ved onde mener jeg f. eks. at ville tilbede en afgud, at ville begaa et mord" o.s.v.

2. De fordømme pelagianerne og andre, som lære, at vi uden den Helligaands hjælp, alene ved vore naturlige kræfter, kunne elske Gud over alle ting samt holde Guds befalinger efter gjerningernes væsen. Thi endskjønt vor natur nogenlunde kan frembringe de udvortes gjerninger, (kan nemlig holde haanden fra tyveri, fra mord), kan den dog ikke frembringe de indre bevægelser som gudsfrygt, tillid til Gud, kyskhed, taalmodighed o.s.v.

Denne artikkel staar i nøie forbindelse med artikkel 2, som handler om arvesynden. Som det der blev bemærket, rammer denne artikkel katholisismen lige i hjertet. Thi den katholske kirkes gjerningshellighed har sin dybeste grund i dens store ubekjendtskab med syndefaldets totale ødelæggelse af al menneskelig evne og vilje til det gode i aandelige ting. Den katholske kirke var og er gjennemsyret af pelagianisme. Efter denne er menneskets vilje fri ogsaa i aandelige ting, trænger kun nogen hjælp for at være istand til at gjøre sande gode gjerninger og frembringe en retfærdighed, der gjælder for Gud. Herimod fremholder vor artikkel klart og skarpt, at ihvorvel menneskets vilje i det rent verdslige eller borgerlige er fri og istand til at bestemme sig, saa er den, hvad det aandelige angaar, aldeles bundet og gjennemtrængt af synden, saa mennesket af sig selv kun kan modstaa Gud og ingen ting vælge eller gjøre til sin salighed. Derfor fordømmes "Pelagianerne og andre, der lærer, at vi uden den Helligaands hjælp alene ved vore naturlige kræfter kan elske Gud over alle ting samt holde Guds befalinger efter gjerningernes væsen."—Men paa samme tid, som vor artikkel behandler og forkaster Romerkirkens lære om den frie vilje, forbigaaes her i taushed de reformertes vildfarelse paa dette omraade. Disse lærte viljens bundethed i den udstrækning, at selv under naadens arbeide og kald, viljen ingen stemme eller indflydelse kan faa med hensyn til sin omvendelse. Dette førte over i den augustinske vildfarelse, som vi kalder prædestination. Efter denne har Gud bestemt nogle til salighed, andre til fordømmelse, og Gud forandrer da viljen hos dem, han behager, og undlader dette hos

dem, han ei har udvalgt. I virkeligheden fratager dette mennesket ansvaret for dets fordømmelse og formindsker derved deres synd; thi forholder dette sig saa, da er mennesket i langt mindre grad skyldig i sin egen fortabelse.

Her træffer den lutherske kirke med sin dybe syndserkjendelse den rette middelvei. Imidlertid forbigaar, som før nævnt, vor artikkel fuldstændig de reformertes vildfarelser paa dette omraade.

Vor bekjendelses 19de artikkel handler

“Om syndens ophav”

og lyder saaledes:

Om syndens ophav lære de, at endskjønt Gud skaber og opholder naturen, saa er dog syndens ophav de ondes, det er djævelens og de ugudeliges vilje, som uden Guds hjælp vender sig bort fra Gud, ligesom Christus siger Joh. 8 (44): “Naar han [djævelen] taler løgn, taler han af sit eget.”

Denne artikkel har ikke nogen særs betydning. Den er væsentlig et forsvar mod falske beskyldninger særlig af de katolske. Som bekjendt hævdede lutheranerne menneskets totale fordærvelse ved arvesynden og dets absolute udygtighed til at ville eller gjøre noget til sin frelse som af sig selv. Deres modstandere tog heraf anledning til at sige, at lutheranerne gjorde Gud til syndens ophav og den rette ansvarlige. Thi mente de: dersom mennesket ikke kan andet end synde, saa er det ansvarslost og usklydigt. Hvad det ikke kan afholde sig fra, har det ikke skyld for. Som vi ser, er dette ren rationalisme og et aldeles overfladisk syn paa synden og menneskets fald.—Uden imidlertid at indlade sig paa at udvikle dette nærmere indskrænker vor artikkel sig til simpelthen at afvise de falske beskyldninger mod dem angaaende læren om syndens ophav, idet den fastslaar, at ihvorvel Gud har skabt og opholder den natur, i hvilken synden bor og virker, saa er synden selv ingenlunde hans værk, men Djævelens og de ugudeliges gjerning.

Artikkel 20 er meget vidtløftig. Den deles i 9 punkter, er grundig fremstillet og handler

“Om gode gjerninger.”

Det er jo rimeligt, at dette behandles udførlig; thi det er

her den katholske kirkes store hovedfeil ligger, ligesom det er dette punkt, som ligger Luthers retfærdiggjørelseslære "af troen alene" farligst iveien.

I punkt 1 afvises først den falske beskyldning mod de lutherske, at de skulde ville "forbyde gode gjerninger. Tvertimod har de ved skrifter (om de 10 bud o. a.) samt i sine prædikener draget alle livsforhold frem i evangeliets lys og straffet al synd samt anvist de kristne det rette livsforhold efter Guds ord. Ja, i virkeligheden er det deres modstandere, som har gjort sig skyldige i dette,, idet de har drevet paa med ting, som ikke var gode gjerninger, men "barnagtige og unødige gjerninger, som bestemte helligdage, bestemte faster, broderskaber, valfarter, helgendyrkelse, rosenkranse, munkevæsen og deslige".—Rigtignok har de katholske i det senere forbedret sig noget ved ikke at prædike *blot* gjerninger til salighed, men tro og gjerninger;—men selv nu forkynder de en lære, der svækker de gode gjerninger, idet den fastsætter som gode gjerninger, hvad der ikke er dette.

I 2det punkt hævdes, at da troens retfærdighed alene retfærdiggjør, saa maa vi fastholde, at vore gjerninger ikke kan forsones Gud og fortjene syndernes forladelse. Thi dette har Christus gjort og kunde Christus alene gjøre.

I punkt 3 bevises denne lære af skriften og kirkefaderen Augustin.

Punkt 4 fremstiller, hvorledes kun saadan lære om "*troen alene*" giver trøst, mens retfærdiggjørelsen af gjerninger altid vil lade samvittigheden uden fred. Men dette kan ikke verdslige mennesker dømme om, men kun gudfrygtige og ængstede samvittigheder.

Katholikernes lære om gjerninger, siger punkt 5, plagede blot samvittighederne, saa nogle mennesker dreves til ørkenen, andre til klostrene, atter andre til selvudtænkte gjerninger og lidelser for at fortjene naaden. Derfor maatte denne slags lære om gjerningerne vige for **naadens trøst**.

I punkterne 6 og 7 fremholdes, at naar de lutherseke taler om "*tro*" som retfærdiggjørende, saa er det *ikke en ydre historisk forsandtholden*, men hjertets tillid og hengivelse. Og derfor, fortsætter punkt 8, lærer vore, at gode gjerninger er

nødvendige, ikke til at stole paa for frelsen, men fordi Gud vil det, og fordi det nødvendigvis er den retfærdiggjørende troes natur at bære frugt. Ja, uden saadan tro er alle saakaldte gode gerninger idel onde gerninger. Og derfor, slutter punkt 9, bør de lutherske berømmes hellere end lastes for sin lære om gode gerninger, fordi *deres lære om troen har aabnet kilden* til de gode gerninger, da jo disse ikke kan øves, uden troen først er der. Katholikerne havde jo "med rene ord" forkastet den lære, at gode gerninger ikke fortjener saligheden. Men da havde de lutherske Guds ord og de gamle fædre klart med sig og afviser derfor (i konkordieformelen) "denne ugudelige lære, der bespøtter Christus og berøver ham hans ære."

(Fortsættes.)

Tampen brænder.

(Av kand. jur. Johannes Lavik).

TO stormagter har i øieblikket erklæret norsk kirke og norsk kristendom krig.

Den ene er skjønlitteraturen. "Efter den nyere norske literaturs samstemmige vidnesbyrd er kristendommen—eller nærmere bestemt protestantismen i sin norske form—livsfiendsk og livsødelæggende," skriver bibliotekar A. Krogvig i sidste hefte av "Samtiden."

Mange av aarets bøker stadfæster denne dom—saaledes Nini Roll Ankers "Det svake kjøen," Regine Normans "Riket som kommer", og Johan Fredrik Vinsnes's "Brøremand."

I "Socialdemokraten" skriver I. D. (Inge Debes):

"Saa mange av vore forfattere avlægger iaar besøk indenfor det kristelig sneversyns trange stuer, og alle er kommet ut derfra forpinte: de snapper efter frisk luft i fortvilelse, de søker at opklare vore øine for den store fare, som æter sig ind over vort folk—vækkelsen."

Nu skulde man vente, at det norske kristenfolk saa dette angrep sterkt ind i øinene og gav et saapas kraftig svar paa tiltale, at det blev hørt utover landet. Naar grundlovsfæstet kristendom og dypt rotfæstet folkelig religiøsitet av en aandelig magt som den norske skjønlitteratur stemples som livs-

fiendsk og livsødelæggende—da burde en saadan anklage undersøkes tilbunds, belyses utenfra og indenfra og slaaes ned, hvis den er usand.

En saadan dokumentation fra kirkens penneførende mænd er endnu ikke kommet. Har de ret, som paastaar, at indre stridigheter i den grad lægger beslag paa dueligheten i den norske kirke, at en energisk optræden er omtrent umulig?

Den anden krigserklæring fremkom i "Smaalenenes Socialdemokrat" 1ste Decbr. 1915. Under overskriften "Masse-utmeldelse av statskirken" skrev hr. Arvid G. Hansen i nævnte blad bl. a. følgende:

"Men det geistlige magtbegjær, som har suget næring av sekelgamle magttraditioner, trøster sig dog med at arbeiderklassens stigende kirkefiendtlighet og foragt for dogmepresterens lyssky virksomhet endnu ikke har git sig praktisk utslag i handling. De glæder sig over, at arbeiderne endnu ikke i flok og følge har demonstreret sit prestehat og sin aandelige frigjørelse ved at vende kirken ryggen, ved at bryte ut og trænge ut av kirkens fængsel. De er endnu ikke blit saa bevisst, saa rakrygget, at de holder sig for god til—selv en eneste gang—at sitte og aande ind kirkens mugne, lumre luft." —"De er endnu saa länkebundne av sed og skik og gammel vane og træghet og slendrian, at de vedblir at fornedre sig ved at la sine barn døpe og konfirmere o. s. v."

Artiklen slutter med følgende kraftige appel:

"Ned med kirkevældet! Meld dere ut i masse! La det bli en kraftig oprydning i kirkebøkerne!"

Nu vil kanske nogen si, at dette er en artikel og en mand, og kanske heller ikke nogen mand, hvis ord tillægges overdreven vekt. Dertil maa svares, at artikler i denne aand—om end ikke saa voldsomme i form—særdeles hyppig forekommer i socialdemokratiske aviser. Der kan ingen tvil være om, at hr. Arvid G. Hansen med paaskjønnelsesværdig aapenhet sier og uttaler, hvad en stor del av de bedst oplyste og mest intelligente socialdemokrater tænker og mener.

De ovenfor meddelte faktiske oplysninger tegner et situationsbillede, som ikke er lyst. Samtidig gir de i skarpe rids en opgave—om vi kunde se den. For en kraftig og maaltbevisst kristendom maa nu snart den tid være forbi, da spørs-

maalet om kvindepræken og andre forholdsvis likesaa uvæsentlige og underordnede spørmaal skygger for de virkelig store opgaver, som norsk kristendom har faat at løse.

La det tilsidst være sagt, at utfordringen fra de kristendomsfiendtlige æstetikeres og socialdemokraters leir netop i disse dager har faat et svar, som ikke er av de daarligste.

Mens skjønaanderne endnu snapper efter frisk luft efter sidste anstrengende besøk i norsk kristendoms lave stuer—fyldes paany disse stuer av de søkendes skarer.

Og mens der tales om "lyssky virksomhet" vokser der rundt omkring i landet op skoler, hvis maal det er at meddele kundskap og levende, aandsklar kristendom.

Og mens der tales, som om intelligente mennesker forlængst var færdige med kristendommen, gaar den kristelige studenterbevægelse som et friskt veir gjennom universitetsbyerne.

Og mens hjemlige "fremsynte" spaar kristendommens snarlige fuldstændige utryddelse, meldes der fra de krigførende lande om religiøs opvaaknen.

Saaledes skal det være. Kirker kan synke i grus og institutioner jevnes med jorden. Men evangeliet kan aldrig dø.

Guds rike forkyndt med aand og kraft, mennesker vundne for dette rike—det er et svar, som ikke bare er et svar, men en seier.

(Sambaandet.)

Norge ved verdensudstillingen.

N. J. Løhre.

N U er altsaa den store verdensudstillingen en avsluttet begivenhed. Men dermed skulde ikke dens betydning være forbi. Tvertimod, den skulde nu begynde at faa sin rette betydning. En udstilling er ikke berettiget bare som en tilfredsstillelse av nysgjerrigheden og oienstlysten. Den er ikke anstaltet bare for at samle folk fra alle kanter og den er heller ikke beregnet paa at være fornemmelig en samling av oldsager. En udstilling har været just i forhold til det som den har bidraget til at sprede oplysning om, hvad de forskjellige udstillere har at byde paa. Den er et kolossalt averterings

marked. Den er et forum for oplysning og et middel til kulturens almindelige og alsidige udbredelse.

Ifølge disse principer maa enhver udstilling bedømmes. Og spørgsmaalet bliver da: hvorledes staar Norges pavilion ved verdensudstillingen isaahenseende?

Jeg vil forsøge at svare paa dette spørgsmaal. Og om savret bliver tungt og mørkt, saa maa man ikke lægge mig onde hensigter tillast. Kunde det som siges bidrage til at Norge ikke igjen gjorde sig skyldig i en slig udstilling, da vil nedskriveren have gjort Norge en stor tjeneste. Jeg har ikke saa store tanker hverken om mig selv eller vort ringe Tidsskrift, at vi kan gjøre Norge en tjeneste. Vi faar vel overlade dette til andre, der kan tale høiere end vi.

Som man vil huske, besluttet stortinget, at Norge ikke vilde offieielt gaa med paa udstillingen i San Francisco. Men en komite i San Francisco fik sendt en representant til Norge, —Heyerdal-Hanson, tror jeg det var.—Denne kommisær oplyste Norges folk og regjering om at de norske i Amerika vilde bidrage \$50,000 til en hygning paa udstillingen, ifald Norge vilde bevilge kr. 100,000. Norge gjorde denne bevilgning og lagde tilrette ca. \$25,000.00. Men med indsamlingen i Amerika gik det ikke saa bra. Man naaet kun ca. \$14,000.00. Som det gik med mindegaven, saa gik det her. De som havde at gjøre med sagen strandet i sine forsøg paa det norsk-amerikanske folks mangel paa sans for sagen. Det er ikke godt at være nordmand i Amerika og søge at gjøre noget for fædrelandet. Som komite for mindegaven var vi ikke saa taktløs, at vi lovet nogen bestemt sum. Men det maa dog tilstaaes, at vi som medlemmer av mindegavekomiteen ærligt ventet, at den norske nationalfølelse skulde være saa sterk, at nordmændene i Amerika vilde lægge tilrette en anstændig gave paa Norges store mindedag. Det norske folk i Amerika skuffet os, som var paa mindegavekomiteen. Og det norske folk i Amerika skuffet dem, som var paa udstillingskomiteen. Det er derfor ikke opmuntrende men heller ydmygende at være med at gjøre noget for vort kjære fædreland, Norge. Især tænker en, der er født i Amerika, som jeg er, at dette er uforklarligt.

Jeg er overbevist om, at komiteen, der stod under pastor E. M. Stensruds dygtige ledelse, har gjort alt der stod i dens

magt at give Norge en hæderlig udstilling. Norge, som land, har ogsaa gjort hvad det lovet under de forelagte vilkaar. Men det maa siges, at Norges borgere ikke har indset sit eget bedste, naar de ikke lod udstille i San Francisco.

Nu til udstillingen. Norges pavilion har et mindre heldigt beliggende. Den ligger avsides og er bogstavelig skjult bag den franske pavilion. Udstillingskomiteens officielle haandbog siger om bygningen, at den er en almindelig gjengivelse av et norsk slot. Jeg har aldrig været i Norge og har saaledes ikke set et norsk slot, hvorav der vist ikke er svært mange i Norge.

Denne pavilion har flere smaa rum, der benyttes til tjeneste for funktionærer og for besøgende. Hovedindgangen er gjennem foden av et stort taarn. Der er to store rum i bygningen. Det ene er et forsamlingslokale. I dette holdes der foredrag illustreret ved lysbilleder. Vi vil nu tage denne sal lidt nøiere i øiesyn.

Det som vi først mærker er malerierne paa væggene. Ved at se paa dem finder vi, at de er alle malet av Koren Viberg, og er alle skildringer fra fortiden. Ingen vilde fra disse billeder kunne forestille sig at Norge er et moderne industriens land, og er et turisternes Eden. Den fortids tilbedelse, der kom tilorde hos Wergeland, og den sagadyrkelse der kom tilorde hos Bjørnson har lagt et oldtidens præg over hele forsamlingsalen. Istedetfor at fremvise hvad Norge nu er og har at byde paa, præket væggene om hvad Norge har været; og meget av dette, som vi alle ved, var nu ikke at rose sig av heller. Jeg kunde fristes til at spørge: er da Koren Viberg den eneste kunstmaler norskerne har at byde paa?—Til dette vilde vi faa det svar: den norske malerkunst er udstillet paa anden etage av "Fine Arts Palace." Did kommer vi senere. Men Koren Viberg forstod sig paa at udstille, han.

Vi gaar nu ind i det andet store rum. Her er altsaa selve udstillingen. For at ikke fortiden skulde glemmes var her anbragt en ægte kubberul fra 1850-aarene. Den var vist fabrikeret der nede ved Decorah, og var laant til udstillingen av "Luther College." Den var jo der, og var interessant nok, men jeg kunde ikke godt indse at den strengt taget hørte med til Norges nationale udstilling. Dernæst mærker vi ved den

anden ende av salen et vikingeskib i miniatur. Det var paa sin plads, thi det stod der som odel fra fortiden for at vise Norges skibsredskabers udvikling fra vikingetiden til tiden for Kristianiafjord. Dette var en god udstilling; gid der havde været flere lig den i salen.

Derborte paa væggen mod øst var der virkelig nogle sager, der mindet om, at man i Norge har industrier, der producerer salpeter fra luften. Men det vilde kræve en vild fantasi at bygge op fra denne lille udstilling,—der kunde rummes i en kasse fire fod hver vei,—en industri der har krævet næsten et hundrede millioner kroner for at faa den istand! Tank at til denne industri, der repræsenterer verdens første heldige forsøg paa at fravriste luften dette prægtige gjødningsstof, har Norge stillet sine prægtige vandfald, blandt hvilke er Svælgefossen, Vamma og Rjukanfossen. For Notoddens salpeter fabrik er Tinnelven udvidet saa at Svælgefos giver fra sig 40.000 hestekraft. Her er anvendt en kapital paa ca. kr. 29 millioner. Her var det at fysikeren O. K. B. Birkeland og ingeniøren Samuel Eyde først beviste for verden, at denne industri kunde drives til stor fordel. Naar amerikansk kapital og geni strandet ved Sault Ste Marie, kronedes disse mænds planer med held om høsten 1907. I samme øiemed er Rjukanfossen sat i en harnisk der koster ca. 34 millioner kroner, og avgir 240.000 hestekraft. En slig storslagen og enestaaende industri havde en ynkelig udstilling. Den burde havt en bygning for sig selv.

Og Norges store fiskeindustri, med dens produktion av hermetiske sager fra havet! Ja den var saamen repræsenteret med nogle tindaaser der stod op mod den modsatte væg. Men hvem kunde have drømt saa vildt, at disse faatallige tindaaser skulde udstille for os en handel der har verdensbetydning!

Norges historiske papirmøller og fortræffelige papirmasse (pulp), som er bekjendt hele verden over, udgjør en industri, der i 1910 exporterte produkter til en værdi af Kr. 21.559.000 og var repræsenteret med nogle papirruller og nogle ark papirmasse!

Som prøver paa andre sager kan nævnes: træarter fra skovene; mineraler fra fjeldene; papir og papirmasse (pulp); hardangersom, broderier, tæpper, m. m. Men, som sagt, ikke

i udstilling, men bare i prøver. Lyshellens Aqua vite siges at have havt en udstilling, der forslog. Det fortælles av kjendte troværdige personer, at folk gik ned ad trapperne temmelig usikre i sine trin og svor paa, at de var norske borgere, under inspiration av disse sager. Dette uvæsen saa jeg rigtignok ikke, da jeg var der. Men i pressen berettes om et møde man havde i pavillionens storsal, til ære for konsul og fru H. F. Gade. Der berettes, at den 10de Oktober nød man av vinene (aqua vite,) og at "den var god." Og "saa begyndte dansen og alt var lutter glæde." Komiteen for denne anledning var T. B. og P. R. Paulson og Heyderdahl-Hanson. Denne tid tjente hr. P. L. Halse som formand for komiteen. Den 16de November blev ogsaa holdt en fest til ære for den president for komiteen der havde resigneret, nemlig pastor E. M. Stensrud. Den holdtes ikke i udstillingsbygningen, og fra den fortælles der ikke hverken om drik eller dans.

I de andre nordiske landes bygninger mærket jeg, at kongeparret havde en fremskudt stilling. Jeg mærket ikke til dette i den norske pavilion. Jeg saa efter hans oldenburgske majestæt Haakon VII og hendes majestæt dronning Maud. Jeg saa dem ikke, men det er muligt de var gjemt bort sammen med andre oldsager.

Før vi siger farvel til den norske pavilion maa vi tage en tur ned bakken til "Fine Arts Palace," og gaa hen til "Annex," og der op trappen til anden etage. Ikke heller hid naar saa svært mange. I flere rum—jeg tror det var fem—fandt jeg et godt udvalg av billeder. Men de var alle præget av den nye tendens, som slettesikke er ifølge Guds—ei heller Tidemans stil. Der er noget saa tvetydigt og uklart ved dem. Objektiviteten træder tilside for subjektivitetens bedømmelse. Formeget kunde læses ind i dem. Jeg kunde ikke blive klar med hensyn til de billeder jeg tog i noiere betragtning; og dem som jeg saa paa i forbigaaende bar samme præg. Ja, jeg er ikke kunstkritiker, saa jeg maa ikke sige mere om den sag. Det er vel bare jeg som ikke forstaar mig paa det store, kan jeg tænke.

Ja, hermed vil jeg da slutte mit noksaa triste billede av en forfeilet udstilling. Bedre havde det været om Norge, lig saa mange andre lande, ikke havde havt sin egen bygning, men benyttet pengene for at udstille i de store paladser.

Beretninger om det ved Lisbon i Illinois afholdte Aarsmöte i sommeren, 1851.

Indsendt fra Elling Eielsen, Præst.

Den 16de Juni 1851 afholdtes det berammede Aarsmøde i Kendall County, State of Illinois, hvor mange af vore der-værende omkring Lisbon boende norske Troesbrødre forsamledes, for ved fælles Afhandling om vore Religions-Sandheder at blive bestyrkede paa vor allerhelligste Tro og til mere indbyrdes Forening imellem hverandre.

Løverdagen den 14de Juni ankom de Deputerede fra Wisconsin og Chicago, og bleve der glædeligen modtagne; men formedelst det langvarige Regnveir som da var indtruffet, hindredes mange af vore i Wisconsin boende Troesbrødre fra at komme til dette Møde. Den følgende Dag—Søndag—afholdtes Gudstjeneste, hvortil indfandt sig en Mængde Mennesker baade af Mænd og Kvinder; og efter endt Gudstjeneste om Formiddagen forsamledes man igjen om Eftermiddagen, hvor Flere forenede sig i Bøn til Gud om hans Hjælp og hans Aands Bistand til den forestaaende Forretning, og det saae ud til, at de Forsamlede kjendte i sine Hjerter Sandheden af Davids Ord i den 133te Psalme: "See, hvor godt og hvor lifligt er det at Brødre boe ogsaa tilsammen! Det er ligesom Dug paa Hermon, som den Dug, der nedfalder paa Zions Bjerger, thi der haver Herren befalet Velsignelsen at være, ja Livet indtil evig Tid", og ligesaa Psalmedigterens Ord: "Mod enige Hjerter tør Satan ei pukke; Hvo vil de forenede Aander udslukke."

Den følgende Dag—Mandag—begyndte da Mødets Forhandlinger og aabnedes med Afsyngelsen af en Psalme og med Bøn til Gud om den Helligaands Nærværelse til at staae os bi i vore Forretninger, at ikke Satan maatte faa saaet Misforstand iblandt Guds Børn; men at denne Anledning maatte tjene os til mere Sammenbindelse og Forening i et Sind i Christo, at holde fast ved den fra Fædrene overantvordede sunde Lærdom her i den formedelst de mange forskellige Sekter og Partier forvirrede Land. — Herpaa skredes til For-

handlingerne, og følgende Punkter bleve da antagne med Enighed af alle paa Mødet værende Troesbrødre:

1. Vi finde den imellem vore forenede Venner paa Koskonong i Wisconsin den 15de og 16de Octbr. 1850 antagne Constitution overensstemmende med den hellige Skrift og den lutherske Kirkes symbolske Bøger, hvorfor ogsaa vi eenstemmigen antage Samme til vor Kirke-Constitution.

2. Vi, som her i Kendall County og Lasall County ere forenede paa denne Constitution, forefinde Nødvendigheden af at gjøre al mulig Flid for at kunne bibeholde vor fra vore Lærefædre overantvordede Børnelærdom, og at faa oprettet Skoler iblandt os, for at oplære vore Børn i den samme saliggjørende Lære, som vi selv ere oplærte udi, og hvoraf vi have følt Kraft og Nytte for vore egne Sjæle; og til dette Øiemeds Iværksættelse udvælge vi nu ved denne Anledning Skolelærere, til i den tilstundende Vinter at holde "norsk Religions-Skole" iblandt os her.

3. Vi udvælge ved denne Anledning 12 Mænd til Kirke-Raad i vort Samfund, som, i Tilfælde af at nogen Tvist eller Strid skulle opstaae i Samfundet, og som ikke i Mindelighed kan bilægges, da skal have at tage samme i Overveielse med hverandre indbyrdes paa det aarlige Kirkemøde, og Sagen sættes til dets—Kirkeraadets—Afgjørelse.

4. Vi beslutte vor Fremgangsmaade med vore Opbyggelses-Forsamlinger at være saaledes: Søndage eller Helligdage om Forniddagen, hvor Præsten ikke er tilstede, tale To eller Tre, efterat man først har syngt, og læst en Forklaring over Dagens Text, og benytte vi os hertil fornemmeligen af Luthers, Frankes og Hans Nielsen Hauges samlede Huuspostil; men om Eftermiddagen eller Aftenen, da holdes Bønne-Forsamling, hvor Flere forene sig i Bøn, og som ledes af den i hver Menighed indsatte Ældste eller Forstander.

5. Alle Fest- og Helligdage som ere antagne af den lutherske Kirke, beslutte ogsaa vi os til at iagttage, til at komme sammen til Bøn og Guds Ords Betragtning.

6. Naar vi seer hen til de første Christne, hvad de maatte lide og udstaae for deres Tro paa den Korsfæstede, og hvorledes de maatte gaae sammen til fælles Opbyggelse i Huler

og i Skove, for ikke at blive opdagede, saa har vi stor Aarsag at takke Gud for den Naade, som vi nyde her, ved den os skjænkede Frihed i dette Land; og beslutte vi derfor at benytte den 4de Juli, som er de "Forenede Staters" Frihedsdag, til at gaae sammen til Bøn og Paakaldelse, Lov og Taksigelse for Herrens os skjænkede Naade i dette Land.

7. Vi vælge eenstemmigen Gauthe Jakobsen Stene til Præst i vort Samfund.

8. Vi vælge ogsaa Peter A. Rasmussen til at antages under Prøve til Præst i vort Samfund og skal han under denne Prøvetid i dette Aar deels reise omkring og holde Forsamlinger og deels holde Skole i Chicago og her i Kendall County og Lasall County.

9. Naar Menigheden har ved indbyrdes Enighed udvalgt Een til Præst, da skal den forhenværende Præst, eller en Anden, som fungerer i hans Sted, være pligtig til paa Menighedens Forlangende, at indsatte eller ordinere den valgte Præst, ifølge den i vor Kirke-Constitution indførte Overenskomst imellem Menigheden og Præsten.

10. Vi beslutte ogsaa at oprette en Missions-Kasse imellem os selv indbyrdes, til at understøtte og ophjælpe Skoler iblandt os, og til at understøtte dem, som af Menigheden ere valgte til at gaae omkring og holde Opbyggelse iblandt Folket, og som bestyres af dem, der af Menigheden vælges dertil.

11. Vi beslutte os til, i Løbet af Vinteren, at begynde paa Opførelsen af Skole- og Forsamlingshuse paa forskellige Steder i vore Settlementer.

12. Ligeledes besluttet, at der den 3die Mandag i hver Juni Maaned afholdes Aarsmøde, og som forflyttes til forskellige Steder efter indbyrdes Overenskomst.

13. Ogsaa afholdes Kvartalsmøde hvert Fjerdingaar ligeledes paa forskellige Steder, efter indbyrdes Overenskomst, hvor vel ingen faste Beslutninger bliver gjorte, men hvor forskellige Ting i Henseende til Kirken og Skolen og hvad som kan tjene til Menighedens Gode tages i Overveielse, og som Forslage senere fremlagte paa Aarsmødet til Afgjørelse.

Hermed endtes Forhandlingerne paa dette Møde, og til Bekræftelse paa foranstaaende Punkters Antagelse under-

skreve vi, som personligen vare tilstede paa Mødet, vore Navne.

Elling Eijsen, Præst. Gudmund Strand. Torger Madsen. Torger Olsen Ryg. Sjur Matre. Torger Olsen Stokkedal. Thomas Larsen. Wier Matre. Bjørne Bauge. Torkil Henryson. Osmund Tytland. Osmund Helgeland. Lars Huus. Lars Tjelde. Johannes P. Birke. John Wing. Rasmus Larsen. Halvor Larsen. Lars Larsen. Even Askviig. Halvor Nielsen. Rasmus Asshe. Jacob Asshe. Kleng P. Birke. Lars Tonsviig. Lars Sheldahl. Rasmus Sheldahl. Rasmus Tjelde. Tobias T. Solsgaard. Gjert Hovland. Jacob Pedersen. Ørjer Johannesen. Halvor Grønstad. Thor Thorsen. Ole Thorsen. Sjur Svelland. Lars Henryson. Gun- der Norbøe. Gotskalk Grønstad. Torger Olsen. Knud Thompsen. P. A. Rasmussen. Anders Larsen. Elias Olsen. Ole Olsen. Thorbjørn Olsen. Wier Sjursen. Lars Tor- kildsen. — — Ialt 48 Personer.

* * *

Efterat Mødets Forhandlinger saaledes sluttedes Tirsdag den 17de Juni, under hvilken Tid Enighed og Kjærlighed herskede blandt Alle, saa standsede de Deputerede fra Wisconsin og Chicago endnu nogle Dage i Settlementerne, hvor der da daglig paa forskjellige Steder holdtes Forsamlinger, med Tak til Herren for den os beviiste Naade og med Tilskyndelser og Opmuntringer til hverandre, at blive faste hos Gud og hans Naades Ord, og til ikke at give Slip paa den os af Fædrene overantvordede sunde Lærdom, men fornemmelige tage Naadens kostbare Tid iagt og benytte samme, til at forarbeide vore Sjæles Saliggjørelse med Frygt og Bævelse; og efter saaledes i nogle Dage at have styrket og opbygget hverandre paa vor allerhelligste Tro, og tilskyndet hverandre til at jage efter Klenodiet, efter det Guds Kald som er her oventil i Christo Jesu og til Varagtighed i Bøn og Aarvaagenhed, ikke at tabe Kronen af Sigte, som vor Frelser saa dyre har fortjent os Arme: saa reiste igjen Hver tilbage til sit Hjem.

David siger i Psalmen 126, v. 3: "Herren haver gjort store Ting imod os, derfor er vi glade." Ogsaa vi har stor

Grund til at sige, at Herren haver gjort store Ting imod os; thi for nogle Aar siden, saae det ud til, som at Djævelen skulde vundet et stort Spil her, ja som den Guds Gjerning der her var begyndt skulde reent fordærves formedelst falske Brødre, som opstode iblandt os og som ikke længere fandt nogen Føde i det eenfoldige Liv i Christo Jesu; men lod sit Hjerte og Sind indtage af denne Verdens Aand, Høihed og Anseelse, og som derfor drog mange ubefæstede Sjæle med sig. Men som David siger — “Herren haver gjort store Ting imod os,” — saaledes maa og vi nu sige, idet at Herren har i de sidste Aar meer og meer sammenføiet og forenet igjen de her vidt adspredte Troende i indbyrdes Enighed, og til fælles Tragten efter det, som tjener til Fred og til Opbyggelse. Mange Tro-skyldige, som ved de førømtalte falske Brødre lode sig i Uvidenhed hendrage med, ere ved Guds Naade paany vendte tilbage og forenede med os. — Efterat David har prisat Herren for de store Ting han havde gjort, siger han: “derfor ere vi glade.” O, maatte ogsaa vi ret faa skjønne paa Guds store Naade imod os Arme, at han ikke bliver træt af, at arbeide med sin Aand og sit Ord paa vore Hjerter, saa vi af samme Herrens store Godheds og Langmodigheds Rigdom maatte lade os drage mere og mere ud fra Verdens Kjærlighed, fra Syndens Tjeneste, ja fra Alt, som hindrer Guds Villies Fremgang i og iblandt os; og derimod vore Hjerter blive fyldte med den Guds Kjærlighed og med en sand og levende Omsorg for at befordre vor egen og Andres Sjæles evige Frelse nu, medens Naadens Tid varer, da det snart kan blive Nat, hvor Ingen mere kan arbeide. Ja, kjære Sødskende, og Meddeelagtige i vor Guds og Frelsens store Naade og Barmhertighed! Vi bede ogsaa Eder, at I, om vi end ere langt adskilte i Legemet, at I dog vil understøtte os med Eders Bønner til Herren, at vi i disse Trængsels- og Fristelses-Dage, som gaar over det ganske Jorderige, ikke maa omkomme paa Veien; men at vi maatte hænge fast ved Herren og ved hans Naades Ord, og at hans hellige og dyrebare Ord maatte opholdes reent og puurt iblandt os, samt at vi maatte bevares i en ydmyg og fattig Aand og ikke tragte efter de høie Ting eller lade os besnære af den nu saa mægtigen indtrængende Tidsaand, som vil have en Christendom, der kan have med sig Verdens Ære, Roes og An-

seelse, ei betænkende, at samme er aldeles modstridende vor Herres og Frelseres Jesu ydmyge og fornedrede Sind, han, som er given os ei alene til Forløsning, men og til Exempel, i hvis Fodspor vi have at vandre, eftersom det hedder: at dersom vi vil vente at herliggjøres med ham, vor dyrebare Frelser, saa maa vi og lide med ham og gaae den Vei han selv gik og paa hvilken han i sit Ord byder os at følge ham efter; og Psalmedigteren siger, at "Trængsel, Spee og Spot, Er Vei til Ærens Slot." Ja, maatte vi da med Moses heller udvælge at lide Ondt med Guds Folk, end at have Syndens timelige Nydelse, og saaledes ikke vælge os egne Veie efter Kjødets og Tankernes Villie, men gaa den Vei, som Herren i sit Ord viser os og som han ved sin Aand vil forklare for hver den Sjæl, som ydmygeligen beder derom. Lader os da herom forene vore Bønner med og for hverandre, saa skal vi efter fuldendt troe Strid til Enden see hverandre igjen glade paa den store Samlingsdag; ja vi skal da faa see vor dyrebare Frelser, paa hvem vi her have troet, Ansigt til Ansigt. Gud hjælpe os til at opnaae dette af Naade, for Jesu Skyld. Amen.

Formedelst de mange forskjellige og usandfærdige Rygter som er komne herfra til Norge, saavel fra Uvidende som fra Sandheds-Fiender (som jeg veed har saaret mange af vore Troesbrødre og Søstre i Norge og tillige glædet Sandhedens Fiender) at nemlig jeg med flere Venner her skulle være nedsjunkne i saa stor Elendighed baade i Levnet og Lære: saa er det vort redelige Ønske at lægge Sandheden for Dagen, hvilken og Gud, den evige og retfærdige Dommer, skal føre for Lyset paa den store Dag, da Alt som er skjult i Mørket skal blive til Lyset. Han har og af sin Naade gjort det mere vigtigt for mig at hade Synden og alle Mørkhedens Gjerninger, og vakt en levende Omsorg for min egen og Andres Salighed; og de som vil overveie mine og Vennernes Lærebegreber, hvilke nu er offentlig fremlagte i vor Kirke-Constitution, kan vist ikke beskyldes os for Vildfarelse hverken mod den hellige Skrift eller mod den lutherske Lære, uden saa er, at vi skal kaldes en vildfarende Sekt, fordi vi drive paa en sand Omvendelse og en levende Tro, og et deraf følgende helligt og christeligt Levnet.

Det er mit og Vennernes Ønske her, om Du, kjære Broder Olaus Nielsen, vilde optage dette i Din "Kirkelige Tidende," for at vore Forholde i kirkelig Henseende kan blive nærmere bekjendte for vore Troesbrødre i Norge. *Elling Eielsen.*

(Kirkelig Tidende.)

Reklamen i arbeidet for Guds rike.

VOR tid kan godt kaldes en reklamens tid. Den anvendes nemlig paa hele det almindelige forretningslivs omraade, men endog ogsaa i arbeidet for Guds rike.

Hvad er reklame?

Det er et latinsk ord, som betyr at anbefale varer eller andre ting paa en opsigtsvækkende, en paafaldende maate; markskrigersk anbefaling.

Forretningsverdenen i vor tid kan ikke godt klare sig uten reklamen. Skal man vække den larmende og myldrende mængdes opmerksomhet, maa man reklamere. Man fanger ikke mængdens øine eller øren uten.

Men en maate at reklamere paa holder aldrig længe. Den maa snart ombyttes med en ny. Konkurransen opfinder straks nye og endnu mere iøinefaldende maater, og saa maa disse overbydes.

Saaledes er der endog fremkommet forretninger, der bare "gjør" i reklame. , , ,

Det er nemlig ikke alles fag at finde op en reklame, der fanger folk. De, som da føler, at de har en særskilt evne dertil, byr sig da frem.

Men naar en reklame ikke længere kan hæves op over det almindelige, er det forbi med dens magt.

Derfor har de større forretninger vendt tilbage til en naturlig og stille maate til at friske sin forretning op paa.

De sender nemlig mænd omkring i husene og forretningerne og taler med folk om sine varer og optar bestillinger.

Mængden blir jo tilsidst sløv for reklamen. Den kan ikke i lengden tilfredsstille mængdens nyhetssyke, der altid mer eller mindre spiller med i reklamevesenet, og saa er det forbi med den.

Men ogsaa paa det religiøse omraade har reklamen trængt sig ind. Man har fundet den nødvendig ogsaa her, helst i byerne.

Man kan nok si, at reklame kan være nødvendig og tilladelig inden en viss grænse paa den kristelige virksomhets omraade ogsaa. Men man maa ikke være blind for, at den har sine farer. Og disse farer er større her end paa det almindelige forretningslivs omraade.

Men mange ser ikke dette.

Vi er nu komne saa langt, at ret som det er, støtter vi paa religiøs reklame, der aabenbart er beregnet paa mængdens nyhetslyst og nydelseslyst.

Frelsesarmeen brøt banen for det daarlige religiøse reklamevæsen hos os, men er nu langt overtruffet av andre, mens den selv er blit meget mere nøktern i denne henseende.—Og, hvad er der vel vundet ad denne vei?

Men selv de sunde virksomheter inden vor kirke er tildels kommet længere ind paa reklameveien end godt er.

Naar vi nu har begyndt at reklamere de større kristelige møter med stortalere, begavede talere, fremmede talere, musik, sangkor og i den sidste tid ogsaa med "evangelister", m. m., er vi saa inde paa en ufarlig vei? —

Det jevne vidnesbyrd, der har været av den største betydning for en frugtbar virksomhet for Guds rike hos os, er det ikke fare for, at det herved vil komme tilside og kanske forsvinde?

Hvilken skade, om dette skulde ske!

Istedetfor at gaa fremad paa denne reklamens vei, vil det visselig være bedre, om vi paany begyndte at gjøre mere bruk av den gamle "laserpost", som de endnu bruker meget paa landet, at vi personlig indbyder folk til møterne.

Men, hvorfor fristes vi nu saa sterkt til at bruke en saadan reklame for at faa folk til møterne?

I Det nye testamente ser vi den ikke brukt. Hverken Jesus eller apostlerne brukte den. Ja, naar man vilde reklamere Jesus ved hans undere, forbød han det strengt. Hvorfor skal det da være saa fristende for os?

Jeg tror, at en væsentlig grund hertil er den, at vi har

stor mangel paa hellig, tændende ild og mangel paa aandelig kraft.

Vi griper derfor til en paafaldende reklame for at lyse op med den.

Den sterkeste reklame paa forretningslivets omraade er som oftest humbug. Men den værste humbug er dog den religiøse humbug. Lad os holde den borte fra os!

En anden ting, som frister til en utidig reklame, er det, naar man i den kristelige forkyndervirksomhed tar utelukkende sigte paa massen, at røre og bevæge den, og tillike paa, at menighetslivet skal oppbygges og befestes.

Det er da ikke alene bekjendtgjørelsen av møterne, som da kan bli utilbørlig reklamemæssig, men endog selve forkyndelsen kan bli det hos somme talere.

Paa disse kanter har man i den senere tid hat en slik forkyndelse, ja rent ut en markskriker-forkyndelse, saa man neppe skal finde dens like.

Men menighetens liv kan aldrig oppbygges og fremmes ved en reklamemæssig forkyndelse.

Dertil hører "enfoldigheten i Kristus".

Reklameforkyndelse fører derimot til foragt og utskillelse overfor kirke og menighet og i værste fald til menighetsdød.

Det er en ting med hensyn til reklamen, som har forundret mig. Det er det, at landsindremissionsselskapet har begyndt at reklamere somme av sine arbeidere som "evangelister," mens det betegner de øvrige som emisærer."

Hvorfor gjør selskapet det?

Hvad er forskjjel paa en "evangelist og en emissær"?

Navnet evangelist har nu i et par tusen aar faat sin høie betydning i kirkelig sprogbruk. Det forekommer mig derfor som mangel paa finfølelse, at det brukes til reklame for visse reisende prædikanter.

Man skulde bare budt de gamle Haugesvenner "evangelister", saa hadde man faat svar, og det et, som var skarp-saltet!

Ofte skinner det igjennem i disse evangelist-reklamer, at med disse kommer vækkelser. Og vækkelserne tror mange virkeliggjorte bare ved det tilløp, disse prædikanter faar den stund, de er paa stedet.

Men, hvorledes gaar det ofte, naar de er reiste? Ja, da er det forbi med bevægelsen. Det var ikke evangeliet, men "evangelisterne", man vilde høre.

Slike dekorasjoner bør man ikke befatte sig med.

Lad os derimot legge merke til, hvorledes Jesus tok det. Naar han merket tilbøieligheten hos sine disciple til at "fiffe" sig op med høie titler, da advarte han dem alvorlig derimot. "Den, som vil være den første blandt eder, han skal være eders træl", sa han. Tänk ogsaa paa fotvaskningen.

At synke ned til et religiøst reklamewæsen, der kun for en stund sætter massen i bevægelse, vil paadra os skuffelser paa skuffelser.

Man opdager tilsidst, at de reklamemæssige ord og ditto forkyndelse har liten eller ingen sandhet eller valuta bak sig.

Saa har man falliten. Og lammelsen vil gripe hele livet og virksomheten.

Det er en slik aandelig fallit, som avsløres hos menighetens engel i Laodikæa. Han hadde længe holdt sig oppe ved tom reklame, og hadde derved faat baade sig selv og menigheten til at tro, at han var rik og hadde overflod og fattedes intet, men han var derimot ussel og ynkelig og fattig og blind og nøken.

"Vær sindige og ædrue!"

Og lad hel og fuld sandhet staa bak bekjendtgjørelserne av vore møter.

At anbefale os til hvert menneskes samvittighet er den bedste reklame for sandheten.

—Gabriel Baardsen.

(i K. U. Kra.)

Böker.

Vi mottok straks før jul en del böker fra Lutherstiftelsens bokhandel, Kristiania, til anmeldelse. Jeg har endnu ikke faat tid til at gjennemgaa flere end efterfølgende:

Lille Megs barn, oversat fra engelsk ved Clara Thue Ebbell. Denne lille bok—paa 78 sider—er rigtig en perle av en julebok for barn og unge. Den vil dog læses med spændende interesse

hvilken som helst tid paa aaret. Stoffet er hentet fra Londons usleste fattigstrøk. Fattigdom, raaskap og elendighet. Og dog er saavel sprog som tone pen og anstendig. Meg, en ti-aars gammel smaapike, er bokens heltinde.

Far er borte paa langtur, som sømand; mor sykkelig, segner for dødens ubarmhjertige høstsigd. Meg, tilbake i det elendige kvistværelse paa 3die gulv av et likesaa elendigt hus like ved "Angel Court," maa nu passe paa en seksaars gammel bror og en aars gammel søster—næsten uten penge og uten mat.

Men der var endda mer at passe paa, nemlig de 40 guldstykker, gjemt i et skrin under sengen, som tilhorte en ven og kammerat av faren. Det var næsten det værste av alt. Men lille Meg var saa lykkelig, at hun hadde lært lite gran at kjende Gud,—dels fra mor, dels fra de nogle faa gange hun hadde vært paa søndagsskole. Saa var der et gudsord, der aldrig gik hende av minde, og som kom hende tilhjel্প gang paa gang: "Der som da I, som er onde, vet at gi eders barn gode gaver, hvor meget mere skal eders Fader i himmelen gi dem gode gaver, som beder ham."

Stakkels Meg, hun fik mangan svær prøve at gjennomgaa, men Gud hørte hendes enfoldige bønnerop, og han hjalp saa forunderlig.

Da jeg hadde læst boken, fortalte jeg indholdet ved midagsbordet til barna. De glemte ganske at spise, spændt paa at faa høre det hele, og om hvordan det gik tilslut.

Jeg gir den vakre lille bok min varmeste anbefaling.

Storebror, og andre smaastubber, ved Regine Brun Arcander. Dette er ogsaa en barnebok, indeholdende 87 sider av ypperlig læsestof. Vi faar her ikke en sammenhengende fortælling, men 11 smaa fortællinger med lette og særdeles træffende betragtninger dertil. Som aftenunderholdning egner den sig fortræffelig. En del mødre har den ypperlige skik, at de læser for barna ved sengetid. De kan da ikke altid ha for haanden passende stof for det formaal. Til saadanne mødre vilde jeg faa sagt: Her har de læsestof for 11 aftener i træk—noget av det bedste av sit slags, som jeg har fundet.

Kjøp boken og prøv om det ikke er sandt.

Juleklokker,—et juleblad for hjemmene, med bidrag av norske forfattere og kunstnere.

Av indholdet kan nævnes: *Jul*, betragtning av pastor Aug. B. Jansen.

Fred paa jord,—av pastor Conrad Svendsen (flere vakre billeder).

Juleglæde,—fortælling av pastor Hans Nielsen Hauge (med flere tegninger).

Fra London,—av Magda Hornemann.

Korset fra St. Halvards kirke,—professor Brøgger, (med gjengivelser i farvetryk). Omslagstegning: *Fred paa jord*—av Sverre Knudsen.

Bordbøn,—billede av Ole Frøvig, (utstillet i Kirkens hus paa jubilaumsudstillingen).

Denne julebok er i enhver henseende et pragtverk, der pryder ethvert familiebord, hvor det maatte findes.

Indholdet vil være like interessant hvilkensomhelst tid av aaret.

Jeg kan ikke tænke mig muligheten av, at nogen vilde angre paa handelen, om de forskaffet sig boken.

Tilslut vil jeg si, at Lutherstiftelsen har ære av at utgi den slags litteratur. Jeg vil faa sagt den et hjerteligt tak derfor.

Kristendom og Slegtskap,—av dr. Olaf Moe. Dette lille skrift er paa 54 sider, og indeholder særdeles interessant saavel som belærende læsestof. Særlig er kapitlet om *Jesu hjem og slægt* meget interessant. Det har visselig undgaaet mange bibellæseres omerksomhet, hvorledes Jesu jordiske slægtninge stillet sig til ham. Hvormange av os var vel opmerksom paa, at apostlene Johannes og Jakob var Jesu søskendebarn,—at alle de, der stod under Jesu kors paa Golgatha, var Jesu slægtninge undtagen Maria Magdalena,—at Kleofas var “Jesu onkel paa fædrenes side” og at Salome var “Jesu mors søster,” altsaa Frelserens tante?

At det hjem, hvor Jesus med sine disciple holdt paaske,

samt indstiftet den hellige nadverd var den senere evangelist Markus's hjem, hadde vel nogle av os før været opmerksom paa, men dr. Moe gjør i sin bok saken endda mere sandsynlig. Ogsaa Simon av Syrene blir os en langt mere kjendt og kjær personlighet.

Jeg ser av bladene, at dr. Moe er utnævnt til dr. Odlands efterfølger ved menighetsfakultetet. Dertil er han utentvil særdeles vel skikket, dels paa grund av sit grundige hjendskap til det nye testamente, dels ogsaa ved sin grundighet som skriftfortolker. Dertil fører hr. Moe en særdeles let og fængslende pen. Da boken koster bare ca. 35 cents, blir jo prisen en bagatel. Vi haaper derfor, at ret mange ogsaa blandt os vil forskaaffe sig den.

Bøkernes faaes ved at tilskrive en av de bokhandlere, der averterer i Tidsskrift. —M. O. Wee.

Ber om undskyldning.

Vi ber om undskyldning for at Tidsskrift denne gang kommer saa sent.

Aarsaken er den, at først forsømte trykkeriet at sende "proofs" til mig til Spicer den 19de Dec., saaledes som bestemt. Siden sendte de det til Kalispell, men det synes være kommet aldeles bort paa veien dit. Ja, slik gaar det, naar en skal maatte være alene om et slikt arbeide, og saa ved siden derav, ha "mange jern i ilden". For Januar og Februar vil utkomme et dobbeltheft ved midten av Februar. Blandt andet, vil det indeholde en meget velskreven artikel om *Gjænfødselen* og *dens midler*. Hermed tak for aaret, som svandt, og et velsignet nytaar tilønskes alle bladets læsere.

—M. O. Wee.

Red Wing Printing Co

RED WING, MINN.

Printers, Publishers, Binders.

We specialize Catalogs, Commercial and Correspondence Stationery and Blank Books.

Booklets and Periodicals printed in either English, Norwegian or Swedish languages.

Let us figure with you on any kind of a printing or binding job.

Pianoer og Orgler

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn, hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og de skal finde, at de her kan faa kjøbt et udmærket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn dette blad.

THE NORTH WESTERN MUSIC HOUSE,
Carl Raugland, President.

520 Second Ave. S., - Minneapolis, Minn.

Frikirkens Boghandel

Fører altid paa lager norske, danske og engelske bøger.

Godt udvalg af bibler, nytestamenter, husandagtsbøger, huspostiller, og andre opbyggelige skrifter, salmebøger, sang- og koralbøger, skolebøger o. s. v. Ligesaa det bedste i litteraturen, der egner sig for biblioteker, ungdoms- og læseforeninger.

Katalog sendes frit paa forlangende.

Som medlemmer af den norske og danske boghandlerforening faar vi tilsendt de nyeste bøger efterhvert som de udkommer i Norge og Danmark. Priserne er de samme som der.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN,

322 Cedar Avenue,

- Minneapolis, Minn.

DAWSON SURGICAL HOSPITAL

DAWSON, MINN. Absolutely Fire Proof. Strictly Modern.

OFFICERS

Rev. G. S. Frøiland,
President

Rev. C. J. Eastvold,
Vice President

Anna Loberg,
Supt. of Nurses

STAFF

Dr. A. A. Stemsrud

Dr. H. M. Johnson

Dr. O. N. Meland

Nurses' Training School in connection. For information write to Supt.

Augsburg Publishing House

Stort udvalg.

Det bedste i litteraturen.

Hurtig ekspedition.

ADRESSE:

425-429 SOUTH 4TH ST.

MINNEAPOLIS, MINN.

Stort og paalitelig landfirma

Vi har opdyrket og uopdyrket land for salg i rigt udvalg.

Kan sælge for kontant eller paa avbetaling. For saadanne der
maatte eie heste og redskaper gives særdeles lette betingelser.

Absolut betryggende forretning. Korrespondance paa norsk
eller engelsk.

WILLISTON STATE BANK,

WILLISTON, N. D.